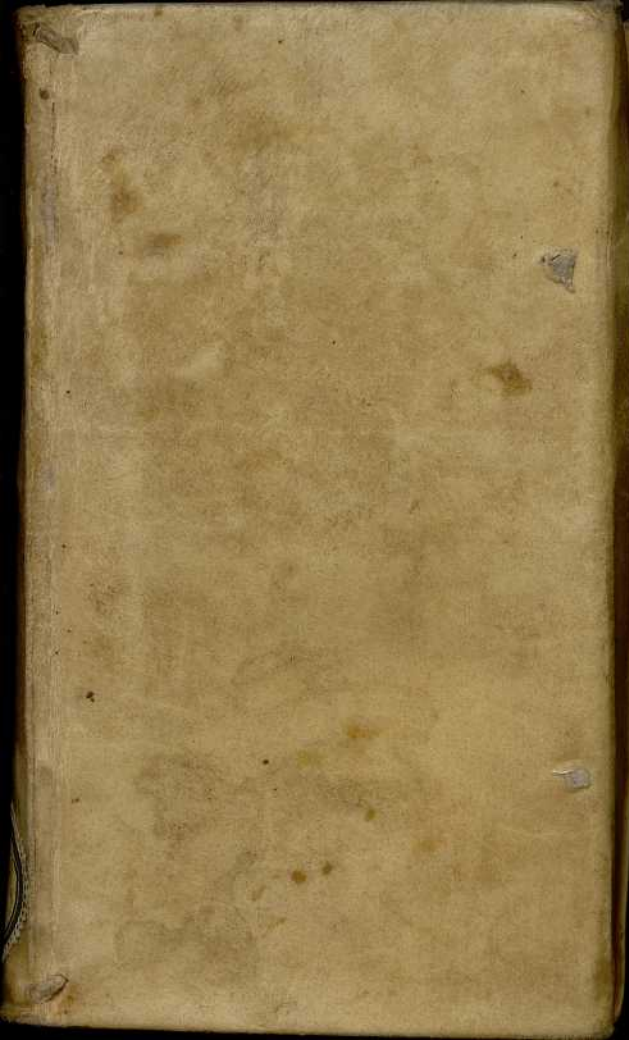

Handwritten text, possibly a title or description, including the word "Schabe" and some numbers, though it is very faint and difficult to read.

No A
A-371

Author	Alford
Title	
Year	
Vol.	A
No.	1
Price	
Class.	371

3-102

RECEIVED	NOV 18 1878
BY	A
FOR	1
OF	
NO.	371

3-132

25 to 27

Biblioteca	
Sala	A
Numero	1
Tabla	371
Fecha	

Del Colegio de la Comp. de S. J. de Granada

B.1631

P. SCRIVERII *auctori*

ANIMADVERSIONES

I N

MARTIALEM.

Opus iuvenile, & nunc primum ex intervallo
quindecim annorum repetitum.

*Hic liber correctus
est 30^a Expurgatorij
an. 1707.*

*Ex 30^a Expurgatorij
an. 1707.*

LUGDVNI BATAVORVM,

APVD IOANNEM MAIRE,

Anno cl^o. lxx. xviii.

GRANADA

100

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT

1950

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

I N

Martialem.

AD LIBRUM
SPECTACVLORVM.

LIBELLVM de Spectaculis, qui
extra ordinem reliquorum in
limine Martialis hactenus legi
solet, destinaveram initio, quum
operi manum mentemque ad-
moverem, in calcem ultimam
reicere, post ipsa adeo Apopho-
reta: quod iudicarem, Martialis
fœrum non esse. Et Hercules, non sine gravi causâ
ambigebam. Quædam Martiale antiquiora, quædã
recentiora, spuria denique nonnulla deprehendebã
admixta Spectaculis Flavianis. Ita ut auctoris u-
nius esse negarem, imò pernegarem. Statuens hæc
esse non Poëtæ Iberi omnia, sed hybridæ alicuius
centunculos, ex Martiale & alijs confutos: eiusdem
prorsus fati cum Priapeiorum libro, qui Partheniatæ
perperam vulgò tribuitur. Habui ex amicis, viris do-
ctissimis, quibus cum eâ de re olim loquutû memi-
ni, adstipulatores non paucos. Et erant rationes
multæ. Decreveram itaque, quod dixi, ea tunc loco
movere, & sub finem contextus, quem vocant, ex-
hibere. Nunc tamen consilium mutavi, & Amphi-
theatrica ista eo ipso, quo conspici hactenus solent
loco, denuo heic legi passus sum: non quod cõceptæ
antiquitus sententiæ nos pœniteret, sed quod a vul-
gato

gato ordine discedere, ipsumque (ut ita dicam) libri caput tollere in hac Editione, religio mihi esset. Vtique quum hæc sint arbitrarii, non certi iuris.

Lemmata, siue inscriptiones Epigrammatum, locis aliquamultis interpolavi; eiectisque nugis, si non vera, probabiliora saltem adscripsi. Nam ne ignoret tito, Lemmata omnia, quæ cum in hoc libello singulari, tum in duodecim libris Epigrammatum hodiè leguntur, non sunt Auctoris, sed è cypressu aut Iecytho sciolorum & ut plurimum dormitantium Librariorum. Quibus quantum fidei adhibendam sit, vident mecum

Quem meliore luto finxit precordia Titus.

Sine lemmatis ea Martialis ediderat, possideoq; domi MSS. membranas, in quibus ea nusquam comparèt. Critici pro libidine alius alia apposuit; ne miremur aliquando diversitatem lemmatum in diversis Codicibus. At in Xenii & Apophoretis, id est lib. xii i. & xiv. auctorem apposuisse constat; tum quia ipse hoc indicat, tum quia sine illis maior pars distichorum ignoraretur. In Xeniorum limine sic Lectorem affatur, & monet:

Addita per titulos sua nomina rebus habebis;

Pretereas, si quid non facit ad stomachum.

Et in Apophoretis clarè:

Lemmata, si queris, cur sint adscripta? docebo;

Vt, si malueris, lemmata sola legat.

Absque lemmatis foret (exempli gratia, distichon unum alterumque adscribam) quis intelligat quid velit Poëta, lib. xii i. Epigr. xxx.

Trebula nos genuit: commendat gratia duplex,

Sive levi flammâ sive domamur aquâ.

De casco Trebulano eum loqui, docet Lemma. Et quis ille tam acutum cernit, ut videat quæ ligna intelligat Poëta, Epigr. x i.

Si vicina tibi Nomento rura coluntur,

Ad villam (monco) ruffice, ligna ferat.

Acapna ligna dicit & coëta, quæ fumum non faciunt. Locatur solens Poëta, monetque vicinum suum colonum, ne in foco villulae suæ aliis utatur lignis, quam siccatis sole & amurcâ, coctilibusque,

quæ

ANIMADVERS. IN SPECTAC. 5
quæ incensa nullum exhalent fumum: ne fumi tæ-
dio sibi molestus sit, quando oriarî lubet in No-
mentano. Quod prædiolum suum pluribus locis
celebrat, cuius & hîc festivè meminit; non oppidi
Nomenti: quod interpretum vulgo visum.

Iam quis lib. x i v. absque ope Lemmatis,
quod est *Rhinoceros*, assequitur Epigramma L i 2
Nuper in Ausonia Domini spectatus arena;
Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat.

Respicit rhinocerotem nobilem illum ac plus se-
mel ludis Amphitheatralibus Cæsaris exhibitum; de
quo Spectaculorum Epigr. i x. & xx i i. Hoc genus
alia compluscula sunt, Cimeriis tenebris obscurio-
ra, nisi Cynosuræ instar lemmata præmittantur.

EPIGR. I.

In amphitheatrum Cæsaris.

Non est lemma catholicon totius libri, quod qui-
dam putant, sed primi Epigrammatis inscriptio.
Quare non recte Parisiensis Magister, commentariû
suum in hunc librum inscripsit *Notæ in amphithea-
trum Cæsaris*. Non recte, inquam; ne dicam, stultè.
Quid multis? Pseudepigraphum esse hunc Titulum,
res ipsa evincit. Sed an Martialis hoc Epigramma
dubito. Versiculus primus,

Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis,
effectus videtur ex Epigr. xxxv i. lib. v i i i.

Regia Pyramidum, Cæsar, miracula ride:

Iam tacet Eorum barbara Memphis opus.

Postremus,

Unum præ cunctis fama loquatur opus.

ex imitatione Catullianâ, Carm. ad Ruffum:

————— *Nam te omnia fœsla*

Noscent, & qui sis fama loquetur anus.

Vide etiam Carm. ad Manlium, & Martialem lib.
x i i. Epigr. i v.

Ibidem.

Nec Trivia templo molles laudentur honores.

Quantoperè locus hic à Criticis sit vexatus

nos minimè fugit: nec alius vllus temere magis eos
 cercuit. Quorum tamen sententijs animus noster
 necdum acquiescit. Vixque adeò, Criticorum phœ-
 nicis, Iosephi Scaligeri castigationem laudamus,
Iones pro honores rescribentis, & exprimentis hanc
 emendationem in suis Græcis. Quod etiam Cl. &
 R. V. Andreæ Schotto in mentem venisse audio;
 nec præteritum Matthæo Radæro. Haud tamen id
 ego ausus recipere pro germano Auctoris. quamquã
 vulgata lectio multimodis displicet; nec placebit sa-
 nè, nisi Latinè nescientibus. Corruptum & distortū
 esse locum, vel cæco apparet. MSS. extensa scrip-
 tura,

*Nec Trivia templo molis gaudet * honorum.*

Vnde quidnam sani coloris exsculpi possit, non
 facilè video. Nisi fortasse quis volet, quod timidè
 suspicor,

Nec Trivia templi moles laudentur; honores

Disimuletque Deum cornibus avæ frequens.

Honores Deum, Apollinis & Dianæ. quorum operã
 percepimus in Delo

————— *innumeris structam de cornibus avam.*

Auctor Callimachus in Hymno Apollinis, atque
 alij.

EPIGR. II.

Hic, ubi sidereus propius videt astra colossus.

Sidereus colossus, est colossus Neronianus, iam tum
 deposito Neronis, ac Solis radiato capite reposito,
 insignis, & prope Flavianum Amphitheatrum con-
 spicius. Dicitur ab Auctore *Sidereus*, à Sole, quem
Sidereum Deum nominat Martialis, lib. x i i.
 Epigr. l. x.

Magnaque Siderei vidim u ora Dei.

Suetonius in Nerone, cap. xxxi. *Domum à Palatio*
Esquilias usque fecit. quam primò Transitoriam. mox
in incendio absumptã restitutamque, Auream nominavit.
Vestibulum eius fuit, in quo colossus cxx pedum staret
ipsius effigie. Plinius lib. xxxi v. cap. vi i. *memoriæ*
prodit colossum seu Neronis simulacrum factum à
Zenodoro Gallo artifice, cx. pedum longitudine,
 dicatur.

dicatumque venerationi Solis, damnatis sceleribus illius Principis. Pub. Victor in Topographiâ Romæ Regione Urbis I V: *Colossus altus pedes CIIIS, habens in capite radios VII, singulos pedum XVIIS. Quo in loco pro radios VII. scribendum videtur radios XI.* Totidem enim antiquitus celebratamemini; quia Sol totidem signa Zodiaci percurrit, & ut Martianus Capella de Sole:

————— *radijsque sacratum*

Bis senis perhibent caput aurea lumina ferre:

Quod totidem menses, totidem quod conficit heras.

Et de Latino Virgilius:

————— *cui tempora circum*

Aurati bis sex radij fulgentia cingunt,

Solu avi specimen.

An colossus hic designatur in veteribus Actis Martyrum? in quibus legimus, *Pridie Nonas Decembris, Valeriano & Gallieno Impp. Symphronius (Sempronius) & Olympius ducti sunt ante statuam Solis iuxta Amphitheatrum, fixisque stipitibus, & ligatis manibus devincti sunt, & in sarmentorum spinarumque congerie ignis suppositus.* Vide Adonis Martyrologium, & illustrem Annalium Ecclesiasticorum conditorem Cæsarem Baronium, Tom. I. sub gestis Annæ CCLIX. Vulgo hoc Amphitheatrum à vicinitate colossi, *Colisseo* vel *Colosseo* appellatur. Quod nomen non hodie aut heri natum: sanè perquam vetus esse Anastasii Bibliothecarii testimonio liquet, eius qui circa Annum Christi DCCCLXV Vitas Pontificum scripsit. In Stephano IV. PP. hæc eius sunt verba: *Postmodum vero quidam iniqui Campani, qui Romam aduenerant, adhortati ab alijs nequioribus se & impijsimis, Gracilem Tribunum ex ipsâ custodiâ auferentes, & deportantes quasi in monasterium, dum ad COLOSSIVM advenissent, (puto locum supplicii fuisse, & forte aliter PETRAM SCELERATAM nuncupatam, cuius frequens mentio in tabulis Ecclesiasticis) illic eius oculos eruerunt, & linguam abstulerunt.*

Tradita Getulis, nec cepit arena nocentes.

Verissima hæc lectio, asserta magno Scaligero in sua *criticæ exercitia* in Grammaticum Parisiensem, contra imposturas audacissimi ac malignissimi Georgii Merule. Aliorū divinationes flocci facio. Nam Lipsianum *Traducta est titulus*, non est Latinum; non magis, quàm veterum correctorum lectio *Traducta est Gyris*, & recentiorum, *Traducta est berulis*, aut *Traducta est Thulen*. quod quid sit, nescio. Pro lectione à nobis expressâ stant omnes meliores scripti Codices, & priores editiones. Mens hæc est: Traditi sunt delatores Getulis, ut eos ipsi suis leonibus laniandos obiicerent: & quum Arena non omnes caperet, pulsi sunt quidam in exilium. Legendus Dio, & Suetonius in Tito.

Aliud eiusdem argumenti.

Exulat Aufoniâ & c. Epigramma hæctenus indivulsum, ita primi Scaligero auctore distinximus à superiore tetrasticho.

Iustam Pasiphaën Diææ credite tauro:

Vidimus, accepit fabula prisca fidem.

Spectaculū præfide Domitiano exhibitum volunt Domitius Calderinus, Marcilius, & Ramirezius de Prado. Atqui inter Neronianos ludos recenset Suetonius, cap. xii *Exhibuit Pyrrhicas quasdam è numero ephæborum, quibus post editam operam diplomata Civitatu Romana singulis obtulit. Inter Pyrrhicarum argumenta, taurus Pasiphaën ligneo iuvenca simulacro abditam inijt, ut multi spectantium crediderint.*

Belliger invictu quòd Mars tibi sævit armis,

Non satis est, Caesar: sævit & ipsa Venus.

Epigramma hoc in duo secandum nō vanè fortassis hariolamur. Sic sanè uti posui, primum claudi

ANIMADVERE. IN SPECTAC. 9
claudi potest, nec acumine suo destituetur. Alterum ex emendatione nostrâ sic excudendum erat:

*Prostratum Nemea sed vastâ mole, leonem,
Nobile, & Herculeum sâma canebat opus.
Prisca fides taceat: nam (post tua munarat) Casar,
Hæc iam famineâ vidimus acta manu.*

Epigramma *Belliger*, &c. innuit non solum viros, verum etiam foeminas in arenam & ludos gladiatorios descendisse armatas. Sub Nerone id accidisse, testis Annali xv. Tacitus: *Spectacula gladiatorum idem annus (A.V.C. DCCCXVI.) habuit, pari magnificentiâ ac priora: Sed feminarum illustrium senatorumque plures per arenam sædatis sunt.* De Domitiano Tranquillus cap. iv. *Venationes gladiatorisque & nobilibus ad lychnuchos dedit: nec virorum modò pugnas, sed & feminarum.* Et Statius de iisdem Domitiani ludis, *Silvar. lib. i. Eclogâ ult.*

*Stat sexus rudis insciusque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles, &c.*

In eadem narratione cum Suetonio, Papinioque Xiphilinus in Domitiano consentit: *Πολλάκις ἦ τὰς ἀγῶνας ῥύστωρ ἴστωρ, καὶ ἴστωρ καὶ ῥύστωρ, (sequor hic manum medicam Theodori Marcilii, nam vulgò ineptè ac ridiculè ῥύστωρ) καὶ γυναικας (γυναικας) : Sapius nocte pugnas exhibuit: ac interdum nanos & pumilos, interdum feminas inter se commisit.* Pumilorum quoque commisiones eadem Eclogâ celebrat Statius. Sed cum Tacito in rebus Neronis conspirat Dio. Ita ut ambigam, utri Casarum hi ludi sint tribuendi: quamquam melim Domitiano, qui non modò feminas gladiatrices inter se commisit, sed & cum feris etiam venatrices (ut videtur) iussit pugnare. Nam venationem hæc mulierum notat Iuvenalis Sat. i. cum *Mavia Tuscum*

Figat aprum, & nudâ teneat venabula mamma.
Huc & ite videtur Suetonius, certè nostrû epigramma *Prostratum Nemea*, &c. confectum à venatrice femina leonem, evidentissimè probat. & fortè Casar ille est Domitianus. An Titus? Dio quippe in Titos: *καὶ τὸ γυναικας (γυναικας) ῥύστωρ το Ἰνδία.*

TO P. SCRIVERII
Epigramma Prostratum Nemeæ. Scripsimus autem,
Nemeæ sed vastâ mole, leonem.

quum legatur passim,

Prostratum Nemeæ, & vastâ in valle leonem.

Quæ lectio Marcilium, & Criticorum natione reli-
quâ, mira vaticinari adegit, quibus recitandis tem-
pus non perdam. Pergamus.

EPIGR. VII.

Qualiter in Scythicâ religatus rube Prometheus

Asiduam nimio pectore pavit avem:

Nuda Caledonio sic pectora præbuit urso, &c.

Versu secundo inepte inculcatum ac repetitum ex
tertiò rò pectore. Non dubitabis mecum reponere,

Asiduam vivo viscere pavit avem:

in qua lectione plus roboris est, quàm aut in vulga-
ta, aut etiam Scaligerana. *Vivo viscere*, semper re-
nascenti, sæcundo, immortalis. Eleganter sanè vi-
vum viscerum vocat pectus & iecur Promethei; cui, ut
etiam Tityo, Poëtæ immortalitatem quandam vi-
scerum tribuunt. De Prometheo divinus Scriptor
Medæ, Act. 17.

_____ cali qui furta luis

Viscere fatis _____

Virgilius VI. Aneid. de Tityo:

_____ rostreque immani veltur obuncos

Immortale iecur tundens sæcu daque ponit

Viscera: nec sibi requies datur ulla renatis.

Ibidem.

Tertius versiculus in uno membranaceo Codice, i-
temque in altero chartaceo, ad hunc modum legitur,

Nuda Caledoniæ sic pectora præbuit urso.

Ita ut Auctor forte voluerit,

Nuda Caledonijs sic pectora præbuit urso.

Uti innuat noxium quempiam, Laureoli nomine,
ad stipitem surrectum fixumque, non uni urso, sed
pluribus obiectum atque expositum, ex more. Quod
veto certe similis videretur.

Ibidem.

Denique supplicium dederat necis ille paterna, &c.
Hic & sequentes tres versiculi vapulant merito, &
quidem

ANIMADVERS. IN SPECTAG. IT
quidem me favente, apud optimum clarissimumq;
v. Janum Gruterum nostrum, improbante ac pro-
hibente tamen Illustri Scaligero. Cuius pace dicam,
non recentis esse solum auctoris (Panormitani, ne-
scio, an alius) sed inepti, & qui thermas Neronianas
refrigerare possit. Totum autem Epigramma sic con-
cipiendum:

Qualiter in Scythicâ religatus rupe Prometheus.

Affiduam vivo viscere pavit avem:

Nuda Caledonio sic pectora praebuit urso,

Non falsâ pendens in cruce Laureolus.

Uruebant laceri membris stillantibus artus,

In quo omni nusquam corpore corpus erat.

Vicerat antique sceleratus crimina famae,

In quo, quae fuerat fabula, poena fuit.

Vides epigramma numetis suis absolutum, exactum,
rotundum, elegans: nec quidquam prorsus hiare,
quod magno Censori videbatur.

Ibidem.

Vicerat antiqua sceleratus crimina famae:

M.S. Cod. S. Marionis, quo usu Stephanus Clave-
rius, nomina famae. Non damno.

EPIGR. IX.

Quae non promisti, praelia Rhinoceros.

Scaligeri emendationem nō admittere, religio fuit.
Vulgò, *Quae non promisit.* Nugæ. Vide Herois Diatri-
ben Criticam.

EPIGR. XI.

Splendida iam tecto cessent venabula ferro.

Hæc germana Poëtæ lectio; & ridiculi sunt, qui aut
recto, aut *terso*, aut *terto* denique cōminiscuntur.
quæ omnia futilia sunt, & Siculis gertis inania.
Codices nostri non variât: nec etiâ audiendi, si aber-
rent ab hac scriptura, quam & retinet ac defendit
in *enixa uaxia* sua Scaliger. Spicula domi secon-
dita, sunt tecto ferro: ut ipsa sunt corytis
suis tecta & recondita. Mirum est, etiam doctos

VIROS.

viros heic obhærescere. Certè, inora non erat tanti.
Nam aperta sententia est.

EPIGR. XIII.

*Illa gravi telo, confossaque vulnere, mater
Sua pariter vitam perdidit, atque dedit.*
Interpungendum fortè,
Illa gravi telo, confossaque, vulnere mater.

Sic sequenti Epigrammate, de eadem sue prægnante,
& quæ ex vulnere peperit:

Emisit fetum, vulnere facta parens.

EPIGR. XIV.

*Sus fera iam gravior, maturi pignora ventris
Emisit fetum, &c.*

Quid si ?

Sus fera iam gravior maturi pignore ventris.

EPIGR. XV.

*Primus in Arctoi qui fuit axe polo,
A Scaligero lectio est, axe pro arce.*

EPIGR. XVI.

Cæsaris atque Iovis confer nunc scemna, iuventus.
Nondum satisfacit quod observavit de voce *scem-*
matis in *συμπαχία* Scaliger. Ipsum vide. Mihi ali-
quando in mentem venit, legendum:

Cæsaris atque Iovis confer nunc Roma iuvencos.

quam coniecturam meam, expensis Codd. varietati-
bus, *scema, scoma, stema, stoma*, aliisque similibus,
velim ad obrussam sanioris iudicii exigi, ac pensu-
tatius examinari. Amplissimus & amœnissimi
ingenii vir, Janus Rutgersus noster, divina-
bat,

Cæsaris atque Iovis confer nunc, Stella, iuvenos.

Et censet epigramma hoc ad Arruntium Stellam,
poëtam clarissimum, scriptum; ad quem &
alia nonnulla eiusdem generis Martialis ex-
stant; Libro præsertim Epigrammatum pri-
ore.

Iuvenos ævri τῶ iuventus, ne quis laude
suâ fraudetur, Nobilissimi & eruditissimi Dou-
sæ patris.

ANIMADVERS. IN SPECTAC. 13
fa patris correctio est; qui & *schemata* legebat: P.
Colvio, aliisque *scamma* placet.

Ibidem.

Par onus ut tulerint, altius iste tulit.

Figura *Κουχάρσις*. *είς*. concedamus tulisse par onus
Iovis atque Cæsaris iuencos; Cæsaris tamen altiùs
tulit. quum Iovis iuencus in superficie tantùm
maris, iste in sublime tulit.

EPIGR. XVII.

Non facit hoc iussus, nulloque docente magistro.

Enallage. Facit hoc non iussus, & nullo magistro
docente. Auctor clariùs dixisset,

Non iussus facit hoc, nulloque docente magistro.

Correctorum ludibria, ulloque docente; multoque do-
cente; pigroque docente, indignissima sunt quæ admit-
tantur.

Ibidem.

Crede mihi, numen sentit & ille tuum.

MS. — *nostrum sentit & ille Deum.*

Id est, Cæsarem nostrum. *κολακικῶς*. Non tamen te-
merè mutandum.

EPIGR. XIX.

Qui modo per totam flammis stimulatus arenam.

Hoc Epigramma esse *μισέρι* monuit Rutgerhus
noster. Ergo illud fragmentum Epigrammatis *ἀνε-
φάδς*, *Cedere maiori*, &c. quod in fine huius Libelli
inter *ἀποσπασμένα* legitur, ei annectendum atque
huc retrahendum putabat. Hoc modo:

Qui modo per totam flammis stimulatus; arenam

Sustulerat raptas taurus in affra pilas:

Occubuit tandem cornuto ardore petitus,

Dum facilem tolli sic elephantra putat.

Cedere maiori virtutis fama secunda est.

Ille gravis palma est, quam minor hostis habet.

Hoc factò Epigramma venustissimè claudi ra-
tus. Sed vide infra quæ ad Fragmenta nota-
entur.

EPIGR.

*Dum petereat pars hæc Myrinum, pars illa Triumphus
Promisit pariter Cæsar utraq̃ manu.*

Obscurus locus, & qui meritò viris doctis scrupulum iniecit. Coniiciebam olim,

Promisit pariter Cæsar utramque manum.

Myrini nempe atque Triumphi. Sed nihil mutandum. Quum spectatores studiorum diversitate moti, in amphitheatro hinc gladiatorem Myrinum, illic Triumphum postularent; Cæsar utrumque daturum se utraq̃ manu promisit. Ut satisfaceret utrique parti in postulatione gladiatorum, annuit parti Myrinum postulati, annuitq; unâ parti Triumphum postulanti, utrumque à populo postulatum inter se committens. Quæ promissio fiebat utraque Cæsar's manu, hinc illinc. Nam quod vir Illustris vult, Cæsa rem pariter commisisse utrumque utraque manu, id est pugnantem binis sicis; nequeo, tametsi exquisitè disputatum ab eo sit, probare. *Manu promittere* quid sit, docebo, Isidori loco unico in medium prolato; Poëtarum & aliorum testimoniis in præsentiam omissis. Scribit ille Originum lib. 1. cap. xxv. quod est de notis digitorum: *Mos est militaris, ut quoties consentiat exercitus, quia voce non potest manu promittat. Alij gladiatorum motu salutant.* Ritus, ut vides, ex Militia in Arenam translatus. De quo plura fortasse nos alibi.

*Quidquid in Orphea Rhodope spectasse theatro,
Dicitur exhibuit Cæsar, arena tibi. &c.*

Ipsè sed ingrato iacuit laceratus ab urso.

In amphitheatro, pegmaribus automatis in sublime elatis, maleficus quidam, Orphei nomine ei imposito, laceratur ab urso, ut verus Orpheus olim à Mænadibus, furentibus fœminis. Sic hoc libello *Laureolus, Dædalus, Leander,* & Epigr. xxv. lib. x. *Mutius* nimirum Scævola noxiorum ficta nomina sunt. Sic in Lucillii Græco Epigrammate Meniscus quidam damnatus capitis, personam *Herculis* gestans, in amphitheatro, quod mala aurea è templo Iovis furtiverat, tandem vivus combustus est, ut

ANIMADVERS. IN SPECTAC. 15
Ille verus olim in Oetâ monte. Anthologia lib. 11.
cap. xxv.

Ἐκ τῆς Ἐσπερίων τῆς Διὸς ἔρε Μενίσκος,
ὡς τὸ πρὸν Ἡσπερίης, χέουσα μήλα τεύα.
Καὶ τί γάρ, ὡς ἰάλω, γένηται μέγα κῆρ δέουσα.
ὡς τὸ πρὸν Ἡσπερίης, ζῶν κατακλιόμενος.

Quæ ludibundus ad hunc modum vertebam:
Ut poma Hesperidum Tyrrhinius abstulit olim:
Sic Iovis è templo poma Menisce rapis.

Et quid? Sacrilegus, magno spectante theatro,
Alter ut Alcides, vivus in igne peris.

Fuit autem pegmaris iste Orpheus, de quo Noster
loquitur.

ΕΠΙΓΡ. XXII.

Namque gravem gemino cornu sic extulit urum,
Vrum, non ursum legendum, & quantum porui no-
bilissimo atque eruditissimo Doufæ Patri assentien-
dum putavi, ita primò corrigenti. Vrum, sive tau-
rum, gravem & metuendum dicit gemino cornu. Quod
obiter noto, ne in posterum de duobus rhinocerotis
cornibus fluctus in simpulo excitentur, & frustra
disputeretur. Hanc Douficam coniecturam (veram
quin imò lectionem) confirmat Epigramma 1x. de
rhinocerote & tauro. Eadem commissio est &
pugna: quemque hic *υρῶν*, ibi *ταυρῶν* appellat.
Quod si penitius examinassent Interpretes, nun-
quam profectò Rhinocerota bicornem, quod
monstro simile est, in arenam produxissent.
Dio lib. LII. ὁ ὃ ρινόκερος τὰ μὲν ἄλλα ἰλέ-
φωσι πη προσέοικε, κέρκε δὲ π κατ' αὐτῶν πλὴν
ἦνα προσέχει, κ' διὰ τὸ τοῦτο κίχληται. Rhi-
noceros autem cetera elephantis similis est: cor-
nu autem ex ipsâ nare prominens habet, hincque
suum nomen (apud Græcos) invenit. Julius Cæs. Scali-
ger, Exercitation. ccv. ad Caëdanum: Rhinocerotis
suis pi. Turam vidimus, cuius cada. er è naufragio cie d'is
est in Tyrrenum litus: capite suo, tergo munitus sen-
sulato, cornu gemino, altero pusillo in fronte (imò in
intercapilio,) altero in nare robustissimo, quo audacis-
sime pugnat, ac vincit elephantum. Ut iam desinant nu-
gari

gari Grammatici de gemino cornu apud Martialem.
 Hæc ille in opere divino. Videtur geminum cornu
 Rhinoceroti attribuere, cum Pausaniâ lib. ix, qui
 animal statuit cui *in summâ nare cornu est, & alterum*
super illud, non magnum. Magni viri magna proles in
 Diatribæ gemino cornu discretissimis verbis ad Rhino-
 cerotem refert. Nobis aliter videtur, & uro bellè ac
 convenienter assignamus. Cui animantium generi
 tam magna sunt cornua, ut, testimonio Plinii, urnas
 binas impleant, iisque barbari Septentrionales po-
 culorum vice utantur. Vide Naturalem Historiam
 lib. xi. cap. xxxv 11. Et lib. viii. cap. xv. inquit idem
 auctor: *Paucissima animalia Scythia gignit, inopiâ fru-*
cticum: pauca contermina illi Germania, insignia boues
ferorum genera, iubatos bisontes, excellentique & vi &
velocitate uros, quibus imperitum vulgus bubalorum
nomen imponit, cum id gignat Africa, vituli potius cer-
vive quadam similitudine. Vide & de uro Casarem
 de Bello Gallico lib. vi. Cæterùm ut absolvam, à
 cornu gemino celebrari Rhinoceros non potest. Au-
 diamus eundem Naturæ summum Mystam: ut Stra-
 bonem, Oppianum, Pliniique simiam Solinum, a-
 liosq; omitamus: Pompeij (inquit) *Magni ludis &*
rhinoceros, unius innare cornu, qualu sepe, visus (Romæ)
Alter hic genitus hostis elephantis, cornu ad saxa limato
 (meminit & huius rei lib. duodevicesimi cap. 1.)
preparat se pugna, in dimicatione alvum maximè petens,
quam scit esse molliorem. Longitudo ei par, crura multò
brexiora, color buxeus. Hæc Plinius lib. viii. cap. xx.
 Similia de formâ Rhinocerotis, & de pugna cum
 Elephantis, prodit Ælianus De animalibus lib. xvii.
 cap. xlv. Nos ipsi apud fratrem Amsterodami vidi-
 mus Rhinocerotis cornu superhumeralis (ut ita lo-
 quar) sive quod ei in interscapilio supernè prominet,
 sanè nõ valdè magnum, nec validum. Vide picturam
 ex Dureri deliniatione apud Gesnerum in Quadru-
 pedum historia.

Si interpretatio Ange'li Politiani, mens fuisset
 Poëtæ, scripsisset:

Ille gravem tauri cornu sic extulit ursum.

Sed in re clarâ verborum plus satis.

Ille tulit geminos facili cervice iuencos.

Interpretes, quos vidi, ne minimum quidem hęc intellexerunt; omniaque quę huc congestere, nihili sunt, & ridicula. Tota Ramirezii diatribe de *facili cervice*, ineptissima est: cui iurato equidem non credo. Sequor potius maximos viros, Turnebum atque Scaligerum. Poëtę mens est, Carpophorum nobilem venatorem excepisse & interfecisse duos iuencos. *Tulit* namque, est *excepit*. In taurorum venatione cervicem suam venatores ab impetu tauri deflectentes eum excipiebant, prehensisque cornibus humi affligere conabatur. In quo opus erat, sese obliquos non rectā cervice statuere, ut eluderent impetum tauri. Quod si peritè non fieret, interfeciebantur à bestiā. Huiusmodi figura Herculis, & fortè aliorum cum tauris luctantiū, in Nummis tam Gręcis quam Romanis non semel occurrit. *Facilem cervicem* igitur intellige venatoris Carpophori, non tauri. Ideo autem *facilem* dixit, quòd cedente cervice, non rigidā, taurum eluderet. Quod nos incertus Poëta Anthologię lib. IV. cap. VIII. clarè docet, Epigrammate in Statuam Thesei cum tauro Marathonio:

Θάμνα τέ γης ταύρος τε κ' ἀνέρος· ὧν ὁ μὲν ἀλλὰ
 ἦεν βίη βεβήθει, γυῖα τι τανύμυθος.
 Ἰεας δ' ἀυχενίως γνάμπτων, παλάμῃσιν ἐμαρψέ,
 Λαίμυκτῆρας, δέξι τειρῆ ἢ κέρως.

Id est, Scaligero interprete:

*Artis opus mira species taurique, virique:
 Vir taurum, tendens membra labore, premit;
 Inflexā cervice, manuque obnixus utraque;
 Hac nares, illā cornua pressa tenet. &c.*

Sensum Poëtę hunc esse, ostendunt Gręca Scaligeri è Martiale conversa: quę vicem Commentarii esse possint. Hodieq; cum morè in usu esse venatoribus in Vasconiā, quū spectaculū hoc exhibetur vigilia S. Iohannis in civitate Vasatēsi, affirmavit mihi ἀυτόματες idē Heros, iā supralaudatus. Vigere autē Romę etiamnum, & in Hispania maximè venationes har-

memini paulò humaniori ignotum est : differuitque de iis magni nominis Hispanus Ioannes Mariana S. I. libro singulari De spectaculis extremo.

EPIGR. XXIV.

Cui lux prima sacri muneris ipsa fuit.
Ita rectissimè Doula Pater legit : & nos sequuti sumus.

Ibidem.

— Spectes, dum laxent aequora Martem.

Marcilius & Ramirezius exponunt, Locum dent aequora Marti, id est gladiatoribus, quos vinculis quasi constringunt, ne in arenam prodeant: impediti sunt Marti in caveam immisso pugnae gladiatorum: sed finito Naumachiae spectaculo, & aqua rursus emissà, laxato quasi vinculis Marti locus erit, & copia iterum pugnandi gladiatoribus. Hoc ipsi commentum placet. Mens quidem ea Epigrammatis, at Martem hic accipi pro gladiatoribus, nugae. Qui non videt, certamen navale intelligi, eum lotoio vitare oportet. Nam quid aliud est, quam praelium? Dum laxent Martem, id est, dum certamini finem faciant. Enyo hoc ipso Epigrammate, pro eodem. Epigr. XXI. commissio uti cum rhinocerote praelia Martis dicuntur, hoc versu:

Desperabantur promissi praelia Martis.

Iam si rhinocerotem atque urum gladiis pugnasse volent; vereor, ne tam festivi gladiatores risum dotis omnibus, & vel pueris lubibrium debeant.

Et puer in asum rhinocerotis habent.

EPIGR. XXV.

Quòd nocturna tibi, Leandre, pepercerit unda.

Hexastichon epigramma hoc hactenus fuit. Sed duo Epigrammata perperam in unum coaluere. Distichon prius de Leandro Naumachiatio, singulare Epigramma esse, & à reliquis separandù censeo cù Clarissimo Grutero & Codd. M S S. quos quatuor hic conspirantes habeo. Tetraastichon quod sequitur, atque textum à quodam Scholastico non inerudito, inclinat

clinat animus suspicari. Non illud de spectaculo ullo est, quemadmodum precedens, sed Leandri ad Heronis amores natantis atque anhelantis historiã sive fabulam continet. Non absimile huic est in Apophoretis, sub lemmate *Leander marmoreus*, distichon: ad cuius imaginem fortassis hoc adumbratum. Est autem tale, lib. xiv. Epigr. CLXXIX.

*Clamabat tumidus audax Leander in undis;
Mergite me fluctus, cum rediturus ero.*

EPIGR. XXVI.

Lusit Nereidum docilis chorus a quore toto.

Audet affirmare Don Ramirez, hoc Epigramma hætenus à nemine, præterquam se, intellectũ. Huc fastũ Hispanicũ, quis æquo animo ferat? quis concoquat? quis non rerundat? Quid ais, mi homo? quid respondes ad Raderiana? Etiam à Scaligero Dei benignitate intellectum rectè hoc epigramma; neque ipsi opus erat interprete Hispano tirone. Vide eius Diatribam: & præterea hæc accipe.

Credidimus remum, credidimusque ratem.

Si fuit remus ligneus, & ratis lignea, ut putant quidam, quomodo non fuerunt vera? Atqui Martialis dicit non fuisse vera, sed quasi vera credita. Nam Casariani isti natatores ita variabant situm & ordinem suum, ut nunc fuscinam, nunc navem, nunc anchoram, nunc gubernaculum, nunc malum cum Castoribus imitarentur.

Ibidem.

Quis tantas liquidis artes invenit in undis?

Quæ fiunt in terrã, præsertim in militia & instructionibus aciei, hæc in aquis facere quis excogitavit? Præclarum spectaculum, quod nemo, puto, negaverit. Resque iam ita perspicua est, ut ne rudioribus quidem de eã dubium relinquatur.

EPIGR. XXVII.

Iam nullum monstris orbe fuisse opus.

Sic vulgò ferè legitur: sic Aldinum exemplar, anni M. D. I. Sed alia Editio eiusdem officinæ, anni M. D. xvi. i. habet,

Iam nullum in monstris orbe fuisset opus.

Nec aliter Editio omnium prima, & Sebastiani Gryphii anni M. D. XLVI I I. Rursus Simonis Colinaei Editio anni M. D. XXXIX: *Iam nullum monstris.* Variæque aliæ Editiones nunc in hanc, nunc in illam lectionem conspirant. Sed particula *in* necessariò hic requiritur: & scribendum omnino,

Iam nullo in monstris orbe fuisset opus.

Atque ita non dubitabam in contextu ipso emendare: consentiente mecum Clarissimo Ioanne Isaacio Pontano, amico veteri & mihi coniunctissimo, in orâ libri sui. Nec aliter legit Gerardus Contius, apud Raderum in Curis secundis, cuius tamen interpretamentum mihi non fit verisimile. Hoc vult Poëta. Si olim tempore Herculis venator Carpophorus fuisset natus, non opus fuisset orbe integro ad monstra domanda, quæ in diversis universi orbis partibus ab Hercule dicuntur domita. Ideoquæ continuo subiicit per distributionem,

*Non Marathon taurum, Nemeæ frondosa leonem,
Arcas Manalium non timuisset aprum, &c.*

siquidem uno amphitheatro omnia domari potuissent à Carpophoro, qui viginti patiter feras uno die muneris, uno eodemque spectaculo confecit.

EPIGRAM. XXIIIX.

*Augusti laudes fuerant, committere classes,
Et freta navali sollicitare turâ. &c.*

Epigrammati huic præfixum vulgò ineptissimum Lemma, *Laus Augusti*. Quid mirum? profluere ea omnia à librariolis & oscitantibus scribis, quod supra vidimus. Inscripti ego, *De Naumachiâ*. Principiù aliter, quàm vulgò, conceptum in quibusdam membranis: *Augusti labor hic fuerat*. Aliàs: *Augusti laus hæc fuerat*.

Ibidem.

Et domini Triton ipse putavit equos.

Omnes tam excusi quàm scripti, quos vidi, Codices conspirât in hanc lectionem. Vnus M. S. notæ optimæ,

Triton ipse putavit equos.

Alius, esse pro ipse.

Ibidem.

Ibidem.

Abnuis in liquidu ire pedester aquis.

Bonus idera ille codex, Horruit in l. 1 p. a.

EPIGR. XXIX.

Hoc de Prisco & Vero gladiatoribus Epigramma elegantissimum, publicavit princeps Scaliger in Catalectis: extatque in collectione veterum Poëtarum Pithœanâ. Martiale dignissimum est. & hoc nomen præferebat lemma miniatum in antiquo Codice Excerptorum in membranâ; unde accepit vir Illustris. cuius fide nos hæc confidentius asserimus, & iare optimo ad librum Spectaculorum referimus. Epigrammatibus etiam aut Fragmentis sequentibus in iisdem membranis, ipso teste, prænotatum erat minio,

M. VALERI MARTIALIS.

Duo autem illa *ἄνωπας μάτια* quæ Epigramma de damâ proximè insequuntur, coniuncta sunt in Catalectis ad hunc modum, tanquam unius Epigrammatis fragmentum.

EIVSDEM.

* * *

Da veniam subitis: non displicuisse meretur,

Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.

Cedere maiori, virtutis fama secunda est.

Illâ gravis palma est, quam minor hostis habet.

Eadem ediderat antè ad calcem huius libelli V. C. Hadrianus Iunius, optimè de literis & Martiale meritus, princepsq; in Belgis: sed divisa in duo à *ἄνωπας μάτια*, eû hac admonitiuncula: *Sequentia duo disticha, à Iano Douzâ subministrata, quod ab Auctoris genio non viderentur aliena, adscribenda duxi, quorum primum maiori fuisse Epigrammatis finis videri potest.* Acceperat verò Douza (quod memini ex ipso met audivisse) à Petro Daniele Aurelianensi, viro iuvandis literis nato. Quare hoc Epigramma & reliqua sequentia, Martialis esse, & ad hunc Librum pertinere, non

est quod dubitemus. Indoles stili, argumentum, & quod caput est, auctoritas vetustissimi libri, quem Scaliger, Pithœus, aliique triverant, id suadent. Erat autem ille Codex omnium emendatissimus, ut qui paucissima haberet menda.

Ibidem.

Lex erat, ad digitum positâ concurrere palmâ.

Ita sine dubio legendum; (Nota Scaligeri est in secundâ Editione Catalectorum, nam in priorè Lugdunensî Rovil'ianâ, nihil tale:) Cùm missionem vellet dare Cæsar utrique gladiatori, quorum alteruter ab altero vinci nunquam potuit, hac lege dedit, si alter à carcœribus, alter à metis eodem momēto temporis profectus, ita curreret, ut in concursu alter in alterius palmam digitum imponeret. Quod evenit; & uterque palmarium habuit, tanquam invictus. Oportebat igitur, ut uterque digito indice manûs dextræ infesto, sinistra autem palmâ explicatâ curreret. Ita alter in alterius palmam in concursu immittebat. Elegans Epigramma, & Martiale dignum. Hæc tum ille, quem postea ab hac sententiâ declinasse, Græca ipsius ostendunt: cùm *καχὼν δακτύλων* vertit, quasi hoc velit Auctor, Cùm videret Cæsar, neutrum ab altero pugnando vinci posse, quid faceret? alterum victorem pronunciare, est alteri iniuriam facere. Neuter enim victor: neuter victus. Pulchro commento ancipitem litem diremit. Iussit, ut micatione digitorum inter se palmam sortirentur. Displicuit lex magnanimis pugnatoribus. Redintegrato certamine, tandem ambo procubuerunt. Ita uterque victor, uterque victus fuit.

Pugnare pares, succubere pares.

Contigit hoc nullo, nisi te sub principe, Cæsar,

Cum dus pugnarent, victor uterque fuit.

Palma itaque non pro manu accipit hic, sed quem admodum Terentius:

In medio omnibus

Palmam esse positam.

Positâ palmâ, in medio scilicet, ut eius esset qui concursu digitorum vinceret. Ad digitum concurrere,

est λαγχάνειν δακτύλοις. concursus enim digitorum hoc fit. Latini *micare digitis*; Itali *Morram* vocant. Qui hunc lusum spectarunt, statim intelligent, quid sit *concurrere ad digitum*. D. Scaliger versiculum istum ita Græcè reddidit:

Συώθη μὲν ἡ μάχη μὲν λειχανῶν τὸ βραχέειον ὁ μαρτεῖν.
 Quæ interpretatio (hui !) quàm longulè ab ita commento Ramireziano ! Sentit ille Legem Cæsaris hanc fuisse, Ne alteruter ad positam palmam concurreret, antequam alter per digiti sublationem, ex more, se victum esse fateretur. Ac frustra hoc adagiū *Tollere digitum* huc adducit. quomodo *ad digitum concurrere*, est *tollere digitum*, aut *concurrere ad digiti sublationem*? quid ineptius? Non nego morem fuisse amphitheatralē & gladiatorum: sagacissimo Lipsio minimè præteritum Saturnal. lib. 1. cap. XXI. in Editionibus quæ summam manum acceperunt. Quem morem quoque amplissimus & doctissimus Marquardus Freherus, amicus dum viveret meus, illustrat, propositâ duelli gladiatorii sculpturâ elegantî, ex antiquâ Sardonyche : in quâ Danuvius succumbens in arenâ digitum exerit, ei que imminet Cectops sicâ minatur, proiectis hinc illinc parmulis. Præclarum Antiquitatis monumentum; quod ut videant studiosi, eruditè ab editore expositum, suadeo. Reliqua quæ subdit iuvenis Hispanus, de loco Quinctiliani Institut. Oratoriar. lib. v. cap. v. futilia sunt; & non immeritò acriter impugnata à Musambertio Marciliano. Vide etiam Commentarium Radeti, Curis secundis utiliter auctum.

EPIGR. XXX.

Concisa veloces fugeret cum dama Molossos,

Et variâ obliquas nesceret arte moras.

Mendosè editum in Catalectis,

Et variâ lyncas nesceret arte morâ.

In Editione Gruterianâ rectè quidem *moras*, sed perperam *lynças*. quod quid sit, perspicere nequeo. Puto in Chirographo *oblicas* exaratum fuisse. Dolendum verò huic Epigrammati aliquid deesse; tam suave est, tamque elegans & politum. Quamquam, si asterisci tollantur cum proximo, pentametro,

metto, & cætera coniungantur, non videbitur admodum hiare. Ad hunc videlicet modum:

Concisa veloces ageret cum dama Molossos,

Et variâ obliquas neheret arte moras:

Cæsaris antè pedes supplex, similisque roganti

Constitit: & prædam non tetigere canes.

Numen habet Cæsar, sacra est, sacra potestas.

Credite: mentiri non didicere fera.

Imò, quis neget numerosissimum atque elegantissimum? Pati argutiâ Epigr. XVI: . de Elephante supplice, ac Cæsarem adorante:

Crede mihi, numen sentit & illa tuum.

Sanè hoc Epigramma illo superiore, de miro duello gladiatorum, non deterius est, quod & in veteri Codice præferbat nomen Martialis.

EPIGR. XXXI.

Cedere maiori, virtutis fama secunda est.

Hæc quoque duo disticha, sic ut in Editione Iunianâ divulgata legebantur, exhibuimus: Continuabantur verò in membranæ sub nomine Martialis, hoc ordine:

Da veniam subitis non displicuisse meretur,

Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.

Cedere maiori, &c. uti in Catalectis.

Est autem finis Epigrammatis ἀνεφελος. De quo vide ad Epigr. XIX. Censor Hispanus, *Duo hæc*, inquit *postrema Epigrammata duobus distichis contenta, aut corrupta, aut Martiale indigna.* O Aristarchum! Si hæc indigna, etiam illa superiora indigna sunt. sed non est, quòd nos moveat iudicium protervi adolescentis; cui pessimus, ineptissimus, & nunquam tironibus legendus Scriptor, lippitudo Latinitatis, Martianus Capella, bonus Latinitatis auctor, censetur. Cui lib. IV. Epigr. XXV 1 1.

Sapè meos laudare soles, Auguste, libellos.

Invidus, ecce, negat. num minus ergo soles?

τὸ ergo ablativus est Græcus nominis ἐργον. ut reapse significet. Etiam hoc versu Epigr. LXXXIX. eiusdem libri:

Ergo nec argenti sex scriptula —

Præter infinitos solæcisimos & linguæ scabitudinē sibi familiarem, eiusmodi alios piuguisimos errores nō modio, sed ipso horreo, lectoribus admeritur. Quibus recitandis non abutatur doctarum aurium patientiā.

————— *Di, talem Musis avertite pestem!*

Ibidem.

Celere maiori, virtutis fama secunda est.

An victoris pro virtutis reponendum? Pugnam impatiū celebrat Poëta, ubi minor maiori cedit: quemadmodum taurus elephantō. Sic contra Epigr. xv i i i. ubi minor maiorem, nempe tigris leonem, vincit. Ea quidem summa laus est, cum minor hostis maiorem vincit. Secundum proximumque decus statuit, cum minor maiori hosti cedit. Et hoc modo ingeniosè inglorium ac victum solatur, quasi ex cælo Laus Virgiliani, Aeneæ magni dextra cadat. Si distichon hoc Epigr. x i x. adijciatur & combinetur, semiplenum alioquin & acumine destitutum Epigramma, plenum erit atque acutum. Atque idem fenisse Rutgerium nostrum vidimus. Sed firmandæ nostræ divinatiunculæ facit, quod litera *z* in *u* non raro migret, & contra, quod notum Philologis, & ijs qui manuscriptos Codices triverunt. Exaratum hîc scilicet *victuris*. unde factum *virtutis*, cum *victoris* legi oporteret. Lib. v i i. Epigr. xx ix. in membranâ disertè perscriptum est,

Testile victuris tormentum dulce.

cum *v* ra ac genuina extra controversiam lectio sit,

Testile Victoris tormentum dulce.

Vides hîc *o* in *u* degenerasse. Quod solenne quidem est, & testatissimum. Sed iuvat insigni exemplo approbare, & simul medicinam facere loco Propertii, qui iam diu in morbo cubat. Lib. l i i. Eleg. v i i i.

*Inter Callimachi sat erit placuisse libellos,
Et cecnisse modis dure poeta tuis.*

Ita veteres omnes editiones, & meliores libri scripti. Quod in quibusdam cufum,

Et cecinisse modis Coe poeta tuis,
ex Beroaldina depravatione est. Animo suo obsecutus Scaliger edidit,

Et cecinisse modis pure poeta tuis.

Malè. Ego nō dubitem, cūm dure etiam sit in Codd. Palatinis & membranis Comelinianis (teste ac fideiussore diligentissimo Iano Gebhardo) præstare veram lectionem Propertii,

Et cecinisse modis Dore poeta tuis.

Dorus pro Dorius, & Doricus: ut Iona pro Ionia lib. II. Eleg. XI IX.

Et quot Iona tulit, vetus & quod Achaia format.

Ita inibi Scaliger reposuit, cūm in vulgatis esset, *Et quot Troia*. Sed in scripto reperit, *Et quot hionia*; & eadem manu in margine, *Hiona*. Unde Iona putat eum dixisse pro Ionia, *iōvia*: Nam & *Arabus* dixit, pro *ἀράβιος*, & Virgilius in Culice, *Cilicus* pro *κίλικος*. Idemque in divinā Aeneide, lib. XI I.

————— *Gemit ultima pulste*
Thrace pedum —————

Item,

Ac velut Edoni Borea cūm spiritus alto
Insōnat. —————

Stattius Thebaidos lib. V. vers. 78.

Dulcius Edonias hyemes, Arctonque frementem.

Sic vulgō. Sed Servius in locum Maronis proximè laudatum, ita commentatur: *EDONI, Thraciæ: Nam Edon mons est Thracia. Sane sciendum hoc loco errasse Donatum, qui dicit EDONI legendum, ut Do brevis sit secundum Lucanum, (lib. I. vers. 675.)*

Edonis Ogygio decurrit plena Lyxo.

Namque certum est, Syftolen fecisse Lucanum. Unde EDONI legendum est: ut sit hic EDONVS, huius EDONI. Stattius & Virgilium & artem sequutus ait,

Tristius Edonas hyemes, Hebrumque nivalem.
Non Edonias. Hæc doctissimus Grammaticus. Seneca Hercule Oeteo, vers. 190.

————— *Vel in Edonas.*

Tollite silvas.

Plura parcam adscribere Metaplasmi huius exem-
pla

ANIMADVERſ. INſPECTAC. 27
pla, ſi unicum præterea Propertij addidero. Lib.
111. Eleg. 1.

Nec mea Phœacas æquant pomaria ſilvas.

Phœacas ex arte, nõ *Phœacias*; cū vulgo dixit. Similiter itaque & hinc *Vimber Dore* ſcripſit; non *pure*; aut *Coës*; quod ſomniant docti. An non eodem etiam modo legendum *Elegia* ultima lib. 112?

Deſine Achilleo componere verba cithurno:

Deſine, & ad molles verba reſolve choros.

Incipe iam anguſto verſus componere torno:

Inque tuos ignes, dure poëta, veni.

Somnium ne putabimus, ſi conciciamus legendum eſſe?

Inque tuos ignes, Dore poëta, veni;

Et, ſi *Elegia* prima eiufdem libri ſcribamus?

Nec mea conveniunt Doro præcordia verſus

Cæſariũ Phrygios condere nomen aves.

Pro quo in omnibus, *duro præcordia verſus*. *Doro*, 1. *Phileteo*, molli, tenero, elegiaco. Non belle, inquit, cõvenit ingenio meo, nec aptus ſum *Elegiacus* iſte amorũ ſcriptor, molli verſu *Cæſarẽ* referre & recondere in numerum *Heroum Troianorum*. Præcedunt proximè duo hi verſus:

Sed neque Phlegraos Ioũ, Enceladique tumultus

Intonet anguſto pectore Callimachus.

Strepitufculẽ coniungit *Philetam* & *Callimachum*, quos Poëtas Græcos ſibi ſtudioſè imitandos propoſuerat, Genium ipſorum ſanctè ſemper veneratus; cum voto, ut ſummyſtes fieri & eorundem factorum patticeps poſſet. Lib. 11. Eleg. ult.

Tu ſatius memorem Muſis imitere Philetam,

Et non-inſtati ſomnia Callimachi.

Lib. 111. Eleg. 1.

Callimachi Manes, & Coi ſæcra Philetea,

In veſtrum, quaſo, me ſiniſte ire nemus.

Lib. 11. Eleg. v 1.

Cera Phileteis certet Romana corymbis,

Et Cyrenæas urna miniſtret aquas.

Derivata

Dorium poetam, cuius imitator summus erat, se vocat. Sic non solum se *Callimacho* comparat, sed & nomen ipsum vindicat. Vi E. g. 1. Lib. 1. v.

*Ut nostris tumefacta superbiat Vmbria libris,
Umbria Romani patris Callimachi.*

& Lib. 1. 1. Eleg. principe, de se.

Intonet angusto pectore Callimachus.

Ceterum *Phileta* meminuit quoq; Lib. 1. 1. 1. Eleg. 12

Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis

Ora Philetea nostra rigavit aqua.

Nominat se *Callimachum angusto pectore*, & non *inflatum*: videlicet mollem, tenerum, elegiacum, ac amorum scriptorem. Nempe,

Callimachi numeris non est dicendus Achilles,
quod monet *Ovidius* 1. De remedio amoris. Sed iam tandem in gradum redeamus, extra lineam oleasque aliquamdiu exspatiari.

IN FRAGMENTVM.

Flaviagens, &c. Apposui heic fragmentum, quod antiquus *Iuvenalis* Interpres ad Sat. 1. v. laudat: non quod huc illud pertinere existimem: non sed in arteum volui paginae alioqui vacaturae. *Iuvenalis* locus est:

*Cum iam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, & calvo serviret Roma Neroni.*

In quem vetus Scholion:

Hoc convicium in *Flavium Domitianum*, *Titi fratrem*, *Vespasiani filium* iactat, qui *calvus* fuit, ut *Suetonius* refert. Propter quod *Iuvenalis* sub specie honoris (militiae praetextu) relegatus est ad cohortis curam in *Aegypto*, *Oasa*, ubi mortuus est. *Ultimus* autem dicit, quia in illo *CAESARVM* origo defecit: & cum *Vespasianus*, & *Titus*, & *Domitianus Flavius* ex gente fuerint, *Domitianus ultimus* illorum & dissimillimus imperavit. Meminit hoc *Valerius Martialis* in *Epigrammate*. his vero sibi finit [fortè, *Val. Martialis* 1. 1. 1. *Epigramma* enim verò sic finit.]

Flaviagens, quantum tibi tertius abstulit haeres!

Penè fuit tanti, non habuisse duos.

Si Scholiasta huic (an *Probo*, cum *Valla* ?)

fides

fides adhibenda, Martialem profecto integrum non habemus, utique Epigramma illud de gente Flavia, cuius ἀποσπασματικόν producit, nusquam in editis compareret. Sed mutilum ad nos pervenisse, testatur etiam, si fide dignus, vetus Lucani Scholiastes, nondum typis vulgatus: cuius hæc verba sunt ad Lib. v: 1.

NON TIBI VERA FIDES. *Duobus, inquit, vitijs Pompeius laborabat; nam & favoribus multum gaudebat: ut in primo ipse Lucanus:*

————— famæque petitor,
 Multa dare in vulgus, totus popularibus auris
 Impelli —————

Et vitio superbia quodammodo tangebatur; nam uno digito caput scalpebat, quod est superbia indicium. Unde Martialis de eo in Epigrammate:

Magnus, quem metuunt homines, digito caput uno
 Scalpit, quid dicas, hunc sibi velle? virum.

Quidam autem luxuria vitium esse dicunt, uno digito caput scalpere: ut Iuvenalis. &c. Nec hoc Epigrammatione usquam apud Martialem exstat. Neque sanè oportet, cum alterius auctoris sit. Seneca Rhetor Controversiâ XIX. C. Licinio Calvo adscribit. Carmina inquit, eius quamvis iocosa, plena ingentis animi sunt. de Pompeio dixit,

————— digito caput uno
 Scalpit, quid credas, hunc sibi velle? virum.
 Martialis esse non potest, sed illius qui Cn. Pompeiū vidit: nam post tot annos ita scribere de Pompeio, tāquam præsentem, ridiculum. In Catalectis veterum Poëtarum sub nomine Calvi legitur:

*Fasciolâ qui crura tegit, digito caput uno
 Scalpit quid credas, hunc sibi velle? virum.*

Unde hemistichio prius, quod Senecæ deest, desumptum sit, si te fortassis fugit, disce id esse ex ingenio Scaligeri, & loco Ammiani Marcellini lib. xv: 1. Adi Lectionum Ausonianarum lib. 1. cap. xv: 1. ubi Cinnæ, memoriæ lapsu, tribuitur, Ex eiusdem

Catalectis ita apud Rhetorem à V. Cl. Nicolao Fabro supplementum video. Sed pentametret ibi non bene emendatus aut interpunctus.

Scalpit, quid credas hunc sibi velle virum?

Nam interpunctio, & nota interrogatoria post *velle*, est omnino necessaria: ut mordacissimum sit atque amarissimum, quod voluit auctor, epigrammation. Hunc dentem non animadvertit etiam Politianus Miscellaneorum cap. VII. Vide ibi de Pompeio, deque eo ipso & Calvo summo Oratore & Epigrammatatio Fabrianas in Rhetorem Annotationes. Sed & Andreas Schottus in eundem legendus, vir exquisitæ diligentiz & doctrinæ. Vbi cum Scalligerum alleger dubitantem & animi dubium, utrum amplectatur illud *Fasciola* &c. an veteris schedæ lectionem, *Magnus quem metuant homines*, non est quod credat aliam eam esse schedam, quam M. S. Glossarii Latini, in quo tamen *avls r̄s homines* legebatur *omnes*; aut Lucani, cuius meminimus, Scholiastæ hactenus inediti.

Sed iam præscriptor evelta est pagina gyros.

Sequitur

IANI RYTGERSII
VARIARVM LLECTIONVM
LIB. V. CAP. XV.

*Quæsitum de Auctore libelli Spectaculorum:
Non unius Martialis esse, sed diversorum,
ostensum: Aliquoties correctus.*

EXstat hodie Libellus Spectaculorum non inelegans, quem vulgò Val. Martiali tribuunt. Verum ego quo minus id faciam, rationes multæ sunt. Primum certissimum vera è falsis cognoscendi argumentum, stylus; qui in hoc libello (nec de omnibus epigrammatis loquor. nonnulla Martialis esse, mihi constat.) reliquis Martialis scriptis, tanto inferior est, quanto is poeta omnes

omnes sui generis poëtas superavit. Possẽm multis id ostendere, nisi certò mihi persuasissem, neminem qui exiguum modo Poëtices gustum habeat, futurum esse, quin, si vel primum tantum Epigramma legerit, id perspecturus sit. Deinde, quod nonnulla in hac farragine videam, quæ non sub Vespasianis, aut Nerva, sub quibus Martialis floruit, verum sub aliis quoque Principibus acciderit. Quale est, quod scribit de Pasiphaë, (Epigr. v.)

*Iunctam Pasiphaen Diæeo credite tauro,
Vidimus. Accepit sãbula prisca fidem.*

Hoc enim, Suetonio teste in Nerone capite xxi. sub Nerone contigit. Neque si illud sub ullo eorum Principum, sub quibus Martialis vixit, accidisset, accuratissimus scriptor, quod sub Nerone velut miraculum quoddam narrat, id sub aliis tacuisset. Puto igitur huic libello contigisse, idẽ quod Priapëis accidit; ut ad celebrandos Principum suorum ludos non Martialis tantum, verum omnes eorum temporum Poëtæ operas contulerint; quæ omnia postea quispiam, & fortasse Martialis, quia eiusdem argumenti erant, in unum collecta evulgarit. Cur autem Martiali potissimum ascripserint, non magis causam afferre possum, quàm quare Priapëia Virgilio attributa sũnt, nisi Martialis forsã, ut dicebam, collegerit. Ut ut est, habebitur is honos Martialis nomini, ut nonnulla, quæ in eo emendare mihi visus sum, hinc proponam. (Epigr. iv.)

Turba gravis paci, placidaque inimica quieti,

Quæ semper miseris sollicitabat opes,

Tradita est Getulis, nec cepit arena nocentes,

Et delator habet, quod dabat, exsilium.

Exulat Ausonia profugus delator ab urbe:

Impensis vitam Principis annumeres.

Primum, hoc Epigramma in duo secandum est. Vel cæcus enim videat, illo acumine,

Et delator habet, quod dabat, exilium,

Epigramma claudi. Deinde, pro illis *Tradita est Getulis*, nescio, an non *Tradita est Thulen*, legendum sit. Nam cum Suetonius dicat, eos in asperrima insularum relegatos esse, non poterat impitius exilium

exco-

excogitari eâ insulâ , quam vniversi terrarum orbis
ultimam esse existimabant. (Epigr. xv i.)

Raptus abit mediâ quod ad æthera taurus arenâ,

Non fuit hoc artus, sed pietatis, opus.

Vexerat Europen fraterna per aquora taurus,

At nunc Alciden taurus in æstra tulit.

Cæsaris atque Iovis confær nunc stemma iuventus,

Par onus ut tulerint, altius ille tulit.

Pro illis *stemma iuventus*, legebat Doufa *schema iu-
uencos. alii scamma*. Ego hoc Epigramma ad Arrun-
tium Stellam, poetam clarissimum, scriptum fuisse
puto; ad quem & alia nonnulla eiusdem generis
Martialis exstant. Is, ut constat è veteribus, Domi-
tiani gesta versibus celebrarat; in quibus, cum de
hac machinâ loqueretur, potuit eam tauro Europes
vectori comparasse. Quod commentum Martialis,
seu quicumque tandem auctor est, cui ea adulatio
parum videbatur, ac si minus dixisset Stella, hoc
Epigrammate ei quasi exprobrat. Lego igitur hoc
modo,

Cæsaris atque Iovis confær nunc, Stella, iuencos

(Epigr. xix.)

Qui modo per totam flammis stimulatus arenam:

Suffulerat raptas taurus in æstra pilas,

Occubuit tandem cornuto ardore petitus,

Dum facilem tolli sic Elephanta putat.

Non est ullus, ut opinor, qui non videat, hoc Epi-
gramma esse *mixtov*. Ego id fragmentum, quod in
fine huius libelli (xxx i) exstat, huc retrahendum
puto. Hoc modo:

Occubuit tandem cornuto ardore petitus,

Dum facilem tolli sic Elephanta putat:

Cedere maiori, virtutis fama secunda est.

Illam gravem palma est, quam triner hostis habet.

Quo facto & Epigramma plenum est, & venustissi-
mè clauditur.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

I N

Martialis

EPIGR. LIB. I.

IN EPIST. AD LECTOREM.

SPERO me sequuntur, &c. In plerisque antiquis exemplaribus MSS præfationi huic appictum est lemma five epigraphe huiusmodi: *M. Val. Martialis lectori suo S.* Aliàs: *M. Val. Martia u Coquus lectori S.* Et sic disertè quidã codex nō infimæ vetustatis, sed notæ (ut ita dicā) Opimiannæ. Hinc in Latino veteri Glossario MSS hoc cognom̃ento Martialis aliquoties citatur; nec aliter Ioañni Saresberienti in Nugis Curialibus non vno loco, aliisq̃ue securuleiis. Etiam (quod mirere, nisi illud omne de Martiale, emblemata sit) Æl. Lampridio, in Alexandro Severo. *Quod leporem, inquit, quotidie haberet, iocus pœticus emerfit: idcirco quod multi septem diebus pulchros esse dicunt eos qui leporem comederint, ut Martialis Cocis Epigramma significat, quod in eam qua deformis esset composuit.* (lib. v. E. igr. xxix.) Th. Marcilium auctores hos sequentem reprehendit Scaliger, his verbis: *Martialem semper coquum vocat, quasi id necesse sit, quia legitur in Lampridio. Imò non debuit ita vocari, nisi causam nominis sciamus. Quam equidem ingenuè fateor me ignorare.* Non
C aufim

autem tamen cum Ramiresio asserere, à Ioanne Saresberienſi *coquum* per iocum appellari Martialem. Negat ille nomen proprium, sed citat Lampridii locum aduersus se. Nam ibi Martialis cognomen videtur *Coquus*. Neque enim interpolatio ulla Critica hic locum habet, meo iudicio. V. C. Fulvio Ursino, in Notis ad Historicos, legendum videbatur, *Martialis quoque Epigramma*. Ertycio verò Puteano, in Modulata Pallade, *Martialis ioci*. Frustra. Videtur, inquam, potius esse cognomen illius; si deiubentibus omnino (quos dixi) verustioribus codicibus Martialis, Glossis antiquis, & Ioanne Saresberienſi; in quibus manifestò Martialem cognomine *Coci* citati legimus. Cur ita cognominatus, obscura nobis caussa est. An? quòd Cocos præcipuè daces & irritos fingant & inducant Comici veteres? Posidippus, Philemon, Menander, alii. unde *Sales Mæsonici*, & *Mæsonica dicteria* proverbio nota. *Μαίωρα* coquum indigenam & civem prisca vocaverunt, dictum (ex Chryssippi philosophi sententiâ) *ἀπὸ τῆς μαίωσ-δος*, à mandèdo. Aliis aliter videtur: de quo Athenæus Deipnosophist. lib. xiv. An verò cognomen hoc ei inditum? quòd miscellâ & Epigrammatū quasi cinnū facit, id quod coci solèt. Vel? quòd Poëmata sua convivio mensæque instructæ solet comparare. Lib. ix. Epigr. Lxxx i. ad Auctū Pompeium, uti arbitramur, librarium; cuius etiam lib. vi. i. Epigr. L i. & L i i. meminit:

Lector & auditor nostros probat, Aucte, libellos.

Sed quidam exactos esse Poëta negat.

Non nimium curo: nam cene fercula nostra

Malim convivii, quàm placuisse coci.

Lib. x. Epigr. Lix. ad fastidiosum ac delicatum lectorem.

Dives, & ex omni posita est instructa macella

Cena tibi sed te macella sola iuvat.

Non opus est nobis nimium lectore guloso:

Hunc volo, qui fiat non sine pane satur.

An fortassis ita cognominatus, quòd mensam paratificam amaret, interque epulas & vina legi solitus? Lib. iv. Epigr. v 2 1.

Hora libellorum decima est Euphemie meorum,

Temperat ambrosias cum tua cura dapes. &c.

Id quod ingerit etiam lib. x. Epig. XIX. Nam cocum fervitio & arte fuisse, miserimum nempe mancipium vilissimæ conditionis, non est quod existimemus. Spernit id ipsa ratio, & sexcenta Martialis loca melius nos sperare iubent. Quinimò suum ipse cocum agnoscit urbanissimus paterfamilias, *videtur quem Roma tribunians. &c.*

Lib. v, Epig. L.

Desine iam nostram, precor, observare culinam,

Atque aliquando meus det tibi verba cocus.

Lib. VIII, Epig. XXIII.

Esse tibi videor servus, nimiumque gulosus,

Qui propter cenam, Rustice, cedo cocum.

Si levis ista tibi flagrorum causa videtur,

Ex quâ vi causâ vapulet ergo cocus?

Non igitur semper vocationes quæsiuit Noster, sed & amicos ipse suos frequenter vocavit. Vide Lib. XI, Epig. LXXIX. Lib. x, Epig. XLV. Lib. XI, Epig. LIII. & alibi. Fortean quoque, quòd iisdem locis cenæ suæ fercula singulatim commemoret, *Cocus* quibusdam cœpit appellari. Nam hoc nomē varias coniecturas admittit. An dicemus, eum præter Epigrammatum libros, alia Poëmata edidisse? An Coquinaria Martialis, aut de re culinariâ Collectaneæ somniabimus? Suboluit mihi aliquando, fuisse antiquitus membranas, quibus in fine Apophoreticæ quatuor disticha cū tribus lemmatibus decerant, super stite quarti à fine distichi lemme, quod est *COCVS*, nō adscripto, quod ratio exigebat, suo Epigrammate, deinde oscitantes libratios, qui membranas illas transferiebant, nihil desiderari suspicâtes, præter illud suum solenne *EXPLICIT*, coronidem hanc operi finito apposuisse, *COCVS EXPLICIT. VEL. COCVS FELICITER EXPLICIT.* idemq; nomen, sive cognomē sit, tandē etiam in ipsam libri frontem irrepisse, ac divulgatum esse. Vnde nunc ferè in exemplaribus scriptis Titulum non aliter concipi videmus.

Non ita dissimili corruptelâ, spuria quædâ bonorū Auctorū nomina profeminata esse, erroresq; pro-

pagatos, humaniores & qui paulò harum rerum peritiores sunt, non ignorant. Meminimus utique ex vitiosâ scripturâ, poëtæ Propertio *Nautæ* cognomen adhæsisse, etiam in manuscripto Cuiaciano, quo usus Scaliger, hanc epigraphen præferente. *Sex. Aureli Properti Nautæ Monobiblos ad Cynthiam.* Natum videlicet, adiectumque poëtæ cognomen *Nautæ*, ex mendoso Eleg. xxiv. lib. i i. loco, in his Cynthiæ ad Propertium;

— *quamvis navita dives eras.*
ubi nunc ex castigatione Beroaldinâ emendatè legitur,

— *quamvis non ita dives eras.*

EPIGR. I.

*Hic est, quem legis, ille, quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis
Arguis Epigrammaton libellis.*

Vidi qui alterius Epigramma in commendationem Auctoris putaret. Non est. Inferius (lib. v. Epigr. x i i i) non humilius de se ipso loquitur, & penè iisdem verbis:

*Sed toto legor orbe frequens & dicitur, Hic est.
Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit.*

Ecce hoc illud est, quod continuò sequitur:

*Cui, lecti for studiæ, quod dedisti
Viventi decus atque fidenti,
Rari poss' cineres habent poëta.*

Similiter gloriatur cum alibi, tum lib. i i i. Epig. xcv.

*Ore legor multo, notumque per oppida nomen
Non exspectato dat mihi fama rogo.*

Sic solent Poëtæ sibi applaudere, & iactabundi laudes suas efferte, Ovidius non uno loco. Alii que, etiâ recentiores, in hoc valetudinatio.

EPIGR. II.

Libertum docti Lucensis quæra Secundum.

Diu me exercuit hic locus, planè dubiæ sanitatis. Patriam patroni, non patronum ipsum nominat. quod absurdum, & contra morem nō dicam huius

Poëtæ,

Poëta, sed sani cuiusvis Romani. Ecquis nomen
 noverit de patria sua? Miror tantam absurditatem
 non animadvertisse Interpretes. Vitium an penitus
 fustulerim, nescio. Errorem tamen deprehendisse, &
 quodammodo confecisse videor, quum scripsi *Se-*
curdi, non *Secundum*. Quæ emendatio Scaligero quo-
 que observata in orâ codicis sui: quem utendû no-
 bis dedit humanissimus & summæ eruditionis vir
 Gerardus Ioannis Vossius, amicus meus. Libertus
 Secundi, non Secundus ipse, erat bibliopola. Alio-
 qui res ridicula committeretur, ut *Luensis* esset no-
 men proprium viri, non gentile. Neque aliter for-
 tassè scripsit Martialis. Nam & alibi Secundi huius
 meminit, adiecto eodem epitheto *docti*, atque etiam
diserti. Lib. v. Epigr. LXXX. ad Severum:

Quod si legeris ipse cum diserto
(Sed numquid sumus imbrobi?) Secundo;
Plus multo tibi debitorus hic est
Quàm debet domino suo, libellus.
Nam securus erit, nec inquiet a
Lasi marmora Sisyphi videbit,
Quem censoria cum meo Severo
Docti lima momorderit Secundi.

Tamen turbat etiamnum, quòd designet tantum
 non nomen librarium. quod aliàs non facit, &
 nomina semper exprimit. Quemadmodum hoc Li-
 bro, Epigr. cxiii, & cxvii. Lib. vii, Epigr. li, &
 lxi. Lib. ix, Epigr. LXXXI. & denique in vestibulo
 Xeniorum: quibus locis Q. Valerianum Pollium,
 Atrectum, Pompeium Auctum, & Tryphonem (cu-
 ius & Fabius meminit) bibliopolas leges; elegantio-
 res illos ac doctiores, quàm plerumque hoc seculor:
 ut qui novos libros ab auctoribus poscebant, &
 censere eos ac vendere, nonnunquam etiam recitare
 solebant.

EPIGR. III.

Audieris cum grande sophôs, cum basia iactas.

Malim extritâ literulâ in hinc, *basia iactas*. ut à *ὀ*
κινῆς, τὸ *audieris* bis subaudiatur: ut in illo Virgi-
 liano;

Et tunica manicas & habent redimicula mitra.

Cum audieris inquit, acclamations auditorum, & quorundam fautorum crepantia basia, gratulari omnes existimes, atqui continuò excides fastiditus. Infra, Poëtarum sortem & iniquitatem fortunæ deplorans, ait: (Epigr. LXXVI. ad Val. Flaccum.)

————— *at circum pulpita nēstra*

Et steriles cathedras, basia sola crepant.

Phœdrus Fabellar. Æsopiar. LXXXIX. Lib. V.

In plausus consurrectum est, iactat basia

Tibicen; gratulari fautores putat.

Aut valdè animi fallor, aut legendum:

In plausus consurrectum est, iactant basia.

Tibicen gratulari fautores putat.

Erat gratulantium, faventium, ardelionum, officiorum, clientium, saluatorum, adulatorumque, ac mendicorum denique à facie osculatas manus porrigere & iactare. Tacitus lib. I. Histor. de Othone. Iuvenalis Sat. IIII. vers. 106. & Sat. IV. vers. 118. Recitatores, qui placuissent, basiis exceptos, Plinius innuit Epist. XVI. lib. V. *A recitatione, multum ac diu exosculatus adolescentem, qui est acerrimus stimulus monendi, laudibus incitavi, pergeret quæ cœpisset.*

EPIGR. IV.

Lasciva est nobis pagina, vita proba est.

Cl. Ioannes Isaacius Pontanus in margine libri sui annotarat,

Lasciva est nobis pagina; vita proba est.

Non Hercules inconcinnè. Quomodo & Gruterus malebat.

EPIGR. VI.

Illam timidi unguibus basit enus.

Quidam scriptus, *timilis*; & sic viro docto videbatur castigandum. Apage emendandi pruriginem: nec caudam iacta Grammaticæ, si faventem alicubi coniecturæ tuæ repereris Codicem. MSS. cum iudicio legendi sunt: nec quæ scripta lectio est, semper proba est. Timidos aquilæ ungues dicit, sollicitos ne excideret puer Ganymedes: & aquilæ Iovis cōparat leones Cæsaris, qui in venatione leporibus patebant. Blanditur Domino suo Martialis, & effert eius Spectacula, cum exhiberet & committeret lepores

ANIMADVERS. IN EPIC. LIB. I. 39
 pores cum leonibus. Ac uti heic aquilæ *timidos*
ungues tribuit, ita in eodem spectaculo Epigr. CIV,
timidos dentes in leonibus agnoscit & miratur: *ti-*
midos videlicet & sollicitos, ne leporos lade-
 rent.

*Qui spectacula non putet Deorum?
 Hac transit tamen, ut minora, quisquis
 Venatur humiles videt leonum
 Quos velox leporum timor fatigat.
 Dimittunt, repetunt, amantque captos,
 Et securior est in ore præda;
 Laxos cui dare perviosque rictus
 Gaudent, & timidos tenere dentes. &c.*

Idem argumentum variis Epigrammatibus primo-
 re hoc libro Auctor est persequutus, & in leonum
 iucundissimos cum leporibus lusus ingeniosè (ut
 semper) iussit. Vide, præter ea quæ præ manibus ha-
 bemus, Epigr. XIV, XXI, XLV I I I, LI, LX. Horum
 Iudicrorum etiam meminit Epigr. XLIV. ad L.
 Arruntium Stellam, & quod eiusdem argumen-
 ti est, XLV.

Ibidem.

Nunc sua Casareos exorat præda leones.
 Leones exorare, est mansuefacere. Manilius lib. IV.
 ubi de geniturâ mansuetariorum:
Exorare tigres, rabiemque auferre leoni.
 Idem exarmare. Statius Thebaid. XI I. de leone ve-
 tulo:
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab arvo.

Miraculum extollit Martialis: non nunc, inquit,
 mansuetatius exorat aut exarmat rabiem leonum,
 sed ipsa præda; ipse lepus.

Ibidem.

*Qua maiora putas miracula? summus utriusque
 Auctor adest, hæc sunt Casari, illa Iovi.*
 Malim cum melioribus libris, summus utrisque
Auctor adest. Sic quidam scripti; sic omnes

antiquitus cusi: Editio princeps, Domitii Calderini, Aldi, Colinaei, Gryphii, Vascofani, Boulierii, & alia antè Iunianam propagata: quæ hoc loco, ut etiam non paucis aliis, Martialem nostrum corruptit ac deformavit: vitio potius correctorum, quàm illius viri longè omnium eruditissimi.

EPIGR. X.

Quid ergo in illâ appetitur & placet? tussis.

Prætuli tussis, et si in plerisque tussit. Vide Epigr. xxv. lib. 11.

EPIGR. XI.

Cum data sint equiti bis quina numismata.

Vult L. Ramirez de Prado, bis quina numismata hinc valere centum quadrantes, qui pro sportulâ dabantur. Quod absurdissimum est. Sed ignoscamus illi, quia alios socios habet erroris: & in his Gallia suæ & harum literarum præclarum fidus Had. Turneban, Adversariorum lib. xv. c. xxx. Bis quina numismata, de quibus hinc agitur, dabantur Equiti in theatro; centum quadrantes autem dabantur eis qui officium magnatibus præstabant in toga, quod sexcentis locis docet Martialis. Deinde, si decem numismata sunt centum quadrantes, ergo singula sunt denorum quadrantum. At quænam numismata Romæ fuerunt, quæ denis quadrantibus valerent? Numisma est argenteus nummus apud Martialem Epigr. xxxi. lib. ix.

Ostio vides patulo pendere numismata rostris

Alitis, hac extis condita nuper erant.

Qualit at argento pro te, non sanguine, Casar,

Victima; iam ferro non opus esse docet.

Nummi autem argentei Romani erant, Denarius, Victoriatus, Sestertius. Denarius erat LXIII. quadrantum; Victoriatus xxxii; Sestertius xvi. Vides manifestam absurditatem & descendâ hallucinationem. Si numismata pro sestertijs accipis, decem numismata fuerint denarii duo cum semisse, qui fiunt quadrantes cxvi. Quæ cum ita se habeant, nolim tanroperè Hispanum hoc tam vano commento vestrari. Cæterum, ex hoc Epigrammate colligimus, ut quædam

ANIMADVERS. IN EPIGR. LIB. I. 41
admodum Athenis dabatur singulis spectatoribus
δραχμὴ dragma una ; ita Romæ singulis Equi-
tibus decem sestertios dari solitos, ad vinum emē-
dum, cum totam diem in spectaculis desiderent.
Vide hoc libro Epigr. xxv i. quod est in eundem
Equitem bibulum. Quæ ad illud de numismatibus
tiro noster denuo dixit, non Hercules hac eius anno-
tatione saniora sunt. Planè absurda, inepta, stulta,
futilia, ridicula omnia. Me verò dilucidè, quam-
quam paucis, de Numismate Theatrali scripsisse
arbitror. Copiosius fortassè ac distinctius aliàs, vo-
lente Deo.

EPIGR. XII.

Stantia non poterant tella probare Deos.

Vide hîc, Sodes, acumen Hispani Interpretis. Non
intelligo, inquit, cum vulgo *probare* esse Deos ; id
enim ridiculum est; sed *probare*, id est *probos esse se*
ostendere, bonos fateri, qui Reguli curâ habebant, &
diutius superstitem volebant. Ain' verò serio ? At
ego te, mi homo, ridiculosissimum cenleo, & om-
nium hominum, quorquor sunt aut fuere, ineptis-
simum, si ex animi sententiâ isthæc profers.

Non minore risu prosequendum, quod ibidem
monet Epigr. xc. lib. i i. legendum,

Sospite quo, manus credimus esse Deos.

Pro *magnis* legit *manos*, id est bonos. Porro Qui-
rites! Sculcitiâ ipsâ stultior est noster Suaviludius:

Sospite quo, nullos credimus esse Deos.

Nam *magnos* est perpetuum epitheton. Idem est,
ac si dixisset, qui quatenus reservatus es in sa-
lutem orbis, ideo fatemur esse Deos, quod eorum
cura sis.

Itaque ineptè negat *probare* ab Heraldio *πίστωσθαι*
exponi. imò rectissimè exposuit vir doctissimus.

EPIGR. XXI.

Maior decepta fama est & gloria dextræ:

Si non errasset, fecerat illa minus.

Ioculariter iterum hîc errat. Hoc enim eius Scho-
lion est. *Εκτα: occidisset foris regem Πορσεναν Μω.*

cuius Scævola, qui supererant obstinato animo, lecto imperatore, in obsidione permansissent usque ad urbis expugnationem. Effecit error, ut Porſena auditâ Mucij oratione, timuerit & abcesserit. Ergo minus fecisset hac dextra occidendo regem, quam errando. Pessima interpretatio. Hoc vult Martialis: Si interfecisset regem, non tam nobile facinus fecisset Scævola, quam quòd tantam constantiam in cremandâ manu ostendit. Non fuisset tanta gloria interfecti regis, quanta est constantiæ in cremandâ manu.

EPIGR. XXI I.

Quid nunc sava fugi placidi lepus ora leoniu?

Voluit olim pater Douſa, *Quid non sava.* Scaliger, *Quid nunc sava.* idque in Græcis suis est sequutus:

Τίμῃ, σασιε λαγῶς, φεύγε εἶμυ πρὸ λέοντος.

Sic Gellius lib. XII. cap. XIII. *Scævus*, inquit, *profectò & cæcus animi forens.* Virgilius: *Si mens non lava fuisset.*

EPIGR. XXVI.

*Sextiliane, bibi quantum subsellia quinqva
Solum; aquâ toties ebrius esse potes.*

In eundem profligatissimum potorem, de quo supra Epigr. XI. Notâ interrogatoriâ Musambertii non hic opus in fine: *aquâ toties ebrius esse potes?* Quod obiter moneo, ne cui fraudi sit, perversa inde nata interpretatio, Tanquam Sextilianus hic videri vellet *ἰδρωότρης*, & cum vinum assiduè hauriret, simularet se aquam bibere. Logi. Dicet simpliciter, *potes, quoties sitis, aquæ potu sitim tuam sedare.*

EPIGR. XXXI.

Eucolpus domini Centurionis amor.

Ita hoc loco, & lib. V. Epigr. XLIX, non *Eucolpus*, legendû monuit me vir magnus, ex veteribus Inscriptionibus; in quibus sæpè, ut aiebat, *EUCOLPVS*, nûquâ *ENCOLPVS*. Quod postea tamè inspectis iis & pervolutatis Inscriptionibus, quas ex collectione Gruterianâ uberrimas atque absolutissimas habemus, aliter se habere comperi. Lectus hîc quidem mihi *EUCOLPVS*, rarenter admodum: sed

ANIMADVERS. IN EPIG. LIB. I. 43
 sed sepius, ENCOLPVVS. Quod nomen ex osculee
 nunc, & repositum suo loco optè ex fide vet. Codd.
 & Lapidum. Meliùs sanè sic convenientiusq; appel-
 labitur puer domino gratus teneriterque ama-
 tus, quasi qui in sinu eius gestaretur, nomenclaturâ
 Græcâ. Et quos diligimus, eos sinu nos & oculis ferre
 vulgari consuetudine dicimus. Liberto Plinii Se-
 cundi, Encolpo nomen fuisse, dicit ipse Epist. 1. lib.
 VII. Et Encolpius quidam familiarissimus Alexan-
 dro Severo, de quo Lampridius. Ut taceam de Petro-
 niano.

EPIGR. XXXIV.

A Chione saltem, vel ab Helide disces pudorem.
Ab Helide] Vitium veterum librariorum, quod &
 & in Inscriptionibus extat. Quomodo hic Helis, sic
 in iis Helpu, non semel; cum tamen leni spiritu Græ-
 cæ sint ἡλῆς, ἡλῶς. Similia alia sculptorû quadrata-
 riorum vitia in saxis antiquis non pauca. Vide In-
 dicem Grammaticum ad Inscriptiones Gruteri. Hic
 in Helide superflua est H litera, scribendumque Eli-
 de. Sed in Palatino optimo est Iade. an Ledâ fuit?
 Hæc inter prostibula. xvo Martialis. Lib. XI. Epigu.
 LXII.

*Quem quum fenestram vidit è Suburrana
 Obscena nudum Leda, fornicem cluist.*
 Cuius, ut & Chionis, etiam alibi meminit. In
 vet. Inscriptione est, AEMILIA LADE, pag.
 CIOXXX, 5.

EPIGR. XLI.

*Qui Galbam salibus tuis, & ipsum
 Posses vincere Sextum Caballum.*
 Imò Possis, id est, qui te putes posse vincere, siqui-
 dem tibi gloriosulo credimus. Non enim Posses vin-
 cere, hic valet vincis; quâ phrasi alibi in Taurum
 dixit,

Dum quid sis dubitas, iam potes esse nihil.
 Quod Gulielmo Cantero observatum Novar. Le-
 ction. lib. II. cap. 11. ubi elegans vocabuli possis
 usus aliquot exemplis explicatur. Falsò Rami-
 resius

refius Galbam & Sestium Caballum, negat urbanos fuisse. Imò, tam gloriosum dicit Cæcilium, ut putaret se iocis suis & urbanitatibus Galbam Sestiumque superare. Hi duo nobiles scurræ fuerunt.

EPIGR. XLVI.

Cum dicis, propero, fac, si facis; Edile, languet.
Non aliter & hic & alibi (Lib. I V. Epigr. LII) hoc nomen excusum est: sed perperam. Legendum enim *Hedyle*. quemadmodum rectè lib. IX. Epigr. LVII.

Nil est tritius Hedylis lacernis.

Ἡ δούλος, quo nomine poeta qui dā Epigrāmatarius Athenæo bis laudatur, apud Martialem est mollis ac pathici nomen fictū. Ferendus hic non est Iuvenis Hispanus, cum *Edilam* præfert, negetque hoc Epigramma ullā ratione viro posse accomodari. Atqui, mi homo, si non viro, saltem puero. quod est verissimum. Deinde τὸ *Edila*, Latinum non est. Nec opus pluribus ad errorem illum convincendum.

Quæ verò invidia, an furor? præstantissimam & proflus incomparabilem, Gruterianam Martialis editionem, (ignoscatur aliquot Operarum sphalmatis) vocare inaniter gloriolam? Stolidi hæc & puerilis insultatio, meritò exhibenda. Profectò merebatur tuus ist: insolens fastus, ô puer, vehementi quadam atque acerba castigatione. Sed satis superque passim traductus à Raderò, commonitusque à Musambertio, habes unde medicinam morbo tuo peras, atque arrogantia desinas.

EPIGR. XLVIII.

*Quodque magis mirum, velocior exit ab hoste,
Nec nihil à tantâ nobilitate refert.*

Ita quidem Gruterus noster, suadentibus M S S. & exoletis Editionibus. Mihi adblanditur, levicula mutatione;

Nec nihil à tantâ mobilitate refert.

Multam, inquit, magnamque mercedem reperrat, Lepus à tanta ista agilitate sua, qua etiam Leoni se probat.

probat. Quid aurem refert? ut securissimus sit, nec vix tutior in cavea abditus; aut in arena cum solus currit, non admissis canibus. Leonem non ut hostem timeret, sed ad illum tanquam vindicem, si opus est, confugit. Notandum porro, colligi ex hoc Epigrammate, leones a mansuetariis ita cicurari ac domari solitos, ut parcerent quidem minoribus bestiis, & iiscum lasciviusculè luderent: tauros verò ac iuven-
cos in arenam missos invaderent reversa feritate, & frangerent. Hoc enim videtur subindicare initio:

*Rictibus his tauros non eripuerè magistri,
Per quos prada fugax itque reditque lepus.*

Et mox Epigrammate LI. in eundem leporem:

Non facit ad sevos cervix nisi prima leones:

Quid fugis hos dentes ambitiose lepus?

Scilicet à magnis ad te descendere tauris,

Et, que non cernunt, frangere colla velint! &c.

Coniunge his cum LX. Epigr. CIV. & recurre ad Epigr. XXI. I. Quæ omnia eò spectant, & eiusdem argumenti sunt: ut alia dissimulemus. Sed Epigr. XXI. I. quod proximè indicavimus, versu primo:

Quid nunc seva fugis placidi lepus ora leonis?

quæ doctorum coniecturæ essent, suo loco annotavimus. Dicemus hîc, nihil temerè mutandum videri. Vastos leonis (quamquam cicuris & mansueti) rictus, *seva ora* appellat. Quid nunc fugis lepus leonem animal crudele aliis & seivum, tibi mitte ac placidum futurum? Nihil periculi est: impunè vagaberis: ludes in ore eius illæsus. Quid mirum? est Cæsaris leo, qui cui serviat, probè novit: quo nomine laudatur Epigr. CIV. E fortè idem est quem titulo *Mansueti leonis* celebrat Staius, conscripto epigrammatis loco in mortem eius eleganti Epicedio, Silvar. lib. I. I. Eclog. V. Martialis de eodem Epigr. XIV. ad Cæsarem:

Unde potest avidus capta leo parcere prada?

Sed tamen esse tuus dicitur: ergo potest.

Adulatur solens Domitiano.

EPIG.

Videbis altans, Liciniane, Bilbilim.

Peperam truncatum nomen haectenus, *Licianus* pro *Licinianus*. Sic ubique scribendum. Cùm eodem hoc Carmine dicat auctor:

Dum Surâ laudatur tuus,

puto hunc *Licinianum*, ita ab *Licinio Surâ* (ad quem exstat Epigr. XLV II. lib. VII) amicône an patrono nuncupatum. Sic Iunius Gracchanus, Plinio laudatus scriptor, ab amicitia C. Gracchi appellatus. Natural. Histor. lib. XXI I. cap. II. ubi de equitibus Trofſulis Iunii huius Gracchani fragmentum. Sic alijs multis acquisita nomina, testatissimum.

Ibidem.

Subiungitur statim præcedenti versui de Bilbili:

Equis & armis nobilem.

Commentator Hispanus malè meretur de suâ Bilbili, qui *Equis* in *Aquis* mutat. quamquam conterraneos alios auctores habeat non contemnendos, quibus diu antè illum natum, sic videbatur emendandum. De Caspare Vatterio Ortelius monuit: & de Hieronymo Surita, testatus illustris vir Antonius Augustinus Dialog. III. Antiq. Numismatum. Quod & ipsemet Surita postea indicavit ad Itinerarium Antonini. Nec accuratissimum Schottum fugit. Sed errant omnes, mea sententia. Neque enim (quæ ipsorum nota est) equorum præstantiâ Celtiberia, sed armis, ut Trogi Pompei auctoritate docet Plinius, olim commendata. Hispanias tamen alere equos optimos, multorum auctorum testimonio comprobatum est. Quò & ire videtur Nummi antiqui equo currente spectabiles, adscripto municipio aut coloniâ Hispaniæ. Quid quod (pace nobilissimorû virorû dictû sit) emendatio *Aquis*, vix Latina est. Nâ *aquis nobilis* urbs dicitur, quæ multas scaturigines aquarû habet, non quæ unû fluvium, qualis Bilbilis. quæ hodie *Calata* videtur putatur, cuius fluvius *Salo* à Plinio (lib.

lib. xxxiv. cap. xlii.) & Martiale prædicatus, armis ferroque temperando aptissimus. Sed propter Salo-
nem *aquis nobilem* rectè dici Bilbilim, non videbitur
eruditis auribus, & maiorum gentium Criticis, quì
quid sit Latinè loqui, intelligunt. Alioquin omnes
urbes, quæ fluvium tantùm, nullum autem fontem
habent, dicerentur *aquis nobiles*. Quod est tã ineptũ,
quã falsum. Multæ enim urbes sunt, in quibus ne-
que puteus, neq; fons, quas tamè flumè alluit. Quòd
si *Aquis* legendum sit, & huc traherent fidiiores
libri, ego arbitrarer propter *Aquas Bilbilitanas*, qua-
rum mentio in Itinetatio Antonini, quæ à Mauris
Alhama dictæ sunt, *aquis nobilem* Bilbilim potuisse
dici. Indigenæ & peritiores viderint: equidem nihil
hïc mutandũ cenfeo. Cæterùm testatur idem Anto-
nius Augustinus, galeis & cassidibus populares suos
è *Calatinitud* aliisq; cudendis armis ferri optimi etiã
nunc excellere, veteremque famã retinere. Verùm
enimverò Surita, non patitur æquo animo *Calata-
ind*, municipium humili loco situm, veterem Bilbi-
lim, Martialis patriam, nuncupari; sed in proximo
monte *Bambola* collocat, qui & veteris urbis nomen
videtur servare, vestigiaque ac rudera oppidi peran-
tiqui. Bilbilitanos monti impositos fuisse, nullum
est dubium: Vide ad lib. x. Epigramma penulti-
mum:

*Municipes, Augusta mihi quos Bilbilis acris
Monte creat, rapidis quos Salo cingit aquis.*

Amore Poëtæ nostri, & Augusti eius soli na-
talis, longius fortasse-an, quã par erat, pro-
vecti sumus, atque exspatiati. Quare quæ
huc spectant alia, pete Animadversionum nostrarũ
libro x. extremo.

EPIGR. LIII.

*Sic interpositus visio contaminat uncto
Urbica Lingonicus Tyriantina bardocucullus.*

Explosa hac lectione Turnebi, quam Cl. Gruterus
secutus

secutum video, ex bonis libris veteribus restituendum est:

Sic interposito vilis contaminat unco.

Et sic omnino editum oportuit, præuntibus MSS. optimis, & castigatissimis quibusque Editionibus. Bardocullus acutus & fastigiatus erat in metam: quales erant cuculli vetustissimorum monachorum: hodieque sunt Carthusianorum & Capucinorum. Sed quia erant longiores, non recti stabant, sed inflectebantur, uti quoque vulgo videre est in pileolis nautarum, aliorumque hominum vilium. Quem uncuna etiam superbiore elegantia causa affectant, mucchio aliæque qua re in metam vertice recondita. Adde & quod sponte sua eiusmodi pileoli inflectantur, quæ pluvio cælo iisecti in publicum procedunt. Ab eo igitur quod incurarentur bardocuculli, flexum illum, *uncus* videtur appellare Martialis. Revera enim uncantur, quum ita inflectuntur. Sic igitur, inquit, homo rectus bardocucullo purpuratis immixtus deridetur, quædo scilicet uncus ille aut flexus risum spectantibus movet. Romæ apud Alberinos in marmore Mater Deum Cybele visitur cum Atti suo, & ornamentis aliis. Atti ibi tiara hunc uncum facit, quem intelligit Martialis. Luculentum illud marmor depinxit nobis diligentissimus Ian. Iac. Boissardus in Antiquitatibus Romanis. Vide. Et hoc est quod Servius scribit ad divini operis lib. iv. hoc loco:

Mæroniâ mentum mitrâ crinemque molentem

Submixus —————

MITRA] hoc est incurvo pileo, de quo pendeat buccarum tegmen. Pileum incurvum vocat, propter uncum, quem facit. In Gorlæi Dactylithecâ, numero 156, annulus aureus spectatur cum gemmâ onyche, cui incisum caput pileatum cum unco in vertice: eodem prorsus modo, quo in marmore Romano Attim depictum esse dixi. quem quid vetat suspicari hæc gemma etiam expressum? non abnuit facies, & Amaltheæ cornu quod manu præfert. Studiosi eam gemmam cum marmore comparabunt. Memini etiam hunc uncum observasse, cum

vum alibi in Antiquitatis monumentis apud Boissardum, tam in Columnâ Antoninianâ; cuius exactam & quantitatis pretii delineationem, viginti ulnarum longitudine, nobiscum antè aliquot annos, maximi ingenii vir & raræ eruditionis, Ianus meus à VVouweren, Româ redux, communicavit. Quod præstantissimum & luculentissimum in totâ Antiquitate monumentum, utinam tabellis æneis fideliter incisum communi bono tandem aliquando publicetur, doctissimorum hominum divinationibus & commentariis illustrandum! Sed quis hodie Scaligero, Lipsio, Casaubono, & Velfero (quantis, Di boni, viris!) defunctis, tantæ eruditionis aucto spiritus, qui Sparram hanc dignè exornare possit? Posses tu veterane Schotte, posses eruditissime Grutere, posses tu Pignori.

Ad Boissardum supra cum lectorem relego; meminert, loca, quæ innuo, exstare Tom. penult. Tabula xxxiv. & Tom. ult. Tab. LI. ubi supernè in tympano cuiusdam monimèti spectatur iste uncus, quem in pileis & bardocucullis descripsimus.

Sic interposito vilis contaminat unco.

Castigandus (inquam) ad hunc modum Martialis, ex fide vet. libb. Sic disertè in aliquot MSS. & Edd. Et sic, si recte memini, Editio princeps. Typographi mentem meam aut manum non assecuti sunt.

Ibidem.

Sic ubi multisonâ fervet sacer Athide lucus,

Improba Cecropias offendit pica querelas.

Hæc vera lectio, quam præferunt Codices incorrupti. In aliis est, *effundit*. Placet viris doctis, *effundit*, aut *offundit*, uti aliàs legitur. Quid i picæne effundit Cecropias querelas? imò, Hercules, lusciniæ. Quare *offendit* legendum, quomodo habent veteres de meliore notâ Scripti. Quemadmodû, inquit, bardocucullus immixtus purpuratis contaminat splendorem purpuræ, ita pica interveniens offendit & turbat incondito strepitu suo cantum lusciniæ. ob strepitum pica lusciniæ. Hæc, inquam, vera & indubitata, lectio

lectio est. Rutgerius noster, eâdem mente, putabat
obtundit legendum, ex illo offundit.

EPIGR. LV.

Hoc petit, esse sui nec magni turis arator.

Sordidague in parvis otia rebus amat.

Suspectus hic de mendo locus. Frustra, nulla est ob-
fcuritas. in parvis rebus, Hellenismus: ἰσὶ ὀλίγων χρη-
μάτων. Ut heic sordida otia, sic lib. x. Epig. xcvi. dixit
rura sordida:

Et repetam patria sordida rura case.

Nec Poëtæ aliter loquuntur. Seneca Hercule furente:

Humilisque loco, sed certa, sedes

Sordida parvæ fortuna domus.

Ibidem.

Vivat & urbanis albus in officijs.

Ridiculus est in enarratione ad hunc locum Do-
mitius, cum exponit *albus, sollicitus & anxius*. Aequè
ioculare est, quod Ramiresius reponit, & *albus* in-
terpretatur *in umbrâ & otio degens*, tanquam ironicâs
dictum. Nugatur, cum omnino contrariam efficiat
sententiam. Nam qui sunt in officiis urbanis, ij sunt
qui togati portant matutinum Ave. hoc enim vo-
catur *officium* apud Martialem. Qui autem de no-
ctesurgunt & totum mane per omnes Urbis vicos
discurrunt ad salutandos proceres, quomodo pos-
sunt dici otiosi, & umbratici? Ridiculum. *Albus*,
hic est *albus*, hoc est togatus. Ut Horatio *prætextæ
fabula*, pro *prætextatis: lege maritali*, pro *maritali*.
Quare Musambertius meritò in hanc ἀδίαφοσίαν
Thraſonis Hispani inVectus est, qui optimè locum
intellexit. Ita ut mirer Florilegum nuperum ad Do-
mitii pus & vomitum rediisse.

EPIGR. LXI.

Ad Licinianum, in lemmate, & infra in Epigram-
mate *Liciniane* scribendum erat. Vide ad Epigr. XLIX.

EPIGR. LXV.

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci:

Dicemus ficos, Caciliane, tuos.

Ultimus hic versus à nemine præterquam à Ramiresio (de se si creditur ipsi) est intellectus. Vide, fodes, ventosum Hypomnema, & ride. Corruptit leporem Epigrammatis, dum verba corrumpit & pro *ficos* legendum præcipit *ficus*. Atqui Martialis respòdet ad id, quod præcipiebat Cæcilianus Grammatista: nimirum non *ficus* sed *ficos* dicendum esse. Martialis concedit, ita ut dicendum sit *ficus* de fructu; *ficos* de illis quos Cæcilianus in podice habebat. Certè hæc mens est Martialis. Et ab hac lectione stant veteres Grammatici, Carisius Sospiter & Priscianus; hic lib. vi. i. ille duobus locis, lib. i. Videatur: & adhibeatur Commentarius Raderi, qui fusè Grammaticas super hoc loco observationes expendit, & distringit.

EPIGR. LXVI.

Scriptura quanti constat, & tomus vilis.

Id est, atramentum, sive describendi labor, quantum constat & charta. Nam si, ut vulgò loquimur, *Tomus* pro ingentis operis parte sumatur, id non constabit vili, quod innuit Martialis, sed magno. *Tomus* enim, ut hodie accipitur, est magna pars magni operis. Ridiculus est Commentator Hispanus, qui *Tomum* heic cum vulgo accipit. Nugæ. *Tomus*, quod dixi, nihil aliud est quam charta. In Conciliis (Toletano xi. i. & xi. i. i.) apud Cyrillum, & Laërtium in Antisthene, *τόμος* id significat. Vetus Glossographus: *Scapi*, *καθόνες γραμματικοί, & χαρτὴς τόμοι*. Item: *Scapus*, *τόμος βιβλίων, χαρτὴς*. Belgice, *een boeck papier*.

Ibidem.

Que trita duro non inhorruit mento.

Charta virgo, quæ nondum recitata aut lecta, longo usu barbam edidit, horridiorque facta est. Vise ad Epigr. xc. i. i. lib. x.

Ut rosa delectat meritur quæ pollice primo.

Sic nova, nec mento sordida charta iuvat.

Ridiculus etiam hinc Commentator Hispanus : qui Calderinum legit, & optimè interpretantem non secutus est. Musambertius, qui Hypomnemata eius refutanda suscepit, commentum reposuit, quo nullum alius comminisci potest frigidius.

Ibidem.

Mercare tales habeo, nec sciet quisquam.

Ita de coniecturà ante annos ipsos quindecim reposuimus. quæ verissima nobis lectio visa est: nec culus etiam nunc nos pœnitet. Addita est à nobis adspiratio *ti*. cum Editiones passim haberent,

Mercare tales ab eo, nec sciet quisquam.

Gruterus noster edidit,

Mercare tales adeo, nec sciet quisquam.

Quòd ita legendum videretur Melisso, postulante lege versus. Nos ei coniecturæ nostræ supponere non dubitavimus: & vix aliam luculentiorẽ à nobis excogitari posse desperamus. Quid, quòd & eam scripturam ita proflus in membranis existare, oculatà fide testari possumus: adstipulante M. S. Clarissimi Puteani Codice, de quo retulit doctissimus Heraldus in Curis secundis: qui interpungit,

Mercare tales; habeo, nec sciet quisquam.

Vide ibi. A nobilissimo Doufa etiam annotatum ad oram sui libri, M. S. Roelandii eodidem *Habeo* habere. Unde tamen ille suspicatus aliquando legendum *Labeo*, pro furis ac plagiarii nomine, in quem Epigramma istud & cuius causa scriptum.

EPIGR. LXVIII.

Naevia lux, inquit; Naevia lumen ave.

Præferendum hoc omnino vulgato fuit, *numen ave*. Amantium blanditiæ atque assentatiunculae, *lumen* & alia talia. Alibi:

Nam cetera me murem, cum me tua lumina dicis.

Lib. XI. Epigr. xxx.

EPIGR. LXXI.

NAEVI ASEX cyathis, septem IUSTINA bibatur.

Quod Clarissimus Gruterus notat, se in Codice Borgiaiano (seu potius Cuiaciano) reperisse qualatius pro

ANIMADVERS. IN EPIGR. LIB. I. 53
pro *cyathis*; idem & nos in membranis MSS. quibusdam offendimus. quare *calathis* edi curavimus, eiecto illo *cyathis*. Pro calicibus etiam Maro *calathos* usurpat, *Eloga* v.

Vina novum findam calathis Arvisia nellar.

Vide ibi Servium. Alia significatione *Eloga* 1, & *Georgicorū* 111. *Juvenalis Sat.* 11. aliique Auctores. Si tanti erunt, adeantur *Lexicographi* & *Vocabularii*: quorum ferina non compilo. Cæterum, bibisse veteres ad numerum literarum, quas amicorum amicarumque nomina ferebant, ut *Plautum* & alios non attingam, vel solus *Martialis* docet, moremque aliquot locis inculcat: & nos ad *Epigr.* L. lib. VIII.

Det numerum cyathis INSTANTI littera RVEI:
Auctor enim tanti muneris ille mihi.

EPIGR. LXXVI.

Quid petis à Phæbo? nummos habet arca Minerva.

Hæc sapit, hæc omnia fanerat una Deos.

Hæc *Edd.* omnium, quotquot exstant, lectio: nec abeunt MSS. Tamen *Explicetis*, si *Scaligero* in schedâ apud me sic censenti credimus, & corriget *Deis*. Sed quid hoc? non assequor, non capio; nec revelat ipse. Quod referendum tunc sit rō omnis profectō non video. *Vulgatæ* itaque ad hæreamus: quamquam novè dictum, *arca Minerva fanerat Deos*. *Domitius* interpretatur: *Adeo dives est, ut possit dare nummos in fœnis omnibus Dīs*. Eademque chorda oberrant *Petrus* & *Kaderus*; strenuè interim tacete *Ramiresio*. Mihi videtur *fanerat*, pro *defanerat* sive fœnere exhaurit ac trucidat (ut *Cicero* loquitur) accipiendum. *Pseudohesippus* (qui in vetusto MS. *Glossographo* in voce *Defœnere*, *Ambrosius* in *Hegesippo* citatur) De bello Iudaico & excidio Hierosolymitano, li. 1. cap. xxx 11. *Antonius* (inquit) *Cleopatra* amori defœneratus inserviebat, atque addictus eius libidini famulabatur. *Hegesippus* hic est supposititius, & infimæ planè vetustatis scriptor, qui non contentus verbis *Iosephi*, ut videatur aliquid novi adferre, sæpè nobis sincerum vas incrustat: quod magni *Scaligeri* in

Animadversionibus Eusebianis de eo iudicium est. Hic quæ Iosephus De bello Iudaico lib. 1. cap. x. quàm brevissimè extulit, Ἀντώνιον ἢ δὴ τῷ Κλεοπάτρας ἔρωτι δεδωλωμένος: & Antiquitatum Iudaicarum lib. xiv. Cap. xx: 11. Κλεοπάτρα δι᾽ ἔρωτος Ἀντώνιον ἐσυχεῖρωτο. Quibus locis significatur, *Antonium amori Cleopatrae servientem, atq; implicitum*; Pseudo. Hegeſippus pluribus retulit. Hoc vult. Cleopatram fœnerasse Antonii animum, ac totum possedisse. Sic Martialis dicit defœneratos omnes Deos à Minervâ: omnes Dei Deæque, exceptâ unâ Minervâ, sunt pauperes: omnia sua oppignerarunt, divite solâ ac fœneratrice Minervâ. Omnes, inquit, eruditi, Poëtæ atque artifices, tenui censu sunt ac facculo aranearum pleno: At qui totos dies dant Minervæ ac Iuridicinæ, causasq; in foro actitant, re splendidâ sunt, atque imprimis opulenti. Suadet Martialis Valerio Flacco suo (celebri Argonauticorum poëtæ) ut relictis inutilibus Musis, forum longè quæstuosius, quodq; nummos ubertim suppeditet, tandè; aliquando sectetur, remq; augeat.

Prætor aquas Helicon & ferta lyrasque Dearum

Nil habet, & magnum sed perinane sophos.

Illic ara sonant nummos habet arca Minerva.

Vel *Minerva fœnerat Deos* fortassean est, Causidici Iudicelſe, & qui in foro versantur, quæcunque optant ferunt: iuxta illud Patronianum in Satyrico: *Rogo, inquam, expiari manus pretio licet, si vos provocassem, etiamsi homicidium fecissem? Ecco duos aureos pono, unde possitis & Deos & anseres emere.*

Quisquis habet nummos, securâ naviget aurâ,

Fortunamque suo temperet arbitrio.

Vxorem ducat Danaën, ipsamque licebit

Acrisum iubeat credere, quod Danaën.

Carmina componat, declamet, concrepet omnis

Et peragat causas, sitque Catone prior.

Iurisconsulti PARET, NON PARET; habeto,

Atque esto quidquid Servius & Labco.

Parva loquor, quidvis nummis presentibus opta,

Eveniet, clausum possidet arca Iovem.

Prolixior sum, (fateor) quàm Notarum ratio exigit.

ANIMADVERS. IN EPIG. LIB. I. 55
 exigit; attamē non possū me continere, quin festi-
 vissimum Menandri Comici locum hīc apponam
 Græcè, eundemque numeris Latinis à Rutgerfio
 nostro felicissimè redditum.

MENANΔΡΟΣ, πρὸ Θεῶν: sive, ἑταῖρος ἢ Πλέτῃ.

Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τὸς Θεὸς εἶναι λέγει
 Ἥλιον, ἀνέμους, γῆν, πῦρ, ὕδωρ τε, καὶ ἀστέρας.
 Ἐγὼ δὲ ἐπέλαβον χρησίμους εἶναι Θεὸς
 τ' ἀρτίστον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον μόνον.
 Ἴδρυσάμενος τῆς τῶν γῶν οἰκίαν,
 εὐξαίετι (κέλεῖ, πάντα σοὶ γνήσει)
 Ἄγρος, οἰκίαν, θεράποντες, ἀργυρήματα,
 Φίλοι, δικασταί, μάρτυρες· μόνον δίδῃς.
 Αὐτὸς γὰρ ἔχει τὰς ἐπιχρήτους Θεὸς.

MENANDER, de Diis: sive, Divitiarum laus.

*Epicharmus esse dicit hos quidem Deos,
 Solem atque Ventos, Terram, Aquam, Ignem, Sidera.
 Ego esse Divos utilem existimo
 Argentum & Aurum quisque quod possederit:
 Illos in ade nam simul locaveris,
 Optato quidvis, quidquid optaris feres,
 Servos, domosque, iudices. tantum dato,
 Ipsos habebis & Deos obnoxios.*

Extat elegantissimum fragmentum apud Stobæum,
 Sermone qui Πλέτῃ ἑταῖρος inscribitur; atque
 etiam in Commissione Sententiarum Menandri &
 Philistionis; sive potius Philemonis, quod do-
 ctissimi viri nuper animadverterunt, & verissi-
 mum est.

Ibidem.

— magnum, sed perimare sophos.

Recte, nec aliter legit suo ævo Perottus, cuius Scho-
 lion eandem lectionem asserit: PERINANE,
 nullius utilitatis. Nihil enim hinc habemus, præter aquæ
 perum & corollas & cantus; cüm à Pallade & oleum
 habeamus & nummos.

Ibidem.

Quid tibi cum Cirrhâ? quid cum Permessidos undâ?
 Peccavi, quod non rescripserim, Permesside nudâ?
 ex fide M. S. Palatinâ, & suâsu Clarissimi Gruteri

præterea velificante aurâ optimi Codicis nostri. Ita,
quantum potes, repone.

EPIGR. LXXVIII.

*Sanctam Romanâ vitam sed morte peregit,
Dimisitque animam nobiliorè rogò.*

Malim cum Anglicano Iunii, & nostris aliquot
scriptis:

Dimisitque animam nobiliorè viâ.

Ferro, inquit, sibi mortem conscivit, & Heroicè op-
petiit: non veneno, non inediâ. Lucanus lib. 111.
vers. 642.

nullius vita peremti

Est tantâ dimissa viâ:

Id est, tam amplo vulnere. Vetus Epigramma de Cas-
sione, in Catalectis:

*Altius inseruit digitos, quâ spiritus ingens
Exiret, magnum dextera fecit iter.*

EPIGR. LXXXI.

*Eservo scis te genitum, blandoque fateris,
Cum dicis dominum, Sosibiane, patrem.*

Obscurum Epigramma, & hætenus non intellectû
sic illustrat Raimiresius. Solebant vel per irrisionem,
vel per blanditias servi à dominis *Domini* vocari: I-
gitur Sosibianus, quum patrem suum audiret à cõ-
muni domino appellari *Dominum*, eodem nomine
ipsum patrem vocabat, & sic blande fatebatur pa-
trem suum esse servum. Hæc ille. Quid multis? cu-
curbitas pingit. Ego verò grandius secretum suspi-
cor. Vivente patre Sosibiani, servus eius suspectus
erat de consuetudine stupri cum hera sua; adeo ut
populus crederet Sosibianum nothum atq; ex servo
ipso conceptum. Non est, inquit Martialis, quod in
dubium revocemus id, quod omnes hætenus sus-
picati sunt, te è servo tuo domestico genitû. Id enim
blandè fateris, quum ipsum servum illum vocas *do-
minum*, qui revera tuus pater est. Nam Domini lu-
dendo sæpenumerò servos suos *Domina*s vocabant.
Martialis lib. V. Epigr. LVI I.

Cum voco te Dominum, noli tibi Cinna placeere.

Sapè etiam servum sic resaluto meum.

De blanda illa servorum & obviatorum quorumvis appellatione, quum videlicet nomen non succurreret, plura summus vir I. Lipsius ad Annalem 11 Taciti, aliique alibi, & nos infra quædam. Sed, num melius erit huic loco, si legamus *E serva*, non *servo*? Sic Iacobum Lectium, lectissimi ingenii & iudicii virum, emendare accepi. Idemque videri Theodoro Veselio Beza, per literas mihi significavit Melchior Goldastus. Legendum, inquit, *E serva*. ut sit sensus: Quare patrem tuum vocas Dominum, an quia te progeniuit ex ancilla? &c. Hoc Epigramma nec Cuiacius, nec Mercerus, nec alius quisquam poterat explicare. Valdè sibi probari hanc emendationem annuit Beza, deambulans aliquando cum Goldasto in Palatio Genevensi. Iactabat fortè hic Sosibianus se equestri loco natum: ex Quirinalis nempe sanguine & prosapia. De quo mox Epigr. LXXXIV.

*Uxorem habendam non putat Quirinalis,
Cum vult habere filios: & invenit
Quo possit istud more, futuit ancillas,
Domumque & agros implet equitibus vernis.
Paterfamilias verus est Quirinalis.*

Andreas Dounæus Anglus laudat ad hunc modum:

Tu servum scis te genitum, blandeque fiteris.

Vide B. Chrysofomi Opera ex Editione splendidissimi Herois Henrici Savillii, Not. in Epistolas Paulinas, cap. v. ad Galat.

EPIGR. LXXXII.

*Hæc quæ pulvere dissipata multo
Longas porticus explicat ruinas,
En quanto iacet absoluta casu*

Malim, *Heu quanto*. Nempè exaratum fuit, *Eu* & simile mendum sustuli Animadversionum lib. v. t. Epigrammate LXXXV.

Editur (heu) sextus, sine te mihi, Rufe Camoni.

Vbi castigatissimæ Editiones, *Editur en sextus*. Ab eadem

dem maculâ liberandus Seneca Tragicus, & non pauci alii Scriptores. De quibus aliâs fortasse videbimus.

Heu quanto iacet absoluta casu ?

Supra Epigr. xii. de repentinâ eiusdem porticus ruinâ,

Heu, quâmpenè novum porticus ausa nefas ?

Sed hoc loco plerique Codices scripti, & quædam editiones, Perotti, & ceteri non habent *En quanto*, sed *In tanto*. An restituendum?

Vitato iacet absoluta casu.

De porticu, quæ cum eam paulò antètransisset Regulus, salvo domino statim à discessu eius concidit: *absoluta*, innocens, non culpæ rea, cum sic corruit innoxio lapsu: quasi vitasse ac sedulò cavisse videatur ne periculum domino casumque interneinum illo suo casu crearet, & se magno crimini implicaret. Sed quid arguantur? quibus *τὸ absoluta*, pro dissoluta, seu in varias partes dispreta divulsaque positum videtur. Subdit enim:

Et postquam domino nihil timebat,

Securo ruit incruentâ damno.

Non tamen displicet, *En tanto iacet absoluta casu ?*

Ibidem.

*Tante, Regule, post metum querela,
Quis curam negat esse te Deorum?*

Amicissimus Rutgerius corrigebat:

Tute, Rigule, post metum querela.

Hoc sensu: *Queri* de ruinâ poterat. sed tutò: nam evaserat Regulus. Mihi nihil mutandum videtur. Simile hoc illi est, quod de eadem ruinâ Epigr. xii.

Nimirum timuit nostras Fortuna querelas,

Quæ par tam magna non erat invidia.

Nam si non evasset Regulus, & collabente illâ porticu extinctus fuisset; quis non deplorasset hunc horribilem casum: quis non Deos accusasset, crimēque hoc tam grande, tamque atrocem iniuriam

ANIMADVERS. IN EPIG. LIB. I. 59
eis non exprobrasset sævis ac minacibus dictis?
Non pares fuissent Dei tantarum querelarum: non
potuissent sustinere diras & convicia merentium
amicorum. Præ metu itaque Superi saluum atque
incolumem à gestatione Regulum transmiserunt,
seque invidiâ exonerarunt & odio, quod in animis
hominum è morte Reguli conceptum fuisset. Iam
Deos mortalium invidiam timere & querelas, Poë-
tarum exemplis aliquot firmabo. Statius Sylvar. lib.
111. Eclog. ult. ad Claudiam uxorem:

*Qualem te nuper Stygias propè raptus ad undas,
Cum iam Lethæos audirem cominus amnes,
Aspexi, tenuique oculos iam morte cadentes.
Scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fatis
Te tantum miserata dedit, Superique potentes
Invidiam timuere tuam.*

Idem lib. v. Eclog. 1.

*Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Nigra domus quæstu, tunc flere & scindere vestes,
Fataque, & iniustos rabidis pulsare querelis
Cælicolas, solamen erat.*

Item Eclog. ult. eiusdem libri:

*nonne horridus ipsos
Invidiâ Superos, iniustaque Tartara pulsem?*

Lucanus lib. 11. vers. 6.

& nullis defuit aris.

Invidiam fœtura parens. Dis videlicet.

Ipse Martialis lib. IX. Epigr. LXXXV 1.

*Numina cum videas duris obnoxia fatis,
Invidiâ possis exonerare Deos.*

Alibi mors, nescio cuius, ipsi grande Fati crimen: &
similia. Solebant Echnici in rebus afflictis negare
providentiam Deorum, & impiè eos proscindere.
Pleni sunt Poëtarum libri, & Theologorum qui ad-
versus Gentes scripserunt.

EPIG. LXXXV.

Que ratio est igitur? servos ubi perdidit omnes.

Placet unicè quod in tribus MSS. inveni,

servos ibi perdidit omnes.

EPIGR.

EPIGR. LXXXVI.

Huius Epigrammatis lemma, *De Novio Microspico*, multos puto esse qui mirentur, paucos admodum qui intelligant. Quod quamquam ab Auctore non esse, nobis certò persuasum est, & supra iam ostendimus: tamen obiter heic executiendum, facem allucente illu strisimo Scaligero in Manilianis, Scriptum *Microspicus* pro *Micropsychus*, μικροψυχος, errorène librarii, an consuetudine? Sic in veteribus monumentis SPYCHARIO, pro PSYCHARION. Romæ, in vineâ Cardinalis Carpenfis:

CLAVDIA. SPYCHARIO
 FECIT. SIBI. ET. EPTYCHO
 FILIO. SVO. PISSIMO
 IMP. DOMITIANI. CAESARIS &c.
 DISPENSATORI &c.

Gruterus ex collectaneis Smetii, Pag. 10XCVI, 5.
 Hic SPYCHARIO pro PSYCHARION incisum, quemadmodum rectè nomen hoc in alio Lapide. Romæ, in Capitolio:

V. SVTORIA. M. L. PSYCHARIVM
 LIBERTA. ET. DELICIA. C. PAMPHILI. &c.

Pag. 10CXXXII, 1. Vide in eisdem Inscriptiones Gruteri Indicem Grammaticum: in quo similia alia exempla. Est autem hoc Epigramma in Novium, character hominis pusillanimiti, ac subrustici pudoris; qui μικροψυχία suâ homines veretur convenire, & usque domi abditus latet, μικρόδυστος ἢ μικροπείμων;

Bellerophonæi referens contagia morbi.

Similiter lib. 11. Epigr. LVII. in veteribus membranis lemma conceptum est, *De Microspico divite*, ubi vulgati libri, *In solum divitem*. Vitiole, pro *Micropsychia*.

EPIG.

Accipe care puer nostri monumenta laboris.

Sic optimè libri veteres, & Scaliger Castigationibus Catullianis. Ramiresius, qui *doloris pro laboris* mordicus retinet, non intelligit mentem Martialis. Alcimas puer, ipsius Poëtæ dubium, an amicus, conditus erat in prato in cuius ambitu buxetum, & hypampelus exulta à domino. Ideo vocat tam buxetum quàm hypampelum monumenta sui laboris: nimirum quòd ea excoluisset ipse. Profectò nisi legas *laboris*, perit omnis gratia huius versus. Certè neque hypampelus, neque buxetum, neque pratù possunt esse monumenta doloris, quæ quidem prius exulta erant, quàm ibi Alcimus tumularetur. Ineptus fuit homo, qui ex *laboris* fecit *doloris*. Hypampeli autem mentio est in veteri Inscriptione Tiburtinâ, cippo sepulchrali incisa: quam habes in maiore Orthographiâ Manutii, pag. xv. & in Gruterianis Collectaneis pag. dccxi, 3. *Eam*, quia eximia est, & propriè huc spectat, totam adscribam:

VALERIA. ATHENAIIS
Fecit. Modia. T. F. Paulina. F
Piissima. et. sibi. suis. posterisque
eorum. Vix. ANN. XIII. M. XI. Hunc
locum. uti. me. viva. determinavi.
cum. ascensu. gradum. VII. et. cippis
in scriptis VII. collig. in. circuitu. p.
cccxxx. et. ab. introitu. portæ. su-
perioris. ascensus. dexteris. parte
usq. at. cippum. III. cum. taberna
via. lata. a. pariete. p. v. cedere. de-
bebit. et. pilas. struẽtiles. II. vsq; ad.
iannam. superiorem. HYPANPE-
LVS. huic. cedat. in. rigorem. mace-
riæ. et. furcarum. et. ara. in. qua
furcepem.

HYP-

HYPANPELVS ibi, ut vides, scriptura pro HYP AMPELVS. qualia menda plurima occurrunt in Saxis antiquis & Tabulis. Est autem Hypampelus trichila ex vitibus: vinea convexa & camerata, quæ subdiales inambulationes umbrosis pergulis opacat. Quæ in fine huius Inscriptionis leguntur de *rigore maceria & fucarum*, non oscitanter prætereunda sunt: coniunge ea cum Veterum Auctorum Commentariis de Limitibus. Nos nisi festinaremus, nobilem ex hoc præclaro monumento locum apud Auctores illos constitueremus. Sed digitum intendisse ad mendi cubile, nunc sufficiat. Pergamus. Dicit Martialis, Non tibi damus, ô Alcime, monumenta laboris vani, marmoreas moles, aut pyramides; sed monumenta laboris nostri, viridaria, buxeta, pratium, hypampelum; quæ durabunt, & vivent perpetuo honore. An vocasset *perpetuum honorem*, dolorem suum? Nugæ, & quidem nugacissimæ.

Ibidem.

Hic tibi perpetuo tempore vivet honor.

Ineptè de vivacitate Carminis hariolatur idem. de quo ne minima quidem mentio. Omnino Epigramma non constat, si *doloris*, non *laboris* legatur. Tota Martialis sententia dissimulabitur, si Ramiresium auctorem heic sequamur. A quo temerè & juveniliter reprehenditur magnus Scaliger, cuius, ut & Verri, studio atque amore, fusius hunc locum pertractavimus.

EPIGR. XC.

Quòd nunquam maribus iunctam te, Bassa, videbam.

Non sperno quod in Scriptis, etiam Cuiaciano:

Quòd nunquam maribus cinctam te, Bassa, videbam.

Sic Lib. I. Epigr. LXXIV. describit,

Cinctum togatis post & antè Saufcium.

Ibidem.

Ibidem.

*Omne sed officium circa te semper obibat
Turba tui sexus, non adeunte viro.*

Hæc vetus & vulgata lectio, consensu omnium Codicum probata: nec facilè in vitis iis loco movenda. quod nos temerè fecimus. Edidimus, *Come sed officium*, magno viro auctore; cui obire omne officium *Ἐπιπέριον*. Idem Manilio suo restituit lib. v. ex Gemblacensi MS.

*Velocesque dabit sub tali tempore partus,
Come per officium vigilantia membra ferentes.*

Sub Equo nasci ait sedulos & officiosos. Phædrus in Fabellis Æsopiis, lib. ii. Fab. xxxvi. in ardelliones Romæ trepidè concursantes; genus hominum sibi molestum, & aliis odiosissimum:

*Ex alti-cinctis unus atrionibus,
Perambulante leta Domino viridaria,
Alveolo coepit ligneo conspargere
Humum aestuantem, iactans officium come.*

Reponatur apud Martialem, *Omne sed officium.*

EPIGR. XCII.

Cerea si pendet lumbis & tritalacerna.

Quid nodum in sirpo quærimus? vetus hæc, & proba lectio. Amicissimus Gruterus edidit, & *scripta lacerna*; quam erroneam scripturam etiam noster Typographus sequutus. Non laudo factum, uti nec amici coniecturam, *scruta lacerne*.

EPIGR. XCIV.

Inscriptum est, titulo quod brevior leges.

Prætulimus hanc MSS. meliorum scripturam: Vulgo est,

Plus tamen est, titulo quod brevior legi.

EPIGR. C I.

De Afro Demetrio. Ineptè τὸ *Afro* repetitum est ex precedentis Epigrammatis lemmate, *De Afro vetulâ.* Eïce illud, & scribe *De Demetrio: hve, Epitaphium Demetrÿ.*

EPIGR. C I X.

Ista est passere nequior Catulli.

Ridiculum est Commentatoris Hispani commentum, *Passerem Catulli* hîc intelligi de Epigrammate, non de ipsâ ave. Catellam (inquit) Publii non comparat Poëta cum passere vivo, sed cum Epigrammate & poemate Catulli: nam si de naturali passere loqui veller, non Catulli sed Lesbicæ passerem diceret. Hæc ille, quæ cui sano persuadebit?

Ibidem.

Collo nixa cubat, capitque somnos.

Numquam & hîc persuadebit meliùs *nexa* quàm *nixa* legi, nisi iis qui, quid inter vanitatem Ramirefii & Martialis lepores interfit, ignorant. Rectè itaque *nixa*, non *nexa*, quod non solum Modius in suo Vveidneriano, verum etiam ego in aliquot meorum Codicum offendi. Et sic vetustior omnes Editiones, utraque Aldina, & cæteræ frustra, & invenustius vulgato.

Ibidem.

Et desiderio coalta ventris.

Deponi monet, & rogat levari.

Apage illud *lavari*, quod obtrusere nobis nuperi Censores. Inquinati sunt Codices, qui sic habent, quâ scripti, quâ cusi. Hæc nostra, delicata est & vera lectio. *Levari*, vesicam. Quid est clarius?

elarius? Nollem summum virum & amicum nostrum hic tam manifestò ἀλογισεῖν, qui retinet *lavari*. Quod & incomparabili Paræmiographo placuisse olim video. Ex Veterum, inquit, monumentis deprehendes, fuisse morem publicum, ut post exoneratam alvum adhiberetur eius partis lotio, quæ tamen subinde erat repetenda. Martialis inter Iſæ catellæ laudes commemorat, quòd depositum onus rogaret lavari. Hæc ὁ Σαυμάσιος Erasmus Adagior. Chiliad. 1. Cent. x, 90. περιγράφει.

Deponi monet, & rogat lavari.

Sic plerique veteres editi: sic Aldus anno M. D. I: sed in secunda Editione anni M. D. XVII: castigariùs *levari*. Monet Iſa levandam alvum, citante naturâ.

Ibidem.

Ut sit tam similis sibi nec ipsa.

Cùm ita esset in omnibus, quos ego quidē vidi, libris, tā typographicisquàm manu antiquitus exaratis; nō ausus fui ab hac lectione discedere, & admittere *Iſsa*, pro *ipsa*, quam lectionē à Modio laudari video, depromptam ex uno Codice Io. Vveidneri, non sanè admodum vetusto: quippè qui Romæ anno demum CIOCCCLXIX, iam inventâ Typographiâ, erat scriptus. Sed tamen sic interpolandum videtur, eleganti repetitione:

Hanc ne lux rapiat suprema totam,

Pictâ Publius exprimit tabellâ:

In quâ tam similem videbis Iſsam,

Ut sit tam similis sibi nec Iſsa.

Iſsam denique pone cum tabellâ:

Aut utramque putabis esse veram,

Aut utramque putabis esse pictam.

Pro *ipsa* scribendum *Iſsa*, putat etiam noster Rutgersius: & ita divinaverat literatissimus Richardus Thomsonus.

EPIGR. CXII.

*Cum te non nossem, dominum regemque vocabam
Cum bene te novi, iam mihi Priscus eris.*

Iocularium acumen Hispani Commentatoris; cui ambiguitas in voce *Prisci*. hoc sensu: Non vocabo te Priscum; sed eris mihi priscus, id est, priscis temporibus natus: & tanquam prisci illi, qui multis sæculis nos præcesserunt, mihi non cognitus.

Spektatum admissi, visum teneatis, amici?

Erīs Priscus, id est, is qui antea, non Dominus aut Rex, ut solebas, ignotus cūm esses, à me vocari, ex more, de quo Martialis, hoc loco, & lib. 11. Epigr. LXVII. Item Lib. V. Epigr. LVIII. & Lib. VI. Epigr. LXXXVIII. Vise etiam supra ad Epigr. LXXX. & alibi. Seneca Epist. 111. Verbo quasi publico usus es, & sic illum amicum vocasti, quomodo omnes candidatos, bonos viros dicimus; quomodo obvios, si nomen non succurrit dominos salutamus.

EPIGR. CXIV.

Et Stygias aquas fuerat pater ire sub umbras.

Ita de consilio Herois Scaligeri scripsimus, qui ad scripturam illam Palatini Codicis;

Et Stygias aquas fuerat pater ire sub umbras, eruditā suā manu hæc annotaverat. *Pater ire sub umbras,* Quis hæc intelligit? Ego non sanè assequor. Non tamen temerè est, quòd ita habet optimus codex. & sanè hæc sunt vestigia veræ lectionis; quam in integrum restitueris, si pro *aquas* legeris *agnus*.

Et Stygias agnus fuerat pater ire sub umbras.

Pater agnus fuerat ire, Græcismus. Πάτερ δ' ἄγνος ὡς ἰσχυρὸς. Δίνας ὁ δ' αὖ πρῶτος, δίνας ὁ δ' αὖ δ' αὖ, quoties legitur apud Platonem, & alios? Ne dubitemus de bonitate huius emendationis. Hæc ille. Subodoratus etiam hic est Hellenissimum doctissimus Heraldus, cui tamen placebat,

Et Stygias equum fuerat prior isset ad umbras.

Nam Codices quidam atque etiam is ipse, quo usus Heraldus, hic habent ——— *Pater isset ut umbras.*
& alter quidam mens disertè,

*Ad Stygias equum fuerat pater isset ut umbras.**Alius, irret ut umbras.*

EPIGR. CXV.

Toto candidior puella cycno.

Scibe *Loto*, ex fide MSS. quomodo legendum quoque monuit *Mufambertius*, & de coniecturâ *Rucgerius*. Cæterum traiectionem illam versuum, quâ hoc Epigrammate *Mufambertius* somniat, nempe ut quartus sit versus qui nunc ordine sextus est, insulam equidem atq; ineptam censeo. Ad hunc modum.

*Quædam me cupit (invidet) Procille,**Loto candidior puella cycno,**Argento, nive, lilio, ligustro-**Iam suspendia sora cogitabis:**Sed quandam vols nocte nigriorem,**Formicâ, pice, graculo, cicadâ.**Sinovi benete, Procille, vives.*

EPIGR. CXVII.

Hinc me pete: ne roges Atrectum.

Clarissimo *Lipfio* veniebat in mentem, *me roges*; de quo nos ante multos annos per literas monuit. Idem *Ramiresio*, & *Zinzerlingo* in *Promulside Criticâ* placere video. Nec defuerunt Scripti, qui eandem lectionem repræsentent. Nihilominus seruo vulgata. *Atrectus* hic *biblopola* fuit. Dicit, vel ex indice librorum in tabernæ antepagamento & limine constare posse, utrum apud ipsum *Martialis* exstet, nec ne: adeo ut necessum non sit convenire eo nomine atque alloqui ipsum *Atrectum*. Quia in postibus tabernæ scriptos videbis hinc & hinc poëtas, inter illos etiam *Martialom* conspicies; ut rogandus non sit librarius, an venalem habeat *Martialem*. Tantum ab eo seiscitari debes, quanti vendat. Nam in postibus tabernarum librariarum inscripta erant nomina librorum, qui in alveolis sive nidis (ut *Martialis* appellat) reponebantur; uti hodieque passim in Europa fieri videmus. *Horatius*:

Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos.

Ad tabernas has librarias (Græci *λίβρα* vocabant) confabulandi gratiâ honestiores persona confluebant , ut in tonstrinas viliores. Notavit ad Catullum suum Princeps eruditorum, Carm. xxxviii. & lvi.

ATRECTVS viri nomen (non huius, ne erres) legitur in veteri quadam Inscriptione.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

I N

Martialis

LIB. II.

IN EPIST. AD DE DECIANVM.

NOLI ergo, si tibi videtur, rem
facere ridiculam, & in togâ sal-
tanti inducere personam.] Ita
Gruterus noster reposuit, cum
vulgatos codices occuparet
togam saltanti inducere personam.
quod cur tantoperè repudietur, non video. Variat
quidem optimus Codex, sed eadem manet ferè sen-
tentia: in togâ saltantem inducere personam. Quod ex-
aminent alii nobis otiosiores. Interim non temerè
spreverim.

EPIGR. IV.

Mater, qua cupit esse se sororem;

Nec matrem iuvat esse, nec sororem.

Ne Grammaticæ ludibrium debeat Martialis, scribe
Matrem, qua cupit. &c. Quin ita legendum sit,
quis dubitet? etiam si *M S S.* non addicerent. Nisi
quis Hellenismum volet, quemadmodum Latini sæ-
pè. Non insolens sanè Plautus Græcissat. Aululariâ
Act. IV. Sc. IV.

Picidivitijs qui aureos montes colunt,

Ego solus supero. —————

Ita rectè vetera exemplaria, & Nonii codices.

E 3

EPLG.

EPIGR. VI.

*Leſtis vix tibi paginis duabus,
Speſtus ἰσχατοκάλιον, Severe.*

Pert in aciamne an ſupinitatem Ramireſii hęc mirer, neſcio, an utramque? Scit Scaligerum 111. Tibullianarum ἰσχατοκάλιον emendare, tamen vulgarem leſtionem ἰσχατοκάλιον non mutat. Quod ego verbum nihili fidenter expunxi. Et vetō rectē Scaliger ἰσχατοκάλιον legi vult, quia in membranis *cato collion* eſt, & quia ἰσχατοκάλιον non eſt Græcum. Et qui aliter legit, inſanit. Ἐσχατοκάλιον id vocatur hic, quod libri 1 v. Epigrammate ultimo, *ſυμμά ſηδεῖα*.

*Ohe, iam ſatis eſt, ohe libelle,
Iam peruenimus uſque ad umbilicos:
Tu procedere adhuc & ire queri,
Nec ſυμμά potes in ſηδεῖα teneri.*

Horatius:

Primā diſte mihi, ſυμμά dicende camanā.

Ibidem.

Si totus tibi triduo legatur.

Omnino legendum *Si toto t. t. l.* videtur Cenſori Hiſpano. Eruſtra. Nihil hic mutandum, *Satagee*: ſed ſupra tuum illud barbarum ἰσχατοκάλιον, in ἰσχατοκάλιον caſtigandum. Percipimus hic locus, nec opus ullo alio acumine. Niſi fortē lexiculā traiectione,

Si totus triduo tibi legatur.

Ibidem.

Nunquam delicia ſupiniores.

Aliaſ Nuſquam, quæ leſtio temeraria non eſt.

EPIGR.

EPIGR. VII.

Nihil bene cum facias, facis at tamen omnia belle,
 MS. *facis hac tamen. Probè.*

EPIGR. IX.

Scripti, rescripti nil Nevia. non dabit ergo.
Sed puta, quod scripsi, legerat. ergo dabit.
 Vetetes, *legeris. quocirca non incommode leges,*
Si puta, quod scripsi, legeris. ergo dabit.
 Vel,
Sed puta, quod scripsi, legeris: ergo dabit?

EPIGR. XVI.

Quid torus a Nilo? quid sindone tinctus olenti?

Ante annos quindecim & quod excurrit, cum primum Auctorem hunc recensere, scripsi *cinctus*, quod didicissem antiquorum lectos, lecticas, sellasque linteis & loris cingi solere atque intendi. ut Epigr. LVII.

Recensique sella linteisque lorisque.

lib. VII. Epigr. XXIX.

Non timet Hermogenes medios discingere lectos.
 Quod itaque sic lecti cingebantur, scribebam *cinctus*. Sed cum in libris ferè *tinctus* legatur, in illud pronior nunc sum, legendumque omnino censeo:

Quid torus à Nilo? quid Sidone tinctus olenti?

τὸ Sidone, pro *sindone* agnovisse videtur Domitius cum *purpuram* interpretatur, & *cinctus* sibi displicere admonet. Cornelius Vitellius in Vindiciis pro Domitio in Merulâ, capite Annotationum XIV, reiectâ puerili & falsâ *sindonis* interpretatione, optimè legit & interpretatur *Sidone*; cum non de velo subtilissimo, sed de picto & purpureo toro hic agat Martialis. Nullum itaq; cõminiscendum est substantivũ nomẽ *Tinctus*, pro *tinctura*: neq; *cinctus* pro *cinctura*. Sed reponenda suo loco lectio supra exhibitã.

De cuius veritate non dubitandum est. Idem mendum obsedit in hunc diem lib. xi. Epigr. 1.

*Quo tu, quo liber otiose tendis,
Cultus sindone non quotidianâ.*

Ostendemus eo loco, nos rectè correxisse *Cultus Sindone.*

Ibidem.

Vis fieri sanus? stragula sume mea.

Nimis hic sibi Ramiresius placet in Digressione de stragulâ veste. Hispanica vanitas, & puerilis exultatio est. Nam quare *vestis stragula* dicitur, si non erat vestis? Atqui olim vestimentum tam diurnum, quam nocturnum idem erat. Varro de Vitâ populi Romani libro primo: *Præterea, quod in lecto togæ ante habebant. Ante enim illis fuit commune vestimentum; & diurnum, & nocturnum; & muliebre, & virile.* Et apud Homerum lectis insternuntur *saga, πίπυρα καὶ ἀ.* Ovidius Amorum 1. Eleg. 11.

*Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia nostra sedent?*

Pallia vocat *strata*, quæ quid sunt præter stragulam vestem? Et Propertius lib. iv. Eleg. 111.

Tum queror, in toto non fidere pallia lecto.

Et de tunicâ nocturnâ Ovidius (nisi fallor.)

Nec mora, dissiluit tunicâ velata recinctâ.

Item Martialis lib. ix. Epigr. LXII.

Tinctis murice vestibus quod omni

Et nocte utitur & die Philanis?

Et lib. xi. Epigr. LVII.

Et brevis, atque eadem nocte dieque toga.

Vbi eadem vestis nocturna, quæ diurna: die scilicet amictoria, nocte stragula & strata supra lectum. Pleni sunt Poëtarum libri. Inde factum, ut omne operimentum stragulum nomine *vestis stragula* comprehendatur.

Quare perfidè & insolenter Laurentium Vallam, proprietatis Latini sermonis intelligentissimum, *audacem Grammaticum* vocat, & eius libros *inelegantes Elegâtiâs*, quas tamen tu mihi vide lib. vi. ca. XLVI.

adhibi-

ANIMADVERS. IN EPIG. LIB. II. 73.
adhibitis in consilium viris doctissimis, qui de veterum Iuris significatione scripserunt.

EPIGR. XIX.

Felicem fieri credu me, Zoile, canas.

Felicem canas, Zoile? demde tuas.

Sic immissa interrogationis nota restituendus est atque erigendus iacens alioqui vulgo locus, ex emendatione Hugonis Grotii, viri maximi & auctissimi mihi amici. Nec dubita:

Ταυτά τοι ἐκ τριποδος Δελφικῆς ἐφράσατο ποῖτος.

Dalsicus è tripode hac effatur carmina Phœbus.

EPIGR. XXIX.

Non hefterna sedet lunata lingua plantâ.

Temerè sudat Commètor Hispanus, ut probe hanc meliorum Codd. lectionem falsam esse, & veram vulgarem, *Non extrema sedet* &c. Cui asserendæ & interpretandæ quæ adtert, Auctor nunquam somniavit. *Non hefterna*, hoc est hodierna. Ut significetur Rufum quotidie mutare calceos, quam interpretationem nemo negabit veram esse; nisi is qui ridiculam esse non sentit, quam Ramiresius firmandæ receptæ lectioni adhibet. Doctissimus Gruterus mentem hanc optimè animadvertit, damnatâ Iunij sententiâ.

Ibidem.

Ignoras quid sit? splenia rolle, leges.

Ineptè. Lege, *Ignoras quis sit?* Ita etiam optimus liber Scriptus, & Editi castigatiores.

Eodem Epigrammate

quòd *Numerosa* interpretatur *grandia*, ineptissimum est. *Numerosum* est quantitatis discretæ; grande còtinuæ. *Numerosa* fortasse, quia sæpius in die ea Rufus mutabat.

Ibidem.

Vox quæ proxime sequitur non mutanda cum Lipsio in *stillantem*; retinendum *stellantem*, id est lucentem.

EPIGR. XXXIII.

Cur non basio te, Philani? lusa es.

In V. Codice, qui fuit Iurisconsultissimi Cuiacii, Epigramma hoc v. r. siculo uno auctius legitur. non post tertium inferitur hic,

Cur non basio te, Philani? falsa es.

Sed v. r. siculo.

EPIGR. XXXVII.

*Quidquid ponitur, hinc & inde verris,
Mammas suumvis, imbricemque porci.*

Significat partem porci, quæ in deliciis fuit. Lumbum putat Donnius, & vertebram demptis costis Ramiresius, quam *Spina* vocant Hispani. Ego articulam porci, quæ planè imbricem refert.

EPIGR. XL.

Cacuba saccentur, quæq; annis coxit Opimi.

Eleganter & verè à nobis repositum *saccentur*, pro *ficcentur*. Sic primus (nisi fallor) restituit Beroaldus: sic deinde Turnebus, sic Brodæus. Quibus eruditissimis vitis quare non paremus? Marrucinus equidem tanti non est, qui mavult lectionem veterem retinere, ita ut *siccentur*, sit exhaustiantur. Nugæ. Nam *siccare* pocula, dicitur de strenuis potationibus. Hic autem præcipitur à medicis *saccari* & *lincolari* Cæcubum atque Opimianum Tongilio agro. Nam vina *saccata* minùs nocent, ut *defæcata*, & *domita*. Sequens versus id probat.

Condantur parco fusca Falerna vitro.

Præcipitur Falernum bibi modico vitro, quia larga portio nocitura esset agro. *Fusca Falerna* MS. *fusa F.* fortassis non malè. Vina fundi & defundi, apud Horatium docemur. Ceterùm *saccentur* reponenti, assentiunt omnes MSS.

EPIGR. XLI.

Quamvis dixeris omnibus puellis.

Magis aridet lectio optimi Codicis, & datum aliorum:

Verum ut dixerit omnibus puellis.

Neque dubium, ta Martialem scripisse.

Ibidem.

*Debes non aliter timere risum,**Quam ventum Spanius, manumve Crispus.*

Mirum quantum abijt ab hac lectione, scriptura Codicis Viennensis ex Casarea Bibliotheca, cuius in Notis repetita lectionis meminit noster Gruterus:

Quam ventum vacuus, manumve lippus.

Hæc faciunt, ut vulgata lectio mihi merito suspecta sit, omnemque operam esse perdere existimem, qui inquinatissimum locum frivolis & longè accersitis coniecturis exponere tantum conantur, non emendare. Quid mirum? De vitio nemini hactenus suboluit. Mihi minimâ mutatione videtur legendum:

*Debes non aliter timere risum,**Quam ventum vatius, manumve lippus.*

Vatius, siue vatias (ut quibusdam placet) est qui lentè ac molestè incedit propter vitium crurum, quæ curva habet atque exteriùs flexa. Qualia Athiopi- bus plerumque tribuuntur, qui crura in orbem pãdere apud Petronium dicuntur. Perstringiturque hoc libro quidam Phœbus à Poëta, cuius crura simulent Lunæ cornua; Epigr. xxxi 1 1. vatium hunc fuisse suspicamus. Varus contra est, cui intorsum crura obtorta sunt & depravata. Apriore illo vitio, Vatiarum & Vatiorum cognomina fluxerunt, quòd pedibus essent vitiosis. In eadem voce corruptum esse Martialem, lib. xi 1, Epig. lxx. iam dudum odorati sumus, hoc versu:

Linteas ferret Apro vacuus cum vernula nuper.

Legendum enim vatius. Vide quæ ad illud Epigramma docuimus. Monet hoc loco Maximinam

anum Poëta, diligenter ei cavendū esse à risu; ne si rideat solutiùs, deformitatē oris, tribus tantū dentibus iisq; piceis buxeisq; superstitibus, populo prodat laxo rictu. Non aliter, inquit, risum debes timere, quā homo distortis cruribus ventum, cuius vi atque impetu in terram prosterneretur, & caderet: quā vel manum lippus, homo oculis ægris & lippitudine turgidulis. Qui quantoperè indelectetur attactu,

Omnibus & lippis notum & tonsoribus.

Ne cui autem mirum videatur, inveniri homines qui ventum reformident, ac declinent, ne vehemētiā eius humi affligantur: sciat, nanos exilisq; staturæ & iunceos homullos huic casui plerumque obnoxios. Et Philetam nobilem poëtam ita gracili corpore fuisse & levi, uti necesse habuerit pilas plumbeas pedibus subiicere ac calceis suppingere, ne à vento subverteretur. Quod memoriæ prodidit Athenæus Deipnosoph. lib. XIII. sub finem.

EPIGR. XLIII.

Ex opibus tantū veteri fidoque sodali

Das nihil, & dicis, Candidæ, κοινὰ φίλων.

Malim cum Grutero claudi atqui animari Epigramma notā interrogatoria, κοινὰ φίλων?

EPIGR. XLIV.

Seu tres, ut puto, quatuorve libras.

Scribe cum eodem doctissimo viro, ut puta: quæ particula Vlpianus I. C. præ reliquis creberrimè usus.

EPIGR. XLVI.

Atque unam vestire tribum tua candida possunt.

Ita rectè editur. depravatè in aliis, tua vellera possunt. Sic eodem modo loquitur Epigr. LVIII.

Pexatus pulchrè rides mea, Zoile, trita.

meas tritas vestes. Tua candida, togæ candidæ. Quod observavit etiam in Verisimilibus Ianus Gulielmius.

Ibidem.

Ibidem.

Tu spectas hiemem succincti lentus amici,

(*Pro scelus !*) & *laceris frigora trita mei.*

Optimè sic restituiimus, & grave mendum, hactenus quidem à doctis animadversum, sed nondum sublatum, iam primum eradicavimus. Vulgò pessimè, *frigora tuta times*. Vnde commentum iocularè, *tute times*. Ineptū illud *tò times* decepit viros magnos, alibi fortasse occupatos. Nos cū diu torisset hic locus, tandem mentem subiit primam syllabam in *times* repetitam esse ex præcedenti *trita*. Eoque modo ad cubile mendii peruenimus. Nam *mei*, non *times* legendum. Nunc quæ distortissimi sensus antea erant, egregiam sententiam efficiunt. Ille enim *succinctus amicus*, est ipse Martialis. *Frigora trita*, festivè vocat tritas suas lacernas; quæ quòd defloccatæ essent & longo usu attenuatæ, facilè frigus admittebant. Nam de se loquitur.

Tu spectas hiemem succincti lentus amici.

Id est, meam hiemem, in eum frigus. Quare ingeniosum magis est, quàm verum, *latus* hic significare fodalem, ut qui latus assiduo claudat indivulsus.

& perpetuus socius, quemadmodum lib. vi. Epigr. LXVIII.

Eutychus ille tuum, Castrice, dulce latus.

Quæ observatio Iano Gulielmio debetur; cuius nomine dissimulato, non erat quod alienum pro suo vendicaret Ramiresius. Omnino toto hoc Epigrammate Martialis conqueritur Nævolum de tot vestibibus, quas suppositas prælii haberet & reconditas, unam saltem sibi ad frigus depellendum non donari.

EPIGR. XXVIIII.

Hæc præsta mihi, Ruse, vel Bitontis.

Non intelligo: neque alius quisquam, puto. Explicare tamen atque eruere latentem sensum pro virili conatus sum in Libello quem DE DVBIIS

APVD MARTIALEM scripsi, & V. A. Iano
Rutgerio, Philologo & amico singulari, inscripsi,
breui vulgandum.

EPIGR. LI.

Cum sit et hic culo tristior, Hylle, tuo.

Sic per duplex *ll*, hic & alibi semper concipiendum,
Hyllus, ὕλλος. Perperam vulgò *Hylus*.

EPIGR. LV.

Vis te, Sexte, coli: volebam amare.

Parendum est tibi. quod iubes, coleris.

Nimis Latinè τὸ *colere* accipit Gulielmius Verisimi-
lium lib. xvii. cap. iiii. trahitque in rem amo-
rum, quasi idem sit cum *amare* Plauti Truculento.
Ego simpliciter pro *δεχθεύων*: quemadmodum Ca-
ro dicebat amicitiam Pompei *δεχθεύοντος μάλλον*
εἶνευ ἢ φιλοῦντος. Sanè *colere* togatorum est, ut *ama-*
re amicorum.

————— *quod iubes, coleris.*

Factum est, quod imperasti.

EPIGR. LVII.

Ex membranis reposui lemma *De Microspico divite*,
cùm vulgò esset, *In siculum divitem*. Sed scribendum,
De Micropsycho, pro *Microspico*. quæ erat eorum
temporum consuetudo scribendi. SP. pro PS. tran-
sportis literis. Sic in antiquo SAXO TERSPICORE pro
TERPSICHO RE pag. DCCCCXLI, 14. Vide su-
periore libro, ad Epigr. LXXXVI.

Ibidem.

Oppigneravit Claudij modò ad mensam.

Scripsi quomodo ratio carminis legi postulabat, Edi-
ti luxato & turbato trium vocularum ordine repræ-
sentabant:

Oppigneravit ad modo Claudij mensam.

Nec Scripti quidem hac parte saniores.

EPIGR. LIX.

*MICA vocor, quid sim, cernis? canatio parva.
Ex me Casareum prospicis, ecce, tholum. &c.*

Ausoniarum Lectionum lib. 11. cap. xxvi. magnus Scaliger, Non dubium est, inquit, quin in cœnatione seu stibadio Domitiani Cæsaris, quod propter exiguitatem ipse vocavit MICAM AVREAM, è tholo penderet cranium mortui, quod mortis admoneret. Id Martialis videtur velle hoc in Micam auream Epigrammate. Videtur enim in tholo ipse (Larva illa de qua Petronius), aut humanum craniū, (cuius meminit Poëta Græcus Anthologiæ lib. 11) fuisse suspensum. Displicet hæc interpretatio Censori Hispano, & contendit ad Mausoleum Augusti Cæsareum hunc tholum referendū. Hoc verum sanè fuerit, si Mausoleum Augusti vocaretur Mica, & quod stultius est, si illud Mausoleū esset Canatio. Et tamen affirmat, imò iurat hunc esse verū Martialis sensum. Sed ridiculus est, & ineptus. Imo Casareum tholum vocat Martialis, quia à Cæsare Domitiano condita Cœnatio illa: in cuius tholo si non additum fuisset quod mortis admoneret, cur diceret?

Ipse lubet mortis te meminisse Deus.

EPIGR. LX.

In Hylkum) Monuimus iam antè ad Epigr. LI. nomen hoc cum duplici // scribendum.

EPIGR. LXIII.

*Sola tibi fuerant sestertia, Miliche, centum;
Que tulit è sacrâ Lada redempta viâ.*

Domitius & Heraldus non falluntur; fallitur ipse tiro Hispanus, qui interpretatur de servâ emptâ. Imo Ladam intelligit meretricem, cuius noctem tantâ pecuniâ redemerit.

Peleos & Priami transit vel Nestoris etas.

Pro *etas* in nonnullis annos legitur. Scribo itaque,
Peleos & Priami transi vel Nestoris annos.
Transi, pro *transisti*, sic Noster *Surrexisti, Adduxisti, &*
ex meâ emendatione Perduxisti, alibi dixit, pro
Surrexisti, Adduxisti, Perduxisti: & eius notæ
 alia passim obvia.

Protinus aut Marsi veritas, aut scripta Catullis:
Hoc mihi das, tamquam deteriora legas; &c.

Quid velit Martialis, clarius Sole est. Tamen Ramiresio hæret hic aqua, & *deteriora* in *dexteriora* mutat: & notam interrogationis post, *Ut cellata magis placeant, tæa?* removet. Huius mutationis causam nullam video. Imò nihil absurdius est, si ita legamus. Depravavit & involvit locum alteri sanum & expeditum. Quare in illum breve Epigrammation huiusmodi iusimus,

DEXTERIORA legit magno Laurentius ausu:
 Sed tamen, infelix, DETERIORA facit.

Cinctum togatū post & ante Saufellum.

Scribe *Saufium*. Sic semper vetera Inscriptionum monumenta, nūquam *Saufellus*. Corruptus etiam in hoc nomine Iuvenalis, Sat. ix. vbi *Laufella* & *Saufella*, pro *Saufeia*. De gente *Saufeia*, ex Nummis & Cicerone, apud Fulvium, vide; & observationibus eius *Ap. Saufium & Decimum Saufium* adde, ex Plinii cap. LIII. lib. VII.

Ibidem.

Fusciculus præstat, & Faventinus.

An *Fusciculus* legendum? quòd alterum nomen ignobilius, & in veteribus Inscriptionibus *FUSCICULUS ERIMIENIA*, pag. MXXXVI,

ANIMADVERS. IN EPIC. LIB. II. 79
7. & ΠΥΦΙΚΥΛΕΝΑ ΤΥΧΗ, pag. MCXXII,
10. legatur. In iisdem de *Faentino* quodam, ex
Lapide Romano:

D. M.

FAVENTINO. BENEMERENTI
FECIT. TYCHE. CONIVX
CVM. QVO. VIXIT. A. XX. D. XV.

Ex *Mazochii Epigrammatum Romanorum libro*
Gruterus pag. DCCLXXXII, 7

EPIGR. LXXIX.

Invitas tunc me, cum scis, Nasica, vocatum.

Excusatum habeas me, rogo, ceno domi.

Si vocatus est aliò, atque alibi condixit, quomodo ergo dicit, *ceno domi*? Hæc pugnantis sunt. Mirum, Interpretes non advertisse frigus *Epigrammatis*, atque adeo ἀναχόλας δοῦν, si ita legatur. In quodam Scripto est perspicuè *vocasse*, non *vocatum*. In quo versatur acumen & argutia *Epigrammatis*. *Nasica* cænipeta tum invitabat *Martialem*, cum sciebat illum instruere convivium, & amicos invitasse. Sperabat enim ita responsurum *Martialem*, Non tibi condicam, *Nasica*: vides enim me alios vocasse, sed & tu quoque poteris apud nos esse unà cum ijs, quos invitavi: Nam & adhuc locus vacat tibi. Hoc unum nempe quærebat & sperabat *Nasica*: sed dissimulavit urbanissimus Poëta; qui corvum hiantem elusit, & ἀναχὸς ἀποδοῦναι festive se excusavit, non invitato *Nasica*, cum dicit se cenare domi. Non enim mos est nos excusare, quòd cenemus domi, sed quòd alibi operam promissimus. Argutissimum est *Epigramma*: cuius nodum neminem video sensisse adhuc, nedum solvisse. Nos beneficio *Martialis Epigrammata*, in quo tantum quædam selecta erant *Martialis Epigrammata*, primi mentem eius ita aperimus, ut nihil possit melius excogitari. Nam quæ vulgò adhibent somniorum interpretamenta explodimus.

F

EPIG.

EPIG. LXXXI.

Laxior hexaphoris tua sit lectica, licebit:

Dum tamen hæc tua sit, Zoile sandapila.

Attidet hæc nobis lectio. Vulgati ferè, *Cum tamen, Quòd Iunius ex veteri libro legit, sandapila est*; fateor ingenuè, me adeo obtuso esse ingenio, ut argutiam hanc capere non possim. Eadem quidem scriptura in Chirographis quibusdam mihi etiam lecta; sed ii codices tanti non fuerunt, ut sequeretur: cum involverent locum, non explicarent. Lege, quemadmodum scripsi; nihil difficultatis erit, & multum leporis. Cuiusmodi lib. VI. Epigr. LXXVII.

Invidiosa tibi quàm sit lectica, requiris?

Non dabis ferri mortuus hexaphoro.

EPIG. LXXXII.

Abscissâ servum quid fringis, Pontice, linguâ?

Nescis tu populum, quod tacet ille, loqui?

Hæc est meliorum Codicum lectio. Aliàs, *quid fringis, quid fugias, quid facias*, quod ultimum non continendum videtur. Scaliger in orâ libri sui emendavit,

Abscissâ servi quid fringis, Pontice, linguâ.

Quid fringis, vel frigis, quid exultas quòd servo linguam abscideris? quasi verò, quod ille tacet, populus non loquatur? De verbo *fringere*, *frigere*, *frigitire fringutire*, lege Nonium & Varronem de Ling. Lat. Aliam ex huius scripturæ vestigiis lectionem eruit Rutgerius, quam vide Variar. Lection. §. b. VI. cap. XI.

EPIGR. LXXXV.

Vimine clausa levi nivea custodia copte.

Sic Iunianæ Editiones, etiam Gruteriana: quæ tamen lectio nullam bonam sententiâ concipit. Legimus itaque è Scripto, utraque Aldinâ *Elitione*, & Commentariis Calderini, *colta*. De quo genere potus frigidi, à Nerone inventi, ex Plinio, Suetonio & Iuvenali præclare idè Domitius. Et assensum meretur: sed parum recoctus in arte istâ vitus est Iunio,

ANIMADVERSI. IN EPIG. LIB. II. **Be**
 cantium abest ut officio boni Critici functus (quod
 verum erat) perhiberetur. Quam iniquitate offensus
 Scaliger, notam hanc eius obelo iugulavit, & adscrip-
 sit: Pudet me Iuniani iudicii. *Copta* non magis huic
 facit, quam in placenta cocta vimine. Legendum *colle*.
 Ita ad verbum Græci vocant *πυριφθον*: Quamquam
 hic potius *πυροφαλλis* est. Certum est tamen, coctam
 dici ad exemplum Græcæ vocis. Unde aliter dicitur
πυριάτης: quod nihil aliud quam igne coctum sig-
 nificat. Hæc vir Illustris. At, ô bone,

Peccantii Iuni pugno ne percute dentes.

Ipse suam coptam, si videatur, edat.

Coctam, quod vult Domitius, esse Decoctam Ne-
 tonis non videtur Scaligero, quod decoctam aquam
 putaret fortasse non rectè asservari posse & con-
 tineri in vimineo calatho. Quare interpretatur
πυριφθον, sive *πύριφθον*, colostrum. Hoc enim erat
πύριφθον & igne coctum. Sed errat, meâ sententiâ. Ut &
 Domitius, cui *nivea custodia cocta*, colum nivarium
 est, saccus è vimine aut panno. De panno lino ve,
 nota res: de colo vimineo, novum. Intelligi puto
 lagenam, frigilam dubium, an vitream, texto vi-
 mineo abditam atque armatam, quod minus rumpe-
 retur usu quotidiano & concussu. Cuiusmodi ferè
 furiscula Aegyptiorum fuisse videtur, circumlata in
 peregrinationibus restivis sedanda siti: cuius apud
 Pelagium Diaconum Romanum in Vitis Patrum
 crebra mentio. Ut, cum alibi, tum lib. vii. c. 1, §. 4.
Propter cauma tulerunt furisculam, & dederunt ei ut
biberet: erat autem aqua permixta de mari & flumine,
& non potuit bibere. Vide ad eandem Patrum Vitas
 Heribertum Rosveydum, S. I. spectatæ diligentiae
 & eruditionis vitum, in Onomastico hac voce. Qui
 etiam observavit, vas aquarium ad potum præpara-
 tum, quod Rufinus Presbyter Aquileiensis lib. 11.
 §. 14. *gellonema* sive *gellunculum* appellat, *Sirusculam*
 esse in eadem historiâ Pelagio lib. v. §. 24. *Gillo*
 veteribus Glossis exponitur *βυζάντιον*. Item: *πο-*
δόκοισον, *aquale*, *gello*. Ioan. Cassianus Institut. lib. iv
 cap. xv. *Si quis gillon è fiabile, quem Bane alè nuncupans*

casu aliquo fregit. Ergo gillo, vas fictile. Itali vocant *Boccalem* (unde Belgis *Boccal*) Hispani *Can-gilonem*. Hanc surisculam exterius vimine aut sparto munitam fuisse, quid ni verisimiliter suspicemur? quod armatura huiusmodi (etiam è corio) hodieque adhibeatur, quâ plerumque occurritur lagenarum fragilitati, cæterisque incommodis. Quod neq; abluant, quæ *Helychius* in eruditissimis suis *Glossis* annotavit. *Συρίσκος*, inquit, ἄγγεῖον τι πλεκτόν, ἐκ δ' οὐκὰ ἐμ' ἀλλοσι. i. *Suriscus vas* (è vimine, aut aliâ materiâ) *plexum, in quod ficus conijcebantur.* Unde nomen hoc ei vasi inditum? quæritur. fortasse quod *ficellâ*, seu *plexo* huiusmodi tegumento superinduta esset, à *Surisco*, *suriscula* denominata est. Excerpta Vett. *Gloss.* capite de Vasis fictilibus: *Pultarium* (i. *Pultarium*, sive *Pultarius*) *συρίσκο*. *Pultarii* meminit *Plinius* lib. VII, cap. LIII. *Is cum populo admodum placuisset natali die suo, conviviumque haberet, editâ cenâ calidam potionem in pultario poposcit.* &c. Meminit & *Cornelius Celsus* lib. XI, cap. XI. *Caliculus quoque, aut pultarius oris compressioris, ei rei commode aptatur.* Quo loco præstantissimus *Medicus* non obscure indicat quâ forma fuerit hoc vasculum: nempe ore angusto, & amplo capacique ventre; ut quod cucurbitulas sanguinarias referret, & earum usum, si ænea & cornea instrumenta desint, præberet. *Columella* de *Re Rustica* lib. XI, cap. XLIII. de vis ollaribus verba faciens, *Nihil, inquit, est certius, quàm vasa fictilia facere, quæ singulas utras laxè recipiant. ea debent quatuor ansas habere, quibus illigata viti dependeant.* &c. sed utra dependentes à matre sic in pultarios condi debentur, ut quæ partes vasa contingant. Grammatici pultarios dictos volunt, quòd in iis puls decoquebatur. Vasque hæc ampullatum & amphorarum uti formam, sic & usum interdum præbuere. Reddebant enim imbuta pulte & odore farris gratum saporem, potantibusq; vinum dulcius videbatur. *Martialis* *Seniorum* *Epigr.* v.

*Imbue plebeias Clusinis pulvis ollas,
Vt sator in vacuis dulcia mixta bibas.*

EPIG. XCI.

Sospite quo magnos credimus esse Deos.

Esse, qui hunc locum atrociter conföderer, reponeretque immani scelere *manos* pro *magnos*, diximus ad Epigr. xi i. lib. i.

F 3

P. SCRIB.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

IN

Martialis

LIB. III.

EPIG. I.

ILLA, vel hac, mea sunt. quae meliora putas?
Frustra conatur Ramiresius interpunctio-
nem hanc labefactare, quam Gruterus
noster ex consilio Douſæ adhibuit. Certè
sic rectè interrogativè leges. Aliter fuerit
inepta sententia. Sequentia satis probant.
Et mira est contradictio.

EPIGR. II.

Ille vindice nec Probum timeto.

Non indiget, imò non digna est confutatione tan-
ta stoliditas, quæ aptius legi cenſet *probrum*. O Ra-
mireſi, Ramireſi,

Qualem te Marco cuſtodem Di genuerunt!

EPIGR. III.

Formoſam faciem nigro medicamine velas.

Imprudenter ita priores editiones ſecuti Typogra-
phi ediderunt, contemptà emendatione noſtrâ, quam
ad oram adſcripſeramus,

nigro velamine velas.

Ita. n. legebamus partim ex optimo Scripto, in quo
diſertè *velamine*; partim ex Anglicano, & quodam
alio

alio nostro, in quo *celas*. Ita iamdum censuimus: neq. dubium est, ita legendum esse. Ceterum hoc Epigramma in Calderini libris melius Epigrammati quinto subiicitur, ante Epigr. ad Marcellinum, *Lux tibi, &c.*

EPIGR. IV.

Si quando veniet: dicet: responde, Poëta. &c.

Variant eodem modo heic nostri Codices, quo Græci teriani: Optima ipsi videtur lectio:

Quando venit: dicet: tu responde, Poëta. &c.

Nobis illa, quam edi curavimus; quæ etiam Scaligero placita in Manilianis. ubi notat *Respondeo* tertio ordine veteribus prolatum, Manilius lib. v. extremo:

Sic etiam magno quadam respondere mundo.

Similiter Martialis *Salvere*. Lib. xi. Epigr. ult.

Lector salve. taces, dissimulasque vale.

Ita veteres libri. argutè. Vulgati, *Lector solve*. Idem lib. eod. Epigr. xcv i.

In solium puta te mergere, Flacce, caput.

& sic non semel Noster. Sed clariùs Val. Flaccus lib. v. ——— ille profundo

Incumbens Odrussa mero. vide laza comanteno
Pectora ———

EPIGR. V.

Protinus hunc primi quæres in limine tecti.

Quos tenet Daphnis, nunc tenet ille, lares.

Noli in voce tecti quicquam labis credere, aut de via *Tectâ* suspicari. *Primi tecti*, prima parte domus. Ut Iurisconsultis *primum Edictum Pratoru*. Grammaticis, *primus Annalis Ennij*. Quæres eum & offendes, inquit Poëta, in vestibulo ædium quas nuper Daphnis habuit. per *primum tectum* vestibulam inruit, ideo *liminis* meminit. Martialis Lib. vii. Epigr. li.

Pompeium quæras (& nosti forsitan) Auctum:

Ultoris primâ Martis in ad sedet.

Quantas hic moles disputationum pro re nihil movet Ramiresius!

Regis superbi sportula recesserunt.

Quòd in libello Spectaculorum de Nerone scriptum sit:

Invidiosa feri vadabant atria Regi:

etiam heic de Nerone intelligit Ramiresius. Quo nihil absurdius. Imò *Rex superbus* est is, quem vocat *balneatorem elixum*, & cuius anteambulo erat, à quo accipiebat sportulam. Quoties apud Martialem, ut Horatium aliosque dissimulem, *Regis* nomine vocatur is, à quo pauper togatus saluator, vel anteambulo, sportulam accipiebat & latrantis stomachi solatium? Pudet me puerilis oscitantia.

Ibidem.

Nihil stropharum est: iam salarium dandum est.

Salarium ad praescriptum eorum, qui conducuntur, datur: Sportula dabatur ex libidine, potentum. *Salarium* pro mercede accipitur, quam paciscerentur togati pauperes à proceribus.

Constituit Philomuse. pater tibi mille millia.

Menstrua, perque omnes praestitit illa dies, &c. Millia bina) Bis mille sestertium, qui sunt denarii quingenti menstrui. Itaque annua fuisset denarium sex millia, quod est talentum Atticum. Sed cum ea menstrua non sufficerent gulæ Philomusi, coactus est pater subministrare diurna. Unde factum, ut patrimonio exhausto per diurnos nepotatus & prodigalitem filii, pater depauperatus nihil illi reliquerit, quam vis eum ex asse heredem instituerit. Scio *millia bina* aliter accipi, sed nemo sanus potest aliter intelligere. Quòd Ramiresius ait, *millia bina* sumi pro duobus computis Hispanicis, quos illi *Cuentos*, Galli & Itali *milliones* vocant, frustra est, neq; usum Latinæ linguæ intelligit. Hoc enim non *millia bina*, aut *bi mille* dicitur, sed *vicies*. hoc est *vicies centena millia sestertium*. Puer est, puer. Condonandum illi.

Ibidem.

Ibidem.

Et vitis essent danda diurna tuis.

Leviculum est. *essent*, non *esset* legendum: nec mouissem, nisi splendida quoque Editiones *to esset* retinerent.

EPIGR. XVII.

Circumlata diu mensis scriblita secundis.

Nihil verius, nihil ingeniosius potuit excogitari à Domitio Calderino, qui legerat in suis Veteribus, *scribit ita*. Et cur non amplectamur *scriblita*? Nam Canis illius latratoris Merulae *intrita*, digna est auctore suo: Merito reiecta ab Hispano Interprete: cuius collectanea de scriblita hinc lege. Cum *intrita* impensa seu farcimen mollissimum sit, botulorum, romaculorum, aut Lusanicarum, quem locum (sodes) hinc habebit? *Scriblita* est quam Itali *tertana* vocant: quae coquitur in forma aenea, & diutissimè fervet; ut nisi post longum intervallum digitos admittat, paululum frigidefacta. Dicebatur autem *scriblita*, quòd illi, ut hodieque fit, litera & figura imprimebantur à ductario.

EPIGR. XIX.

Proxima centenis ostenditur ursa columnis,

Exornant fide quæ platanona fera.

Falso Domitius interpretatur Porticum Agrippæ: idemque error postea alios implicuit. Stadium intelligit, quod Hecato-stylon vocat Eusebius in Chronico, numero MMECLXI. Vide quæ ibi in Animadversionibus Magnus Scaliger. Vide omnino.

Ibidem.

Dum perit, ò facinus falsa quòd ursa fuit.

Vide Criticum acumen iuvenis Hispani. Legit,

Comperit & facinus aursa quòd ursa fuit.

Et interpretatur: *Excunte viperâ ab ore fera, visa est ipsa sua sponte fateri scelus illud.* Nugæ. Causa est, inquit, mortis quòd ursa fuit falsa: nam si fuisset vera, non ausus fuisset Hylas immittere manum in os

E 5. bellæ.

belluz: nunc de fictâ sequius nihil suspicans (simulachra enim nocere non possunt) à latente vipera puer mortuus perit.

EPIGR. XX.

An emulatur improbi iocos Phædri?

Possunt ne magis decoquere de iudicio, ac magis ludere de otio suo viri docti, qui existimant Fabulatorem Phædrum à Clarissimo Pithæo editum, & cuius Avienus quidam, sive Avianus, in præfatione Fabularum suarum Æsopiarum ad Theodosium meminit, hunc eundem esse, de quo loquitur, *Martialis*? Volunt nos credere scilicet, Libertum illum Augusti Cæsaris fuisse, stilo atque tempore parem proximumve Laberio vel Publio Mimo. & quidē, quātam coniiciunt, sub Tiberio vixisse, atque adeo post Seianum damnatum. Nugæ. Certè, nisi vehementer fallor, ævo illo dignus censerî minime potest scriptor iste, cui cui tandem ille alapas & libertatem debeat. Parco argumenta sigillatim apponere, quæ me movent & cogunt scotism sentire, fortumque alienissimum pronounciare impellunt à iocis Phædri, cuius hic *Martialis* meminit. Ostendam fortasse aliàs plenè, ubi otium erit & animus isthac frivola pertractâdi. Interim considera mihi, que olim Perottus Pontifex Sipontius in Commentariis suis ad lib. 1. *Martialis* consignavit, ad hunc locum:

Quid possunt hedera Bacchi dare? Palladis arbor

Inclinat variis pondere nigra comas

Alludit (inquit) ad fabulam, quam nos ex Avieno in Fabellas nostras adolecentes Iambico carmine transtulimus:

Olim quas vellent esse in tutelâ suâ

Diri legerunt arbores, quercus Iovi,

Et myrtus Veneri placuit, &c. quæ sequuntur ibi totis duo decim versibus, & hinc sunt:

Nisi utile est quod facimus, stulta est gloria.

Quæ ipsissima Phædri illius sunt, à Pithæo primum & post à Ritter'susio, Rigaltio, atque aliis editi, Notisque & Scholiis illustrati. Exstant lib.

v. fab. LVI. Variat quidem Perottus duabus aut tribus lectionibus, sed quas piget describere.

EPIGR. XXI.

In crudelem dominum. Lemna hoc concipitur in quibusdam Veteribus, *De domino & famulo.* & attinet magis.

EPIGR. XXII.

Dederas, Apici, hū trecenties ventri.

Ioannes Meursius, V. C. mihi que propter vetus amicitia ius & summam eruditionem æternum colendus, corrigebat *ter trecenties*, ortā videlicet mendā ex confusione notarū 11. & 111. Nam sestertium nongenties commestationibus hausisse Apiciū, Seneca auctore, didicerat. qui legendus Consolatione ad Helviam cap. x. Et amicus ille meus libro Singulari de Luxu Romanorum, cap. 11. *Martialem* quoque ex Seneca emendandum, & pro *his trecenties* legendum *ter trecenties*, iam plus quam seculum est, quod observavit illustre Gallia suæ fidus Gulielmus Budæus, in Commentariis de Assē, ipse sine lib. 11.

Ibidem.

Summā venenum potione duxisti.

Membrance, *per uxit*. Scribe sine morā *perduxisti*, pro *perduxisti*. Sic Supra correximus *transi* pro *transisti*, lib. 11. Epigr. LXIV. & infra lib. v. 11. Epigr. LVI. *percepisti* pro *percepisti*. *Perducere*, significat ebibere, exhaurire, quod *ebducere*, *educere*, *ducere* apud Ciceronem, Senecam, Plautum, Horatium, Propertium, Iuvenalem, & alios, quos non congero. Pro eodem *perducere* usurpari, allatis in medium exemplis, quæ ad manum nunc sunt, clarum fiet. Apuleius *Milesiar.* de Asino, lib. x. *Repertum vini poculum in quo venenum latebat inclusum, nescius fraudis occulta, continuo perduxit hantū.* Arnobius lib. v. in versibus quos ex Orpheo transtulit:

Perducit totum cyceonis leta liquerem.

Scribonius Largus: *Aqua cyathis tribus vel frigida vel calida perducta.* Marcellus Empiricus: *Perluci illud cum mulso vino oportet.*

EPIGR. XXIV.

Ut citò testiculos peracutâ falce secaret.

Non potes hæc intelligere, nisi consulueris quæ illustri Scaligero notantur ad Festum in *Solitauvilia*.

Ibidem.

peracuta falce.

Ita ferè Edd. sed impressos codices facilè redarguit Ms. in quo, & *acutâ falce*. Vnde Martialem scripsisse verisimile est:

Ut citò testiculos, set acutâ falce, secares.

Non abhorret ab hoc loquendi modo Auctor. castigandus etiam aliquoties in hac phrasi. *Set* antiquitus pro *Sed* scribi, nemo paulo humanior ignorat.

Ibidem.

Dum iugulas hircum, factus es ipse caper.

Nusquam, quantum recordor, legi *caprum* dici τὸν ἐκ τριπίξιν in genere caprino, quemadmodum *vorvex* dicitur in genere ovillo.

EPIGR. XXV.

Roga, lavetur Rhetorem Sabineium.

Pro *Sabincum*, scripsimus *Sabineium*. Hoc Romanum, alterum barbarum. Sic scribebant *Manneium*, *Sausseium*, *Annoium*, & talia: quæ in Inscriptionibus occurrunt & monumentis antiquis. Apud Gruterum pag. DLIX, 4. disertè T. SABINEIUS SACER. Sed ne quid dissimulem, pag. DCIII, 6. ABINNAEVS. CAESARIS AVG. P.

EPIGR. XXVI.

Omnia solus habes: hoc me puto velle negare.

Sic libri vulgati. Sed maluimus cum Grutero *puta*. Et amplius nunc scribam, *nec me puta velle negare*. Supra ostendimus, & Gruterus noster alibi docuit, ultima

ultimam in *puta* corripit. Et ita quoque in Priapeis auctor incertus, in Epigrammate:

Vt Phæbo. puta filioque Phæbi.

EPIG. XXXVIII.

Insanis. omnes gelidis quicunque lacernis

Sunt tibi. Nasones Vergiliosque vides.

MSS. aliquot, *sunt ibi*. nempe Romæ. Et sic emendabat Zinzelingus, Promulsi dis Criticæ cap. XXVI I.

EPIG. XLII.

Lomento rivas uteri quod condere tentas.

Ita legendum. Nam quod quidam Codices habent *credere*, quid illud significet, comminisci non queo. Quare hic non audio etiam optimum Palatinum; cuius sanè auctoritas tanta non est, ut nusquam elevari possit. Manuscripti libri cum iudicio legendi sunt. Nihil certius est, quàm legendum, *condere*. Ut contra infra Epigr. LXXI I.

Aut sulcos uteri prodeve nuda times.

Ideò condebantur lomento. Lib. XIV. Lemmate *Lomentum*, LV I I I.

Gratum munus erit, scisso nec inutile ventri,

St clara Stephani balnea luce petas.

Ibidem.

Polla, tibi ventrem, non mihi labra linit.

Caveat hic sibi tiro sublini os magni viri castigatio-
ne satis audaci & temerariâ:

Polla, tibi ventrem nonnihil abra linit.

Quid in re clara argutamur? Vulgata lectio sollicitâ-
da non est. Quod uteri tui sulcos lomento condas,
video: nec me eo fuce decipis, Polla. Pro verbum *os*
alicui sublinere, tritius est quàm ut heic exponatur,
& actum agamus. Non satis perspicio quid Placidus
velit in Glossis: *LITVM OS, patientiam calcatam, vel*
crudelitatem in ridu.

Et qua pufilli fervet Herculus fanum.

Rectè Domitius *fervet* exponit *celebratur*. cultorum
æmpè multitudine & frequentia. Sic Iuvenalis:

————— à ferventi migrare Suburrâ,

quia celeberrimus Urbis locus. Aufonius Epist. x.

Angustas fervere vias, & congregæ vulgæ

Nomen plateas perdere.

Virgilius *Aneid.* iv. vers. 407.

————— opere omnis semita fervet.

Et ibidem *fervere litora*. Lib. viii. v. 677. *ferve-
re Leucatem*. & sic alibi. Cicero ii. Philippicâ: *Ca-
lebant in interiore adium parte totius Reipubl. nundina;*
multi venibant, multi eò consuebant. Martialis lib.
vii. Epigr. vii. de Istri glacie numerosis curri-
bus & rhedis calcata:

Et unguarium pulvis calens Ister.

Catullus in Galliambo de Attine:

Mibi ianua frequentes: mihi limina tepida.

Octavianus Augustus in Epistolâ quadam ad Ti-
berium privignû, cum assiduum se in alex lusu fuis-
se significaret, scribit: *Lusimus per omnes dies, forum-
que aleatorium calsecimus.* Tertullianus dixit *astuare
carcerem*, pro plenum esse Apologet. cap. XLIV.

Pauperis extruxit cellam, sed vendidit Ollus.

Prædia; nunc cellam pauperis Ollus habet.

Aliena sunt, quæ ad hunc locû Interpretes fabulan-
tur. Nec vera sanè explicatio in proclivi, aut ulli ha-
ctenus perspecta. Nos, ne ignoretur urbanissimi Poe-
tæ iocus, exponemus & genuinû auctoris sèsum pri-
mi ex antiquitate, eruemus. Proceres & ditiores ex-
struebât cellas non solû famulis, quas idèò fortassè
vocaverit Cato *cellas familie*, sed etiâ amicis minorû
gentiû, quas vocabât *pauperû cellas*. Ut Seneca Epist.
C. *Cum circûspexeris omnia, nullas videbis angustias ma-
nes: Desit sanè varietas marmorû, & cõcisura aquarum
cubiculi influentium, & PAUPERIS CELLA.* & quidquid
aliud luxuria nõ contenta: *decore simplici.* I. È Ep. xviii.
*Non est nunc, quòd existimes me ducere te ad mod. cas-
ernas, & PAUPERVM CELLAS, & quidquid aliud est per
quod*

luxuria divitiarum radio ludis. Vbi manifestò per pauperum cellas, tiguriola intelligit, in quæ fastidiosi illi divites miseros tribules amicos recipiebât, ne intrâ pedes suas admitteret. Sed postremo loco tâ importunè quâ ridiculè iniecta est mentio *canarum modicarum*, quæ magnû Lipsiû in Scholiis ad illum Philosophû mira vaticinari adegerunt: & quæ deinceps Raderû decepere. Nô tanti profecto erant quæ Cômmentariis suis insereret, illustrâdo huic Epigramati. Sequentia hæc, *Grabatus ille verus sit & sagum*, & verba Epist. Ceterum satis probant cubiculorû & grabati, non canarum rem agi. Quare super hoc loco publicû oraculum Scaligerû nostrû consului. Is respondit mihi (de quo Lipsiû monui) legendû, *meducere te ad monas conus.* ad *μονὰς κοινὰς*: ad cellas communes, in quas adventores amici pauperes recipiebântur. In vetustis exëplariis manu exaratis *mo ducere te admoneas*, si *ve admoneas, canas*. In quâ scripturâ una tantû literula abundat, ingeniosam, & verâ lectionè (quis audeat negare?) doctiores mecû exosculabuntur: Non autem *Timoneas cœnas* Turnebi. Adversar. lib. xxiv. cap. xxxii. cum canarum nulla hic participatio sit. aut alius locus emendationi. Quæ igitur *Pauperum cella* vocabantur, eadem & Græce *μονὴ κοινὴ*. Ideo lib. vi. i. Epigr. xi. ii. conqueritur Martialis ventosam cellam à crudeli domino sibi datam.

At mihi cella datur non totâ clausa fenestrâ,

In qua nec Boreas ipse manere velit.

Vbi & τὸ *manere κλειστός* dictum. Cella enim est *μονή*. Et cellæ monachorum *μοναί* iam antiquius dictæ. Vlpianus l. c. has pauperum cellas *modica hospitio* appellat. ff. lib. ix. tit. i. De his qui deicerint vel effuderint, leg. v. §. 1. & 2. *Si quis gratuitas habitationes dederit libertis & clientibus suis, vel uxoris: ipsam eorum nomine teneri.* Trebatius ait. *Idem erit dicentium.* Et si quis amicis suis *modica hospitio* distribuât. Ex lib. xx. i. ad Edictum. Rufinus Presbyter Aquileiensis in *Vitis Patrum*, de S. Ioanne: *Adscensus ad eum difficilis, aditus monasterij obstructus & clausus, &c. mulierum illuc nulla, nec ad conspectum quidem eius accessus: sed & viri raro,*

& certis quibusque temporibus. CELLAM sanè HOSPITALEM extrinsecus fieri permisit, in qua ad-
 adventantes è longinquis regionibus paululum requies-
 cerent. Verùm hæc hæc hactenus. Plura erant, sed mo-
 dus esto. Vitruvium studiosi ipsi legent. Nunc quid
 Martialis velit, obscurum non est: Olim, cum esset
 dives, ex more reliquorum divitum construxisse
 cellam pauperis, sed bonis abliguritis, & prædio di-
 vendito, unam sibi cellam reliquam fecisse, quæ
 nunc verius pauperis cella quàm olim dici possit.
 N' si morem illum construendi pauperum cellas in-
 telligamus, obsolescit omnis venustas huius Epi-
 grammatistæ. Nec constabit de vero sensu lib. ix.
 Epigr. LXXIII.

*Prænestina tenens decepti rura patroni,
 In quibus, indignor, si tibi cella fuit.*

De Cellis familiæ (de quibus obiter supra) Cato de
 Re Rusticâ cap. XIII. *Vi' lam adificandam si locabit
 novam ab solo, faber hæc faciat oportet &c. equile, cellas
 familiæ, &c.* De iisdem Varro de R. R. lib. i. cap. XIII.
*Familia ubi versetur providendum, si fesi opere, vel fri-
 gore, aut calore, ubi commodissime possint sese quieti re-
 cipere. Villici proximò ianuam cellam esse oportet. &c.*
 Viri docti latinas exponunt *ἡ τοῦ ἀφ' ἐσθ' ἔσθ' ἔσθ'.* Non
 rectè. Ex potius sunt *S. lla familiarica* Varroni, quæ
 & *Sella* simpliciter dicuntur apud Marcellum Em-
 piricum. Varro cap. eod. *Secundum villam duo oportet
 habere sterguina, &c. Quidam & sellas familiari-
 ricas ponunt.*

De cellis fervorum atriensium ac ianitorum, quæ
 erant adstructæ magnarum ædium aut insularum
 vestibulis, de quæ cellis meretriciis, eruditè (quo-
 modò ille aliter?) scripsit clarissimus & totius an-
 tiquitatis peritissimus Isaacus Casaubonus Ani-
 mæ advers. in Suetoniū lib. iv. extremo, in Vitam Ca-
 ligulæ. In quam etiam cap. XL I, ut & ad Tiberium
 cap. XL III. legendus in Commentario Levinus
 Torrentius.

EPIGR. XLIX.

Veientana mihi mifces, ubi Maffica potas.

Ita lego cum MS. optimo, & editione Gruteriana, quam quare non fequitur Ramirefius? Nimirum, quia odit Gruterum, nullâ de cauffa. Quod & in nobis experimur ab aliis fieri. Codex alius fortaffe non peius ——— tu Maffica potas. Sanè vulgg. *tibi Maffica potas*, non eft ferendum.

Ibidem.

Olfacere hæc malo pocula, quam bibere.

Idem acutiffimus Criticus legit *hic*, non *hæc*. Atquæ propterea non evitavit, ut eodem res recideret. Utrovis enim modo legas, idem erit. *Bibere* fimpliciter & abfolutè dictum. Neque quid lectorem remorari poffit, video.

EPIG. LVIII.

Exercez hilares facilis hortus urbanos.

Post hunc verficulum fortaffe melius retraheretur ille, numero ab hoc tertius,

Et delicatus opere fruitur Eunuchus.

Quamquam non aufim follicitare.

Ibidem.

Et pedagogo non iubente lafcivæ

Parere gaudent villico capillati.

Proprium eft pedagogorum imperare comatis, cum tamen villicus adhibet eos ad opus, non invidet ei pedagogus, fed finit eum imperare illis: quibus tamen imperare non villici eft, fed pedagogi. Sequens verficulus confirmat:

Et delicatus opere fruitur Eunuchus.

Hoc eft, tam capillati quam eunuchi iubente villico, ne otiofi fint, ad opus aliquod villaticum adiunguntur. Sic dixit antea,

Non fignis albo pallet otio caupo.

Dicit omnino eos, qui ut plurimum in otio degunt aliquo in opere occupari. Hanc mentem *Martialis* putamus. Itaque quæcunque hîc aggeruntur de capillo & capillatis; præsertim quæ producuntur ex *Catulli Epithalamio*, sunt nugæ canoræ.

Ibidem.

Et ova matrum vimineo ferunt texto.
Legetim, ——— vimine offerunt texto.
Vel afferunt. Sic consuletur versui, alioquin infentiori.

Ibidem.

Furem Priapo non timente securus.
 An *Vulgatis* omnibus adhæsit τὸ *Furem* enclytica quæ. quam delevimus vel postulante lege versus, & subactibus membranis.

Ibidem.

Rus hoc vocari debet, an domus longè?
Domus longè Hellenismus, τὸ ποπερὸ σῖνος. *Propertius* lib. 1. *Eleg.* xx.

Egressam longè Paasidos esse viam.
Item lib. 1v. *Eleg.* 1.

Hic, ubi Fidenas longè erat ire via.
 Id est, ubi longè via erat ire *Fidenas*. *Longè via*, longinqua via. ut heic, *longè domus*. Quæ observatio inscribenda *Magno Scaligero*, qui dudum id notavit ad *Propertium*, duobus locis. Dissimulat *Ramiresius*, qui ad verbum indè omnia excepsit: immemor legis, *Ne quid alieni in armum*. Immemor etiam ceasorie suæ notæ ad *Epigr.* lxxi. *Nostri*, inquit, *temporis Critici multa venditant pro suis, quæ in aliis inveniuntur*. Suspicebat aliquando, num hîc scribendum, *an domus longa?* quomodo lib. x. *Epigr.* xxx.

Nec seta longo querit in mari predam.
Longum mare, longinquum, procul disitum: nam sequitur,

*Sed à cubili lectuloque tactatam
Spektatus altè lineam trahit piscis.*

EPIGR. LX.

Cercus immodicis turtur te clunibus implet.

Nihil speciosius hac lectione, quam reiecta vulgari
Aureus, libenter admisi; cum in divino Scazonte
proximè præcedenti legamus,

Gemit hinc palumbus, inde cercus turtur.

Et in Xenii,

Cerca qua patulo lucet ficedula lumbo.

Id est, pinguis. à colore adipis. MS. optimus pro
turtur habet *turdus*, quæ lectio non planè contem-
nenda. Horatius lib. 11. Sat. ult.

Pinguibus & ficiis pastum iecur anseris albi.

Quo in loco *tò albi* non ad colorem plumarum, sed
pinguedinis, referendum puto.

EPIGR. LXIII.

Inter femineas totà qui luce cathedras.

Nullo modo possum tacitus præterire Vet. Cod.
scripturam,

Inter femineas qui nocte dieque cathedras.

Cui non agrè subscribo. Sic enim lib. XI. Epigr.

XXXIX.

Hunc qui femineis noctesque diesque cathedris

Incedit, totà notus in urbe nimis.

Ibidem.

Qui legit hinc illinc missas scribitque tabellas.

MS. optimus, *recipitque tabellas.*

Ibidem.

Res pratricosa est, Corile, bellus homo.

Emendavi *pratriosa*, pro *petricosa*, & *pertriosa*. quo-
modo in omnibus Edd. hactenus lectum, & in ple-
risque ferè Scriptis. nisi quòd in uno, *pratriosa*.

EPIGR. LXV.

Gramina quod redolent que modo carpsit ovis.

Non certè mellilega *apis* tanti, ut hic *ò ovis* substi-
tueretur. Quamquam sic membranæ quædam apud

me, & Calderini Codices multi: eiusdemq; nonnulli
avis. Sed placet *ovis*. Quamquam etiam *carpendi* ver-
 bum ad apes interdum refertur, non ignorem. Hora-
 tius 1 v. Carm. 11.

————— *Ego apis Matina*
More modoque

Grata carpentis thyma —————

EPIGR. LXVI.

Parscelus admisit Pharijs Antonius armis. &c.
 In Catalectis veterum Poëtarum Pithœi M. Vale-
 riano inscribitur hoc Epigramma. Quis ille sit, iuxta
 cum ignatissimis scio. Martiale non est indignum:
 nec facile eò assurgit animus Scholastici alicuius,
 aut τῦ ἀσκητῆ.

Ibidem.

Abscidit vultus ensis uterque sacros.
 Fortè, *Abscidit, heu, vultus*, ut quantitatis ratio ha-
 beatur: aut scribendum, *Abscidit à cado*. Quod utrum-
 que Doussæ videbatur.

Ibidem.

Antoni tamen est peior, quàm causa Photini.
 Scripsimus *Photini*. Ποδενός non Ποτενός. Idem
 error Epigr. LXIX. lib. v.

EPIGR. LXVII.

Cessatis pueri, nihilque nostis
Vaterno Rasinaque pigriores.

Coniectura illorum, qui pro *nostis* legebant *mō-*
stis, præ reliquis placuit: & mihi quidem non am-
 plius coniectura, sed vera lectio est. Eam ita-
 que reposui. Et post legendum censui *Vatreno*. De
 quo Plinius lib. 111. cap. xvi. quod est de Pado
 flumine: *Nec amnes tantùm Appenninos Alpinesque*
navigabiles capiunt, sed lacus quoque immensos in eum
fese exonerantes, omni numero xxx. flumina in mare
Adriaticum defert, &c. Nec alius *amnum* tam brevi
 spatio maioris incrementi est: Urgetur quippe aquarum
 mole, & in profundum agitur, gravis terræ, quanquam
dididus in flumina & fossas inter Ravennium Alcinum-
 que

que per CXX. M. P. tamen quia largius vomit, septē maria dictus facere. Angustā fossā Ravennam trahitur, ubi Padusa vocatur, quondam Messanicus appellatus. Proximum inde ostium, magnitudinem portus habet qui Vatreus dicitur, quo Claudius Caesar ē Britannia triumphans, pręgrandi illā domo verius quam nave intravit Adriam. Hoc antē, Eridanum ostium dictum est: alius Spineticum ab urbe Spina, qua fuit iuxta pręvalens, Delphicis (ut creditum est) thesauris condita à Diomede. Auget ibi Padum Vatreus amnis, ex Forocorneliensi agro. Proximum inde ostium Caprasia, dein Sagis, dein Volane, quod antē Olane vocabatur. Omnia ea flumina fossasque primi à Sagi fecere Thuscii, egesto amnis impetu per transersum in Atrianorum paludes, qua septem maria appellantur, nobili portum oppidi Thusciorum Atria, à quo Atriatium mare antē appellabatur, quod nunc Adriaticum. Pluscula adscripti, quōd facerent ad lucem Martialis, quem iam dudū odoratus sum navigasse fossas fluminis Padi, cū hoc Epigramma in pigros remiges luderet. Nam totus ille tractus palustris, teste Plinio: hodieque est simillimus Hollandiæ nostrę, incilibus, serobibus, fluentis stagnantibus intercisus. Ideo placidas & tardas aquas vocat Martialis. Poëtam nostrum ibi fuisse, declarat Epigramma xxv. lib. iv.

*Amula Baianis Altini littora villis,
Et Phæthontei conscia silva rogi;
Queque Antenoreo Dryadem pulcherrima Fauno
Nupsit ad Euganeos sola puella lacus:
Et tu Lædo felix Aquileia Timavo,
Hic ubi septenas Cyllarus haurit aquas:
Vos eritis nostræ portus requiesque senectæ,
Si iuris fuerint oris nostræ sui.*

Et cūm ederet librum hunc Tertium, Romę non erat M. quod ipse non uno loco indicat. Disertē Epigr. i, iv, & v. Scriptum in Amiliā, seu Galliā Togatā, in Urbem ad amicos misit. Epigr. i.

*Hoc tibi, quidquid id est, longinquę mittit ab oris
Gallia Romano nomine dicta toga, &c.*

Epigr. IV.

*Romam vade, Liber. si, veneris unda, requires.**Emilia, dices, de regione vie.**Si, quibus in terris, quâ simus in urbe, rogabis:**Corneli, refera, me, licet, esse foro.*

Commoratus etiam Ravennæ. Epigr. LVI.

*Callidus imposuit nuper mihi copo Ravenna:**Cum peterem mixtum, endidit ille merum.*

Nullum itaque dubium est, quin de fossis illis stagnantibus inter Ravennâ & Altinum hîc ei sermo. De *Vatreno* autem eum loqui, mihi nunc vix sit verisimile; cum Plinius (ut vidimus) prodat Padi quoddam ostium, magnitudinem portus habere, qui *Vatreni* dicitur, quo Cæsar Claudius prægrandi nave Adriam intraverit. Aliud ergo quiddam hîc investigandum in locum *Vaterni* aut *Vatreni*. Et quærendum etiam quid pro *Resina* sive *Rasina*, vel *Ratina* aut *Retina* denique reponatur. Nam de iis, nihil mihi compertum. De *veterno* & *resinâ*, quâ lectionem Domitius ridiculè interpretatur: aut de *remorâ*, quod I. Bapt. Pio videbatur: nec de *Veientone*, *resinaque* (quæ Turnebi emendatio est): nec denique de Claveriano commento *Resinâ Venetique pigriores*, nihil nobis iam dicendum, cum conflet nomina fluentorum Padi in his latere, docente ipso, Martiale:

*Cessatis pueri, nihilque môtis,*** Veterno * resinæque pigriores:**Quorum per vada tarda navigantes**Lentos figitis ad celsum remes.*

Stupor est, hæc non animadvertere. Tamen Ramiresius insultat Grutero, qui duo nomina rivulorum pervidit, & de iis lectorem monuit. Ignotos hos sibi vociferatur, & ideo damnat Censor, legitque pro *Quorum*, *Quorsum*, additâ in fine versus quarti post vocem *remes*. Interrogationis notâ. Stolidè, & ridiculè. Aperte dicit Martialis, nautas esse pigriores illis fluentis, quæ ipsi navigabant: in tractibus proculdubio Ravennæ, ubi Padus per multas lacinias finditur, aquis stagnantibus & pigris. Fuit, cum putarem legendum:

Vatreno, Eridanæque pigriores;

nescio,

nescio, an favente Æsculapio. Nam Vatreum Plinianum non modicum fuisse annem, iam dixi: nec Eridanus fluit tam lentè & tardè. An locum hęc esse anni Aterno existimabimus? de quo Plinius eiusd. lib. cap. xlii. *Quinta regio Piceni est, &c. Picentes tenuere ab Aterno amne, ubi nunc ager Adrianus, & Adria colonia.* Ita Gerardus Gontius apud Raderum legit, totumque versum constituit:

Aternoque Sapique pigriores.

Aliquando etiam volebam:

Aternoque Vitique pigriores.

Nam de Sapi & Viti memineram legisse apud Plinium cap. xv. *Octava regio determinatur Arimino, Pado, Apennino. In ora fluvius Crustumium, Ariminum, colonia cum amnibus Arimino & Aprusa. Fluvius hinc Rubico, quondam finis Italiae. Ab eo Sapi, & Vitis, & Anemo, Ravenna Sabinorum oppidum cum amne Bedese.* &c. Sed his emendationibus de Sapi & Viti nimum quantum receditur à Scriptis: in quibus *Rasnaque & Resinaque.* Pro Veterno in iisdem reperio, *Vatro, Vaterno, Vetriva, & d'v'vyis.* De his fluvioli aut fossis nihil liquet. Quæ nobis videbantur, in chartas, prout sub acumen stili veniebant, coniecimus. Sed omnia incerta. Vos docti & ingeniosi cogitate. Vetus Itineraria Tabula ex museo Peutingeri, *Salernum fl.* haud procul hinc collocat. Expendatur & hic Aliani locus, Historiæ Animalium lib. xiv. cap. viii. *Nen procul ab urbe Patavio distat alia, Βιττινικαδ'ον δ'οντω, quam fluvius Ηπειρος alluit, & terram non modicam praterlapsus, tandem in Eridanum influit.* Fortè ΗΠΕΤΕΝΟꝛ scriptum pro PETENOꝛ: quemadmodum HRENVVS pro RENVS, & similia. Bernardinus Scardeonius inter ignobiles agri Patavini rivulos recenset *Tesinam*, Historiarum de Antiquitate urbis Patavii lib. i. capite De fluminibus & lacubus Patavinis. *A regione, inquit, Occidentali, ex Vicētinis per agrum Patavinū delabuntur Tesina, & Cersonus, Pudinaq; & alij ignobiles rivuli, qui Vicētinis à Patavinis determināt.* &c. Credemusne rivuli nomē antiquū nondum exolevisse, & legendū apud Martialem? *Vatreuo, Tesinaque pigriores.*

Cùm in Codicibus scriptis *Vatreni* manifesta vestigia deprehendam, in eamque lectionem ferè omnes libri conspirent: religio sit ab eâ discedere. Statuamus potiùs præter Plinii *Vatrenum*, cognominem fuisse alium rivulum. Quem *Badrini* nomine *Paulus Diaconus Histor. Longobard. lib. III. cap. XIX.* extulit, & signatè magnarum navium impatientem fuisse innuit; in *Epitaphio Droctulfi Ravennatium ducis*:

*Puppibus exiguis decertans amne Badrino,
Bardorum innumeras vicit & ipse manus.*

Circa annum Domini 10LXXX.

Cessatis pueri, nihilque mōstis.

Non possumus non assentiri huic emendationi *Lipfranzæ*. Quod repeto, quia τὸ *nōstis* plurimis placere intelligam. *Mōstis*, inquam, omnino legimus. Nam qui negant hac syncope uti *Martialem*, similes sunt mulieri, quæ cùm balbam se negaret, in negando balbutiebat tamen. Nam *nōstis* nonne est syncope? Sic in libro *Spectaculorum, Epigr. IX.*

Quæ non promissi pralia rhinoceros.

& lib. III. *Epigr. LXIV.*

Peleos & Priami transsi vel Nestoris annos.

Lib. III. *Epigr. XXII.*

Summâ venarum potione perduxsti.

Lib. IV. *Epigr. LXI.*

Emtas lacernas millibus decem dixti.

Et in eadem dictione, Lib. V. *Epigr. XVI.* & Lib. VII. *Epigr. XXX.* Præterea lib. V. *Epigr. LXXIX.*

Vndecies unâ surrexti, Zoile, canâ.

Lib. VII. *Epigr. LVI.*

Astra polumque tuâ percepsti mente, Rabiri.

Lib. X. *Epigr. XXXI.* & Lib. XI. *Epigr. XVI. Addisoti.* Delectatum hac Syncope Poetam non animadvertentur oscitantes Grammatici: unde factum, ut ex superioribus locis nonnulli hodieque in mendocubent. Sed quæ nostram aciem non fugerunt. Consulantur, si placet, ad singula Notæ nostræ.

Hic,

Hic, fodes, quid causæ est, quo minus vero locus detur? Neque profectò laudamus, quòd queruntur *Cessatis*, non *Cessastis* legi. Quæ necessitas hoc exigit? Recte, rectè *L* plus.

Quorum per vada tarda navigantes.

Corrigunt *Quorsum*: Mera stultitia. Et mirò, quantum sibi aduleretur Ramiresius in hac futilissimâ cõiecturâ, adeo ut de veritate non dubitet iurare: & insultet doctissimo Grutero, tanquàm hæc nomina fluviorum fingenti. *Hispanica* & puerilis vaniloquentia.

Vatrenus, inquit, in Plinio legitur, non *Vaterrum*: & Forum Cornelii præterlabitur. Itaque non fuerit ex fluentis *Padi*. Ego tamen, quidquid obstrepant, ita aliquod fluentum *Padi* vocatum censeo; sicut alterum *Rasnam*, *Ratinam* ve, aut quidvis denique.

Ibidem.

Tutâ luditis otium carinâ.

Manifestò constat, huius versiculi mentem non capere Interpretes, quòd mendum non animadverterint. Quovis pignore contendam alterutromodo legendum. Aut,

Totâ luditis otium carinâ.

Aut (quia *ludere otium*, pro abuti otio, nesciam an Latine dicatur, velut *operam ludere*,) cum Editione principe, utraque Aldinâ, & aliis,

Tute luditis otium carina.

Vt pigros nautas *otium carina* vocet, quemadmodum Catullus scortum exoletum, *oblitum lupanar*: siquidem ita Scaligerum interpretantem sequamur *Carm. XLIII*.

Macha pucida redde codicillos,

Redde pucida macha codicillos:

Non assis facis oblitum lupanar.

Aut si perditus pote est quid esse.

Vbi plerique codices, *ò lutum lupanar*. Vide in Sextum Varronis de L.L. & in Priapeiorum versiculum:

Nigrâ fornici oblitus favillâ.

*Si benè te novi, longum iam lassa libellum
Ponebas: totum nunc studiosa legis.*

Immo, *leges*. Eodem modo & acumine lib. 1. Epig.
CXV.

*Iam suspendia seva cogitabas,
St novi benè te, Procille, vires.*

Es fatua, & non vis mecum, Laufella, lavari.

Hoc nomen alibi non legi, nisi in mendosis Iuvenalis codicibus. de quo ad Epigr. LXXIV. lib. 11. ubi *Sauscia* pro *Sausfella*, & pro *Sausfello* monuimus *Sausfeium* reponendum. quemadmodum & heic fortasse *Sausfia* scribendum. Nisi quis *Laufia* malit. Vetus Inscriptio Casini,

CN. AGRIVS. CN. L. POLLIO

L. LAVFEIVS. L. F. APOTHECA

IIII. VIREI. IOVR. DEIG

Et sic meliùs forsitan in Iuvenale.

— *Ut quid enim, Batice, saprofagi?*
Græcum est, *σαπροφαγία*. Codices quidam, *coprophagia*, id est *κοπροφάγεια*.

Cur aliena placet tibi, quæ tua non placet uxor?

Inferius hoc præ quod in Cuiaciano & alio quodam Scripto meo, — *cui sua non placet uxor*. Merchus hic *Aufidia* vocatur in membranis *Scerivinus*, aut *Scavinus*. Aliis *Cervinus*. Fortè *Scerivinus* vero nomine appellandus. Hoc nomen in vet. Inscriptione Beneventanâ, apud Gruterum pag. DCV. 11.

EPIG. LXXXII.

Effultus ostro, sericisque pulvinis.

Non deterius MSS. *pulvillis.* Horatius Epod.
VIII.

*Quid, quod libelli Stoici inter sericos,
Iacere pulvillos amant.*

Ibidem.

Et delicate fuscitator urine.

Veterum omnium Edd. lectionem revocavi.
Nam Iunii, & Gruteri *fuscitator*, merum est som-
nium.

Ibidem.

*At ipse retrò flexus ad pedum turbam,
Inter carellas anserum exta lambentes,
Partitur apris glandulas palæstritis.*

Cave *palæstritis* τοῖς παλαίστραις intelligas. Nullus
locus hîc sanè Ramiresianis servis *palæstritis*.
Vide quid facis, si sic accipis. Conversus ad
pedum turbam partitur glandulas aprugnas *palæ-*
stritis. Quid opus converti ad pedum turbam, si *pa-*
læstritis, non autem ipsi ad pedes turbæ partiti il-
las vult? Quibus ergo partitur? inquires. pedum tur-
bæ, pueris qui ad pedes & fulcra lecti. *Palæstritis*
autem genitivus pro *palæstritæ*, (quomodo Cla-
rissimo Liplio Poliorceticâ lib. iv. Dialogo 1.
videbatur legendum, mutatione minimè ne-
cessaria) ut *Orestis*, *Euripidis*, & infinita talia apud
bonos auctores & in monumentis antiquis. Vide
Indicem Grammaticum vett. Inscriptionum. Aprû
palæstritam dici nō mirabitur, qui meminerit in li-
bris Varronis Rerum Rusticarû *palæstram* dici in vil-
la septum, ubi apris inclusi erant. Lib. III. cap. XIII.
Vidisti (inquit) *ad buccinam inflatam*, certo tem-
pore apres & capreas convenire ad pabulum, cum è lo-
co superiore è *palæstrâ* apris offunderetur glans, capreis
vicia. In quem locum consulantur Scaligeri Con-
iectanea juvenilia.

Ibidem.

Ibidem.

Vel cocta fumis musta Massilitanis.

Ita omnino legendum. Non monerem, nisi viderem præteritum diligentissimo Grutero: in cuius editione *Massilianu*, manifesto errore, & qui legem carminis violet. Vidit id etiam nuper Stephanus Claverius, sed mendam penitus non sustulit, cum legit *Massileanis*. Mihi probior lectio, *Massilitanus*; meliorum Codicum, etiam typis editorum, consensu firmata. Sic Aldus in editione anni M. D. XVII. nam in priorè anni M. D. I. perperam *Massilianu*, cum editione principe, Colinaei, Vascofani, & aliorum. Rectè Boulierius & Sebastianus Gryphius *Massilitanis*. Sic lib. XI I. disticho à fine quinto lemma à nobis impositum è fide libri Scripti, *Massilitanum*. ubi vulgo *Massilianum*. Quid multis? ita scribendum, ipsa ratio exigit. Vitruvius lib. X. cap. ult. *Massilia cum oppugnaretur, & numero supra xxx. specus tunc agerent, Massilitani suspicati, &c.* Massilitanos, sive Massilienses usitatiorè loquendi consuetudine, vina fumos hibernè instituisse: non uno loco arguit Martialis. Lib. X. Epigr. xxxv I.

*Improba Massilia quidquid fumaria cogunt,
Accipit et atem quisquis ab igne cadus.*

Lib. XI I. Epigr. cxx.

*Cum tua centenas expugnet sportula cives;
Fumea Massilia ponere vina potes.*

Lib. XI V. Epigr. cxvi.

*Massilia fumos miscere nivalibus undis
Parce puer, constet ne tibi plura aqua.*

Erant vina vilia, & parvi pretii.

Ibidem.

*Hos Malcionis patimur improbi factus,
Nec vindicare, Ruse, possumus: fellas.*

In omnibus vulgo hætenus exeuſis, & Scriptis, quotquot sunt, dilerte *fellas* legitur. Scripsimus tamen *fellas*. In quo magno Scaligero n.orem gessimus;

gessimus: qui nobis olim, hanc Notam in scriptis dedit, utiliter nostris inserendam. Verba Herois sunt: Prætextatum quod in fine est verbum, in secundâ personâ efferendum. Et hoc non semper obscure ponebatur: ut neque hîc ita accipiendum. Hoc enim dicebatur in eos, quos ineptire, nugari volebant dicere. Ideo etiam stultos & ineptos, vocabant homines *spurcores*: quam vis non facerent, quod verbum illud præ se fert. Neque, inquit, ab hoc tædio illius Trimalcionis nos vindicabimus? Nugaris, & ineptus es homo, nisi aliquo strenuo facinore nos liberemus. Hactenus magni Viri scheda. Qui in Catullianis etiam suis de hoc more loquendi, quædam annotavit, Carm. x. ubi Prætor quidam dicitur *irrumator*, pro homine nihili. Rutgersius noster legendum censet,

Nec vindicari, Rufe, poscimus, fellat.

Vt sit sensus. Quereres sine causâ Rufe, quod Zoilus, quem Malcionem vocat ad exemplum fortè Trimalcionis Petroniani, inter alios convivii fastus convivis calicem suum non propinet. Non hoc ægrè ferendum, inquâ, nam cum infando oris vitio laboret, quis vellet, ex eodem calice potare? Nimirum hoc illud est, quod de Hermo lib. 11. Epigr. xv.

*Quòd nulli calicem tuum propinas,
Humanè facis Herme, non superbè.*

EPIGR. XCI.

Suppositam fama est, quondam pro virgine cervam:

At nunc pro cervo mentula supposita est.

Legendum ex antiquioribus libris *cervo* pro *puero*, primus omnium docuit nugacissimus scriptor Petrus Crinitus lib. xix. De Honestâ disciplinâ, cap. viii. Cui nihil ferè boni præter hoc in toto illo opere excidit; *Cervo* etiam esse in libro suo vetustissimo monuit ad Festum Pompeium Fulvius. Fugitivos veteres *cervos* appellabant. Festus Pompeius: *Servurum dies festus vulgo existimabatur Idus Augusti, quòd eo die Servius Tullius natus ad eam Dianæ dedicaverit in Aventino, cuius tutela sint cervi, à quorum celeritate fugitivos vocent cervos.*

Pectus cicade crustulumque formicæ

Optimè, nec mutandū, *crus colorque formicæ*, quod in Iunii Anglicano, Gruterianis duobus, & Bongarsiano: quibus & plerique mei accedunt, nihil est. Plautus Cistellariā, apud Festum & Priscianum:

Cum extritū talis, cum rodellis crustulis.

Todi sunt, Festo, aves parvæ, & todilli. Causa non est, cur mendosos Codices hinc sequamur.

*Ibidem.**Regelare ne te pestilentia possit.*

Emendat vir magnus in orā libri sui, *possit*. Alius, *pestilentia possint*. Frustra, nullā opus interpolatione. Refero rō *possit* ad mensem Augustum, cuius præcedenti versiculo fit mentio. Ut dicat Poëta, Verustillam animum frigidam ne Augusto mense regelari posse. Ideo verō Augustum dicit, quod mense hoc maximè ferveat ac pestilens aer sit, & potissimum lues ista grassetur ac regnet. Nisi *pestilentia* sit ablativus, non subsistet carmen.

*Ibidem.**Audes ducentas nuptum ire post mortes.*

Edi placuit *nuptum ire*, atque ita semper coniunctim scribebant, vel, quod idem est, *nuptuire*. Utrovis modo scripseris, ex consuetudine prisā feceris. Omnes retrō eni,

Gaudes ducentas nuptum ire post mortes.

Quam lectionem in peius convertunt scioli, qui scribunt

Gaudes ducentas nupturire post mortes.

Imò manifestus barbarissimus est. Non magis enim possum dicere *gaudeo nupturire*, quam *volo nupturire*. Otiosum quippe verbum est *volendi*, cum ipsum *nupturire*, ut Grammatici loquuntur, sit desiderativum. Quali a sunt, *Empturire*, *scripturire*, *canaturire*, *cacaturire*,

excaturire, &c. Quare rectè *nuptuire*, aut *nuptumire*. Sic *datum iri* & *datu iri*. Pleni sunt Pandectarum Iuris libri Pisani, seu Florentini. Vide Antonium Augustinum libris *Opinionum*, & in Varronem de *Re Rusticâ* Scaligerum.

Ibidem.

Sternatur à Coricle clinico lectus.

Debetur hæc felicissima & quantivis pretij emendatio incomparabili Scaligero, Aufonianarum *Lecttionum* lib. 1 t. cap. IV. Depravatissimè vulgò in omnibus:

Sernatur à Coricle triclinio lectus.

Stephanus Claverius legit,

Sternatur Achorei de triclinio lectus.

Ego post asellum diaria non sumo. Vide tamen quomodo argueretur, & coniecturam suam exponat, in *Flosculis* ad hunc locum.

Ibidem.

Thalassionem qui tuum docet solus.

Ita legendum iam monuerat accuratissimus Gruterus, cum à prima usque editione passim in libris (etiam in Aldinis, Colinaëanis, Gryphianis, & Iunianis) regnaret *dicet solus*, repugnante versu. Ramitesius quantitatem syllabarum non admodum curare videtur, cum *dicet* retinet atque interpretatur.

EPIGR. XCV.

Quod prior & corvus dicere sapè solet.

Obsedit hætenus codices grave mendum, cum legeretur *Curius* pro *corvus*, quod à Grutero correctum, & iam dudum à Scaligero animadversum erat in Manilianis. Nempe *Curius* iste exsculptus est ex MSS. *curais*, quomodo etiam Editio omnium prima: post sequutæ *Curius* ediderunt. In aliis scriptis est *curvius*: undè vera lectio *corvus*. De corvo salu-
tatore

atore *Martialis* lib. XIV. Epigr. LXXI 13; De corvo
 quæ Augustum victorem salutaviti, itemque de altero
 qui institutus erat dicere, *Ave victor imperator*
Antoni, legendus *Macrobius Saturnal.* II. cap. IV.
 Commentatori Hispano *Curius* placet, pro quovis
 nobili & gravi viro, per *Synecdochen* scilicet. Mi-
 ror equidem, miror, hæere illum in hoc tam vili
 luto, cum longe melior atque elegantior lectio iam
 vulgo exposita esset. Sed nimium odium in *Crute-
 rum* facit, ne consulat eius editionem, aut saltem
 ne velit uti. Non igitur mirum est, si vulgatam le-
 ctionem sequens, stultam interpretationem adhi-
 buerit.

P. SCRIV.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

I N
Martialis

LIB. IV.

EPIG. IV.

L

Afs: Bardiaci es quod evocati.

Hæc genuina Martialis lectio, quam ei ex Editionibus exoleris restituere non dubitavimus. Nec audimus facilè reclamantes & dissentientes. Equidem Aldum mi-

ror, cum anno MDI. edidisset *Bardiaci es*, post in iteratâ editione eum fecisse *bardiacus*: quod placere etiam video Domitio Calderino, & aliis. Colinaeus Gryphius, Vascosanus, Boulietius, & quidam alii cum nobis faciunt. Glossæ Latino-Græcæ: *Bardei*, Ἰκλυραῖοι δέλοι, οἱ καὶ ἀγωνισάμενοι ὑπὲρ τῆ Ἰταλίας, κατὰ Κίτυ καὶ Μαρτυρατιουδάμφοι καὶ ἐκ τέτυ τυρανήσου κατὰ τὸ δισπολίον. τέτυτι Σεργίου δὲ τὸ περικυκλούσαι ἀναίρει. Plutarchus in Mario: Ἀφῆς τὸ πλάσμα καὶ τὴν φυλακίαν ἐκείνων δικαιολογίαν, κατῆιδουφόροις ἔχον λογάδας ἐκ τῆ προσσηφοιτηκόταν δούλων, οὗς Βαρδιαίους (melius Βαρδαίους) προσηγόρευεν. Οὗτοι πολλὰς μὲν δὲτο οὐκίη, πολλὰς δὲ δὲτο νέμικτος ἀνήκον, προστάσσοντες αὐτῶ. Id est: *Abiectâ simulatione & exsilij causatione, urbem intravit, circumseptus delectis serui qui se contulerant ad eum, quos Bardiacos appellabat. Multos hi ad vocem eius, multos ad nutum imperantis obtruncabant.* Ad quem locum viri docti fatentur, seig-

norare quæ ratio sit nominis *Bardai*. Poterant illos, si extitissent, vel solæ doctissimæ istæ Glossæ docere, & rem totam patefacere. Bardæi Illyrici sive Dalmatiæ populi. Straboni & Appiano corruptè ἀρδαίοι. Ptolemæο ἀρδαίοι. Plinio *Vardei*, quos Italiæ quondam populatores vocat, lib. III. cap. XXI. Epistolarum Ciceronianarum ad Familiares libro V. in Epistola ad Ciceronem P. Vatinius Imp. Dicitur (inquit) *mibi tuus servus anagnostes fugitivus cum Vardeis esse: de quo tu mihi nihil mandasti. Ego tamen terrâ mariquæ ut conquiretur, præmandavi: & profectò tibi illum reperiam, nisi in Dalmatiam aufugerit; & tamen aliquando eris.*

Ibidem.

Malles, quàm quod oles, olere Bassa.
Præstat sequi quorundam Codicum scripturam,
Mallem.

EPIGR. VI.

In Malifianum. Ita reposui ex optimo Codice, & inserta *Malisiane*. In pervulgato *Massiliano* non constat pedis ratio. Quare Aldus in secundâ Editione *Macellianum* supposuit *Massiliano* prioris Editionis. Alii *Macelliano* scribunt.

EPIGR. VII.

Cur hero quod dederas, hodie puer Hylle negasti.
Nomen hoc per duplex scribendum, superius monuimus. Perperam *Hyle* retro cusi omnes.

EPIGR. XXII.

Conditæ sic puro numerantur liliis vitros.
Sic prohibet teneras gemma latere rosas.
Incuncta bundus scribe, tenuis gemma. Cui lectio-
ni subscribunt aliquot Codices manu exarati.

EPIGR. XXIII.

Gratum quisve epigramma comparabit.
Non dubia hæc emendatio. Vulgatorum omnium lectio est, *Gratum*. Putidè. Nemo adhuc correcto-

rum (quod mittere) mendum odoratus est: cum tamen absque hac emendatione Epigramma profus frigeat: & *Gravium* legi omninò necessum sit. Non opus est interprete. Sequentia docent.

EPIGR. XXVI.

Tricenas, puto, bis, vicienas ter, puto, nummos.

Meo animo melius, si scribamus:

Tricenas puta bis, vicienas ter puta nummos.

Veteres eam syllabam corripere interdum, exemplis supra aliquot patefeci. Ad sensum quod attinet. Ramiresius ait Martialem perdidisse sexaginta nummos. Imò bis sexaginta. Nam bis triceni, & ter viceceni, sunt cxx. Intellige autem sestertios. In toto anno inquit te non vidi, nec officium in togâ præstiti. Vnius igitur anni sportulas amisi. Quæ cum sint cxx sestertii, fient xxx denarii annuarum sportularum. Itaque diurna sportula fuerit tantùm quadrantem; $\frac{69}{73}$ Putamus ne tam exiguam quotidianam sportulâ fuisse, quæ ut minimum solebat esse C quadrantum? Hoc explicandum erat. Quando apud veteres legimus *nummum* absolutè, manifestum & indubitatum est, sestertium intelligi. Nam si quadrantes dixisset, minis mirum esset, cxx quadrantes diurnos accipere in sportulam.

EPIGR. XXVII.

Sæpè meos laudare soles, Auguste, libellos.

Invidus, ecce, negat: num minus ergo soles?

Cædam hic egomet mea vineta. Ingenuè culpam profiteor, me aliud egisse cum ita rescriberem, nescio cuius Codicis fidem sequutus. Sed socios erroris habeo Raderum & Musambertium, qui ita quoque legunt. Ridiculè. Vulgata optima est: *non minus ergo soles*. absque interrogatione. Sed condonabitur facilè nobis hic error, si comparabimus eum cum hallucinatione Ramiresii, qui ergo putum putum ipso dicit esse: ut

fit, non minus *reapse*. quemadmodum etiam accipit penultimo huius libri Epigrammate,

Epys nec argenti sex scriptula Septitiani.

Quis risum abstineat? Imò, quis nos ferio indigetur, & ringatur? Profectò actum est de literis.

EPIGR. XXVII.

Nudam te statuet tuus Lupercus.

Ridiculus denuò Hispanus. Aut quæsitum iocum in nomine. Mera diuitia.

EPIGR. XXIX.

Tu quoque de nostris releges quemcunque libellis.

Coniecturam elegantissimi viri Richardi Thomsoni, notatam in orâ codicis sui, quòd mirè nobis placeret, textui inmissimus, vicem vulgg. *releges quacunque*. Ita etiam legendum monet Ramiresius, & addit, *Hanc emendationem sibi tribuit Raderus*. Profectò si ipse est auctor eius emendationis, iure sibi tribuit. Quòd autem iste Hispanus sibi tribuat, eam ex lege Atinîâ vindicare potest Raderus.

EPIGR. XXX.

Et pisces venerare dedicatos.

Insuperhabenda Palatini & illorum codicum auctoritas, qui hîc constantè *delicatos* præferunt. Nam vitium libratorum est *delicare* pro *dedicare* ponere, & contra. Hoc tritissimum est. *Dedicatos* interpretor *reg. Diogoniprovos* & consecratos. Nam in initio *Sacros* vocavit, versiculo tertio:

Sacris piscibus ha natantur undæ.

Videndus Athenæus Deipnosophist. vii. Varro de Re Rusticâ lib. & cap. ult. etiam *piscium sacrorum* meminit. Verba eius sunt: *Plurimam, ut Pausias & ceteri piltores eiusdem generis, loculatas magnas habent arculas, ubi discolors sunt cera: sic hi loculatas habent piscinas, ubi dispares disculos habent pisces; quos prout ut sacri sint, quâto illis in Lydia,*
quos

quos sacrificanti tibi Varro ad tibi cinem Græcam gregatim venisse dicebas ad extremum litus atque aram, quod eos capere auderet nemo, cum eodem tempore insulas Ludianorum ibi Choreufas vidisses. Sic hospifces nemo cocus in ius vocare audet. Hæc doctissimus Togatorum. Quæ unicè huc faciunt: & mutuo sibi lucem fœnerantur.

EPIGR. XXXI.

Non semper bellè dicitur Hippodamus.

Non hoc loco tantû, sed multis aliis, prodit se ignarum metrices Ramiresius. Nam quid stultius potuit dicere, quàm *Hippodamus* nō nisi in pentametru posse recipi, idque in line? Quis hoc ferat? Quid, quod Martialis hoc non vult? Innuit enim hoc nomen *Hippodamus* non semper placere. Quare? quærat. Ego nescio. Fortasse proverbium est Græcum.

EPIG. XXXVI.

Cana est barba tibi, nigra est coma. tingere barbana

Non potes, hæc caussa est: sed potes, Ole, comam.

Iuveniliter exultat hîc more suo Hispanus. Ait neminem invenisse se, qui hoc distichon intellexerit. Explicationem eius recitare non finit me pudor meus. Sed tam absurda, quàm spurca est ratio, quàm reddit. Non videtur sanè adeo scurrile, uti ille censeret. Cæterum, ut ingenuè quod res est fabulet, non capio hoc Epigramma. Musambertius causam quidem honestam, nescio an veram, adfert. Olus ille, inquit, comam tingere potest quia comam alit: barbam non potest, quia non pascit barbam, neque ritus Romanus eam pascere permittit. Barbam in reatu tantum ali solitas, tritissimum est; & Hadrianum de Principibus primum fuisse qui barbam paverit. Hæc ille. Atqui Martialis disertè re clamat, & dicit Olo canam barbam fuisse. quomodo cana, si barbam non paverit, aut eâ cauerit?

EPIG. XXXIX.

Solus Praxitelus manus, Scopeque.

Cùm vulgò legeretur *Praxitelis*, reposui ex optimo Codice *Praxitelus*. Πραξιτέλου. Sic *Cleantus* apud Varronem Sat. Menippeâ, Longè fugit qui suos fugit: Si ad hunc charactera *Cleantus* conveniet, cave attigeris hominem. Vbi nihil temerè mutandum.

Ibidem.

Nec de sunt tibi vera Grantiana:

Ex fide est eiusdem Codicis. Vulgò *Glaniana*. Domitius *Graniana*. Alij Scripti, *Gratiana*. quomodo etiam apud Plinium legitur; sed ex bonis codicibus Martialis *Grantiana*. restituendum videtur, principio Capituli xi. lib. xxxi. i. *Vasa ex argento* (verba sunt magni mystæ Naturæ ac morum censoris) *mira inconstantia humani ingenij variat, nullum genus officina diu probando, nunc Furniana; nunc Clodiana, nunc Gratiana* (etenim tabernas mensis adoptavimus) *nunc anaglypta, in asperitate emque excisa, circa linearum picturas quarimus*. Legendum, inquam, *Grantiana* videtur. Vulgatum tamen non temerè spreverim: & fortasse sic in Martiale etiam scribendum. *Vasa Furniana, Clodiana, & Grantiana, sive Gratiana*, ab auctoribus & cælatoribus ita sunt appellata. Cælaturæ Clodianæ meminit egregium monumentum verus Romanum, descriptum olim Mazochio in basilicâ Lateranâ:

D. M.

M. CANVLEI. ZOSIMI

VIXIT. ANN. XXVIII.

fecit. patronus. lib. benemerenti
hic. in. vita. sua. nulli. maledixit

finis

*sine. voluntate. patroni. nihil. fecit
multum. ponderis. auri. & . argenti
pene s. eum. semper. fuit
concupijt. ex. eo. nihil. unquam*

HIC. ARTE. IN. CAELATVRA.
CLODIANA .EVICIT. OMNES.

EPIGR. XL.

Pauper eras, & eques, sed mihi consuleras.

Lege meo periculo, *Pauper eras, set eques.* Huiusmodi mendas in hoc Auctore aliquot locis habemus; indicatas ferè à nobis omnes, nisi fallimur. Eodem errore apud Statium in Balneo Hetrusci, Sylvar. i. hactenus mendosè lectum,

Iunge puer cyathos, atque enumerare labora.

Tò atque à correctore Domitio est, cum vetus omnis lectio pro eo haberet & hoc modo:

Iunge puer cyathos, & enumerare labora.

Manifesto vitio; quod melius tolles legendo:

Iunge puer cyathos, set ne numerare labora.

De qua emendatione meminimus Ianum Casperem Gevartium nostrum oportunè nuper monuisse, cum is politissimas suas Lectiones Papinianas luci & posteritati adornaret.

Ibidem.

Communis nobis lectus & unus erat.

Commentator Hispanus hinc Lamix turres & pettines Solis. Nihil videt. *Communis lectus*, discubitorium non dormitorium.

EPIGR. XLII.

Niliacis primum puer is nascatur in crisi,

Ira scribendum putavimus, pro vulgg. *his.* Potest &

& hic legi cum principe Editione, & nonnullis aliis. Puerilem errorem non animadvertum à nuptis Cenforibus, miror.

EPIGR. XLIII.

Iuro per Syrios tibi tumoret.

Meræ nugæ de *Syrijs tumoribus*, à Cybele immiffis. Nam unde Cybele Syria, quæ erat Phrygia? Nugæ. Hic locus abundè explicatur in *Manilianis Scaligeri*. Vife in Apotelesmaticum pag. 344, & qui totum Chaldæorum Syrorumque *μυσθολογικη* diligenter nuper excussit, Ioanem Seldenum, erudite de *Dis Syris Syntagmate*.

EPIGR. XLVI.

Et ficus Libycâ gelata testâ.

Testa non cutem ficuum, quod vulgo Interpretum placet, significat, sed figlina testa est, in quâ condebantur ficus, Caricæ, Coctana, Damascena. Exempla obvia sunt. Lib. III Epigr. LVIII.

Et multa fragrat testa senibus autumnis.

Epigr. LXXXV III. huiusce libri:

Testa rubet nec quæ coctana parva gerit.

Epigr. XV III. lib. V.

Et acuta senibus testa cum Damascenis.

Lib. VII. Epigr. LII. ubi etiam testa fico Lybiæ attribuitur:

Et Libycæ fici ponderet testa gravis.

EPIGR. LII.

Gestari iunctis nisi desinis, Adile, capris.

Scribendum *Hedyle*, ad Epigr. XLVI. lib. I. indicavimus.

EPIGR. LIV.

*Nil adicit penso Lachesis, susosque sororum
Explicat, & semper de tribus una jecat.*

Ita potius legendum videbatur, quàm *neecat* quod occupavit omnes Editiones. *Lachesis de tribus una facat.* ut lib. IX. Epigr. LXXVI.

——— *invidit de tribus una soror,*

Et festinatis incidit stamina fufis.

Ea est Lachesis. Ut eiusdem libri Epigrammate LXXVI.

Aspice Farpeium, Pallatinumque Tonantem;

Ausa nefas Lachesis la sit utrumque Iovem.

Et alibi:

Cum mihi supremos Lachesis perneverit annos.

Id est, cum iam pertextâ vitæ telâ stamen incidet Lachesis, & ex fatali decreto diebus omnibus impletis mortuus ero;

Non alites cineres mando iacere meos.

EPIGR. LV.

Luci, gloria temporum tuorum.

Ita libuit restituere auctori veterem lectionem, reiectâ Gruterianâ:

Luci, gloria temporum duorum.

Præteriti nempe & præsentis. Audio. sed non placet. Mendosi sunt illi Codices, etiam mei quidam Scripti. *Tuorum*, non *duorum*, vera atq; indubitata lectio est.

Sic alibi:

Irus tuorum temporum sequebaris.

Lib. XII. Epigr. XXXI.

Ibidem.

Qui Graium veterem, Tagumque nostrum

Arpis cedere non sinis disertis.

Admovi manû isti loco, sed nescio an salutarè. Cùm vulgo esset *Gaurum*, feci *Graium*. Nam quis sit iste *Gaurus*, mons an fluvius, nemo hætenus scire potuit. Quod quidam *Gravium* putat, & dicit fluvium Hispaniæ suæ apud Plinium, lib. IV. cap. XX. delirat. *Gravios* enim Plinius populos memorat, non *Gravium amnem*.

Silius

Silius lib. 1.

*Hic cernans Padole tibi Duriusque, Tagusque,
Quique super Gravios lucentes volvit arenas
Infernae populus referens obliviae Lethes.*

Et 111.

*Et quos nunc Gravius; violato nomine Graium,
Oene misere domus, Etolaque Tude.*

Ad quem locum Silius video Claudium Dauſque-
ium quoque monere *Graium* in Martiale legendum.
ut veterem *Graium* dicat, quia lapsu temporis nomen
ei syllabâ auctius, *Gravius*. Sed fluminis *Crax*, sive
Craxij, quis tandem meminit? Non Plinius, non Si-
lius, qui ambo populos eo nomine recensent.
Designat quidem Silius priore loco fluvium,
quem Gravius perfundere dicit, sed nomen dis-
simulat: nisi fortasse *Lethe* is sit, cognominis in-
ferno fluvio Oblivionis. Quod puto verum esse. In-
nuit populos Gravius Hispaniæ fluvio Oblivionis,
sive *Lethes* conterminos. atque eius potores, quo (an
auto?) animosiores nempe fiunt, & mortis contem-
ptores. De Hispanis Silius?

*Prodiga gens animæ & properare facillima mortem,
Et de iisdem Justinus ex Trogo: Corpora hominum ad
inediam, laboremque: animi ad mortem parati. Bellum,
quam otium malunt. Si extraneus deest, domi hostem
querunt. Eadem Strabo lib. 111. & tali ingenio esse
hodieque Hispanos, nimis quam verum.*

Ibidem.

Hæc tam rustica malò, quàm Bituntos.
Illud *Britannos*, quod alii substituerunt, mihi non-
dum placere potuit. Quare *Bituntos* malui, quomo-
do in plerisque libris scriptis, *Britannos* asserente
vix uno alteroque Codice. Sed cur *Bituntos* præ-
optaverim, dicam in singulari libello DE DVBIS
MARTIALIS LOCIS. Vide Epigr. XLVIII. lib. 11.

EPI G.

EPIGR. LVII.

Ergo sacri fontes, & littora grata valete.
Ita recte Gruterus; cuius odio Hispanus nō admittit
veram lectionem, & ruetur cum vulgo *littora sacra*.

EPIGR. LVIII.

Numplorare pudet te, puto, Galla virum?
Ita Iunius & Gruterus. sed sequendi potius Codices,
qui absque interrogatione scribunt:

Nam plorare pudet te, puto, Galla virum.
Prope est, ut iurem ita legendum esse. Nam per inter-
rogationem legi non posse, ostendit verbum, *puto*.

EPIGR. LIX.

Fluxit in obstantem succina gemma feram;
Duo MSS. *succina gutta*; meo iudicio melius om-
nino delicatiusque. Sic lib. vi. Epig. xv. de formicâ
electro inclusa.

Dum Phaëthonicâ formica vagatur in umbrâ;
Implicuit te uicem succina gutta feram.
Ambrosius lib. i i. Hexaem. *Quid autem tibi referam*
quod electrum lachryma virgulti sit. &c. folia & mi-
nucissima foliorum portiones, aut exigua quadam ani-
malia in electro sepe reperiuntur, qua videntur cum adhuc
gutta esset mollior. recepisse, & solidata retinuisse.

EPIGR. LX.

Ardea Solstitio, Castranaque rura petantur:
Præposui *Castrana rura Pæstans*; quomodo hacten-
us editum. Pæstum commendatur à rosariis bifere-
ris; non à secessu; & præterea longissimè inter se di-
stant Ardea & Pæstum. Quare veram lectionem
puto, quam habet optimus liber, *Castranaque rura*.
Sed utrum *Castram Inui* (de quo Rutilius Nu-
matianus in Itinerario; Servius ad Virgilium, atque
alii) an aliud, quod propius Roma absit, eruditorum
esto iudicium. Ager *Castranus* in provincia Picenâ
nominatur in collectione libelli de Coloniis, & Li-
mitibus agrorum.

EPIGR.

EPIG. LXI.

Aliquando narra quod, Mancine, velimus.

Locum vitiosissimum arguit lex carminis. Quare reponendum putavimus, quod velimus audire quam lectionem Iunius margini apposuit ex V. C. Cui cur non obtemperatum?

EPIGR. LXVI

Egisti vitam semper, Line, municipalem:

Qua nihil omnino vilius esse potest.

Lego omnino, inquit Censor Hispanus,

Qua nihil omnino durius esse potest.

Cum intempestivum nempe esset pervulgatum illud *dulcius*. Equis ferat hoc somnium? Hoc modo Martialis vituperaret vitam, quam laudate instituit. Laudat autem, quod non *επιτετα* sit, ut urbana, sed simplex, & minimè sumptuosa. Ergo rectè Gruterus ex auctoritate trium veterum librorum emendavit, *Vilium*. Id est, egisti vitam minùs sumptuosam, ut lib. VII. Epigr. XXVI. *vilium esurio*, id est, minore sumptu etiam mihi constare velim. Et toto hoc Epigrammate patet, quid sit *τὸ vilium*. Non intellexit juvenis Criticus: & iniquus est præstantissimo viro sine causa. Gruterus (inquit) ex trium, ut ipse testatur, manuscriptorum fide, *vilium* reponit; de codicum fide, fides sit penes eum. Auter cavillum, & resipisce. Stultissima profectò tua correctio, & expositio quam adhibes. *τὸ vilium* autem contra carum, etiam mearum membranarum fide subnixum, quare reiiciamus? Commentum tuum vanissimum, non invenies, nisi fatuos, qui probent.

Ibidem.

Incaluit quoties faucia vena mero.

Ita reponendum, ut antea. Nam in quibusdã membranis vitiose *turba*, repetitum ex præcedentibus. Magno iudicio & otio opus est in Veteribus libris excutiendis.

bc

EPIG

EPIGR. LXVII.

Orabat canā notus amiciciā.

Rectè vulgo, *carā*. sed melius quidam Scripti, *canā*.
quod amplector.

Ibidem.

Prator ait, Scis me Scorpo Thalloque daturum.

Thallo, nō Thatio. Monuit olim Lipsius. Thalli mētio
in vet. pulcherrima, sed (quod dolendum) mutila
Inscriptione, in campo Martio. ubi inter alia: *Augeno
gloriam titulisui, præcessit Thallum factronu sua, qui
primus in factione Russata.* Ibidem: *Flavius Scorpus vi-
ctor II. XL. VI. I. I.* Scorpi huius multa mentio &
geminum Epitaphium lib. x. Vide Epigr. L. LI. &
LXXIV. De Scorpo etiam (equo fortassis. non agi-
tatore) lib. v. Epigr. xv. & Lib. xi. Epigr. i.

Ibidem.

Quod non vis equiti, vis dare, Prator, equo?

Scorpus & Thallus erant agitadores Circenses. ale-
bant igitur equos. quod Græcè est *ἵπποβοσκία*.
res sumptuosissima. Prator igitur iis dabat cen-
tum millia ad impensas *ἵπποβοσκίας*. proinde da-
bat equis alendis. Plana est expositio: de quâ ne mo-
rosior quidem queri possit. At Hispanus de statuâ
equestri, nescio quid adfert: quod ut nemo capere,
ita neque probare potest.

EPIGR. IXX.

Nil Ammiano, præter aridam vestem.

Moriens reliquit ultimis pater ceris.

Acutè satis ex Idiotismo Hispanico & Gallico (Bel-
gis etiam usitatissimo, cum panem nudum, nullo
alio cibo adiuncto, dicunt *droochbroot*, id est ari-
dum panem) *aridam vestem* (quæ vulgata lectio est)
defendit Ramir-fius. Neq. ego eam præfractè dam-
no, Tamen valdè placet coniectura Lipsii, *aridam
vestem*

restem reponentis. Quomodo etiam habere antiquiores codices, Domitio notatum in Commentariis. Testamento itaque legat pater filio atidam restem, an laqueum, quo se suspendat, an alium in finem ea funis? Quærat. Notanda interim quæ nuper eruebam ex antiquissimis Scholiis Cruquianis in Horatium, lib. 1. Epist. vii. Luthienus Theon (inquit doctissimus Grammaticus) libertinus, discipulatus amaritudine, præter ceteros; ita patroni suum exasperavit, ut domo eius summo veretur, & quaternario legato iuberetur RESTEM SIBI PALVMOVE EMERE. Sic ingratis libertis restem & clavum legata, aut imprecata, ex veteribus Inscriptionibus discimus. Romæ in hortis Iulii III. Pont. Max. ad viam Plaminiam, tabula marmorea, superiori parte (ut videtur) violata, hanc præclaram Inscriptionem præfert:

C. VIVS. PATER.

natus. miser. desiderio. natae. diens.
 & noctem. cum. lacrimis traxit.
 vitam. malam. mortuum. me. quo-
 que. funerari. in si. rebus. lugubris. quibus.
 vivos. paravi. lecto. stragulis. forensis.
 paenula. nigris. omnibus. ossa. mea. in. arā.
 mixta. cum. filiae. una. requiescunt. hoc
 solacium. mecum. erit. circa. aram. liber-
 tis. libertabusque. posterisque. eorum. &
 quibus. permiserint. hac. lege. ut. quotiens.
 quis. eorum. suis. coronas. ponent. &
 aram. nostram. coronent.

ATIMET O. LIB. CVIVS. DOLO. FILIAM.
 AMISI, RESTEM. ET. CLAVOM.
 VNDE. SIBI. COLLVM. ALLIGET

In eadem Pontificis vinea a tergo aræ elegantissimæ
 leguntur ista marmori inscripta:

HIC STIGMATA. AETERNA. ACTE. LIBER-
 ta. scripta. sunt. venenaria. & perfidae.
 dolosae duri. pectoris CLAVOM. ET. RESTEM.
 SPARTEAM. VT. SIBI. COLLVM. ALLIGET. &C.

Videatur Smetius, qui fideliter descripsit: aut Gru-
 terus, si mavis, Pag. DCCXI, 9. & DCCXV, 10.

EPIGR. LXXI.

Quero diu totam, Sophroni Rufe, per urbem.

Satin' sana hæc? Scripsit fortallè Martialis, *Sempro-
 ni Rufe*. Pata, in membranis prioribus *Semphroni* le-
 ctum fuisse: & librarios postea ex eo fecisse *Sophro-
 ni*, cum revera *Sempronius* esset. In MSS. interdum *Sym-
 phronius*, interdum *Semphronius* perscriptum est, ubi
 castigatiores hodie libri *Sempronius*.

EPIG. LXXV.

Tu melius, certe meruisti pignore vita.

Ita edi placuit cum Grutero. Non tamen vett. Edd.
 lectionem damno, *certe m. p. vita*. Sic Commentaria
 Calderini, sic secunda Editio Aldi, (nam in priorē
 anni M. D. I. *Tu melius certe*, quam lectionem se-
 quuta post alia: etiam Gryph. Vascos. & Jun. Bou-
 lier.) sic Colinaei. Quis ergo hanc lectionem sibi tri-
 buit Ramiresius, & mirabundus exclamat, *neminem
 adhuc suboluisse mendam in hoc versu, legendum CER-
 TAE?* cuius lectionis Colinaeanæ iam admonue-
 rat lectorē Gruterus. Cuius Notas vidisse se, non uno
 loco testatur: idem de Editione Colinaei negare non
 potest.

INCERTI

Ad cenam nuper Varus me forte vocavit:

Ornatus dives, parvula cana fuit. &C.

Auctiores inter alia sunt Editiones Iunianæ hoo
 Epigrammate; sed quo sine ullo damno carere po-
 teramus. Nos, quod indignum esset Martia-
 le, nec exstaret in MSS. aut etiam vett.
 Edd.

Edd. illud delevimus: & inter Spuria ac Sappositi-
tia ad calcem reiecimus. Illic, cum sit

Pergula pictorum, veri nihil, omnia ficta,
legi dignius, quam in hoc Venerum & Gratiarum
incomparabili peplo. Quid autem facias Ramire-
fio, qui *Epigramma elegans & Poeta dignum* cenlet?

EPIGR. LXXVIII.

Sigeriosque meros, Partheniosque sonas.

Malum *Sigeriosque*. nam in Dione est, aut Xiphilino,
Σιγυριος. Quare autem expostulet cum Grutero
Ramirefius, & hareat circa *Sigerios modos*, nemo est,
puto, qui possit causam capere; cum Gruterus *Sigo-
rios meros* reposuerit. Quod si non fecisset, haeret
profecto omnibus hic aqua. Nec summus vir,
Lipsius tentaret temere,

Sigeriosque modo, Partheniosque sonat,

Rursus, non capit verba Gruteri, aut studio cavil-
latur. Gruterus enim, quod ipse affirmat, non dicit
se non intelligere quid sit *Sigerios meros*, sed potius
quid sit *Sigerios modos*. quod explicare intererat In-
terpretum, qui ita legunt, & tamen non exponunt,
sed praterunt. Hoc queritur Gruterus, non
quod iste inanilogus fabulatur, an calumniatur?
Et sane impotens odium ubique profiteretur in virum
optimum, optimeque de bonis scriptoribus, praeser-
tim de *Martiali*, meritum.

EPIGR. LXXX.

- *Declamas in febre, &c*] Videntur duo Epigrammata
eiusdem argumenti, ut prius, distichon; posterius,
terastichon sit. Haec autem non hoc loco, sed inter
Spuria cum reliquis debuerant legi. *Martialis* enim
esse, non mihi sit verisimile. Quamquam ferè in
MSS. & Edd. omnibus existant. *Magna res est,*
&c. effectum videtur, aut adumbratum ex *Epig-
xvi 1. lib. 1.*

Cogit me Titus altitare causas,

Et dicit mihi sepe, Magna res est.

Res magna est Tite, quam facit colonus.

Videtur

Videtur enim legendum *quum tacet colonus*. Nisi & id ipsum supposititium velimus.

EPIGR. LXXXIII.

Securo nihil est &c.) Rurgesio nostro, *υαρωο δευδ*.
Eidem superiora in febricitantem Maronem Martiale nostro indigna videbantur.

INCERTI.

Rure morans quid agam, respondeo pauca, rogatus.

Penultimum in omnibus Edd. Epigramma, totidem versibus constat, quot Musas plerumque numeramus: sed nihil præterea cum Deabus illis commune habet: Averfis prorsus Musis conscriptum, & Poëta nostro indignissimum. Non passi sumus conspici in elegantissimo opere ineptissimos versiculos, & seorsim ad calcem cum aliis eiusdem farinae nugis edi curavimus. Ibi vide, quid de hoc & eiusmodi affanis iam dudum notavimus. Ne lapsus sit oportet, qui Martialem, aut quintam eius saltim partem, hæc respicere existimet. Ramiresius præceptoris suo Francisco Sanctio antè legitimos disciplinæ annos elapsus, tantum in literis nondum profecit, ut rectè diiudicet: Et

Non cuicumque datum est habere nasum.

P. SCRIVERII
ANIMADVERSIONES

IN

Martialis

LIB. V.

EPIG. V.

A

D Capitolini caelestia carmina belli
Grande cothurnati pone Maronis
opus.

Ita rectè Gruterus, & confirma-
tur auctoritate meliorum Scrip-
torû. Manifesto colligitur hunc
Sextum epico carmine bellum

Vitellianum scripisse. Quod initio Epigtammatis
ait,

Sexte, Palatina cultor facunde Minerva.

Possit videri Sextus iste fuisse Principi à studiis: aut
Bibliothecarius Palatinus, ut *Minerva Palatina* pro
Bibliothecâ accipiatur: quemadmodum Horatio.
Apollo Palatinus, lib. 1. Epist. III.

— tangere vita

Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo.

Vide ibi veterem Scholiasten. Lapis Romanus in
dibus Maffeiorem: TI. CLAVDIUS ALCI-
BIADES. MAG. (id est, magister) A. BYBLIO-
THECA. LATINA. APOLLINIS. ITEM.
SCRIBA. AB. EPISTVLIS. LAT. apud
Gruterum pag. DLXXV 1. 8. Alius: LVI-
BIVS. AVG. SER. PAMPHILVS. SCRIBA.
LIE. ET. ABYBLIOTHECA. LATINA.
APOL.

APOLLINIS. pag. DLXXVIII, 5. Et pag. DLXXXIV,
6. ex tabellâ matmoreâ antiquitatum Maffianarû:
ANTIOCHVS. TI. CLAVDI. CAESARIS.
A. BYBLIOTHECA. LATINA. APOLLI-
NIS. Ex aliâ item Inſcriptione Romanâ: C. IV-
LIVS. FALIX. A. BYBLIOTHECA. GRAE-
CA PALAT. pag. DLXXVI, 9. Sed ad proprium
Domitiani numen refero; ad Pallada, inquam: cu-
ius filium dici ſe credique voluit Domitianus.
Auctor, præter cæteros, Philoſtratus in Vitâ Apollo-
nii, lib. 11. De deâ hac eius peculiari, agit ad in-
vidiam Martialis, & Papinius in Sylvis: ambo, quod
ſolent, *κολακίαις*. Ne longè abeam, ſic hoc libro, ſe-
cundo ſtatim Epigrammate, his verbis:

*Quintus cum Domino liber ſocetur:
Quem Germanicus, ore non rubenti,
Coram Cecropia legat puella.*

Domitius rectè propendet in Minervam Domitiano
ſuperſtitioſiſſimè cultam. Apage aliorum nugas. Ec-
ce idem prorfus dicit libri octavi Epigrammate 1.

*Laurigeros Domini Liber intrature penates,
Diſce verecundo ſanctius ore loqui.*

*Nuda recede Venus, non eſt tuus iſte libellus,
Tu mihi tu Pallas Caſariana veni.*

EPIGR. VII.

*Iam, precor, oblitus noſtra Vulcane querela.
Membranae, noſte Vulcane querela.*

EPIGR. VIII.

*Phaſis purpureis ruber lacernis.
MSS. duo rubens, melius & mollius meïs auribus.
Et ſic quidam Codices Calderini, quem vide.*

EPIG. X.

*Et laudant Catuli vilia templa ſenes.
Et hæc ſcriptura confirmatur fide meorum Veterû.
Ita ante annos XL in orâ libri fui notaverat Scaliger;
uti hodie videre eſt apud humaniſſimum Voſſium.
Fulvius in Notis ad Suetonium, Antonius Gryphius
ad ipſum Martialem. Et hic cui non dictus Hylas &
Editiones habebant *Iulia templa.**

Quòd nutantia fronte perticatâ.

Ita optimus Codex. & prætuli vulgg. *pertinaci*, quòd Auctoris genuinum putarem, nec ab aliquo sciolo confictum. Multimodis autem potest exponi. qui viri similia proferet, verum dixisse censeor. Ego, ne nihil agam, arbitror hunc *Masthliana* fuisse ex eo hominum seu præstigiatorum genere, quos Græci *Θαυματοποιούς* vocant, qui capite resupinato, & in dorsum retrosequus intortâ cervice flexo, in areâ frontis miracula nescio quæ faceret, & visendo spectaculo populum exhilararet. Nempe *thaumato-poeos* huiusmodi robustissimos & monstrosos viribus fuisse ex Chryso-stomo de Iureiurando didicimus, qui contum in fronte, quasi arborem radicibus humi defixam, immotam gererent, aut puerulos in summâ perticâ, luctantes inter se, exhiberent. Verba eius sunt: *Τὶ ἀντίς εἶποι πρὸς ἐμείνων τῶν ἀνδρῶν, οἱ κόντον μετόπισθε βασάζοντες, καθάπερ δένδρον ἐρριζωμένον ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως ἀκίνητον διατηρήσῃ, παρὰ ἅ μιν μικρὰ ἐπ' ἀκρῆ τῆς ξύλης παλάμη ἀλλήλων παρασκευάζουσι. Τὸ μέτωπον μόνον δεσμῆ πάντες ἀσφαλίστην.* Sanè in huiusmodi prodigiosis spectaculis opus fuit summis viribus & singulari quadâ dexteritate, si frons sola, quod ait Chryso-stomus, quolibet vinculo tutior erat. Alioquin periculum esset, ne pueruli in perticâ ludentes, cum ipsâ in terram laberentur: aut spectatores etiam læderent. Apud Turcas hodieque ludicrum hoc in usu; ubi viriatus aliquis obnixâ fronte non tantùm perticam, sed ingentis ponderis trabem & antennis fastinet: interdum & dentibus onere recepto, stупenda in vulgus patrat. Ita referunt qui viderunt miracula: & tradit in libro *Historiæ Orientalis*, si rectè meminì, Guilielmus Postellus.

*Ibidem.**Gestat pondera Masthliion superbus.*

Masthliion, non *Maselion*, Scaligeri emendatio est, quia vulgg. *Maselion* non est Græcum. *Masthliion*, *Μασθλίον*.

EPIG.

EPIGR. XIV.

Malti De Nanneio, ex optimo Codice, & alio quodam Scripto, quam *Manneio* cum vulgatis, & sic infra in Carmine.

Ibidem.

Equiti sedere se, Lellioque se stare.

Sedeat Nanneius iste, sive Manneius, quo loco velit, per me licet; dummodo constet versus. Scribe extrito altero se,

Equiti sedere, Lellioque se stare.

EPIG. XV.

Quid tamen hac profunt quamvis venerantia multos?

Non profunt sanè: me tamen ista iuvant.

Videtur ex membranarum vestigiis legendum,

Non profunt: sanè, me tamen ista iuvant.

EPIGR. XVII.

Dum tibi noster eques, sordida conlitis.

Scaliger in orâ, equus. Supra Epigr. XI II.

Sum, fateor semperque fui, Callistrato, pauper,

Sed non obscurus, nec malè notus eques.

Ibidem.

Dum te posse negas nisi lato Gellia clavo

Nubere, nupsisti Gellia cistifero.

Dubius locus. De quo in Epistolicis Quæstionibus ad Ianum Rutgersium.

EPIGR. XVIII.

Avidum vorat à decipi scarum muscâ.

Probo coniecturam doctissimi Brodæ, *virato decipi scarum musco*. De quo vide illius Notas.

EPIGR. XIX.

Si qua fides veri, præferri maxime Casar, &c.

Hoc Epigramma cum sequenti omnino coniungendum iudicavi, sententiæ ipsius auctoritate atque indicio persuasus. Estque 1x distichorum. Tamen in omnibus Editionibus distichon *Saturnalia*, ste

initium alijs Epigrammatis. Animadverterunt etiam hoc viri docti & amici mei. Continuentur ergo, quæ perperam divulsa sunt.

Ibidem.

Pulchrior & maior quo sub duce Martia Roma?
MS. *Pulchrior & melior.*

Ibidem.

Flammata vetoga scriptula tota decem.

Quidam Script: *Flammaris* vs. Ut à *palma*, *palmaris*, ab *epistolâ*, *epistolaris*, ab *alâ*, *alaris*: à *pegmâ* (fem. gen.) *pegmaris* Suetonio, qui *gladiatores pegmares* dixit. Vide incomparabilis doctrinæ ac summi ingenii virum Isaacum Casaubonum in IV. librum Suetonii.

Ibidem.

Tandudum tacito rides Germanicenas,

Vtile, quod non vis, do tibi consilium.

Venustè mehercule arque argutè MS. quem contulit Richardus Thomsonus,

Vtite quod nobis do tibi consilium.

Lepotem hunc quoque è fugâ apprehendit sagacissimus noster Rutgerhus, qui ex ingenio Martialem ita emendandum ad me perscripsit, & publice in Variis testatus est. Nempe hoc vult. Cum Suasoris sit, finis utilitas eius cui quisque suadet; id quod dixit Suadæ Medulla Tullius: Martialis contra consilium sibi utile, Domitiano verò, cui suadebat, damnosum dabat. Hunc fucum à Cæsare animadvertum significat Poeta, & rideri se ab illo fingit.

EPIGRAM. XXIII.

Hermes, divitiæ locariorum.

Non possum statuere, quæ sit differentia inter *locarium* & *designatorem*, siquidem ulla est. Hoc scio, in omni genere *loca* spectaculorum dicta esse, ubi sedebant spectatores. Suetonius in Claudio cap. XXI. *Propria senatoribus constituit loca, promiscuè spectare solitis.* Apud Pub. Victorem, Regione Urbis IIII. *Amphitheatrum, quod capit loca LXXVII.∞.* Ibidem: *Theatrum Marcelli capit loca. XXX∞.* Item Regione IX.

Theat.

Theatrum Balbi capit loca xxx^oxcv. Unde *locar* æs quod exigebant locarij à sedentibus. Quod postea *lucar* dictum. Vetus Glossarium Græco-Latinum, *Δαρεκὰ χρήματα*, *Lucaria*. singulariter, *Lucar*. Idemque à Charisio Grammatico & alijs Glossis exponitur *Δαρεκίον*. Quibus etiam aliter, *Lucar μισθὸς ἀπὸ φίλων*. De modo lucaris, & adversus lasciviã fautorum multa decreta esse temporibus Tiberianis, refert Tacitus sub finē Annalis 1. In fragmento Vet. S. C. Lud. Sæcular. apud Fulvium Ursinum, & Gruterum pag. cccxxviii, 1. legitur, *De lucari ludorum*. & *lucaris nomine inperent. uti. eam pecuniam dandam*. &c. Apud eundem Gruterum pag. cccxxvii, 5. monumentum P. Marii Luperciani Eq. R. exstat; ubi inter alia: *Cuius. eximia. liberalitas. post. multas. largitiones. huc. usque. enituit. ut. lucar.* * I I I I I *Inac. redemptum. a. rep. sua. universis. civibus. suis. in. perpetuum. remitteret.* Hæc Inscriptio à varijs ita excerpta, & ex eà cum mendo hæc ab ipso Scaligero prolata ad Festum Pompeium, *lucar. I I I I I Inac. redemptum. a. rep.* nam valde mihi arridet viri magni & amici coniectura, *lucar libitina.* Hic *lucar* exactio est, & tributum genus. Sed apud Tacitum, & in S. C. de Ludis sæcularibus, *Lucar* merces histrionum est. quæ pecunia à lucis captabatur, destinata tota ad ludos; auctoribus Festo, & Plutarcho in Causis Rom. Quis ille modus Lucaris, & quàm sæpè mutatum *lucar*, docet I. Lipsii felix curiositas ad Cornelium. Et Hetos Scaliger Tertulliani de S. Ioãne præcurfore Domini egregium locum anno tavit. Adversus Gnosticos: *Ipse clausula Legis* (inquit) *& Prophetarum, nec prophetes sed angelus dictus, contumeliosa eade truncatur in puella saltica lucar.* Eleganter. Nam *lucar* erat merces saltatorum & histrionum. Vide eundem ad Festum, tentantem quoque hanc vocem Livio restituere lib. 1 1 1. Postea itaque *lucar* dictum, quod prius *locar*. æs nimirum ex locis sive sedilibus Theatralibus collectum. quæ origo mihi verior videtur, quàm à *lucis*. Nam quis Grammaticorum, & præsertim maximi Vattonis in Etymis licentiam & lasciviam nescit?

*Quem chartis femaque damus, populisque loquendū?
Quis Siggios non vult totus adire lacus?*

Vtrumque verum ita cum interrogandi notā edisissimus, & in pentametro *Quis pro Quis scripsimus.* Præ hac lectione, vulgata inutilis est, & mirè languet. Supra eodem hoc Epigrammate, diſſichon secundum melius leges altera interrogatoria nota deleta, hoc modo:

Ecquis (10) revocat, discedentemque reducit?

EPIG. XXXI.

*Aspice quàm placidis insiltet turba iuvenis,
Et sua quàm facili pondera taurus amet. &c.*

Falluntur, qui hunc lusum puerorum tauris insidentium & inambulantium, eundem faciunt cum eo, de quo *Quintilianus* in Claudio cap. xx i. Exhibuit præterea Thessalos equites, qui ferros tauros per spatia Circi agunt, insiliuntque defessos, & ad terram cornibus detrahunt. Nam hîc pueri sunt; ibi Thessali equites: hîc mansueti boves; ibi feri: hîc immoti; ibi agitantur: hîc luditur per terga eorum; ibi cornibus detrahuntur in terram.

Dic mihi, quid simile est Thais & Hermione?

In membranis multiplex huius Epigrammatis inscriptio: *De certamine taurorum. De ludo puerorum cum iuvenis. Parabola taurorum.* Mediam cum vulgo sequuti sumus. Auctor tertiæ & ultimæ, idem ferè sensit quod viri docti, qui hîc de feris tauris agi falso commentabantur. Auctor atos bestiarios, qui spectaculo meridiano ut cum bestiis pugnarent operas suas locabant, propter desperatam audaciam posteriores Græci τῆς ἀαξέβουος vocabant. Socrates Histor. Ecclesiast. lib. vi. cap. xx i. & alii. Hos intelligit Novella C. V. *Parabolarios* seu *Parabolanos* ex voce Græca, terminatione Latina, dixit Iulius Firmicus. Apud quem lib. iv. cap. xv. *Faciet auctores, audaces, periculosos*, legendum fortè *Faciet auctoratos*: ut frustra sint qui hoc loco imperitiam Hellenis in eo reprehendant. Ad verbum *periculosos* vertit

vertit, cum hoc genus omne Græcis *παρὰ βόλοι κί
 παρὰ βόλοι δὲ κωμικοί* dicebantur, de quibus ad IV.
 Manilii, magni patris magna proles. Huiusmodi ve-
 natores, seu (Suetonii verbo, Augusti cap. XII 111)
 confectores, Claudianus *Audaces* vocat Panegyrico
 Manlii. *Audacissimos parabolanos* Acta passionis SS.
 Martyrum Abdonis & Sennes: *Tunc insit Valeria-
 nus eos introduci in Amphitheatrum, ut ferarum mor-
 sibus consumerentur. Et cum ut audacissimi parabolani in-
 gressi fuissent. &c.* Hoc respectu Grammaticus, quis-
 quis fuit, *Parabola* confinxit: audaci profectō & te-
 merario consilio. In Nummis Flaviorum spectan-
 tur duo boves coniuncti, quorum armos & terga
 puer nudus calcat, brachiolis divaricatis, & nescio
 quid ludentibus. Exhibet Æneas Vicus Parmensia
 Nummum Vespasiani, itemque alterum Titi, quo-
 rum aversa partes hac pictura insignitæ. Vide in Ves-
 pas. num. 31. & in Tit. num. 13. Nuperque ad-
 modum in egregio opere Numismatum Romano-
 rum Iacobus *Riccius Antverpianus* unum dedit Ve-
 spasiani Cos. VII 11. in quo iidem combinati bo-
 ves, iisque impositus puer. Sed non solum à puer-
 is verum etiam à feminis calcata in ludis tauro-
 rum terga, Seneca nobis fidem facit, De irâ
 lib. 11. cap. xxxi. *Aspice elephantorum (inquit)
 iugo colla submissa, taurorum pueris pariter ac feminis
 perculantibus terga impunè calcata. Eadem ferè om-
 nia quæ hic in tergo bubulo exhibita dicit Martia-
 lis, alii in equis patrata memoriæ produnt. Manilius
 lib. v.*

Nec non alterno desultor sidere dorso

Quadrupedum, & stabilis poterit defigere plantas

Per quos vadit equos. ludes per terga volantium,

Aut solo veclatus equo, nunc arma movebit. &c.

De equestribus his exercitationibus variis consu-
 le in eum locum incomparabilem Scaligerum. &
 vide etiam Nicephorum Gregoram lib. VII 11.

EPIG. XXXIV.

Hanc tibi, Fronto pater, genitrix Flaccilla puellam

Oscula commendo deliciasque meas. &c.

Epigramma est v. distichorum, in Iunianâ Editione

in duo malè divulgum. Quod vel sole meridiano
clarius: Vti etiam, Martialem hinc Frontoni & Flac-
cillæ parentibus mortuis commendare Erotion
vernulam, five filiolum recentem mortuam: Nam
quod Flaccilla viva patri defuncto commendavit,
viri docti hallucinatio est & merum somnium.

Ibidem.

Pallida ne nigras horrescat Erotion umbras.

Tò Pallida esse à malâ manu, non vanè fortasse ha-
siolor. In membranis est *Parvula*, & *Paucula*. Vnde
suspicio Martialis manum fuisse,

Paulula ne nigras horrescat Erotion umbras.

Nam exiguam fuisse Erotion, nullum est dubium,
puellulam utique nondum sexennem. Et huc allu-
sit in fine Epigrammatis, quod cum voto claudit:

*Mollia nunc rigidus cespes tegat ossa, nec illi
Terra gratæ fuerit: non fuit illa tibi.*

In Apophoretis disticho cxcv vetus & germanum
lemma reddidimus ex fide duum præstantissimo-
rum Codicum, MVLAE PAVLLAE. pro quo
hactenus excusum, *Mula pomilia*. Neque dubita.
Dixerunt antiqui *Paulus*, a. um, à quo diminuti-
vum *Paululus*, a. um, & *Pauxillus*, denique *Pauxillu-
lus* veteres Comici dixerunt: & qui stilum
ex iis formavit, A. Gellius lib. 8. cap. ult.
*Considerent an minuta ille admonitiones, nequaquam
tamen sint vel ad alendum studium ineptæ, vel ad oble-
standum frigide.* Lucretius *os a pauxilla & minuta* lib.
1. dixit, & sic alibi. Plauto etiam usurpatum, ne-
mo tam hospes est in literis qui ignoret.

EPIGR. XXXV.

Cum sibi redire de Patrensibus fundis.

Legendum de Patrensibus, non patruclibus. Sanè Pa-
trensibus clarè legisse Domitium constat. Versus, quo-
modo vulgo vulgatus est, non subsistit:

Cum sibi redire è patruclibus fundis.

Ineptè & putidè. *Patra* Achaia: urbs, & eò colonia
deducta

deducta ab Augusto. Hieronymus Chronico Eusebiano, num. MMIII. *Colonia Berytum & Patras deducta.* Nummus Augusti: COL. A. PATRENS. Hodieque *Patras* vocatur, teste Sophiano: *Bulabatra* Leunclavio.

EPIGR. XXXVII.

*Qua crine vicit Batici gregis vellus,
Rhenique nodos, aureamque * nitelam.*
Quaedam Edd. & MSS. *mitellam.* Scaliger in ora
mitelam.

EPIGR. XLV.

Istud, quae non est, dicere Bassa solet.
Accedunt Codicibus Gruterianis mei duo. Accedo ego eius interpretationi. Abutuntur otio suo, qui ad alia commenta confugiunt. Scaliger ad libri sui marginem emendabat,
Istud, quod non es, dicere Bassa solet.

EPIGR. LI.

Ave Latinum, Χαίρει non potes Graecum.
Corrigatur error typographicus, pro *potes* lege *potest.*

EPIGR. LII.

Cur igitur taceo, Postume, tu loqueris?
Longè venustiùs distinguetur,
Cur igitur taceo, Postume? tu loqueris.

EPIGR. LVI.

Fama Tutilium suae relinquat.
Ita habet liber omnium Scriptorum optimus, non *Rutilium*. Idem etiam annotatum Scaligero. Quod nomen hîc locum non potest habere. Prima enim corripitur, secunda producitur. Ovidius:

Et grave magnanimi robur mirare Rutili.
Nugatorius Pulmanni codex, qui *Lucilium* habet: & qui sic producit, *nugas* agunt. *Tutilium* proculdubio

dubio verum est. In veteribus Lapidibus, Q. TUTILI-
LIVS. M. F. & L. TUTILIVS. LVPERCVS.
item: T. ATILIVS. T. F. OVF. TUTILIVS.
Plinius Secundus Quintiliano suo, Epistolar. lib.
VI. Epist. xxxii. *Quamvis & ipse sis conti-*
nentissimus, & filiam tuam ita institueris, ut dece-
bat filiam tuam Tutily neptem, quum tamen sit nup-
tura honestissimo viro, Nonio Celeri. Restituendum etiam
hoc nomen ipsi Quintiliano alicubi, sed liber non
est ad manum.

EPIG. LVII.

Cum voco te dominum, noli tibi Cinna placere?
Sape etiam servum sic resaluto tuum.

Magis arridet lectio hæc optimi Scripti, præ vulgatâ,
Sape etiam servum sic resaluto meum.

Nam cum obvios quoscunque, quando nomen non
succurreret, dominos salutabant, de quo more Sene-
ca Epist. 111. mirum possit hercules videri, Martia-
lem servi sui nomen ignorasse. Primore etiam verfu
fortasse legendum — *nolim tibi Cinna placere.*
Quod te dominum salutem, non blandicias loquor,
non est quod tibi cupiam placere. Non. Fit illud ex
more, quo ignotos, etiam servos in viâ obvios, eo
nomine compellamus. Nemo (ut opinor) negaverit
quod tuum melius vulgato.

EPIG. LXI.

Res uxoris agit, res ullas Crispulus iste?
Res non uxoris, res agit iste tuas.

Non video quæ causâ dubitandi Grutero nostro,
si sic cum vulgg. Edd. legatur.

EPIG. LXIV.

Tu super æstivas, Alcine, solve nives.
Barbarè ita vulgg. Scripsi Alcine.

EPIG. LXIX.

Antoni Phario nihil obiecture Pothino.

Ita scribendum hinc esse, diximus ad Epigr. LXVIJ lib. I. non *Photino*. Perperam ferè hoc nomen concipitur in Lucano, Claudiano, aliis. Recte Plutarchus in Pompeio Ποθεινός vocat. Fuitque tempore Irenæi Lugduni in Gallia Episcopus Ποθεινός nomine. Hieronymus & Sophronius de Scriptoribus Ecclesiasticis.

EPIGR. LXXIX.

Ad Marullum. Sic prius editi. Nos auctius lemma ex opt. Cod. produximus, & cum veteri Lemmatographo *Marullam Paderastam* vocavimus. In membranis est *Pedarisiã*, unde facilis emendatio, *Paderastã*.

EPIGR. LXXX.

*Non deerunt tibi, si soles προπινης,
Viles Cappadocæ, gravesque porri.*

Προπινης (in MSS. nostris melioribus, *propinin.*) optimè Domitius interpretatus est *pragustare ante canam*. Canis edentulus, qui eum allatrat, ridicula *sésiles propinquus* comminiscitur, & ineptissimè exponit. Miratur *προπινης* dici de cibo, multa que rancida alia delirus senex. *Πρόπουξ* aliter dicitur *πρόπυξ*. Vnde Martialis alibi non semel *Gustum* vocat, Lib. XI. Epigr. xxxii. & LIII. quo Iulium Cerealem ferè ad easdem epulas invitatur, quas hinc Turanio describit. Idem prorsus convivium instruxit Stellæ, Nepoti, Canio, Flacco, & aliis, lib. X. Epigr. XLVII. Vbi etiã *Gustus* huius meminerat, si per imperitos quosdam scribas licuisset, qui elegantissimum locum turpi macula fœdarunt, & obscurarunt, sed à nobis pulchrè detersum, & pristino nitore restitutum; ita ut de plano legi possit. Sed de hoc, suo loco. *Gustus*, Petronio *Gustatio*, & aliter Latine *antecana* dicitur.

Ibidem.

Ibidem.

Parvi tibi condyli sonabit.

Viri docti iudicium iudicii dissimile quī hīc probem? consentis τὸ condyli nomē hominis esse, & maiore literā scribendum. Condylus nomen proprium lib. ix. Epigr. xcii. Hīc vero tibia parvi condyli, est tibia parvi foraminis. Nam ὁ κόιδολος, condylus, digitus. Audiamus, fodes, Domitium: Condylus in muscis dicitur digitorum curvatura usque ad dimidium orbem, de hoc intelligit.

Ibidem.

Hæc est cenula, Claudiam sequeris:

Quam nobis cupis esse tu priorem.

Fidenter τὸ turpiorem eieci, & volentibus membranis lectionem longè venustiorē reposui, quam vides. Hæc & à Domitio agnoscitur, & est in castigatioribus exemplaribus. Non moror qui contra sentiunt. Sic Horatius:

Et nisi cena prior, potiorque puella Sabinum

Detinet, assumam.

EPIG. LXXIV.

I, tibi desperdas Gaure: pusillus homo est.

Ita de consilio Scaligeri scripsi, qui me vexatissimi loci huius admonuit, & dubium his verbis firmavit. Hæc est vera lectio. Quæ noluisti mihi dare, ea tibi habeas. Sed dixit desperdas, pro malè utaris, ut Græci ἄσφραρῆναι, pro eo quod est, in malam rem ire: κακῶς ἄσφαρῆν. Pusillus autem homo, est τίμιβις, μικρολόος. Sic in Bueolicis Virgilianis desperdere carmen, est malè canere. Hæc ille, cui doctior orbis

Submissis defert fascibus imperium.

P. SCRIVERII
 ANIMADVERSIONES
 IN
 Martialis

LIB. VI.

EPIGR. V.

N

Il mihi respondes; tacitum te dicere, credo,

NON REDDES. *ideo, Cæciliane, rogo.*

Malim cum notâ interrogatoria post τὸ responder.

Nil mihi respondes? &c.

EPIGR. VIII.

Dignum quid fatuo, Severe, fecit?

Editio omnium prima,

Dic numquid fatuo, Severe, fecit?

EPIGR. XI.

Nec melior rhombus, turdusve dabatur Oresti.

Ita reposui ex optimo Codice, cum antea esset, etiam in Ed. principe, utraque Aldinâ, *Nec melior panis.* Quidam Scripti etiam *panis* præferunt. Sed præstat *rhombus*. Certè *panis* legi non potest. Sequentia attestantur. Nec aliter fuit in MS. quousus I. Gulielmius, cui & id rectius meritò videbatur.

tur. Quid, quòd & Persius rhombos turdis coniungat Sat. vi.

Nec rhombos ideo libertis ponere laetus,

Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.

Vbi antiquus Scholiastes: *Rhombus genus est piscis, qui non privatis, sed divitum mensis infertur.* Turdo autem obeso nil melius Veteribus, teste Horatio, etiam Nostro in Xenijs prælatus cæteris avibus turdus:

Inter aves turdus, si quid me iudice certum est,

Inter quadrupedes mattea prima lepus.

Et in iisdem sub Lemmate, *Turdorum decuria:*

Texta rosis fortassè tibi, vel divite nardo,

At mihi de turdis facta corona placet.

Columellæ quoque, M. Varroni de R. R. lib. iii, & Galeno lib. de cibis boni & mali succi; lib. iii. de aliment. facultat. & de attenuandâ victus ratione. Quin imò turdi in avium genere maximè palato grati probantur nepotum omnium summo gutturi Apicio. Commendabantur autem pingues. Ut etiam Ficedula; de quâ Varro in Sat. *Ταρχῆ Μαλισῆς*. De Turture Martialis ibidem:

Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,

Et cochleus tibi habe, perdere nolo famem.

Vide Animadvers. lib. iii. ad Epigr. LX.

EPIGR. XII.

Turat capillos esse, quos emit, suos

Fabulla: numquid Paulle peierat?

Postremus versus claudicat, toto pede reciso in vulgg. etiam in Editione principe, & priore Aldinâ. Nam in posteriore, sexdecim annis post natâ,

Fabulla: numquid ipsa Paulle peierat?

Scipfi,

Fabulla: numquid Paulle peierat? nego.

Sic disertè in duobus meis Codicibus. Eadem atguriâ Noster, lib. ii. Epigr. xx.

Carmina Paulus emit, recitat sua carmina Paulus.

Nam quod emas, possis dicere iure tuum.

Ex quo fortasse hoc in Fabullam mutuatum est & distortum à quodam Scholaastico. Τὸ ποικίλῃ sanè non videtur.

EPIGR. XIII.

Et placido fulget vivus in ore decor.

Codex Iunij & aliquot mei pro *decor* habent *liquor*. Optimè meo animo. Quod & in duobus Codicibus M S S. reperit magnus Turlebus, Advers. lib. XXI. cap. XXVIII. quamquam interpretatio, quam adhibet, falsa. Vide, si placet. *Liquor* hic est splendor resultans ex statuà Iuliæ. Sic Horatio, *vultus lubricus aspici*. Sic Claudianus IV Consulatu Honorij:

— *chlamys effluit auro.*

Id est fulgor aureus, qui è veste emicabat. Sic Statius Sylv. lib. I. in Vopisci Tiburtino:

— *Nam splendor ab alto*

Destruus, & nitidum referentes aëra testa.

Dicit splendorem ex auratis laquearibus in terram destuere. Quod quidem non Poëticè, sed Philosophicè dictum annotavit Papinianarum Lectionum cap. XXVII. doctissimus Gevartius. Adde Apuleium in Apologia, & in eandem Clarissimum Casaubonum.

EPIGR. XXI.

Perpetuam Stella dum iungit Hiantida vati.

Ita vulgati omnes libri. nos extritâ aut rejectâ in alium locum literâ *h*, edidimus *Ianthida*. Sæpissimè hoc nomen legitur apud Martialem, & ubique præposterè scriptum. Legendum *Ianthis*, *Ianthidos*. *Ianthis*, Violantilla Arruntij Stellæ. Puerilis est error. Tanto magis miror neglectum in omnibus editionibus.

EPIGR. XXIV.

Tu licet & manibus blandis, & vocibus infles.
Ita interpungit utraque editio Aldina, & vulg.
cat. Quis non videt comma post *manibus* ponend-
um, & connectendum *blandis vocibus*?

EPIGR. XXV.

Tu potes & patri miles & esse ducis.
Sequutus quidem sum membranarum quarun-
dam scripturam, cum vulgo legeretur, etiam in Ed.
principe, & utraque Aldinâ,
Tu potes & patria miles & esse decus.
Sed nunc vix decerno, utra præferri lectio debeat.

EPIGR. XXVIII.

Qui fles talia, nil fleas Viator.
A faustâ imprecatione concludit. Sed quæ illa?
Num hæc Raderi? *Felix esto, quicumque infelicitatem
huius pueri desles. felices enim non flent.* Vel potius eju-
dem altera lectio & interpretatio in Analectis?

Ni fles talia, nil fleas Viator.
*Nisi fles talia Viator, nil amplius fleas. hoc est, statim
morere, ut flere non possis; aut in saxum vel feram mi-
gra, quibus similiores quàm homini, qui flere talia solet.*
Miror equidem docti & diligentis viri hallucina-
tionem: cum sensus expositus sit, & iam Domitio
annotatus. Quicumque Glauciæ pueri miseratione
commoveris, nihil habeas, opto, unquam in vitâ
quod fleas. Alia lectio *Ni fles* (cujus meminit Do-
mitius, Editio princeps, & Aldina posterior, nam
prior *Qui fles*) vitiosa est & fatua. Ecce lib. x. E-
pigr. Lxi. in Epitaphio Erotij idem prorsus præ-
catur:

*Hic festinatâ requiescit Erotion umbrâ,
Crimine quam fati sexta peremit hujus.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
Munibus exigua annua iusta dato.*

*Sic lare perpetuo, sic turbâ sospite, solus
Flebilis in terrâ sit lapis iste tuâ.*

Discessurus fortassè Poëta in patriam, vernulæ suæ cineres & tumulum commendat futuro agelli sui domino, rogatque tenellis Manibus anniversaria sacra faciat, cum voto ut sic cum totâ familiâ semper salvus sit & incolumis, nullumque sit, præter Erotij, in horto suo sepulchrum. Aufonij haud impar votum est, in Præfatione Parentalium suorum:

*Nenia funereis fati officiosa querelis,
Annua ne tacitus munera prætereas. &c.
At tu, quicumque es Lector, qui fata meorum
Dignaris mæstis commemorare elegi;
Inconcessa tua percurras tempora vita:
Et præter injstum funera nulla fleat.*

EPIGR. XLII.

Nusquam tam nitidum micat serenum.
MSS. nonnulli, & Editio princeps sola (quod sciam) vacat. Probè. Interpretatur Lucanus lib. I. vers. 57.

— *pars ætheris illa sereni
Tota vacet, nullaq; obstant à Casare nubes.*

Ibidem.

*Ratus si placeat tibi Laconum,
Contentus potes arido vapore
Crudâ Virgine, Marciag, mergi.*

Tres hos versiculos in duobus codicibus Scaliger delevit.

EPIGR. XLVII.

Sive Numa coniux Trivia te misit ab antro.
Iubeo omnino recipi, quod non admissum equidem doleo, *misit ab Anna*, quod repertum Turacbo in vetustis. Cod. & in altero Divi fuisse testatur Lud. Carrio I. Antiq. Lectio. Quomodo &

nostrorum unus, non longè abeuntibus cæteris, misit ab amne. & , misit ad Annam. quod ultimum etiam Iunius Anglicani Codicis fide ad oram suæ Editionis annotavit. Ad lectionem hanc corroborandam, præter ea quæ ex Ovidio, Livio, & Dionysio diligenter observavit Raderus, huc facit Poëte nostri locus iste ex Epigr. LXIV, lib. IV. de situ hortorum Iulij Martialis:

*Longo Ianiculi iugo recumbunt
Celsa culmina delicata villa,
Hinc septem dominos videre montes,
Et totam licet aestimare Romam:
Albanos quoque Tusculorūq; colles,
Et quodcunque iacet sub Vrbe frigus:
Fidenas veteres, brevesq; Rubras:*

ET QUOD VIRGINEO CRVORE GAUDEY
ANNAE POMIFERVM NEMVS PERANNAE.

EPIGR. XLIX.

*Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se Cogisandra.*

Ridicula compositio, & inusitatum cæloque Latino prorsus inauditum nomen. Quod monstruosius adhuc in membranis, *Cogisandra*, *Cosigrante*, & foeturae eiusmodi aliæ. Scripsimus, *coci Santra*, minimissimâ mutatione, quod τὸ C. in G. & G. in C. vicissim migrare in tractatione M S S. satis abundeque cognovissem. Postea accessit V. N. Iani Doussa patris auctoritas, qui affirmabat sic disertè legi in quodam Codice Roelandij Antverpiani. Magnumque Scaligerum in orâ lectionem hanc annotasse, nuper admodum didici: utrumne ex veteti Codice, an ingenio, me clam est. Erat homo emunctissimæ naris, ac in restituendis Veterum monumentis sagacissimus. quod nemini paullo humaniori ignotum. Hoc prodigiosum nomen in Profodiâ suâ seu syllabis Poëtis sic laudat Smerius. Sed hoc opus ejus maiore studio quàm iudicio collectum

lectum est, & sæpè cum Io. Textore aves squamiferas, pisces plumatos fingendo, paria facit.

EPIGR. LII.

Sis licet, ut debes, tellus placata, levigata.
 Non minùs vera quàm elegans hæc lectio est, quovis nectare ambrosiâque suavior, & præ quâ vulgata *Sis licet inde sibi*, & inde nata nescio cujus emendatio, *Sis licet inde sito*, mera nautea est. Scias eam Palatini Codicis scripturam, auctoritate trium MSS. meorum firmari. In alijs etiam existat *Sis licet videbis*. In quo veræ lectionis manifesta vestigia. Neque dubita. Sic elegantissimum Iosiam Mercurum quoque correxissè accepi.

EPIGR. LV.

Fragras plumbea Nicerotiana.
 Laberij versus, quos hic tanquam ineditos profert noster Gruterus, laudat etiam in Commentarijs Domitius. Adscribam eosdem & ego, sed aliquantulo castigatiores:

*Et quacunque Syrus Nicerotes olet,
 Et quidquid croci, castiaque, cinnamig.
 Vidus casarie spirat delicatus Arabs,
 Hoc totus vobis nunc ego ad scenam adfere.*

EPIGR. LVIII.

*Cernere Parrhasios dum te juvat, Aule, triones,
 Cominus & Getici sidera ferre poli.*
 Post hoc distichon Scaliger in orâ libri sui interjicit distichon ex Epigrammate LX.
*Sic leve flavorum pereat genus Vspiorum,
 Quisquæ & Ausonium non amat Imperium.*
 Quam traiectionem, ut multas ejus viri alias, non probo.

EPIGR. LX.

Quicquid & Ausonium non amat Imperium.
 Malit idem, *Quicquid.* ut Horatius: *At ó Deorum*
quicquid. Sed omnes libri veteres habent *Quis*
quis.

EPIGR. LXI.

Meq; sinus omnis, me manus una capit.
 Scribe, *Meq; sinus omnes.*

EPIGR. LXIX.

Non miror, quòd potat aquam tua Bassa, Catulle,
Miror, quòd Bassi filia potat aquam.
 Nescio quid doctus vir habebat in animo, quare
 mutaret τὸ Bassi in Bassa. Nimis nempe indulget
 MSS. qui sæpè ridiculi sunt, & suas culpas laudi-
 bus mixtas habent. Lectio illa depravat Epigram-
 ma. Quid simplicius prioribus Editionibus?

EPIGR. LXXI.

Passet ad Hectoreos sollicitata rogos.
 Ita Gruterus noster fidem Palatini Codicis se-
 quitur, cui & astipulatur Anglicanus Iunij: sed
 revocavi antiquarum Editionura lectionem, *solli-*
citare toros.

EPIGR. LXXIV.

Calvans trifilem semitactus unguento.
 Tò trifilem, Lector, debes melioribus membranis,
 & Editioni principi. Nam utraque Aldina, cum
 ceteris vulgg. *Triphilem* aut *Triphilen.* Vitiosè. *Se-*
mitactus vero, debes incomparabili Scaligero.
 Τριπίστον calvam vocat, quæ tribus tantum crini-
 bus constaret; τριπίστον. *Fila* autem pro
 capillis etiam usurpavit Ianus Secundus noster,
 Hagiensis, Poëta cum Veteribus comparandus, &
 nulli recentiorum secundus. Iulix suæ, sive Ele-
 giarum libri I, Eleg. XI.

Dum venians capiti candida fila meo.
 Donec canescam, inquit. *candida filia,* cani capilli.

Semi-

Semitactus, ἡμίχαις Ⓞ. Nam *tangere oleo*, *tangere unguento*, Cato & Varro dixerunt. Propertius lib. IV. Eleg. III.

Sen meruit tangi parca lucerna mero.

Plinius alibi, ubi de uxore sive unxore agit, *attingere oleo* dixit. Quis iam vulgarem, aut etiam divinationes Criticorum non explodat?

Calviam Triphilem segmentatus unguento.

Huius vel lex carminis obstat. Vnde Turnebus olim corrigebat,

Calviam trifilem semitatus unguento.

Et nuper Gerardus Gontius,

Calviam tripalem semitatus unguento.

Rationes quas adhibent, vide, si lubet, apud Raderum in Commentario.

EPIGR. LXXVII.

Tam fortis, quam nec cum vinceret Artemidorus.

De nullo alio Artemidoro, quam de Tralliano, pancratiasta nobili, loquitur hic Poëta. De quo dubitare nos amplius non sinit hic Pausania locus, ex posteriore Eliacorum: Τὸ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς Ῥοδῆς (Ἰλίας) παλαιστοῦ τόλμημα, Ἀρτεμιδώρ Ⓞ γέν Ⓞ Τραλλιανὸς ὑπερεβάλετο κ' ἐμὴν δόξαν. Ἀρτεμιδώρ γὰρ ἀμαρτεῖν μὲν Ὀλυμπίων σιωπῶν παγκρατίζοντι ἐν παισὶν αἰτία δέ οἱ ἐγένετο τῆς διαμαρτίας ἢ ἄγαν νέον. ὡς ἢ ἀφίκετο ἀγῶν Ⓞ κἀρὸς ὃν Σμυρναῖοι Ἰωνῶν ἄγασιν, ἐς τυσσοῦτο ἄρα αὐτῶν τῆς Ῥοδῆς ἐπηνύξηθε, ὡς κρατῆσθαι παγκρατίζοντα ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς τῆς τε ἐξ Ὀλυμπίας ἀνταγωγῆς μετὰς, καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶν ἔς ἀγῶνας καλοῦσι, καὶ τριταθῆ ὃ π' ἀριστὸν ἴσ' τῶν ἀνδρῶν. &c. Id est. Sed Rhodij pa' a' rita (Hylli) laudes meâ sententiâ Artemidorus Trallianus vicit; qui cum tener admodum pancratiuum puerile inisset Olympia, amissâ ob ætatu infirmitatem palmâ, mox in Ioniam ad Smyrnas.

*sum ludos agitare, venit. tantum verò ei iam robore
 accesserat, ut eodem die & eos quos in Olympiâ adversa-
 rios habuerat, & in puerili ludicro quos imberbes appel-
 labant, & iam tertio loco virorum optimum quenque
 pancratio superaret.* &c. Huius etiam meminit Ano-
 nymus Græcus, auctor præstantissimus, in De-
 scriptione Olympiadum, Olympiadis CCXII an-
 no primo. ubi vixisse illum Galbæ Vitellijque im-
 perio intelligimus. De Iro nota res est. nec de Par-
 thenopæo fefellit Interpretes. de quo etiam le-
 gendus in Sylvis Statius, & Noster lib. IX. Epi-
 grammate LVI.

Ibidem.

Non aliter monstratur Atlas cum compare mulo.
 Pervenimus tandem ad eum locum, qui iam olim
 seculi sui maximum ornamentum Angelum Po-
 licianum exercuit. Rectè ille sagaciterque Poëtæ
 mentem odoratus est, pro *compare gibbo*, quomodo
 tuam vulgò ferè legebatur (sic certè in Editione
 principe, & Aldinâ an. MDXVI. nam in priore
 an. M. D. I. *mulo*) rescribendo *compare mulo*. Sic
 invenisse se in plerisque Veteribus MSS. minus-
 que vacillantis auctoritatis & fidei, longo verbo-
 rum ambitu testatur; non tamen dissitetur, in qui-
 busdam fuisse *gibbo* scriptum. Quomodo ferè no-
 stri omnes. In uno altereque tantum *mulo* reperi:
 quod è glossâ irrepsisse arbitror, & Martialis ve-
 ram primogeniamque scripturam esse,

cum compare ginno.

Quod cum non assequerentur imperiti librarij,
 aut oscitantes fortè non attenderent, *gibbo* trans-
 scripserunt, cum in exemplari esset *ginno*. Ut ut
 sit, Martialem ita voluisse, nullum mihi du-
 bium est. Et quis malignus ille aut barbarus, qui
 ingenio meo non hîc applaudit? Præfiscinè lo-
 quat, verissimè correxi. Plinius Histor. Natural.
 lib. VIII. cap. XLVIII. *In pluriam Græcorum est mo-*

unmen-

umentis, cum equâ muli coitu natum quem vocaverint ginnum, id est parvum mulum. Quæ postrema numquid è glossâ? De ginno vide Aristotelem Histor. Animal. lib. vi. cap. xxiv. & lib. ii. De generat. cap. ult. Legendus & Varro Rerum Rusticarum lib. ii. cap. viii. De ginnis huiusmodi & mulis paulis Noster lib. xiv. Epigr. cxcv.

Hu tibi de mulis non est metuenda ruina,

Altius in terris penè sedere soles.

Quæ adferuntur in hunc locum de Atlantibus sive Telamonibus gibbosis: quæque de gigantis nescio cuius mulâ, transeunda sunt, Lector, ut inepta & ridicula. Verè Politianus interpretatus est. quem adi Miscellaneorum cap. xxiii.

EPIGR. LXXVIII.

Huic Eras medicus, BIBAS CAVETO.

Vulgg. *Huic dicit m.* Sed codicis Palatini lectio auro contra non cara. Scribe verò aspiratione additâ, *Heras.* Ἡρᾱς. Ἡρῶδωρ, Ἡρᾱς. Μηνῶδωρ, Μηνῶς. Ξενῶδωρ, Ξηνῶς. Μυτῶδωρ, Μυτῶς. & sexcenta apud Græcos. Erastratus quoq; satis notus Medicorum filijs. Et Romæ in Tabulâ marmoreâ Palatij Columnensium, nomen P. SVLPICIUS HERA, Imp. Cæsare T. Ælio Hadriano Antonino Aug. Pio, & M. Ælio Aurelio Cæsare Coss. Inscriptio. Gruterianar. pag. cxxvi. & in iisdem pag. dccxxxviii, 9. P. VALERIUS HERA. Medicusque eo ipso nomine legitur pag. dcxxxiv, 8. hac Inscriptioe Mediolanensi, à magno ejus cive Alciato, inter cæteros, descripta.

V

F

M. PETRONIVS. HERAS. MEDICVS
SIBI. ET. SVIS. ET. ZOSIMO. DELI
CATO. ET. PETRONIAE. PRIMITIVAE

D

D

Lib. x. Epigr. lvi. *Eros quidam Medicus, aut Chirurgus.*

rurgus. Cujus, aut cognominis ejus, meminit verus lapis Alfisij :

P. DECIMVS. P. L. EROS
MERYLA. MEDICVS
CLINICVS. CHIRVRGVS
OCVLARIVS. VI-VIR. &c.

Apud Gruterum pag. CCCC, 7.

EPIGR. LXXX.

Textilibus fertis omne rubebat iter.

Edidit Gruterus *Tonfilibus*, ex uno alteroque Scripto. Sed cum non possem comminisci quomodo fertum possit esse tonsile, restitui, ut priores Editiones omnes, *Textilibus*. Sed malim omnino cum quibusdam membranis *Sutilibus*. pro quo quidam Scripti perperam *Subtilibus*. & *Sextilibus*. unde illud vulgg. *Textilibus*. Sutilis autem rosas in culinâ aliter, quam in opere coronario videtur accipere Apicius lib. 1.

EPIGR. LXXXII.

Tu né es, tu né (ait) ille Martialis,

Cujus nequitias iocosq, novit

Aurem qui modo non habet Batavam?

In Editione omnium primâ, & in utraque Aldinâ, *severam*. At verò omnes mei notæ melioris Scripti habent *Batavam*, non *severam*. cuius lectionis ne vestigia quidam ulla in membranis comparent; sed aut disertè præferunt *Batavam*, aut proximè illud accedunt. Hinc in proverbium abiit, vulgò iactata *Auris Batava*, nullo suo merito: nec hoc vult Martialis. cui, non est quod irascatur Dæmonium illud hominis Desiderius Erasmus, quasi iniuriam nobis faciat, & maiores nostros contemnat. Neque est, quod nobilis adolescens *Batavus* propterea Martialem temerè Domitianicum *Gnathonem* appellet. Imò hæc Poëtæ mens: Legisse Romæ ab omnibus, præterquam à *Batavis*, qui in armis & duriore vitâ educati, *Flaviis* tum militabant, & corporis *Augusti* custodes atque satellites,

tes, non admodum curabant Martialis carmina,
Vtique iuxta Persium,

Ceisi pratererunt austera poemata Rhamnes.

Quis ignorat militaribus ingenijs illam iudiciorū
subtilitatē deesse, quia (ut prodit in Agricolaē vi-
tā Tacitus) castrensis iurisdictio secura & obtusior,
& plura manu agens, calliditatem fori non exer-
ceat. Proinde hoc ad inelegantiam aut rusticita-
tem, opprobriumve totius gentis vertere nemo
sanæ mentis debet. Nec est, quod tantoperè in-
comparabilis Chiliastes stomachetur, aut indignē-
tur nostrates. Nec perperam exteri usurpent *aurem*
Batavam, pro agresti & crassâ: nisi ubi de militibus
sermo est, deque Martis, non Minervæ, pullis.
apud quos etiam hoc tempore qui eruditos mores,
auremque tersam quarit, nã ille plenus ruris &
inficetiarum est. Alij nobiscum agunt clementius,
& *aurem Batavam*, interpretantur tristem, severam,
castam, censoriam. Et Batavos priscos, nescio quis
laudat ceu rigidos disciplinæ & pudoris custodes,
abhorrentesque à spurcis & fœdis iocis. Quos
Lucanus *truces*, id est, acres, bellicosos appellat.
Nefandus quidam in Hypobolimæo suo Batavis &
Hollandis rusticitatem atq; aurem crassam agre-
stemque exprobrat; ipse omnium quot sunt, quot
fuerunt, bipedum inelegantissimus, nequissimus,
& maledicentissimus. Piscatores eosdem vocat il-
lustris Vespillonides: nempe illos animosos & in-
victos cives, tot bellisterrâ marique, tot dolis fru-
stra hactenus petitos, dolente atque indignante
maximo & potentissimo Europæ Rege.

EPIGR. LXXXV.

Editur en Sextus sine te mihi, Ruse Canonis.

Ita nobis videbatur potius legendum ex Vet. Ed.
& Cod. M S. quàm cum vulgg. *Editus est Sextus.*
cum quâ lectione Aldus facit priore editione, an.
M, D. 1. sed in alterâ an. M. D. XVII. *Editur en S. In*

utra-

utraque autem corruptè *camonis*. Nunc non dubitem rescribere,

Editur eu (vel, heu) Sextus sine te.

Nam diligentem suorum Epigrammatum lectorem Rufum Camonium, obiisse ante editionem libri sexti Poëta dolet, & hoc quasi Epitaphium ei statuit. Cæterum *Ruse Camoni* habet, præter Codices membranaceos, etiam Editio princeps. De hac elegantiori lectione Lectorem admonuerat Gruterus: tamen *Camonis* retinet, & interpretatur etiam in Curis secundis Raderus; quod miror: cum nullus idoneus sensus inde elici possit, aut qui Latinis auribus satisfaciat.

EPIGR. LXXXVI.

Possideat Libycas messes, Hermumq̄, Tagumq̄,

Et potet calidam qui mihi laudat aquam.

Prostat in orâ Editionis Iunianæ Anglicani Codicis scriptura *libet*. Lego itaque & interpungo:

Et potet calidam, qui mihi livet, aquam?

Delectari se impensè frigidâ significat; laudatque frigidam & nivatam aquam, eamque præfert calidæ ditiorum & procerum. Dicit indignos esse delicijs aquæ frigidæ, qui calidam semper bibunt, & thermopotant (ut Plautissem cum veniâ Lectoris) gutturem: quamquam ijs Midæ opes suppetant, Hermusque & Tagus aureis arenis fluant; & in horreis sit quidquid de Libycis arenis verritur: non invideo ipsius fortunam: ne mihi saltim aqua frigidâ & potus pauperum invideatur. Potet inquit calidam, qui mihi invidet frigidam. *Livere* pro invidere, non semel Martialis usurpat. Lib. ix. Epigr. xxxiii.

Albana livere potest pia quercus olivæ,

Cinxerit invictum quod prior illa caput.

Lib. x. Epigr. xii.

Et venies albis non cognoscendus amicis,

Livobisq̄, nigris pallida turba gentis.

Nec abhorret Staius Sylvar. lib. 1. in Epithalamio Stella & Violantilla:

— *rupesq; nitent, quis purpura sepè
Oebalis, & Tyrq; moderator livet aheni.*

EPIGRAMMATI huic vulgò ridiculum & absurdū lemma imponitur, *In bibentes aquam: cum debeat hoc aut simile, In invidentes sibi aquam frigidam.* Aldus, cum in principe Editione & priore suā legeretur *In bibentes aquam*, emendavit in posteriore *In aquam calidam.*

EPIGR. XCIII.

Psilotro vivet, aut acidā latet oblita cretā.

Difertè illud *vivet*, ut MSS. ad testimonium non citem, exhibet Editio omnium prima, & posterior Aldi an. M. D. XVII. Reliquæ omnes *nitet*.

EPIGR. XCIV.

Ponuntur semper chrysendeta Calpetiano.

Malim, *Calpetano*. quòd id nomen sapiculè in antiquis Lapidum monumentis occurrat. Et quidem sub Vespasiano, *C. Calpetanus Rantius Quirinalis*, & *C. Calpetanus Theorus*. ut quatuor alios *Calpetanos* omitteram, in veteribus Inscriptionibus nominatos. Sed temerè nihil mutandum: utique cum nomen *Calpetani* repugnare versui videtur. Media namque in nomine *Calpeti*, noni Æneadarum regis, corripitur, ex Ovidio plusquam manifestum est, *Fastorum* IV.

Ille dedit Cypri repetita vocabula Troia;

Et tuus est idem, Calpete, factus avus.

A *Calpeto*, *Calpetanus* & *Calpetianus*. Notandum autem Nasonis istum locum ita incorruptè à Servio Virgilij interprete produci; qui vulgò mendosè circumfertur:

Ille dedit capta repetita vocabula Troia.

P. SCRIVERII
 ANIMADVERSIONES
 IN
 Martialis

LIB. VII.

EPIGR. I.

A

Ccipe Belligera &c) Malè hoc Epigramma sex distichorum conceptum est. Duo enim priora constituunt unum Epigramma : reliqua quatuor aliud. Quemadmodum nos edidimus. Miror Scalligerum in Græcâ suâ Anthologiâ vulgarios codices secutum. Non enim singulare Epigramma est duodecim versuum, sed duo diversa Epigrammata, quæ perperam in unum coaluerunt.

EPIGR. X.

Padicatur Eros.] Hoc nomen à nobis hîc restitutum. Antea fuit *Oros*. In membranis plerisque est, *Heros*.

Ibidem.

Ibidem.

Fellat Linus. Olle, quid ad te?] An legendum sit *Pinus* cum notæ melioris Codicibus scriptis, eruditi Lectoris esto iudicium. Sanè hoc nomen esse proprium memini, lectumque in Plinio Natural. Histor. lib. xxxv. cap. x. Cornelius Pinus, qui cum Actio Prisco, Honoris & Virritis ædes Imp. Vespasiano Aug. restituenti pinxit, & in auctoritate fuit.

EPIGR. XII.

Ludimus innocui. scis hoc bene. iuro potentis

Per gentum Fama, Castaliumq; gregem.

Hæc optimè sic concipit optimus liber. Vitiosissimè vulgg. Codd.

Ludimus innocui verbis. hoc iuro potentis.

EPIGR. XIV.

Vel Stella cantata meo, quas flevit Hiantis.

Ianthu legendum cum hic, tum Epigr. seq. & alibi, supra a nobis indicatum.

EPIGR. XX.

Dulci placenta sordidam linit mappam.

Corrupta esse arguit optimus liber, in quo *Buccis plangentem*. Sed illud *plangentem* manifestò mutandum in *placenta*, ut habent ferè Editiones. *Buccas placenta* dixit, ut lib. vii. Epigr. lxxv.

Buccellas misisse tuas te, Pontia, dicis.

quas ante eodem Epigrammate *quadram placenta* dixit. Lib. iii. Epigr. lxxvii.

Necte liba iuvant, nec secta quadra placenta.

Lib. x. Epigr. v.

Interq; raucor ultimus rogatores

Oret caninas improbi panis buccas.

Bucca sunt frustula panum demorsa, quæ ideo Galli *morsellos* vocant.

*Ibidem.**Et excavata pellis indecens vulva.*

Nihil mutandum. Vulva suis, quæ iam peperit, in delicijs. Quod non obscure Martialis infra docet. & Plinius in Historiâ Naturali. Potest hic videri sagacissimus amicus noster nasum suum non consuluisse, cum τὸ *pellis* corruptum censeret.

*Ibidem.**Analekta quidquid & canes reliquerunt.*

Fortè *Analekta* hic novâ significatione, ὁ ἀνάλεκτος, non τὰ ἀνάλεκτα. Vide ad lib. XIV. Epigr. LXXX.

EPIGR. XXXI.

Et flavas medio vapore Chias.

Intelligi putem ficus hibernas. quas *gelatas* vocare videtur lib. IV. Epigr. XLVI.

Et ficus Libycâ gelata testâ.

Nihil ineptius potuit comminisci, quàm quæ ad eum locum adolescens Hispanus annotavit. Vide, (fodes) & ride nugacissimas nugas. Ficus in arbore, ex ipsa usque Africâ cum suis testis allata, ut Romæ maturescerent diebus Brumalibus, meridie ad vaporem Solis exponebantur; quo consequebantur, ut maturescentes flavescerent. *Meridium vaporem* vocat meridianum. Temperato vapore aridas interpretatur Domitius. Ficum hibernam dixi *gelatam* vocari: nunc succurrit & alia interpretatio. Nempe, *gelatam* ficum dici fortasse constipatam densatamque in testâ. Epigr. LII.

Et Libycâ fici pondere testa gravis.

EPIGR. XXXII.

Per varias artes, omnis quibus area servit.

Malè capitur hic vulgò locus. Mihi videtur intelligendum τὸ *Area*, pro vitâ. Infra ad libri X. Epigramma XXIV. exponetur.

EPIGR. XXXIII.

Neglecto quid, inepte, pedes perfundis amictu?
 Nondum video, quare *Deiecto*, quæ vulgg. & meliorum Codd. lectio est, excludi debeat, substituto in vicem *Neglecto*. Viderint Docti. Equidem veterem lectionem reponendam censeo.

EPIGR. XXXVI.

Plurima, quæ posset subitos eludere nimbos.
 Nescio quomodo acciderit, quod me, genioq; *Martialis*, & libris omnibus invitis, *eludere* editum sit, cum *effundere* passim probè legatur. Non nemo *desendere* malit. Sed recepta lectio sollicitanda non est.

EPIGR. XL.

Pectore non humili passus utrumque Deum.
 Ridiculum de Claudio & Nerone, quod visum Domitio. Intelligit Domitianum iratum & placatum. Quod rectè etiam notatum Raderus. quem vide.

EPIGR. XLVII.

*Perdiderant iam vota metum, securaq; flebat
 Tristitia, & lachrymis iamque peractus eras.*
 Hæc sunt flocci. Membrana nostræ, & Anglicanus Iunij:

— *securaq; flebant*

Tristitia cum lachrymis, iamque peractus eras.
Tristitia & *Lachryma*, sunt carmina lugubria. Quæ nomine quinque primos libros exilij sui inscripsit Ovidius. *Tristitia* inquam, non *De tristibus*. Ita igitur mecum lege, certus hæc optimam esse lectionem.

EPIGR. L.

Fons domina, regina loci quo gaudet Ianthia.

Ita scribendum hoc nomen, non *Hianthe*, jam plus semel monuimus.

EPIGR. LII.

Pompeium quæras (& nosse forsitan) Auctum.

In veteri Inscriptione, Collectaneorum Gruterianorum pag. 1000. XVI, 8.

M. POMPEIVS. AVCTVS. LIB.

Vbi tò *Lib.* fortean est *librarius*.

EPIGR. LV.

Damnatam modò M. tributi.

Cum eruditissimo Turnebo & Grutero malui *tributi*, quam *tributi*.

EPIGR. LVI.

Astrapolumq; piâ cepisti mente, Rabiri.

In V. C. est, *percepisti*, lego *percepisti*. Syncope Auctori nostro & Poëtis perfamiliari. Eam aliquot locis è fugâ retraximus, & Martiali postliminiò redonavimus. Vide ad lib. II. Epigr. LXIV. itemq; lib. III. Epigr. XXII. Et ibidem ad Epigr. LXVII. in Attactu.

EPIGR. LXVII.

Vndenas vorat in die puellas.

Vetus hæc lectio perplacet. Correctorum inventum *dolat*, aut *solet*, quomodo probem? Infra versu à fine tertio:

Sed planè medias vorat puellas.

Nihil ergo supra mutandum.

Ibidem.

*Harpasto quoque subligata Indit,
Et flavescit hapbe, graveuq; drancu
Halteras facili rotat lacerto.*

Ita reponatur. Veram eam lectionem præsto. neque dubita. Editio nostra, in hoc secutuleia Gruterianæ, mirè hic depravata est.

EPIGR. LXIX.

Hanc sibi inrepetat magni senū Atticus hortus.

Vera hæc lectio ; non vera doctissimorum hominum interpretatio. Ajunt intelligi Platonem per magnum senem ; Academiam per hortum. Ego vero neque Academiam hortum vocari concesserim, neque alius Philosophi hortum agnosco, præterquam Epicuri. Is enim primus, auctore Plinio, Athenis hortos habere instituit. Diogenes Laërtius. Staius Sylvarum 1.

Mallet deserto senior Gargettius horto.

Et Auctor Ciris, falso Maro creditus, initio Poëmatis. Cicero De finibus bonorum & malorum V. statim in libri limine. Alij. Quòd autem Epicurum senem magnum vocet ; sciendum, magistrum illum otij & hortorum à sectatoribus eius pluris factum, quàm Platonem à suis.

Ibidem.

Non tua Pantanis nimium se præferat illi.

Ita de consilio Scaligeri scripsimus, cum corruptè & variè legeretur antea, *Parthenium, Parthenis, & Panthenis*. Rectè *Pantani*. Παντανίς. Masculinum Παντανίος, Philosophus Christianus in Ecclesiasticâ Historiâ Eusebio laudatus, & alibi à Clemente Alexandrino ; cuius ille præceptor fuit & Doctor.

EPIGR. LXXII.

Sic vincas Noviumq̄, Publiumq̄,

Mandris & vitreis latrone clusos.

Mandris, fortalsè *quadrigris*. Nam *quadrigris eburneis* Neronem lulisse, prodit Suetonius. Lege Scaligerum ad Catalectum Lucani (uti vetus inscriptio præfert) de laude Pisonis, ipso sine.

Nondum casus adhuc matre iubente Lacon.

De puerorum apud Lacones *διαμαργάσει*, præter ceteros Pausanias Laconicis, ubi ad aram Dianæ Orthiæ factam meminit, Plutarchus, Lucianus, Philostratus, Seneca, Tertullianus ad Martyres. Philostratus autē conferendus cum Pausania. & legendus mox antiquitatis omnis peritissimus & accuratissimus noster Meursius, in luculento opere, quod præ manibus habet, B. Reip. lit. propediem emittendum, DE FESTIS GRÆCORVM.

EPIGR. LXXXII.

Delapsa est misero fibula; verpus erat.

Si verpus, hoc est *ψαλὸς καὶ ἀνδρὶ ἀκροβυστίας*, quomodo illi induci potuit fibula? Valde miror. Hæc Scaliger. De infibulatione consulatur Cornelius Celsus.

EPIGR. XCIV.

Unguentum fuerat, quod onyx modò parva gerebat.

Nota genus. Vnicum enim hoc exemplum puto superesse, quo *onyx* genere foeminino enunciat. Nam masculino ceteri omnes Scriptores. Horatius lib. IV. Od. XII.

Nardi parvus onyx eliciet cadum.

Catullus Elegiâ de comâ Berenices, *Vester onyx*. Propertius lib. II. Eleg. XIII.

Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Iterum Eleg. VIII. lib. III.

Et crocino naves murrheus ungat onyx.

Ipsè etiam Martialis masculinè lib. XI. Epigr. L.

Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.

Quibus omnibus locis, *onyx* est ampulla, sive vas unguentarium ex onyche gemmâ. Pro ipsâ gemmâ lib. XII. Epigr. L.

Calcatusq; tuo sub pede lucet onyx.

Et Papinius cùm alibi, tùm Sylvar. lib. I. Epithalamio Stellæ & Violantillæ:

—— *Hic dura Laconum*

Saxa virent, hic flexus onyx. ——

Lucanus, & alij; quos parco adscribere. Hunc aliqui lapidem alabastriten vocant, teste Plinio lib. xxxvi. cap. viii. Quem cavant, inquit, ad vasa unguentaria; quoniam optimè ea incorrupta servare dicitur. Dioscorides lib. v. *Αλαβαστρίτης λίθος ὁ καλούμενος ὄνυξ*. Martialis ergò hoc loco *onyx parva ἑλληνικῶς, ut ἡ ἀλαβαστρίτης*. Erit fortasse, cui insolens hæc generis commutatio displicebit, & nomen proprium latere autumabit, legendumque: *quod onyx modo, Nerva gerebat*. Vel simile nomen. Quod studiosis, quibus maius otium superest, investigandum relinquimus.

ERIGRAMMATA,

Quæ ex codice Anglicano Editioni suæ Iunius hic aditruxit, spuria sunt & ridicula. Quare non veritus sum illis transversò calamo notam culpæ illinere, & ceu importunos hospites furcillis eijcere. Exhibentur, & stercore oblinantur; merx enim commictilis, ut ille ait.

P. SCRIVERII
 ANIMADVERSIONES
 IN
 Martialis

LIB. VIII.

IN EPISTOL. AD DOMITIAN.

E*T* *puto propter hac leguntur.*] Malim cum plerisque MSS. Editione omnium primâ, Aldinâ utraque, alijsque Edd. exoletis, *legentur.*

Ibidem.

Quamvis autem Epigrammata à [ita tres mei Scripti, & Aldi Editio postrema] severissimis quoque & summa fortuna viris ita scripta sint, ut Mimicam verborum licentiam affectasse videantur, &c.] Optima hæc est lectio, & quam omnino flagitat sententia. Mimicam inquam, non nimiam legendum. fideiubentibus etiam me branis nostris. Lib. III. Epigr. LXXXVI.

Ne legeres partem lascivi casta libelli,

Pradixi, & monui: tu tamen ecce legis.

Ed. si Panniculum, si spectas casta Latinum,

Non sunt hæc Miris improbiora, lege.

Lib.

Lib. II. Epigr. XLI.

*Mimos ridiculi Philistionis,
Et convivia nequiora vita.*

Ovidius:

Scribere si fas est imitantes turpia Mimos.

Item:

Quid si scripsses Mimos obscena iocantes?

Diomedes Grammaticus lib. III. *Mimus, est sermo cuiuslibet motus sine reverentia, vel factorum cum lasciviâ imitatio.*

Ibidem.

Egotamen illis non permisi tam liberè loqui, quàm solent, cum pars libri & maior & melior ad maiestatem sacri nominis tui allegata sit. Meminerit non nisi religionis purificatione lustratus accedere ad templa debere. Implexam sententiam novâ interpunctione evolvo: Egotamen i. n. p. t. l. l. quàm solent. Cum pars l. c. m. e. m. a. m. s. n. t. alligata sit, meminerit non nisi r. p. lustratus accedere a. t. d. Sic paret, retinendum omnino tò lustratus, nec audiendos Codices, aut etiam viros doctos, qui lustratos ingerunt. Me potius audi interpungentem: alioqui non rectè capies mentem Poëta.

EPIGR. II.

Et linguâ pariter locutus omni.

Quadrifrontem Ianum innuit, quatuor linguis locutum. Doctissimus Grammaticus Servius ad Virgilium, ubi agit de Iano Quadrifronte, versiculum hunc Martialis laudat. Et Quadrifrontis Iani meminit alibi Noster:

Et Fora tot numerus, Iane, quot ora geris.

Ibidem.

Addas IANE PATER tuam rogamus.

Infra ad Epigramma octavum exponimus.

Argentifuriosa sui cum stemmata narrat.

Hic comitia Criticorum convenerunt, utrum *fumosa* an *furiosa* legendum esset. In magni Lipsij, *fumosa* praeferentis, sententiam abiisse plerosque video; Ianum Gruterum, Andream Schottum, D. Heraldum, & M. Raderum. Sed eorum magistratus vitio creatos observavi. Seneca de Brevitate vitae cap. XII. *Illum, inquit, tu otiosum vocas, qui Corinthia paucorum furore pretiosa, anxiam subtilitate concinat, & maiorem dierum partem in aruginosis lamellis consumit.* Vel fortasse an *furiosa* dixit, quod rancidus senex Euctus vanissimo verborum strepitu pocula sua, quae volebat archetypa videri, putidissime ostentaret & iactaret. Cicero de Oratore I. *Quid enim tam est furiosum, quam verborum vel optimorum atque ornatissimorum sonitus inanis, nullam subjectam sententiam, nec scientiam?* Itaque correctionis illius nullam rationem habendam censeo.

Ibidem.

*Hic scyphus est, in quo misceri iussit amicis
Largus Aacides, vividiusque merum.*

Optimè *vividiusque*. & revocatum omninò oportuit. Codices vulgarij, etiam quidam Scripti, manifestò corrupti sunt, & *bibit usque*, vel & *bibit ipse*, vel *ebibitusque*. Optimus liber noster habebat, *invividiusque*: ex quibus vestigijs legendum *vividiusque*, qui nò videt, nam ille luscitiosus est, aut potius cæcus. Miror à nemine hactenus, præterquam à Scaligero, aureolam istam lectionem animadversam esse: cum eam Calderini codex alius in Commentario, editioque Aldi postrema anni MD XVII. disertè præferant. Prima ejus, ut & Editio omnium princeps, multaque alia depravatae sunt. Legendum, inquam, *vividiusque*. Nam Homerus,
ad

ad cuius locum alluditur, ἐν τῇ προεβίῳ, hoc est Ἰλιάδῃ, dixit ζωγότερον.

ζωγότερον ἢ κέραυρε —

Quod diverse à Veteribus exponi, ex Plutarcho in Symposijs discimus. ζωγός autem est vividus, ζωγότερον vividius. Noster lib. XI. Epigr. LVIII. cum scribit,

Iuppiter Ambrosiâ satur est, & nectare vivit.

Videtur emendandus --- & nectare vivo. In membranâ ibi est iuno & iuno. Sanè Iuno, quod quis fortassè suspicetur, legi non potest, sensu non admittente, etli addicentibus libris. De lectione vividius monuit nos Scaliger Castigationibus in Callullum, ad versum : *Inger mi, calces amariores.* Et in Manilianis, lib. V.

EPIGR. VIII.

Principium des Iane licet velocibus annis, & c.

Te primum pia turba roget, te voce saluent.

Non dubito membranarum lectionem veram esse, te vota saluent. quomodo correxi. Nam in omnibus Votis Ianus primus invocabatur, etiam in publicis. Infra lib. X. Epigr. XXVIII. ad Ianum:

Annorum nitidig, sator pulcherrime mundi,

Publica quem primum vota precesq, vocant.

Auctor Originis Gentis Romanæ: Quia prior Ianus in Italiam advenerat, cum eum & Saturnum post obitum divinis honoribus cumulandos censuissent, in Sacri omnibus primum locum Iano detulerunt: usque eo, ut etiam cum alijs Dijs sacrum fit, dato thure in altari Ianus prior nominetur, cognomento quoque addito PATER. Vnde Virgilius VIII. *Æneid.* sic ait:

Hanc Ianus Pater, hanc Saturnus condidit arcam.

Horatius festivè:

IANE PATER clarè, clarè cum dixit APOLLO,

Libra movet metuens audiri, PULCHRA LAVERNA

DA MIHI FALLERE: DA IVSTVM SANCTVM-
QVE VIDERI.

Noster huiusce libri Epigrammate II.

Addas Iane pater tuam, rogamus.

Seneca in festivissimo Ludo de morte Claudij:
Primus interrogatur sententia Ianus pater, homo quan-
tumvis vaser, qui semper videt *ἀμύα πρῶτος ὠνὲς ὀπίσσω.*
Macrobius Saturnal. I. cap. IX. Xenon primo Ita-
licon tradit Iannum in Italia primum DIS templa fe-
cisse, & ritus insituisse Sacrorum: Ideo eum in sa-
crificijs præstationem meruisse perpetuam. Legantur
ibidem quæ paulo post sequuntur. Arnobius lib.
III. adversus Gentes: *Quem (Iannum) in cunctis
anteponitis precibus, & viam vobis pandere Deorum
ad audientiam creditis.* Idem lib. IV. Incipiamus er-
go solemniter à Iano & nos patre. Cicero II. De na-
tura Deorum: *Principem in sacrificando Iannum
esse voluerunt.* Catō de Re Rustica, tit. CXLI.
Alij. Insignitè Ovidius primo Fastorum:

*Mox ego: Cur, quamvis aliorum numina placem
Iane, tibi primum thura merumque fero?
Ut possis aditum per me, qui limina servo,
Ad quoscunque voles, inquis, habere Deos.
At cur lata tuis dicentur verba Calendis,
Et damus alternas accipimus, preces? &c.*

Adjunge Servium I Æneidos, versu illo: *Cantus
Fides, &c.* His, & præfertim unico Nasonis loco,
inductor, ut rescribam hic cum antiquis Edd. *Te
primum pia thura rogent.* Pessimè meo animo qui-
dam libri:

*Te primum pia turba roget, te voce salutet.
Quod doctus & diligens Interpres eam sibi arri-
dere dicat, malle tacuisset. Revertue:
Te primum pia thura rogent, te vota salutent.*

EPIGR. XI.

Pervenisse tuam iam te scit Rhenus in urbem.

Hic urbem tuam, Romam simpliciter accipio. nam dictum, tanquam magnificis operibus à Domitiano ornatam, & quasi denuò exadificatam; ut quam penè totam instauraverit incensam à Nerone, mihi non fit verisimile. Utique qui didicerim Scriptores, qui de Vrbe verba faciunt, sic loqui. Ovidius Metamorphoseôn lib. xv.

Casar in urbe suâ Deus est.

Plinius Panegyrico ad Traianum: *Ac primum, què dies ille, quo expectatus desideratusq; Urbem tuam ingressus es?* Martialis ipse lib. vi. Epigr. Lxxx. & de Spectaculis Epigr. lll. Vetus Inscriptio Aquæductus ad portam Exquilinam: (Grut. pag. CLXXVI)

IMP. CAES. M. AVRELIVS
ANTONINVS. PIVS. FELIX. AVG.
PARTH. MAXIM. BRIT. MAXIMVS
PONTIFEX. MAXIMVS
AQVAM. MARCIAM. VARIS. KASIBV3
IMPEDITAM. PVRGATO. FONTE. EXCISIS
ET. PERFORATIS. MONTIBVS. RESTITVTA
FORMA. ADOVISITO. ETIAM. FONTE. NOVO
ANTONINIANO
IN SACRAM VRBEM SVAM
PERDVENDAM CVRAVIT.

Ibidem.

Nullum Romæ ducem, nec te sic, Casar, amavit.

Sincera hæc vetus & recepta lectio est, nec temerè interpolanda. *nei te, & nisi te,* suaves ingeniorum lusus sunt. Lege hic Raderum. Est etiam qui conjicit, *nec se. Πάντα φίλα κόμισ.*

EPIGR.

EPIGR. XIV.

Admittant soles, & sine sole diem.

Vulgatorum *sine face* durius videbatur pro *sine nube, pluviam, nive, &c.* idcirco admilimus Cuiacianam emendationem (Observat. libro & cap. XIII) *sine sole*, promptam proculdubio ex membranis. Sanè illam mihi in codice Doufano observatam jam olim memini.

EPIGR. XV.

Disi nova Pannonici numeratur gloria belli.

Cùm variare animadverterem optimas membranas, & scribere *roriga*, conjeci aliquando *lorca*, i. e. *laurea*. Sed nihil temerè mutandum.

Ibidem.

Dat POPVLVS, dat gratis EQVES, dat thura SENATVS,

Et ditant Latias tertia dona tribus.

Vir Illustris in quodam schedio: Hæc, inquit, non sunt pili. *Ditant* depravatam ex *litant*. neque mirandum, si scriptum fuerit, *Et litant*, quum prior corripiatur in eo verbo. Sic enim alibi, *Et pilata reddit*. quum utrobique *Atque non Et* poni debuerit. Scribe ergo:

Atque litant Latias tertia dona tribus.

Non aliter sententia Epigrammatis postulat. non aliter scripsit Martialis. Populus continet, Equitem, Senatam, Tribus. Omnis populus litat, scilicet Eques, Senatus, Tribus, sive Plebei. Hactenus Scaliger. At pace Manium eius dictum sit, non pili est ea correctio. Receptam lectionem mordicus retineo:

Et ditant Latias tertia dona tribus.

Per *Latias tribus* Romani populi tenuissimos intellige, quibus congiarium datum innuit Auctor. *Tertia dona* vocat munificentiam trium ordinum Urbis, Senatus,

Senatus, Equitum, & Plebis, quos superiori versu commemoravit. Nam *Populus* hic pro plebe capitur: appellatione *tribuum* vilissimi quique & pauperissimi notantur: unde & *tribulis* pro paupere & egeno ac capite-censo sumitur apud Horatium, & Poetam nostrum lib. IX. Epigr. XLIX, & LVII. Claudianus habuisse in animo hunc locum videtur, Panegyrico in VI Consulatum Honorij.

— *tecum prelarga vocavis*

Distandas ad dona tribus. —

Huc spectat & Plinius in Panegyrico Traiani: *Nisi verò leviter attingi placet locupletatas tribus, datumq; congiarium populo.* Hoc igitur vult Martialis elegantissimo hoc Epigrammate: Dum narratur laurea Pannonici belli, atque adeò propter hæc profperè gesta Senatus, Eques, Plebs publicè testatur lætitiã suã, interea Roma notabit aliam laureã tuã. quã? quòd tu perspicis tuorum erga te animum: quòd tute tibi ipse testi credis de tuorum pio in te studio. Nam totum Epigramma uno spiritu à capite usque ad ultimum pentametrum percurrendum est, sine distinctionibus periodicis, neque subsistendum priusquã absolveris. Mens, inquam, Poetæ est: Dum ad nuncium victoriæ tuæ, ô Germanice, tres Urbis ordines litant propter triumphum Sarmaticum, hunc quoque alium triumphum notare animo debes, quòd ita intentum sacris populum ob res gestas tuas videns hoc affecutus es, ut tibi constaret de pio tuorum in te animo. Nam Principi non minor est triumphus hostes debellasse, quã suorum erga se benevolentiam perspexisse. Ita igitur, ut dixi, & edendum curavi, unico spiritu leges. Nam vulgò absurdissimè,

Quid tibi de sanctâ credis pietate tuorum?

Tolle interrogationem, & *Quod non Quid lege,* & continua cum superioribus. Nec minor, inquit, erit ista laurea, quod tibi *αὐτόπτη* credis de pietate

pietate & devotionem tuorum in te. Non enim alijs recitantibus ex auditu certior factus es de eorum animo, sed tu presens vides intentos omnes rei divinæ ob tuam lauream. Pluribus jam & bis terve idem diximus, quia hætenus nemo affectus est ne minimam quidem partem mentis Poetæ. quæ uti plenius planiusque lectoribus pateat, opere pretium existimavimus (quippe ex mustaceo hoc laureolâ quærentes) bis idem Epigramma hic apponere: primò ut corruptum vulgò & Cimærijs tenebris obscurius circumfertur: deinde ut à nobis favente Apolline emendatum est, atque illustratum.

EPIGRAMMA XV. LIB. VIII.
juxta fidem Edd. vulgar.

*Dum nova Pannonici narratur gloria belli,
Omnis & ad reducem dum litat ara Iovem.
Dat populus, dat gratus eques, dat thura senatus,
* Et ditant Latias tertia dona tribus.
Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos,
Nec minor ista tua laurea pacis erit.
Quid tibi de sanctâ credis pietate tuorum?
Principis est virtus maxima, nosse suos.*

* Sic utraque Editio Aldina. Sed princeps omnium, quotquot extant, hoc modo:

Et litant Latie tertia dona tribus.

IDEM PRISTINO NITORE REDDITVM:

*Dum nova Pannonici numeratur gloria belli,
Omnis & ad reducem dum litat ara Iovem;
Dat Populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus,
Et ditant Latias tertia dona tribus;
Hos quoque secretos memorabit Roma triumphos,
Nec minor ista tua laurea pacis erit,
Quod tibi de sanctâ credis pietate tuorum.
Principis est virtus maxima, nosse suos.*

Exigua, imò paucillula interpolatio vide quantum lucem

lucem obscurissimo loco adferat! Infinita talia sunt in his Notis, si attentè legantur, & nostra cum vulgatis conferantur, pensiculateque examinentur.

Summum virum Isaacum Casaubonum eruditissimis in Suetonium Animadversionibus, lib. IX. video laudare,

Et libant Latias tertia dona tribus.

Ad eundem Scriptorem Marcilius, Domitiani cap. CVI. legendum edicit,

Et ditant Latias tertia dona tribus.

Antiquè scilicet scriptum *Latias*, pro *Latias*. unde factum *Latias*. Cor Zenodoti! Nec saniora, quæ ibidem de secreto triumpho.

EPIGR. XVIII.

Sic tua, Cirini, promas Epigrammata vulgo, &c.

Revocandum omnino hoc Epigramma ad priorum Edd. lectionem. Qui nuper interpolavit, corripit, neque ferendus est. Legit ille, sensu minime planiore, licet approbante Radero, *Vt tua, Cirini.* & versu secundo, *Vel mecum possis, vel &c.* Versuque item sexto, *Pindaricos nosset.* Restitue, *Sic tua, Cirini.* Item, *Vt mecum possis.* Item, *Pindaricos posses.* Miror quid animi illi erat, quod hæc ausus sit temerare. Fidem, inquires, membranarum suarum secutus est. Audio. Sed multa futilia sunt in MSS. Quibus qui se totos dant, & plurimum tribuunt, nã illi sæpe ridiculi sunt, & librariorum vitrea fracta pro Auctorum gemmulis temerè exponunt. Iis plus deferri, quàm sensui, profectò non oportet.

Induobus exemplaribus video Scaligerum ad oram emendasse lemma hujus Epigrammatis, *Ad Cyrenium*, & in Carmine *Cyreni*.

EPIGR. XXVII.

Munera qui tibi dat locupletis, Gaure, seniq;

Si sapi. & sentis, hic tibi ait, Morere.

In duobus Codd. quos olim Daniel Rogerius

contulit, *ἀπὸ τῆς* hic legitur *hoc*. Vnde scribendum fortassis atque interpungendum:

Ss sapi, & sentis hoc; tibi ait, MORERE.

EPIGR. XXVIII.

Batis in Hesperia t quoque lavit aqua.

Ad germanam lectionem praestitit hic Scriptus Palatinus, representans *lanitose*. unde V. N. & A. Ianns Rutgerius verissimè, *lavit ove*. Quam ingeniosam praestantissimi amici coniecturam, auro contra caram equidem lubens profiteor. Studiosus lector ita meminerit restituere: & lucem petere ex huius libri Epigr. LXI. & lib. XII. Epigr. LXIV. & ultimo, itemque lib. XIV. lemmate CXXXI: *Lacerna Batica. Me mea tinxit ovis.*

EPIGR. XXXIII.

*An magis astuti devisa est unguis ministri
Bractea, de fulcro quam reor esse tuo?*

Malim cum Editione omnium principe, & prior Aldinâ, anni MDI.

Bractea de fulcro (quod reor esse) tuo?

EPIGR. XXXVIII.

Nomen non sinis interire Blasii.

Puto *Blasii*, & sic duobus locis apud Statium Epicedio Glauciae Melioris scribendum, Sylvar. lib. II. In Vett. Inscriptt. est *Blesius Natalis* (sed vixit hic sub Imp. Gordiano iuniore) & *Blasius Novius*.

EPIGR. XLII.

De nostro, Matho, centies laveris.

Interpretantur de nostrâ sportulâ, quae centum est quadrantum. Sed notum in re nummariâ *centies* non esse centum, sed centena millia. Aut igitur ludens dicit *de nostro centies*, aut aliud quid cogitandum doctioribus. Nam ego opem ferre non possum. Fortè *centies laveris*, id est saepè, & quando volēs. *De nostro*, ut lib. VII. Epigr. XLVI.

Es tua de nostro, Prisco, Thalia placet.

EPIGR. XLIV.

Carris per omnes tertiaeq, quintaque.

Horas videlicet. Nam quæ comminiscuntur Interpretres, gerris Siculis putidiora sunt, & germanæ nugæ.

Ibidem.

Flentes superbus basiabit eunuchus.

Rectum est rō *superbus*, non *superbum* Codicis Palatini. quem cave incorruptissimum dixeris. In multis ridiculus est.

EPIGR. XLV.

Defluat, & lento splendet turbida limo

Amphora, centeno Consule facta minor.

Cū Animadversiones has meas raptim concinnarem, subiit mentem luculenta huius loci correctio, sine quâ sensus nullus idoneus elici sanè potest. Mira vaticinari Interpretres animadvertēbam, & ab ijs seorsum sentiebam: converſoque ad ingenium, succurrebat legendum, *lino*. Optimè; neque aliter Martialis scripsit. Vult generosum vinum centum annorum, quale Opimianum Falernum Trimalcionis apud Petronium, percolari ac defecari. utique annoſo fitu crassum ac turbidum. potumque attenuari & transmitti per saccum, ut liquidius iucundiusque flos Liberi hauriatur. De colo Noſter in Apophoretis, sub lemmate *coli nivarij*:

Seinos, monoo, nostrâ nive frange trientes:

Pauperiore mero tingere lina potes.

Ibidem, Saccus nivarius:

Attenuare nives norant & lintea nostra:

Frigidior colo non salit unda tuo.

Coli nivarij meminit Pomponius I. C. ff. De auro & argento legato. l. in argento. Ciceroni II de

Finibus ex Lucilio *sacculus*. Vinum liquari sacco
inversa metæ simili, ait Columella de Re Rusti-
câ lib. IX. cap. XI. Plinius dicit vina castrari saccis,
lib. XIX. cap. IV. Vnde Horatius lib. II. Serm. II.

— At illa

Integritem perdunt lino vitiata saporem.

Vetus Glossarium: *Defeco, feco, sacco percolo*. Aliud
Latino-Græcum, sed Latinis literis exaratum:
Saccat, ulisei, id ὑλίσι. Tertullianus dixit, *defecare*
senectutem vini. Seneca, *dissundere vina veterana*,
Natural. Quæst. lib. IV. cap. XIII. Symmachus E-
pist. XXIII. lib. III. *Musta defecare*. Cætera quæ huc
faciunt, & in promptu sunt, transimus: plus satis
namque garrivimus. Vnum addam, Sacci vinarij,
ut & doli) Romani picturam conspici in præclaro
Opere Inscriptionum & Antiquitatum incompa-
rabilis Gruteri, pag. DCCCXXVII, 5. Sed alia
quàm metæ inversa ibi forma. Instrumenta nempe
eadem qua supra capacitare, sed paulo rotundius,
infra delinens: diversumq; à *manica Hippocratis*, quæ
vulgo in officinis Pharmacopæorum ita appella-
tur. & verè metæ inversa dici potest.

Lonto lino dicit, quia paullatim distillat vinum
cùm diffunditur per colum, ut exuat senium, cras-
sitiemque longâ vetustate collectum. Quod ait
amphoram minorem factam, intellige non multis
indè poculis sumptis aut derractis congijs, sed
centenorum annorum morâ exsiccatam, imminu-
tamque.

Hæc parumper subsistenti ad hunc locum mihi
in mentem veniebant: salvo aliorum iudicio. Me-
liora suggerenti facile cedam.

EPIGR. XLVI.

Te secum Diana velit, doceatq; natare.

Ita vulgaris Edd. Sed cur damnari debet prisca op-
timi libri lectio? *Doruq; natare*. Quomodo nos

edidi-

didimus, & annotatum Scaligero, in orâ codicis sui ex alio Veteri.

EPIGR. LI.

Imbuat egregium digno mihi nectare munus

Non grege de Domini, sed tua certa manus.

Ceste decus mensa: misce Setina.

Expressa sunt hæc ab operis ad fidem exemplaris Gruteriani: cum tamen editum cupiebam, *sed tua Ceste manus, Ceste decus mensa*, quomodo prius vulgabatur: & Scripti plurimi adstriulantur. Ita responde. Licet in Commentario etiam illud *certa Domitius* agnoscat, & interpretetur.

Ibidem.

Det numerum cyathis INSTANTI littora RUFUS,

Auctor enim tanti muneris ille mihi.

Si Telethusa venit, promissaq; gaudia portat,

Servabor domina, Rufi, triente tuo:

Si dubia est, septunce trahar: si fallit amicum.

Ut iugulem curas, NOMEN VTRUMQUE BIBAM.

Palpant hic in tenebris Interpretes. Ego obscurissimum locum hoc pacto illustrandum arbitrabar.

Servabor domina, Rufi, triente tuo.

Aliud est potare trientem, aliud potare trientem tuum. Potare trientem, est quatuor calices ebibere; id est, quatuor uncias Sextarij. Sed trientem tuum potare, est potare tot uncias sextarij, quot sunt literæ trientis nominis tui. INSTANTIUS RUFVS, sunt XV literæ: Triens sunt V. ergò RUFVS. *Servabor triente tuo*, id est quincuncem bibam, quot sunt literæ in triente nominis INSTANTIUS RUFVS: & sic parcius bibendo servabor dominæ, nec ineptus ero ad Venerem. *Si dubia est*, id est, si neque adnuit, neque renuit se venturam, sed aliquam spem facit adventus, *septunce trahar*,

bibam septem uncias sextarij : utique dimidium præter-propter cyathorum literarumque INSTANTIUS RVFVS. in quo nomine literæ & cyathi xv. ex quibus septuncem se laurire velle dicit, seruato besse reliquo ad iugulandas curas, & somnum conciliandum. *Si fallit amantem, &c.* si omnino non venit, *nomen utrumque* bibam, tot nimirum calices, quot utrumque nomen INSTANTIUS RVFVS literas habet. Sextarium nempe & quadrantem, seu quindecim cyathos. Quare velit plus potare, si promissâ gaudia non portat amica, quàm si adesset? Non est quarendum. ipsemet declarat, *ut iugulem curas.* ut obruam vino memoriâ perfidiæ eius, quæ, ut sponponderat, non venerit. Quare autem velit minus potare venturâ amicâ, non est obscurum ex libro primo, Epigr. CVI.

Interponi aquam subinde, Ruse. &c.

Hæc vera est, nisi me animus fallit, huius loci expositio. De more ipso bibendi ad literas nominum carorum & amicarum, Philologi iam fusè disseruerunt. Et explicat abundè Poëta noster, Lib. I. Epigr. LXXI. item lib. IX. Epigr. XCIII. itemque lib. XI. Epigr. XXXVII. & denique lib. XIV. Epigr. CLXIX. Neque fugit Lotichium Secundum, Poëtam Germanum, suetos Veteres in computationibus ad numerum literarum, quas amicorum amicarumve nomina habebant, bibere. Expressit rotundissimo & festivissimo Carmine ad Iohannem Altum suum:

*Sapè mea nomen simul inter vina puella
More iebes priscei temporis, Alte, bibam.
Tu Violantillam potas, mihi Claudia septem
Dat cyathos; & iam frigida fugit hyems,
Quid faciam, sicci cum terga Leonis adibit
Thæbus, & ingratus saucibus æstus erit?
Ergo mea propter nomen breve cogar amica
Ferre sitim? tanti nulla puella mihi est.*

Non tamen hanc dominam mutabo, ſitimq; levabo.

Quid facies igitur, quaris? amabo duas.

Tu, inquit, deuncem, ſive undecim cyathos potas, ego vero ſeptuncem, ſeu poculum ſeptem cyathorum. Alibi iterum idem Germanix ſuæ Phœbus ſuaviſſimo Epittolio ad Martinum Fabrum, amicum ſuum, morem eundem diſertè respicit; quantum ego video. Nam non omnibus liquere arbitror, præſertim antiquitatum ignaris. Recitabo magnam partem clariùs, ut & illud de plano in poſterum legi, & à rudioribus quoque intelligi poſſit. Doctiores recentibus exemplis ve. iam daturus, atque hæc abſque ſtudio lecturos ſperamus.

*Chære Faber, quem non fabricando Mulciber æquat,
Ætherei quamvis ſit faber ille levis. &c.*

En redit Vlricus, redit Herdeſianus, & Altus,

Qui meritiò Iani nomen & amen habet.

At vos, dum liquidi celeberrima flumina Sala

Accolitis, memores nominis eſſe mei:

Lataq; dum poſito trahitu convivium Bacche,

Præbibo, dic etiam, care Secundæ tibi.

Sic tibi ſint faciles Muſæ, ſic dexter Apollo

Felix, Muſarum cui licet ore loqui.

Hæc tibi contingant: me tertia littera torquet;

Littera ſed votis non ſatu æqua meis.

O, vinam mecum teſtudine ludere dulci

Ad domina poſſis nocte ſitente foreſ!

O, utinam! ſed quid mihi proſunt irrita vota?

Pocula iam reſtant evacuanda mihi. VALE.

Iocatur facetiſſimus Poëta, rogatq; Fabrum, Vlricum, Herdeſianum, & Altum, ut cum epulis vinoque pariter indulgent, non obliviſci velint Secundæ, bibendo ad numerum literarum nominis fui: ſe verò quo minus idem amicis ſuis præſtare poſſit, urbane admodum excuſat, primosque amores ſuos Claudiam (quam intelligit per tertiã litterã) prætendit, cui erat ſeptunce ſalus propinanda,

& nunciandus affectus. Atque hæc quidem hætenus. Ad Martialem revertamur. Mea igitur huius loci interpretatio quò certior omnibus habeatur, non pigebit coniecturas aut somnia Commentatorum audire. Iunius: RVFI, quaternis literis trienti, id est, uncis quatuor respondet: at INSTANS septem uncis, hoc est septem uncis. Gruterus: Cuperem ostendisse Interpretes, sicut quatuor tantum literæ sunt in voce RVFI, sic esse solummodo septem in voce INSTANTIS. nam si dicant sumendum esse casum alterum INSTANS. quarum, quot literas habeat ejusdem casus dictio RVEVS. Quare rectum INSTANTI. Sic omnino Palatinus, non INSTANTIS. Raderus Curis secundis: INSTANTIS nomen in primo & quinto casu septem continet literas. hoc loco pro quinto accipias INSTANS RVEE. Gruterus non explicat se, implicat magis, cum rescribit INSTANTI RVFI. Nam INSTANTIUS quocunque casu plures habet quàm septem literas. &c. Raderiana hæc plus æquo valuerunt apud V. Clarissimum, ut emendationis suæ ipsum pœniteret, atque INSTANTIS non INSTANTI reponendum publicè testaretur. Quod profectò factum nollem. Rectè enim monuerat antea: nullumque dubium est quin scribi debeat, INSTANTI littera RVFI. Non Instans Rufi nomen fuit, sed Instantius. Cuius item alibi apud Martialem fit mentio. Lib. VII. Epigr. LXIIIX.

Commendare meas, INSTANTI RVEE, Camænas

Parce precor socero: serua forsitan amat.

Et octavi huius Epigr. LXIII.

INSTANTI, quo nec sincerior alter habetur.

XCV, & ultimo denique Epigrammate lib. XII.

Ominibus lætus vestras INSTANTIUS oras intret.

Hoc verum ejus nomen. Neque duo diversi fuere, quod hariolatur Raderus, *Instans Rufus*, & *Instantius Rufus*. Nec, quod eidem videbatur, ullus *Instans Instantius Rufus* fuit. quæ ridicula est appellatio. Pergamus.

EPIGR. LIV.

*Diligeris populo non propter pramia Caesar,
Propter te populus pramia Caesar amat.*

M. S. optimus non pramia habet, sed munera, utroque loco. Haud spreverim. Ovidius.

— gratissima semper

Munera sunt, auctor qua pretiosa facit.

Et Martialis alibi.

EPIGR. LV.

Tantus in Ausoniâ fremuit modò terror arenâ:

Quis non esse gregem crederet? unus erat.

Hunc leonem nos non dubitamus esse eum, quem Carpophorus interfecit. De quo Spectaculorum Epigr. xv.

Siravit & ignotâ spectandum mole leonem,

Herculeas potuit qui decuisse manus.

Ibidem.

O quantum per colla decus, quem sparsit honorem,

Aurea lunata cum stetit unda iuba.

Attendendum est hic ad rarioris significationis & notionis vocabulum. Nam unda, me interprete, insolenter pro splendore iubæ dicitur. Lib. vi. Epigr. xlii. ubi de statuâ Iulix loquitur:

Et placido fulget vivus in ore liquor.

Vide quæ illic notamus. & adijunge loco Horatiano Nostrum lib. ix. Epigr. lvi. de puero formoso, *dem vultu lubricus*. Sic & Ovidius. *Lunata* autem iuba, Belgæ hodieq; equinas iubas *Wrauen* appellant.

EPIGR. LVI.

Abstabat domini mensis pulcherrimus ille.

Antiquam lectionem restitui. nam *Abstabat*, quod Gruterianâ Editione irrepsit, merum delirium est librarij. Quomodo abstabat mensis puer Alexis, si ministrabat vinum? Certè eum, qui poculum

præbeat, mensis ad stare non ab stare oportet. Nolle admisisset optimus doctissimusq; amicus noster tam infulsam Codicis Palatini scripturam. Mirum in modum viri quidam docti se membranæ adducunt, in quibus multa futilia sunt, & sæpe centuplo peiora vulgatis. In lectione veterum Codicum opus est delectu.

Ibidem.

*Ergo ero Virgilius, si munera Mæcenatis
Des mihi? Virgilius non ero, Marsus ero.*

Ita reponatur, ducibus optimis MSS. & adstipulantibus omnibus ferè Edd. selectioris notæ; Editione principe, utraque Aldinâ, &c. Mihi illud *Marcus ero* (quod in Edd. Colinæi, Gryphij, Boulierij, &c.) vehemèter displicet, & in extremas terras portandum videtur: Marsus poëta inter cætera ab elegantiam Epigrammatum celebratur. Et Noster

Nec Marso nimium minor est, doctog, Catullo.
uti arbitrâ famâ de seipso prodit libr. VII. Epigrammate ultimo. Et Marsi præterea alibi non semel meminit. Hunc in Epigrammate æmulabatur potissimum Martialis.

Ibidem.

Alciatus VI. Parergorum cap. XI. pro *si legit sin*, id est *si non*. Cui si auscultandum, tunc verò *Marcus* non displiceat; diuichonque hoc modo interpungendum, & legendum:

Ergo ero Virgilius, sin munera Mæcenatis

Des mihi, Virgilius non ero, Marcus ero.

Sed prior lectio non sollicitanda, utique MSS. Codicum auctoritate subnixa, & Edd. meliorum consensu.

EPIGR. LVIII.

*Cum tibi tam crassa sint Artemidore lacerna,
Possim te Sagarim iure vocare meum.*

Sagaris nomen proprium pannosi hominis. Persona Comica apud Pomponium Præcone posteriore:

Age modo Sagarim, particulones producam tibi.

Ita legendum apud Nonium in *Particulones*. Vetusiores Editiones habent hic *meum*, non *meo*. Ita Martialis solet loqui, cum de quodam noto ei sermo, dicit *meum*, aut *tuum*. Vt lib. v. Epigr. XXIII.

Aut meus ante omnes Codrus haberet equum.

Item lib. II. Epigr. LVII.

Quem non lacernis Publius meus vincit.

Vbi Codrus Publiusque pannosi, ut iste Sagaris. Similiter de Apollonio Rhetore, lib. v. Epigr. LIV.

Extemporalis factus est meus Rhetor.

Laudo itaque *meum*, & *meo* præfero. Ita MSS. plerique, Editio princeps, Aldi prior, sed posterior *meo* habet. ut deinceps secuta Plantiniana, & alia.

EPIGR. LIX.

Ne contemne caput, nihil est furacius illo;

Non fuit Autolycei tam piceata manus.

Ita hætenus Editi omnes, manifesto barbarismo. Nam *piceata*, non *piceata* dicendum fuit: nisi velimus *piceam* pro *pice* accipere. quod ridiculum. Optimus codex Germanicus, & alter Doussæ membranaceus habebant: — *tam piperata manus*. Quod cum raritate & elegantia se nobis statim approbaret, atque arrideret etiam ipsi Scaligero, non passim sumus diutius exulare, Auctori que suo *γρηγορ* fidenter asseruimus. Hæc vera profectò lectio est, translato acumine piperis in acutos ungues furis. An lepidè calidam manum vult dicere, pro furaci: Quò faciat Macrobius insigni loco, Saturnalio.

naliorum lib. VII. cap. III. L. Quintius, inquit, Praetor de provinciâ nuper reverterat, observatâ (quod mireris Domitiani temporibus) pratura maximâ castitate. Is cum ager assidenti amico diceret, frigidus se habere manus, renidens ille ait: *ATQVI EAS DE PROVINCIA CALIDAS PAULO ANTE REVOCASTI.* Risit Quintius, delectatusq; est; quippe alienissimus a suspitione furtorum. contra, si hoc diceretur malè sibi conscio & sua furta recolenti, exacerbasset auditum. Nec abludit Plautus. Epidic. Act. V. Sc. II.

Vt illic autem exenteravit mihi opes argentariae!

Apage illum à me. nam ille quasi Volcani irati est filius,

Quaquâ tangit, omne amburit: si propè adstes, calefacit.

Quis non vider adulterinam esse vulgg. omnium, quotquot exstant, codd. lectionem, *piccata*, & *ro piperata*, membranarum auspici serutum nunc pirium, penatibusque suis postliminio à me redditum, resipere genium Marrialis neget?

EPIGR. LXV.

Hic gemini currus numerant elephanta frequentes.

Quis hæc intelligit? Magnus Scaliger tentabat:

Hic geminum currus numerant elephanta frequentes.

Id est, in illo Domitiani arcu Triumphali frequentes sunt bigæ elephantum. Sed in Numismatibus Domitiani Triumphali arcui impositæ sunt binæ quadrigæ elephantorum, non bigæ. Ergo cum viderem præterea illud *gemini* fideliores libros unanimi consensu custodire, ab eo mihi non discedendum putavi, & scripsi:

Hic gemini currus numerant elephanta frequentem.

Placebat tamen Scaligero, ita clarè bigas à Martiale describi, ut negari non possit: cum versu sequenti dicat:

Sufficit immensis aureus ipse iugis.

Ecce, inquit *luga*: quod de bigâ propriè accipitur.

Sed

Sed quid vetat, & quadrigas & bigas triumphales in eo Arcu fuisse? Frequentius quadrigas in Nummis spectamus: sed in Tiberianis non solum quadrigæ, sed & bigæ extant.

Ibidem.

Sufficit immensis aureus ipse iugis.

Vnis ex illis bigis triumphans invehitur Domitianus.

EPIGR. LXVII.

Cum modò distulerint rauce vadimonia quarta.

Ita optimus Codex & ita Editio princeps: Malè in utraque Aldinà, & cæteris, *charta*. Rejecit iure doctissimus Gruterus, & ita edidit. à quâ pulcherrimâ lectione Raderum abire miror. Ab horâ autem tertiâ ad quartam litigabatur in foro. Ideo *rancam* dicit. Lib. IV. Epigr. VIII.

Prima salustantes atque altera continet hora,

Exercet raucos tertia causâsidicos;

In quintam varios extendit Roma labores.

Ergo differabantur aut dimittebantur lites quartâ ineunte. Superiùs Titulum divitem avarum, & iam tum vergente ætate ardelionem, ad vitam genialem adhortatur, & captatum satis inquit:

Sed omne limen conteris saluator,

Et mane sudas Urbis osculus udus:

Foroq; triplici sparsus ante equos omnes.

Ademq; Martis, & colosson Augusti

Curris per omnes tertiâq; quintâsq;

Est, puto, Epigramma huius libri XLIV.

Ibidem.

Manè veni potius. nam cur te quinta moretur?

Aut cur non serò, Ceciliano, venis?

Non aliter aut Calderiana, aut Editio princeps,
cum

cum utraque Aldinâ, & alijs. Membranz: *nam eum te q. m.* Item, pro *Aut cur non serò*, habent: *Vel potius serò*, &: *Vt ante serò*. Ex prioris lectionis vestigijs videtur pentameter legendus:

Vt potes, serò Cæciliane venis.

Nam conviva hic dulcis & calidæ potionis gratiâ Martialem accessisse censendus, atque ut thermopotaret. Dixit enim antea:

Caldam poscis aquam. nondum mihi frigida venit.

Alget adhuc nudo nostra culina foco.

Nondum ignis excitatus. nondum ahenum supra focum pendet, in quo potus calefiat. Intempestivus igitur advenis. Cæterum vestigijs posterioris scripturæ inhaerenti legendum videtur:

Vt iantes, serò Cæciliane venis.

Quomodo edidimus. Visumque ita olim emendandum ingeniosissimo Mercero. Sensu argutulo, Citius venisse Cæcilianum ad cænam, serius autem ad ientaculum. Nondum tamen mihi divinitio altera, *Vt potes*, evilescit. Vtra melior, docti lectoris esto arbitrium. Ioannes Isaacius noster Pontanus, me refragante (fatebor enim) invenit, quo veterem lectionem tueretur atque exponeret, Notis ad Macrobius, Saturnal. lib. II. cap. III. ad hunc Tullij iocum: *Minimè serò veni: nam nihil hic paratum video.* Vide.

EPIGR. LXXI.

Libra fuit quinto Septitiana. quid est?

Haud dubiè Martiali genuinam lectionem reddidi, cum frigidè antea esset, in vulgg. omnibus, etiam in castigatissimâ Gruterianâ:

Libra fuit quinto Septitiana quidem.

Exaratum nempè fuit *quidè*. quod resolvit quidam sciolus in *quidem*. illudque mendum deinceps propagatum. Pro lectione nostrâ stat ipse Martialis, sic alibi loquutus: hoc libro, Epigr. XVII.

Missi nummos quot mihi? mille. quid est.

Vbi etiam codex unus aut alter Scriptus *quidem* habet. Quod persuadeat me verum coniecisse. De librâ Septitianâ Noster lib. IV. Epigr. penultimo:

*Ergonec argenti sex scriptula Septitiani,
Missa nec à querulo mappa cliente fuit?*

EPIGR. LXXII.

Docti patria Narbo Votieni.

De nihilo non est, quòd in melioribus Codicibus scriptis, & vetustissimâ omniumque primâ Editione legatur:

Docti Narbo Paterna Votieni.

Quod Auctori restituendum, meâ fide, iam diu est quod monuit Pontanus noster in Appendice Itinerarij sui Gallicani. Hoc longè quid aliud est, quàm quod passim circumfertur. De quo legis doctissimum mihiq̄ amicissimum virum, modò laudatum.

EPIGR. LXXV.

Lingonus à Teetâ, Flaminiâq̄ recons.

Ita habet Optimus liber. ita edidit vir optimè de bonis literis meritis Ianus Gruterus. Verissimè. Huius Teetæ viæ mentio est in L. Annæi Senecæ ἀποκολοκυσίασει, seu de morte Claudij Ludo. Quamquam hodiernæ Editiones habent *teetam*. Sed omnes Scripti constanter retinent *teetum*. Sub finem ferè: *Per campum Martium, & inter Tiberim & viam Teetam descendit ad inferos*. Omnes veteres *Viam teetam* legere, testatur præter alios. v. cl. Nicolaus Faber; addito, nunquam hanc Viæ denominationem sibi apud Auctores observatam; factâ solummodò *teeta* mentione ex corruptis Martialis exemplaribus. Doctissimo Junio nostro videtur *Via teeta* dici, quòd velis tegebatur. Grutero, quòd

quod fornicata esset, obsequente ei Iulij Obsequentis loco, de Prodigijs cap. xxxii. Viam Fornicatam & Tectam unam eandemque mihi persuadeo: quod utramque propè viam Flaminiam, & ad Campum fuisse Livius & Seneca, præter Martialem, attestantur. Livius lib. ab V. C. xxii. *In via Fornicata* (inquit) *que ad Campum erat, aliquot homines de caelo tacti, exanimatiq.* Romæ instaurator & pater Historiarum Onuphrius Panuinius in Descriptione Urbis: *Via Fornicata* meminuit Plinius: *quam propè Flaminiam fuisse liquet, eâ parte quâ fuerunt Septa, & Ovile.* Et his continuò de *via Recta* subjungit, ex Seneca, Martiali & Ovidio. Apud quem tamen *recta* perperam pro *Tecta* hodie culum, in Fastis:

*Lux eadem Marti festa est, quam prospicit extra
Appositum Tecta porta Capena via.*

Quid vetat doctorum virorum coniecturis de appellatione *Via recta* etiam meam addere? Puto *viam* *regere*, nihil aliud esse, quàm *munire*. Itaque invertissimam Inscriptione Tiburtina (apud Grut. pag. CL, & duobus alijs locis eadem repetita) legitur:

C. RVSTIVS. C. F. FLAVOS. ITER

L. OCTAVIVS. L. VITVLVS. ITER

III. VIR. D. S. S

VIAM INTEGENDAM

CVRAVERE.

Quod nihil nobis aliud videtur, quàm *sternendam*, & quod in alijs monumentis antiquis est, *munendam curavere*.

Ibidem.

Ingenti domino servulus unus erat,

Tam macer, ut minimam vix possit ferre lacernam.

Robertus Titius Controvers. Locor. lib. vii. cap. xi) & antè eum Ioannes Auratus emendarunt (*lacernam*, quòd præcedebat,

Dum repetit servà conductos nocte penates.

Nec aliter meliores Membranæ, quæque instar optimi Scripti est, Editio omnium prima. Nam in utraque Aldinâ & alijs post secutis, *lacernam*. Quod cum prorsus ridiculum Grutero videretur, *lacernam* edidit, & nos secuti sumus. Quamquam non omnino nunc *lacernam* spreverim. Siquidem videri possit circumlatam eam fuisse à servulo, ad usum domini; si pluvia ingruisset, aut simile. *Lacernam* namque breve indumentum fuisse ad arcendam pluviam, ex Ciceronis Philip. II. & Plinio (lib. XVIII. cap. XXV) ut alios omittam, constat. Et *lacernam* minorem capitio dicit Festus Pompeius, aut ejus abbreviator Paulus Diaconus. Capitium autem vestimenti genus est, quod pectus capiat, & comprehendat brachia. Si eo brevior est *lacerna*, servivit propriè ad tegendam caput atque humeros. Martialis lib. XIV. sub lemmate PILEVS:

Si possem, totas cuperem misisse lacernas:

Nunc tantum capiti munera mitto tuo.

Puto *lacernam* hujusmodi sive cucullionem innui. Quæ & *panula* quandoque appellatur. Ibidem Noster sub lemmate, POENULA SCORTEA:

Ingrediare viam caelo licet usque sereno,

Ad subitas nusquam scortea desit aquas.

L. Seneca *Questiō. Natural. lib. IV. cap. VI. Hi cum signum dedissent adesse iam grandinem, quid expectas? ut homines ad panulas discurrerent, aut ad scortea?* Varro *Virgulâ divinâ: Non quærenda est homini, qui habet virtutem, panula in imbri. Sed, an legendum potius in Seneca scortea?* Ita videtur. at cave, tegeter interpreteris: Quomodo quidam nugantur.

EPIGR. LXXX.

Sanctorum nobis miracula reddis avorum. &c.

Valdè falluntur, qui putant hic agi de pugilibus, quos Cæsar Domitiauus in arenam revocaverit.

N

Alites

Aliter sentiant, si mentem Martialis perpendant
in illis:

Cum veteres Latia riuus renovantur arena.

Quis dicere audeat pugilatum esse ritum Latiae
arenæ, cum sit Græcorum inventum rarò Roma-
nis Spectaculis inductum? Imò hic agitur de gla-
diatoribus, qui proprii Romanorum sunt, non
Græcorum. Exponam hoc Epigramma aliàs, si
Deus volet, fuitius: & simul examinabo optimi
Chronologi verba, quæ sub Petri Alexandrini no-
mine primus invulgavit Matthæus Raderus, præ-
clare de communibus studijs eo beneficio meritis.
Executientur, inquam, hæc verba ad secundum an-
num Nervæ: *Ἐν τέττα τῶ χρόνῳ ἐκαλύθησαν οἱ μο-
νομάχοι, καὶ αἱ θεαὶ αὐτῶν· καὶ ἀντ' αὐτῶν ὑπεροήθη ἡ
τῶν κνηστῶν θεα.* Quæ partim vera, partim falsa.

P. SCRIV-

P. SCRIVERII

ANIMADVERSIONES

IN

Martialis

LIB. IX.

EPIGR. AD AVITVM.

E Pigramma hoc geminum ad Stertium V. C. quem Avitum vocat in carmine, extra numerum reliquorum Epigrammatum, extraque ordinem paginarum, in fronte ita collocavimus : diverso etiam caractere. Quod monendum duximus, ne quis miretur insolitam libri faciem. Nullos enim habemus hic MSS. duces, solâ coniecturâ ducti, motiq; (quod rei caput est) Auctoris Epistolio. quod Epigrammati etiam subjecimus, commutato ordine vulgg. Quibusdam MSS. libris deest Epistolium.

N 2

Ibidem

Ibidem.

Note licet nobis sublimi pectore Vates.

Hæc etiam mutatio à nobis est. Hactenus editum: *Non te celabis.* Britannicus Iunij: *Latè lucebis.* Vnus meus non admodum vetus, *Note licebis.* Iam antè annos viginti, & quod excurrit, hunc locum suspectum habere cœpimus. Palatinus Gruteri & optimus liber alius habet, *Nocte licet nobis:* una scilicet literula plus, quàm opus est. Legendum enim: *Note licet nobis.* Quomodo disertè in Codice esse Florentino posteadidici. Quamvis notus, inquit, nobis sublimi pectore, & studio Poëtices, non tamen dedignaberis hoc Epigrammation nostrum imagini subicere. Potuisses ipse divinius aliquod pangere, &c. Pudet itaque nos, quòd te notum nobis sublimi pectore, audeamus tamen morari nugis nostris; nimirum Epigrammatio. quod extra ordinem paginarum adiecimus. Hæc mens Poëtæ. quem quis antea hoc loco intelligebat?

Ibidem.

Ille ego sum nulli nugarum laude secundus. &c.
Hoc tetrastichon aliâ literâ concepimus. Est enim id, quod à Stertiniò vult subicci imagini suæ.

EPIGR. VI.

Pudice Principe, gratias agunt urbes:

Populos habebunt. parere iam scelus non est.

Quid hac lectione argutius? quid planius? Tamen magni nominis vir publicè profitebatur nuper, se non capere: præferebatque M. S. sui scripturam, *Populus habebunt*, videlicet gratias. Ita etiam cepisse Martialem videntur librarii, qui hîc scribebant, *Populiq. habebunt.* Nugæ, nugæ. Urbes, inquit, Domitiano gratias agunt, quòd pròmulgato Edicto padones fieri, ac revocatâ lege Iuliâ adulteria prohibuerit, & infandas libidines sustulerit. Hinc prole multâ fundabunt domos, augebuntque familias. Hoc dicit ille, *Populos habebunt.* &c. Omnem

porro dubitandi ansam præscindit ipse Martialis,
lib. VI. Epigr. II.

Lusus erat sacra connubia fallere tædæ:

Lusus & immeritos exsecuisse mares:

Vtraque tu prohibes Cæsar, populisq; futuris

Succurru, nasci quos sine fraude iubes.

Nec spado iam, nec mæchuserit, te præside, quisquam.

At prius (ô mores!) & spado mæchus erat.

Lege & octavum noni huius libri Epigramma. Sueton. in Domitiano cap. VII. & Stat. in Sylvis de Earino. Xiphilinus ex Dionis lib. LXVII. de Domitiano: Ἀπὴν ἐγούσεν ἐπ' ἐκεῖν (Titifratris) ὁ βρεῦς πενθένα ἐπὶ ἐν τῇ Ἱερῶν αἰώνων δεξιῇ ἐκπέμπετο.

EPIGR. XI.

Sed tu syllaba contumax rebellas.

Reponatur, repugnas.

Dicunt Earinon tamen pœta,

Sed Græci, quibus est nihil negatum,

Et quos æp̄ss æp̄ss decet sonare.

Nobis non licet esse tam disertis, &c.

In Veteri Inscriptione pag. CCCCLX, 9. est ATILIA IARINA CONCVBINA. Ἐαεῖνός ergo vocabatur, non Ἐιαεῖνός. Græci, inquit, pro Ἐαεῖνός permittunt sibi dicere Ἐιαεῖνός. Pag. DC, 7. EARINVS CAES. SER. PEDISEQVVS. Ἐαεῖνός. Pag. XXX, I. M. EARINIVS CARVS. Μαῖρη & Ἐαεῖν & Καρπ. Rectè mihi dixisse videtur Rhetor Seneca, Latinam linguam facultatis non minus habere, Græcâ, licentia minus. CONTROVERS. XXXIII.

EPIGR. XII.

Dictus ab astivo δῆεν & mihi mense vocarer.

Illud mihi meritò mihi suspectum. Nec medicina in promptu. Vide, an sublliruendum, nunc, vel modò, aut simile quid aliud. Sententia si postulat. Aut pro Dictus scribendum est Nomen. Sed postea in Editione principe inveni tibi. Non malè.

EPIGR. XV.

Inscripsit tumulo septem celebrata virorum

Se FECISSE Chloë. quid pote simplicius?

Vide, sodes, acumen Epigrammatis. Alludit Poëta ad verba epitaphijs inscriptionibus solennia, F. C. id est, FIERI CVRAVIT. & F. id est, FECIT. Quod de epitaphio intelligi potest, vt vulgo solet. vel de maritorum cæde, cujus sceleris hîc Chloen damnat Martialis. Quæ venefica communi titulo usâ monumento inscripserat. CHLOE FECIT. De aliâ ejusdem notæ Iuvenalis,

----- *Sed clamat Pontia, FECI.*

Nam qui, quæve hominem interfecerat, cæde perpetrata, solebat proclamare, FECI. Varro de Re Rust. lib. 1. ipso fine: *Ille flens narrat ab nescio quo percussum cultello concidisse, quem qui esset animadvertere in turbâ non potuisse, sed tantummodò exaudisse vocem PERPERAM FECISSE.* Quintilianus Declamat. XI. *Miser ego nec ad cadavera accessi, non in sepulchra maiorum meis manibus intuli, nec licuit super ipsa corpora proclamare, NON FECI.* Quæsitores olim seu Prætores qui de crimine aliquo publico cognoscebant, reo convicto, pronunciare soliti, FECISSE VIDETVR. Cujus Formulæ meminit Cicero extremâ oratione in L. Pilonem. Alijque.

EPIGR. XVII.

Hos tibi laudatos domino sua vota capillos.

In veterrimâ & omnium primâ Editione disertè ita perscriptum. *Illud laudatos dominorum voce capillos,* flagitiosè invecum est ab Aldinis. Sic utraque habet Editio. Pessimè. Hanc scripturam, præter Palatinum Gruteri, confirmat Codex Florentinus.

EPIGR. XXII.

*Quem permutatum nec Ganymede velit.
Scribe: velit.*

Ibidem.

Vt lutulenta linat Tyrias mihi mola lacernas.
Asinus quidam Poëticarum legum incuriosus hic legit *lutulenta*. Apage emendandi & sana quæque pervertendi pruriginem.

EPIGR. XXVI.

Audet facundo qui carmina mittere Nervæ,

Pallia donabit glaucina, Cosme, tibi.

Cosmus est myropola, qui pretiosissima unguenta & rariora delicatis & mollibus vendebat, innuente id non uno loco Martiale. Quid seplatiario cum pallijs? an unguentarius pallia quoque consuit? Deinde, quid sunt *pallia glaucina*? *Glaucæ* agnosco, *Glaucina* planè ignoro. Non enim magis *glaucina* à *glauco* facies, quàm ἐρυθραῖον ab ἐρυθρόν. Quamvis Hesy chius Καλλαῖον pro Καλλαῖον, id est flavum, agnoscit. Lexica vulgaria, & ipse Rob. Stephanus in Thesauro L.L. producunt hunc locum Martialis unicum, quando *glaucinum* pro *glauca* dictum probare volunt. Sed corrigatur ipsorum error, & indubitanter lege:

Pallida donabit glaucia, Cosme, tibi.

Glaucium est succus expressus ex herbâ papavari corniculato simili. Notum cuivis rei Herbariæ studioso. *Pallida* dixit, quia Κροκίον τὸ γλαυκίον Dioscoridi. *Glaucia* itaq; conveniunt unguentis Cosmi, ut Corsicum mel Hyblæo. De veritate lectionis nō potes dubitare. Si quis *glaucina* retinere volet, non pugnabo: dummodo alio significato, quàm Lexidia, accipiat. Quandoquidem *Glaucina* l. 23. §. 1. ff. De aur. arg. inter unguenta numeran-

tur, quæ valetudinis causâ parata sunt. Et glaucini olei factitij meminit Plinius lib. xv. cap. vii. & lib. xxiii. cap. iv. Dioscorides lib. i. glaucina constare scribit ex omphacino oleo, iunco odorato & musto. Eiusque conficiendi rationem pandit Columella lib. xii. cap. xv.

τὸ Pallida agnoscit Editio Veneta vetus, anni MDX.

EPIGR. XXVII.

*Pingantq; sava cana labra vofella,
Cum antea esset Purgantq;, Grutero morem gessimus,
scripsimusque Pingantq;. Nunc ferè malim
Purgantq;.*

Ibidem.

Occurrit aliquis inter ista si draucus.

Ita correximus. Nam qui ediderunt, *inter ista draucus &*, (quomodo utraque Aldina) non viderunt ex Scazonte Iambicum factum. Et hæc lectio omnes libros hætenus obsedit. Quid, tam operosum erat restituere? cum & ea emendatio in orâ Ed. Iuniana iam annos totos quinquaginta exposita fuerit! De re ipsâ & draucis, Lib. i. Epigr. xcvi. Lib. xi. Epigr. ix. & lxxiii. Est autem draucus, valens & viriatus homo, probeque mutoniatus. Pro eo, qui harpasto luderet, (qui ludus pilæ valentiorum erat & virorum agilium, teste etiam Ovidio III de Arte) accipitur, lib. xiv. Disticho xlvi. & pro halterobolis, lib. vii. Epigr. lxxvi. de virâ & tribade Philani, in Gymasijs exerceri solitâ:

*Harpasto quoque subligata ludit,
Et flavescit happe, gravesq; draucis
Halteres facili rotat lacerto.*

Ita ibi legendum. Sed hic alias *inter ista draucorum* legi, monuit in orâ Boulierius. Quod non respiciendum.

EPIGR. XXVIII.

*Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
Solvere qui Curios Fabriciosq; graves.
An scripsit. fregisse?*

EPIGR. XXIX.

----- maior erat mensibus illa tribus.
Fortassè, *mensibus*, concinnius videbitur. Sed nulli
Codices patrocinantur. Itaque temerè nihil mu-
tandum.

EPIGR. XXXI.

Qua litat argento pro te, non sanguine, Caesar.
Præclare sic MSS. aliquot mei, & Editio princeps.
Etiam Colinae an. MD. XXXIX. Gryphiana an. M D
XLVIII. & Boulièriana an. M D LIX. At verò Aldi u-
traque, & nuperq; vitiosè *caesa*. Mirum, tam manife-
stum mendum à doctis Criticis non animadver-
sum. Nos tandem emendavimus. Neque dubium
est ita legendum, cum ad Cæsarem ipsum sermo di-
rigatur. Dirigere autem sermonem tacito nomine
ejus, ad quem scribitur, non solet Martialis. imò
non moris est: neque convenit.

EPIGR. XXXII.

Hanc volo, quam redimit totam denarius alter.
Denarius alter. i. duo denarij. Sic Juvenali *Sextarius*
alter, duo sextarij. Idem lib. III. Sat. VII.

----- quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Glossæ MS. *Duo Cotta, nepos & avunculus. Duo Len-
tuli.* Ita etiam loquitur Iuriconsultus: *Alter se-
missu inter duos fratres dividitur.* Id est, duo semisses.
Apud Livium, *alter & vicesimus annus, est vicesimus*
secundus. Virgilius:

Alter ab undecimo iam tum me ceperat annus.
Id est, tertius decimus. Quæ omnia exempla sunt
priscae Latinitatis. Eandem loquendi formam apud
Manilium suum eruit & illustravit Scaliger, hoc
lib. i. versu:

Alter a bisenu ut sit pars tertia signis.
Alter a tertia, id est duæ tertiæ. Vide primum Com-
mentarium Manilianum.

EPIGR.

Verba ducis Daci chartis mandata resignas.

Ita pridem restituit Gulielmius, & assensum merebatur. Non assecutum apud Gruterum, equidem nequeo satis mirari. Favebant huic lectioni quatuor eius Scripti. Totidem ego adferre possum, aut plures: Editionem etiam principem. A qua abeunt Aldinae, caeteraque; in quibus *Cattis* legitur, levissimo errore. Pro qua tamen lectione acriter pugnantem videtis Gruterum.

EPIGR. XXXVIII.

Et rapiant fortes vela negata Noti.

Præ reliquis hæc lectio *fortes* nobis arrisit, fide optimi MS. Alias *madidi*, & *celer* legitur.

Ibidem.

Securos pueri neglecta perambulat artus.

Membranæ Cuiacianæ, *armos*.

EPIGR. XXXIX.

Hæc et Santonici genita est Cæsonia Rusi.

Spuria lectio. Rescribe, uti est in Editione principe, & fidelioribus alijs libris Scriptis: *Hæc & sancta mei*. Ex quo quis non videt illud *Santonici* constat? Alibi,

Non ille sancta dulce Tibur uxoris.

EPIGR. XLI.

Omnia perdiderat, si masturbatus uterque

Mandasset manibus gaudia sæva suis.

Ita ferè omnes & Scripti & Editi. Non damno. Sed cum in Editione principe *sæva* live *sæva* extet, coniciebam fuisse *sæva*. Vocat autem masturbationem *gaudia sæva*, quòd eâ libidine hominem perderet. Nam subiungit:

Istud quod digitis Pontice perda. homo est.

EPIGR. XLII.

Campus dives Apollo sic murinus.

Sic utraque Editio Aldi, Colinæi, Gryphij, Bouli-
lierij, Iunij. Estque hæc de multis minus corrupta
lectio. in qua, ut solet, *u* pro *a* scripserunt librarij.
Nam in Longobardicis membranis nulla profus
differentia inter illas duas vocales; neque inter *i* &
l; inter *r* & *s*. Quod notum Criticis, quibus triti
Codices plutearij. Valet ergò *murinus*, *marinus*. quod
observatum divinè incomparabili Scaligero, Com-
mentario Maniliano. Per *marinas campas* intelligit
Delphinos dicatos Apollini. Nam ut versu se-
quenti,

Sic semper senibus fruare cygnis.

Cygnos Apollini sacros memorat, ita profectò in
primo versu antecedere oportet aliud animal A-
pollini sacrum. Hoc repandirostrum illud (ut cum
Pacuvio dicam) fuisse, nullus dubito. Nam quòd
Delphinus Apollini dicatus sit, disertè Servius do-
cet ad Divinum Opus Æneidos Commentario
tertio. *Delphinus* (inquit) *inter sacra Apollinis rece-*
ptus. Cuius rei vestigium est, quòd hodieq; xv-virum
corinis Delphinus in summâ orâ (ita legendum, vul-
gò *summo honore*) *ponitur: & pridie quàm sacrificium*
faciunt, velut symbolum Delphinus circumfertur; ob
hoc scilicet, quia xv-viri librorum Sibyllinorum sunt
antistites. Potuitne quid clariùs dici? In veteribus
Nummis xv-virum sacris faciundis expressa est
Delphica tripus Phœbi cum ave in inferiori par-
te, Delphino in superiori. Avem autem illam esse
Corvum, liquet, quia Corvus Phœbi tutela. Ma-
nilius lib. 1.

Et commilitio volucris Corvinus adeptus

Et spolia & nomen, qui gestat in alite Phœbum.

Status Papinius Thebaidos lib. III. Corvum digito
indicat, cum dicit:

*Non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
Vektor adest.*

Non Corvus, non Aquila adest. Martialis καὶ Ἰζού-
χλω *Campas marinas* vocat Delphinos Apollini sa-
cros: nam *Campas* veteres Latini omnia κητώδη,
& ingentes pisces vocabant. De *Campis* pro Del-
phinis, deque Hippocampis, non protrita idem,
quem modo nominavi, vir summus in invenilibus
Coniectaneis ad Varronem de L.L. De caprino præ-
lio Grammaticorum super hoc loco, toties toties-
que vexato, quid attinet multis dicere? Palatinus
Gruteri, & quidam meus, & Turonensis, quo usus
Turnebus, habent *Semurinus*: nec multum ab Edi-
tio princeps, *Semuranis*. MSS. alij, *Semyrinis*. Quibus
lectionibus nihil absurdus, nihil ineptius. Nam τὸ
sic necessariò debet hic esse, ut in sequentibus.

Qui *Campas Murinos* à mure dictos & σμυρδέας A-
pollines somniant, missos facio, ut et nugatores a-
lios. Quorum omnium futilitatem vincit com-
mentum de *campis Myrinis* à Myrinà urbe perindè
ac si à Roma *Romum*, ab Athenis *Athenum* fecerim.
De *Semurio* campo urbi Romæ vicino, mera sunt
ægrorum somnia. Primum, *semurium* ut *pomerium*,
vel *pomerium*, fictum: deinde, secunda in *semurium*
producitur, ut in *muro*, unde componitur. Quare
deploratissimum, vexatissimum, a que tot medicis
tentatum locum, auspicijs magni illius Semonis
pristinæ integritati restituendum, eo quo constitui-
mus modo, non dubitamus: *Sic murinis* vetustissi-
mas membranas habere Domitius quoque testa-
tur: quomodo esse in fidelioribus Edd. quampluri-
mis initio notavimus. Idem in recentioribus de-
pravatè esse monuit *Semurinis*. Ignoscant mihi do-
ctissimorum hominum Manes, quòd seorsim ab il-
lis sentiam. Non ego vehementer,

Sed in syllaba contumax repugnans.

EPIGR. XLV.

*Miles Hyperboreos modò Marcelline triones
Et Getici tuleris sidera pigra poli.*

Sunt qui hìc nodum putent, quem nullus video.
Non potest aliter legi, quàm *tuleris*. Atq; hoc modo
cohærent. *Modò tuleris*, postquam tuleris diu il-
lud cœlum. postquam ibi aliquot annis resederis,
non debes committere, ut illinc discedas non adito
prius Caucaſo, quando quidem tam propè est. &c.

EPIGR. XLVII.

Dic mihi, Percidi, Pannice, dogma quod est?

Optimè. Ineptissimè quidam Scripti, *dogma facit*.
Nisi interpolemus timidè:

Dic, quod Percidi, Pannice, dogma? tacet.

Vulgata, consensu codicum firmata, proba est: nec
mutamus.

EPIGR. XLVIII.

Ruffat adhuc aprum callida Roma meum.

Tò *callida* Scaligero suspectum, legitq; *Gallice, Ro-*
ma. Ad Gallicum enim scribitur Epigramma. Iunij
Scriptus, *candida*. Et reperisse alibi me recordor,
pallida. Vel ita nescio quis Criticus coniecit. Sed
non est quod à receptâ, lectione recedamus. Rectè,
rectè *callida*. Horatius Sat. v. lib. I.

----- *Sed panis longè pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator.*

Pseudo-Cornutus in Persium, Sat. v. I. *Nec adè in hat
re callidus sum, ut turdorum sapes discernam. Solent e-
nim gula quidam dediti tantæ subtilitatis habere pala-
tum, &c.*

EPIGR. L.

Nos facimus Bruti puerum, nos Lagona vivum.

Sic utraque Aldina, Colinaana, Gryphiana, Bou-
lieriana, & cæteræ. Editio princeps, *Langona*. &
ita meliores Scripti. in alijs est *Lingona*. Ad vul-
gatam lectionem video Scaligerû in duobus exem-
plaribus Editionis Iunianæ margini adlevisse

ninumq;

minumq̄, Lagona. Sed scripturam optimorum Codicum examinemus. Videtur *Langon* à *πλαγῶν* abiecto π euphoniae causa deductum, ut in sexcentis alijs. *λαγῶν* pro *πλαγῶν*, ut SELASTICVM SACRVM CERTAMEN in Veteri Inscriptio- ne, pro ISELASTICVM. Vide ad Collectanea Gruteriana Indicem Grammaticum. Plinius lib. XXXIV, cap. VIII. *Lyciscus* (fecit ex are) *Lagonem* puerum *subdole ac fucata vernilitatis*. Quid, dice- mus *Langona* in Plinio scribendum? Sive *πλαγῶν* sit, sive (quod credam) pueri nomen proprium. De puero Bruti, idem Scriptor Capite eodem: *Strongy- lion* fecit puerum, quem amando Brutus Philippen- sis cognomine suo illustravit. Meminitque Noster in Apophoretis, CLXIX lem- mate, Βρέττς παιδίων.

Gloria tam parvi non est obscura sigilli:

Istius pueri Brutus amator erat.

Martialem hinc de imagunculis & minutis sigillis æreis summorum artificum loqui, indubitatis- simum est. Vide, an etiam id quod sequitur. *Langones* Saturnalitis hac formâ fuisse operis dulciarii ex simillâ, aut siligine, ad instar eorum sigil- lorum quæ ex are, fecerant nobiles statuarii. Et fortassè huc trahendus Athenæi Νάνος ἀρετὸς πλακωντάδης. Videtur *Lagunculos* ὑποκοριστικῶς ex- tulisse Statius Sylvar. I. in Kalendis Decembribus:

Molles Caioli, Lagunculiq̄.

Inter cætera dona quæ Saturnalibus mitteban- tur. *Lagunculi*, id est *Langunculi*. Ut *Langones* alij *Lagones* vocaverint, extrito n. Similia exempla suppedabit idem Index Grammaticus ad Inscri- ptiones. Apud Statium veteres & impolluti Co- dices ita habent. Legunt quidam:

Molles caseoli, lucunculiq̄.

De *lucunculo* ex genere scitamentorum Afranius apud Nonium in hac voce, & Apuleius lib. x. *Lucuns* Varroni. Sed Domitij Calderini Nota iusuperha- benda

benda non est, qui in Commentario ad Sylvas Papinianas scribit, Sigilla intelligi Caij & Lagonis puerorum, quæ in Saturnalibus representata sint vel pane dulciario, vel aliquo alio obsonio. *Caiolus* & *Lagunculus* diminutiva nomina à *Caius* & *Lagon*. Quæ liba puerorum istorum imaginibus insignita fuisse quidam ex coniecturâ produnt. Ego ad similitudinem icuncularum illarum minutarum panes factos crediderim.

EPIGR. LVI.

Splendophorus Libycas domini petit armiger urbes.
Et hic, & lib. x. Epigr. LXXX. mendosè legitur pueri nomē, pro *Spendophorus*. Græcè enim Σπενδοφορῶ. Ita etiam in Veteri Inscriptione, SPENDOPHORVS. Apud Scævola I. C. ff. De fideicommiss. lib. l. xli. §. xv. *Spendophorus* liberti nomen: quo etiam loco corruptè aliàs legitur *Splendophorus*, & *Alciatus* non rectè *Spondophorus* emendat.

EPIGR. LXI.

*Sape sub hac madidi luserunt arbore Fanni:
Sape sub hac latuit rustica fronde Dryas,
Dumq; fugit solos nocturnum Pana per agros;
Terruit & tacitam fistula sera domum,
Atque olivæ lares commissatore Lyao, &c.*

Vulgata & vetus lectio est; quam cur rejiciamus, nulla causa est. Palatinus Codex apud me tantæ auctoritatis nunquam erit, ut velim sanum locum ad illius fidem depravare. Itaque pentameterum, *Sape sub hac latuit*, cum heroico sequenti unico spiritu continuandum. Nam hoc vult, *Sape rustica Dryas latuit sub hac Platano, dum fugit Pana.* *Dumq;*, id est *Dum*: Ut Horatio, *Quandoque bonus dormitat Homerus*, id est *quando*. Apud Dionysium in Catone, sive Distichis de moribus, *Quumq; moræ aliquem*, id est *Quumq; mores*. Denique Martialis

ipse lib. x. Epigr. XLVIII. *Iamque pro iam* dixit, hoc versu:

Et pilata redit iamque subitæ cohors.

Sic alij inferiores ævi Scriptores ἀρχαϊκῶς locuti. Quare hoc loco cum quid esset τὸ *Dumque* non animadvertent quidam scioli, transposuerunt hoc pentametrum *Sape sub hac* in sedem sequentis: ut utrique commutatio facta sit. Quam traiectionem etiam habet optimus Codex, manifesto errore. Quid enim clarius hoc ordine, si τῶ *Dumque* notionem sciamus? Deinde τὸ *domum*, & τὸ *lares* nonne bene continuantur? Quæ propter rectè atque ordine factum existimo, quod illos versus iniquè traiectos suo loco reposuerim.

Ibidem.

Crevit & effuso latior umbra mero.

Referunt ad umbram Platani: quod arborum genus hoc φίλωνος sit, vinoque rigari gaudeat & nutriti. De quo Plinius lib. XII. cap. I. Macrobius Saturnal. lib. II. cap. VIII. atque alij. Sed qui ita legunt, longè longèque absunt à mente Martialis. Non enim de umbrâ arboris hic ulla mentio. Quare non *laticor* legendum, sed *laticor*. Vide quid antecedit:

Atque oluere lares commissatore Lyæo.

Tunc scilicet, cum faucium mero cerebrum incauit, accedit numerus lucernis, & umbra laticor sit, & omnia iusto maiora videntur. Satis comitat & hanc expositionem veram, & alteram falsam esse: nec Interpretes Poëtæ mentem affecutos, dum locum de mendo suspectum non habent. Iam ante annos xv. ita emaculaveramus, cum tandem benignitate Vossij nostri, Scaligeri duas Editiones Plantinianas utendas accepimus; in quorum altero exemplari ad marginem *laticor* adscripserat. Et non parum gavisi sumus, coniecturæ nostræ à tam magno viro album calculum adjici.

*Ibidem.**Hesternisq; rubens deiecta est herba coronis.*

In his Coniectore nullo opus. Sincera lectio est. Et verat hic optimus Palatinus. Aliter legi non potest.

EPIGR. LXVII.

Accipe & hoc munus conditione malâ.

Illustrabo obiter in illorum gratiam, qui sententiam horum non satis assequuntur. *Malâ conditione*, id est caro, immani pretio. Sic *malè conciliate* Terentio, caro empte. Contra, *benè emere*. Ut supra, Epigr. x. lib. viii.

Adeo benè emit? inquis, imò non solvet.

Id est, bona conditione, vili. In Tullij ioco apud Macrobius, *Quo melius emptum sciatis, tercia dedita est*, Saturnal. lib. ii. cap. ii.

EPIGR. LXXI.

*Massyli leo fama iugi, pecorisq; magister**Lanigeri, mirum, quâ coiere fide.*

Hoc placet Grutero, depromptum ex thesauro Palatino. Alij Codices MSS. & Edd. omnes à prima usque ad Iunianam, constanter, *qua posuere fide*. Ut Virgilius: *Iam venti posuere*. Venti ponunt, cum flare desinunt & à violentia cessant; & fera ponunt, cum à rabie mitescunt cicurata. Tò *coiere* legi ad oram Editionis Colinaei, error est. Non enim ibi, sed in codice quodam Lutetia Parisiorum excuso illud offendi, apud Hieronymum Marnefium, an, MD LIX.

*Ibidem.**Concordem satiat sed rudis agna famem.*

Mirum, arietem cruda agnina vesci. Mansuetis costam aliquando obiectam memini: neque averse fati sunt. Videretur itaque leo exuisse feritatem, & aries induisse. Aut *rudis agna* fortasse est tenera, ut alibi, *Et satum querula rudem capella*. ut intelligas hædillū.

O

Ibidem.

Ibidem.

Quid meruit terror Nemees, quid proditor Helles?
 Sequuti sumus in hac lectione Gruterum. Nam
 Editio princeps, utraque Aldina, & cæteræ omnes,
 conspirantibus plurimis MSS. *quid portitor Helles?*
 Vtrum melius, nescio. Lucanus lib. iv. vers. 56.

*Sed postquam vernus calidum Titana recepit,
 Sidera respiciens, delapsæ portitor Helles.*

In Appendice Virgilianâ, seu Veterum poetarum
 Catalectis:

Portitor est Helles, & portitor Europæi.

Et ex aliâ lectione:

Proditor est Helles, & proditor Europaus.

Germanicus Cæsar (Domitianus verisimiliter) in
 Arato:

Nobilis hic Aries auxato velle quondam

Qui tulit in Tauros Phryxum, qui prodidit Hellen.

Audiamus itaque hic Gruterum, & sequamur
 Optimi libri fidem, *proditor Helles, non portitor.* Vi-
 deaturque in Lucano rescribendum, ----- *delapsæ
 proditor Helles.*

EPIGR. LXXII.

Qui quatis Ausoniâ verbera Graia manu.

Mattigophorus. Alij ad pugilatus, alij ad aurigandâ
 artem referunt.

EPIGR. LXXIII.

Prænestina tenes decepti regna patroni;

In quibus, indignor, sit tibi cella fuit.

Quæ vocatur *cella pauperis*. Itaque huius loci ve-
 nunitatem non assequeris, si ea ignoras quæ supra
 de pauperum cellis & hospitiosis modicis à nobis
 disputata sunt, ad Epigr. XLVIII. lib. III.

EPIGR. LXXVII.

Quod optimum sit, queritis, convivium?

In quod choraules non venit.

Choraules is est qui ad chorum tibia canit, ut *λυραδὸς* qui ad lyram, *τίβλαδὸς* qui ad tibiam. Nunquam is solus erat, utpote quem chorus septem palliatorum comitaretur, ad quorum cantum tibiam inflabat. Huc respexit Martialis. Quia omnis turba turbulenta est, praesertim in convivio. Legendus Scaliger Animadversionibus Eusebianis, ad Numerum MD CCCXCXV. Malim autem tum Anglicano Codice, & meis:

In quo choraules non erit.

EPIGR. LXXIX.

Funera post septem nupsit tibi Galla virorum,

Picentine sequi vult puto Galla viros.

De Gallâ, sive de eâ loqui Poëtam existimo, quam supra sub nomine Chloës perstrictam meminimus: Epigr. xv.

Inscripsit tumulo septem celebrata virorum

SE FECISSE Chloë. Quid pote simplicius?

Venefica post occisos septem maritos, insigni venefico Picentino nubit. De iisdem, aut similibus flagitiosis, est Epigr. XLIII. libri precedentis:

Effert uxores Fabius, Chrestilla maritos,

Funereamq; toris quassat uterque facem.

Victores committe Venus: quos iste manebis

Exitus, una duos ut Libitina ferat.

EPIGR. LXXIX.

Oderat ante ducum famulos turbamq; priorum.

Ineptè antea legebamus, *turbamq; minorem*. Optimus Codex Palatinus, Anglicanus, mei duo, & posterior Aldi Editio, *turbamq; priorem*. quomodo Gruterus edidit. Sed nondum expurgatus locus. Legendum proculdubio, *priorum*. *Famulos & tur-*

bā cū diā dvoīy, turbā famularum. Tō priorum conne-
ctendum τ̄ ducum. Priorum imperatorum famu-
los propter fastum oderant Quirites. De libertis,
ridiculum. Nam τō prior nō est loco aut ordine, sed
tempore. Nondicimus, liberti sunt priores servis
gradu: sed liberti priores venerunt, quam servi.
Aliud agebat vir doctissimus, cū hęc ei excide-
bant: & tamen invenit, cui commentum placeret.
Qui interrogat, an ad Tigellium & Neronis libe-
tos respiciat, *Φανταστῶν.*

Ibidem.

Tam placida mentes, tanta est reverentia nostri.
Absurde. Imō, *vestri.* Et ita quidam Scripti. Monu-
eratque Iunius, ex cuius ora nos in contextum re-
cepimus, exigente prorsus sententia.

EPIGR. LXXXIII.

*Inter tanta tua miracula, Caesar, Arena,
Qua vincit veterum Munera clara Ducum,
Multum oculi, sed plus aures debere fatentur
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.*

Huius Epigrammatis sensus involutior est, quā
ut primo statim coniectu oculorum perspici pos-
sit. Quomodo variè à varijs exponatur, apud Ra-
derum prolixè legi potest. Sed si traiectione dua-
rum vocum secundus heroicus scribatur:

Multum aures, sed plus oculi debere fatentur.
minùs torta indè enarratio resultura est. Quam
non modio aut trimodio, sed toto horreo promam
in alio, si volet Deus, Opere. Interim scito Epi-
gramma hoc pendere ab illo,

*Sanctorum nobis miracula reddis avorum,
Nec pateris, Caesar, sacula cana mori;
Cum veteres Latia ritus renovantur arena, &c.*

Epigr. Lxxx. lib. viii. Puerilia sunt quæ de reci-
tatione histrionum hic adferuntur. Non enim
histrion-

histriones pertinent ad Arenam, cujus hic mentio, sed ad Theatrum: quod nihil ad propositum argumentum.

EPIGR. LXXXIV.

Me tibi Vindelicis raptum narrabat in oris,

Nescia nec nostri nominis Arctos erat.

Quid! Arctos narrabat raptum aut mortuum Martialem? Ecquid hoc ad Epigrammata quæ mittit Norbano? Nihil ineptius hac lectione. Et rectè tacitum ulcus subesse monuit sagacissimus Gruterus, prodente illud Optimo Palatino, & præterea ejus Codice quarto, qui pro *raptum* servat *mæstus*. Ita etiam alter meorum; & quidam, *Cæsar*. Sed codex ille postremus notæ est non nimium bonæ. Quare legam, optimum est, vestigia illorum, qui habent:

----- *mæstus* (aut, *mestus*) narrabat in oris.

Sed prima depravatio fuerat *mestum*. Quia verò soloecismus videbatur, mutatum est in *mestus*. At *mestum* veram lectionem concipiebat, si divulsè legatur, & si consideretur mos illorum librariorum, qui *Mes* pro *Mens*, *Meses* pro *Menses*, *Clemes* pro *Clemens*, *Cresces* pro *Crescens*, *Pudes* pro *Pudens*, *Impesa* pro *Impensa*, *Lacrimas* pro *Lacrimans*, *Libes* pro *Libens*, *Castresis* pro *Castrensis*, *Cosul* pro *Consul* (unde illud *Cos.*) & multa ejus notæ alia dicebant. de quo consulendus Index Grammaticus Inscriptionum. Lege igitur:

Me tibi Vindelicis mens tum narrabat in oris.

Cùm scriptum fuerat *mes tum*, depravatum est contractis duabus vocibus in unum, & factum primo *mestum*, deinde *mestus* & *moestus*. Hoc vult Poeta: Legenti tibi, ô Norbane, in Vindelicis Epigrammata nostra veniebat in mentem nostri, cùm apud te diceres,

MEVS EST ISTE. POETA, MEVS.

Quantum sordebit nunc vulgata lectio, si cum hac nostrâ comparetur!

EPIGR. LXXXV.

Languidiornostri si quando est Paullus Atilij.
 Placebat Lipsio, *noster si quando.* tanquam si de Paullo ad Atilium scribat, & in Epigrammate Atili vocativus sit. Falso. Quamquã ab eã lectione stent, Palatinus Gruteri, Editio princeps, & prior Aldi. Sed recedunt ab eã Aldina posterior, Colingana, Gryphiana, & omnes cetera. Cum quibus lege *nostri*, non *noster*. Et maneat intacta vulgata inscriptio, *De Paullo.* Paulus Atilij nostri, inquit, cum ægrotat convivas vocat. tu Paulle ægrotas, ne invites: ita cana mea porrexit pedes, id est, mortua mihi est. *Paullus Atilij nostri*, ut lib. VII. Epigr. XXXVIII.

Tantus es & talis nostri Polypheme Severi.

Ibidem.

Non se, convivas abstinet ille suos.

Ita Gruterus edidit fide Codd. Palatini & Britannici. Quibus & mei duo suffragantur, Editioque omnium prima. Reliqua omnes, *convivis a. i. suis.* Quæ lectio nauci non est. Alia optima. Pro eo quod est, non se, sed convivas suos abstinet. Sic supra Epigr. XXXVI.

Non ego, quod poseis, res negat ipsa tibi.

Non ego, sed res ipsa negat tibi. Vbi minimè legendum, *Non nego.* quod visum nuper viro docto.

EPIGR. LXXXVII.

Et dicis, Modò liberum esse iusti

Nastam; servulus est mihi paternus:

Laudo operam incomparabilis Gruteri, qui *Nastam* hic eruit, & jacentem aliàs locum novã interpunctione sic animavit atque erexit: *eleganter, mehercules, & accommodatè.* Auctores dabo optimi meorum Codicum, in quo ita disertè, Editionem principe m, qua non longè abit, *liberum esse iusti Nastam;*

scam: remque ipsam, & genium Poëta. Frigidè hætenus perscriptum, etiam in utraque Aldinâ,

----- *liberum esse iussi*:

Zenas servulus est mihi paternus:

Pro *Zenas* in alijs Scriptis est *Zonas*. In Excerptis variarum lectionum, quæ amici mecum humanissimè communicarunt, lego etiam *Hastam*. & *Zenastam*. Ita ut mihi certò persuadeam, puram putam Martialis lectionem esse *Nastam*. Vnde factum, ut fecerim:

Nastam: (*Servulus est mihi paternus.*)

Corrumpendo elegantissimo huic loco fuit ignorantio prisca nominis, quod lectum mihi in Veteri Inscriptione Romanâ:

M. TVRRANIVS. M. L. NASTA.

EPIGR. XC.

Pertundas glaciem triente nigro.

Palatini Codicis scriptura hæc comprobatur auctoritate Codicis Florentini, quo Richardus Thøfonius est usus: cujus doctissimi & integerrimi (heu quondam!) viri fide hæc narro. In illo quoque est, inquã, *Pertundas*, id est frangas. Omnes Editiones ante Gruterianam, quotquot mihi videre contingit, habent *Terfundas*. quod quomodo impugnet Gruterus, apud ipsum vide.

EPIGR. XCII.

Dat tibi securos vilis tegeticula somnos.

Omniū Editionū prima & primaria, quæq; facilè antistet millibus alijs trecentis, in hanc optimi Codicis optimam lectionem conspirat; exhibetque disertè, *tegeticula*: cum aliæ omnes præferant *lecticula*. quod ad corvos Gruterus, me pollicem apprimente. In alijs membranis meis, est *gesticula*. Ignoratio elegantissimæ vocis, & rarioris, non nisi (quod sciam) in Varrone de R. R. lib. II. cap. XI. & lib. III. cap. VIII. itemque Columellæ lib. VIII.

cap. IX. & Auctore nostro lecta, pervertendo loco fuit. Mox sub finem Epigrammatis, *Quod nec manè vomis*, cùm extet in Scriptis *villa vomis*, Iovem lapidem iurare ausim, scribendum: *Quod nec vina vomis*. Douſæ, & alius quidam Codex, *jella vomis*. Quæ varietates lectionum illud *manè vomis* vitij suspectum reddunt.

EPIGR. XCIII.

Nunc mihi dic, quis erit cui te, Catalisse, deorum. &c. Cùm in adornando Martiale essem, opportunè hic me dominus Scaliger admonuit, *Calatissi* nomen nihili esse. Quare scripsi, *Calocisse*: & in capite, *Ad Calocissum*. Καλόκισσος. Ut taceam oram libri Iuniani *Calocissum* præferre, ex Veteri Anglicano. quem stabiliunt quidam mei. In quodã est, *Galacisse*.

EPIGR. XCV.

Hexastichon hoc videtur dispescendum in duo Epigrammata: ut prius constet ex disticho; posterius^s ex tetrasticho: præmissã illi inscriptione, *De Athenagora*; huic, *De eodem ad Callistratum*. In Editione principe distichon extremum, *Sed puta me*, desideratur. Et in uno meorum Codicum totum Hexastichon omittitur.

EPIGR. XCVIII.

----- *Pluvia profuit grandis.*

Centum Coranus amphoras aqua fecit.

Sic emendatè Editio princeps, reliquis omnibus profuit præferentibus. Invenustè, & contra fidem membranarum. Caterùm Coranus non est caupo, ut docti censent: sed dominus fundi, ut puto. Nomentani, vicinus Poetæ: in quo fundo sublesta vina nasci, satis testatur ubique Martialis. quantò dilutiora tempore pluvio? Itaque ait Coranum pro vino aquam collegisse, quòd Autumnus pluvius fuerit.

EPIGR. XCIX.

Marcus amat nostras Antonius, Attice, Musæ.

Rectè iudicat Gruterus, Epigramma hoc duùm distichorum coniungendum cum sequenti Hexasticho. Ineptissimè hæctenus divulgata nos continuavimus, ex sententiâ Poëtæ, & optimarum membranarum arbitrio.

Ibidem.

Vilis eras, fateor, si nunc te mitteret emptor.

Iure summo præferenda hæc lectio vulgatæ, *mittere tento*. Quæ tam frigida est, vt thermas Neronianas refrigerare possit. Altera elegans, extratque in duobus meis Scriptis, & Palatino. Nec aliter veterimæ Editiones, (Aldinis exceptis) Princeps, Veneta anni M D X. & eius tradux Lugdunensis anni M D XXII. utraque cum Domitij Commentarijs: Lutetiana, cujus meminit Iunius. Ceteræ omnes Editiones, quas vidi, in morbo cubant; uti etiam plerique MSS.

Ibidem.

Multum (crede mihi) refert, à fonte bibatur

Qui fluit, an pigro qua stupet unda lacu.

Ex fide MSS. hic legendum puto:

----- a fonte bibatur

Quæ fluit, an pigro qua stupet unda lacu.

Multum refert, inquit, an bibatur unda quæ à fonte fluit, an quæ pigro lacu stupet. In nullo meorum illud *an fonte* reperi, quomodo Iunius in Veteri legi testatus. In omnibus Scriptis est, *Quæ fluit*. ubi Editi, quotquot sunt, *Qui fluit*. In sequentibus Aldin: traque repræsentat, *quem stupet*. Parisiensis Ms. c. f. j, aut Othmari Nachtgaliij, *quum stupet*. & sic Boulietiana.

EPIGR. CI.

Eripidem silvæ cervam, Stymphalidas astris Abstulit.

Vtrum *undæ*, an *astris* hic legi debeat, Lapitharum

pugna inter Grammaticos nata. Vtra lectio ad historiam aptior, disceptatur. Nam volantes Stymphalidas Herculem deiecit ab ipsis nubibus, tradit clare Seneca Tragicus. Alij verò carnivoras eas furias ad Styphalum flumen convenisse, memorie produnt: unde & nomen. Editiones omnes, quotquot ante Gruterianam publicatæ, & ad manus meas pervenerunt, habent -- *undis Absulit* ---. Editione principe solâ exceptâ, quæ de monstris his monstrorum aliquid præfert: nimirum *astris*. De quâ lectione postea videbimus. Scripti aliquot *undis*. Sed *astris* unus meorum. Atque ita habebat Codex Gulielmij, itemque Florentinus Thomsonij. Pro *astris* pugnat Gruterus, pro *undis* Raderus. Ego, ne nihil agam, cum didicerim Harpyarum illarum manum tam numerosam fuisse & infestam, ut totius regionis fructus popularentur, ex scripturâ principis Editionis *agris* exclupo, non infeliciter fortasse. Ut silvas Manalias cervâ, & agros Arcadios noxijs avibus liberarit Hercules. Sive eas sagittis petierit, sive ænei crotali tinnitu fugarit, dummodò abstulerit, non magnoperè contendendum. Hæc lectio nostra utramque historiam sive fabulam admittit. De quâ inter alios legendi Nonnus in Donysiacis, Pausanias Arcadicis, Diodorus lib. v. & Strabo lib. VIII. Ovidius Senecæ concinit, & sententiæ Gruterianæ opitulatur:

Deicit horrifono quinto Stymphalidas arcu.

Ibidem.

*Sapè recusato Parthos duxisse triumphos
Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.*

Ita habet Editio Aldina prior, & agnoscit in Commentario Domitius, itemque Colinaus, Gryphius, Marnefius, Boulierius, Iunius, & alij. Editio princeps, *Sapè recusatos percussit*. Veneta & Lugdunensis, *audæ*

auctæ Cōmentarijs Calderinianis, *recusatos Parthos*:
quomodo etiam Aldus in posteriore. Quid multis?
legendum cum membranis:

Sapè recusatos parcos duxisse triumphos.

Scio viros doctos priorem lectionem defendere; nempè, jam post inventas fruges, quibus glandes esse, nescio quæ voluptas est. Placet illis hoc in loco rarior loquendi modus, *recusato*, ut *comperto*, *cognito*, *audito*. *Φερόν* agnosco: & ego inter legendum in multis Auctōribus notavi. Alij quoque monuerunt, & Domitius ipse. Sed quando Domitianus recusavit Parthos triumphos? quodnam bellum cum Parthis gessit? Proferant minimam suspicionem ex aliquo Scriptore. Esto. Quod genus hoc loquendi? Domitianus recusatis triumphis Parthicis, nomen Victoris retulit à Sarmatis. Saltem illi triumphi debebant esse de Sarmatis, non de Parthis, quandoquidem de victoriâ Sarmatarum tantum sermo est. Tantam absurditatem membranæ optimæ detexerunt. quarum fide jam annos antè quindecim ita reposuimus. Constat verò Domitianum nullam unquam expeditionem in Orientem suscepisse. Nam quod Calderinus de Vologeso Parthorum rege producit, frigidum est. Tunc enim neque Domitianus imperabat: neque hæc (si successisset quod ambiebat Domitianus) fuisset expeditio, sed legatio imperante Vespasiano patre. Sanè miror alios Interpretes post Domitium hoc quoque de Vologeso ex Suetonij cap. II. in hunc locum protulisse: quo nihil alienius ab Auctōris mente. Lectio nostra liquida est, nec indiget interprete, cum apertè canat Domitianum abstinuisse oblatis triumphis à Senatu, quos recusaverit contentus nomine GERMANICI. Tranquillus in ejus Vitâ cap. VI. *Expeditiones partim spontè suscepit, partim necessario: spontè in Catos; necessario unam in Sarmatas, legione cum legato simul casâ. In Dacos duas, primam Oppio Sabino consulari oppresso: secundam, Cornelio Fusca*
præse-

praefecto cohortium pratorianarum, cui belli summam commiserat: De Catts Dacusq., post varia praelia, duplicem triumphum egit. De Sarmatis lauream modò Capitolino Iovi retulit. Quæ Martialis non uno loco celebrat. Et Statius Sylvar. lib. III. in Lachrymis Hetrusci:

*Hæc est quæ victu parcentia foedera Catts,
Quæq; suum Dacu donat clementia montem.
Quæ modò Marcomanos post horrenda bella, vagoꝝ
Sauromas Latio non est dignata triumpho.*

Victis enim Sarmatis triumphum recusavit: & sine triumphi pompâ lauream tantum Iovi Capitolino retulit, teste Suetonio. Idem Poeta Sylvar. lib. IV. in Consulatu eiusdem Germanici, clementiam eandem sive modestiam commendat:

Mille trophaea feres, tantum permittite triumphos.

Indè nata suspicio Ioanni Casperi Gevartio nostro, legendum in hoc loco Martialis:

Sape recusato partos duxisse triumphos.

Et ceu verum conatur astruere Papinianarum Lætionum lib. III. cap. x. Vbi quòd *secretos triumphos* ex lib. VIII. Epigr. xv. ad victoriam Sarmaticam referat, falsus est. Nos suo loco exposuimus. *Sape recusato partos* etiam hic legendum contendit Florilegus Claverius. Quæ conspiratio tanti sanè non est, ut à conceptâ sententiâ vel minimum mihi discedendum putem. Caterum, Epigramma hoc in genere Κολακικῶν singulare est.

P. SCRIVERII

ANIMADVERSIONES

IN

GRANADA

Martialis

LIB. X.

EPIGR. II.

P Igra per hunc fugies ingrata flumina Le-
thes.

Emendabam, Nigra. quam meam con-
iecturam probari video MS. optimi fi-
de. Tibullus:

— vastos amnes, nigramq; paludem.

Ibidem.

At chartis nec furta nocent, nec sacula profunt.

Ita ferè Editi: sed in plerisque Scriptis est, *profunt.*
Legam itaq; cum Quarto Gruteri, & Ed. principe:

At chartis nec furta nocent, & sacula profunt.

Quod dicit chartis & poematibus sacula prodesse,
rectum: nam antiqui tantum & poeta mortui ferè
in admiratione erant. Lege Epigr. x. lib. v. & lib. viii.
Epigr. lxxix. Quibus locis præposterum vulgi mo-
rem perstringit,

Qui redit ad Fastos, & virtutem æstimat annis,

Miratursq; nihil nisi quod Libitina sacravit.

De quo etiam ad Augustum queritur Horatius,
Epist. i. lib. ii,

EPIGR.

EPIGR. V.

Erret per urbem pontis exul & clivi.

Eleganter ita ad exemplar Palatinum Gruterus,
Necabit nimium Editio princeps:

Erret per urbis pontes exul & clivos.

Aldina, & reliquæ omnes:

Pontes per urbis erret exul & clivos.

At quomodo exul, si in Vrbe? Malebat orbis Ra-
derus. Ego divinabam:

Pontis per urbes erret exul & clivi.

Vel vestigijs veterrimæ Editionis insistens:

Erret per urbes pontis exul & clivi.

Imprecatur maledico poëtæ, qui clam Martia-
lis nomine versus sparserat in illustres perso-
nas; non ut Romam solam perreptet, sed etiam ur-
bes alias: & quidem ostiatim mendicando: Ne-
dum in ponte aliquo vel clivo (ubi propter ho-
minum ultro citroque comitantium frequen-
tiam, mendicorum etiam stationes) unquam qui-
escat miser, aut sedeat. Et roget mendicorum om-
nium ultimus, cum iam erogandum nihil restet,
præter----- *caninas panis improbi buccas.*

Canicas videlicet. De quibus Paullus Diaconus ex
Festo: *Canica fursures de farre, à cibo canum vocata.*
Pacuvius:

Qui apud te quasi servos, est carneum panem.

In eundem lycophantam & impostorem scribit
Epigr. III. ad Priscum.

EPIGR. VII.

*Nympharum pater amniūq; Reno,
Quicumque Odrysiæ bibunt pruinas,
Sic semper liquidis fruaris undis,
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci.*

Falluntur, qui in illis liquidis undis originem nomi-
nis quarunt, quod *Renus* Germanis à puritate seu
tori,

tori, cujus fidem explorasse creditus, seu aquarum argenteo liquore & nitore dictus videatur *Ætiii*. Imò nunquam, inquit, gelu adstringaris: ut Romanis Germanorum per glaciem incurius metuendus sit: plaustrisque homines copiarum traiciant. Nam,

*Nec te barbara contumeliosi
Calcaturum rota conterat bubulci.*

frustra Interpretes referunt ad Reges Francorum. Ridiculus est Elias Vinetus, qui ad Mosellam Aufonij id primum Gallis suis & lectoribus persuadere conatus est; quasi respexerit hic Poëta morem illum, 'cujus Eginhartus Caroli Magni aulicus meminit, ut Francorum Rex, quocumque iter faceret, carpento iret, quod bubus iunctis, bubulcorum rustico more agente (al. more gentis) trahebatur. Hæc satis ineptè ille: nec aptius illud commentum quod superadstruit Stephanus Claverius, de Boote & plastro eius forsàn Martialem loqui. Nugæ, nugæ. Simpliciter optat barbarum Germanum concretum Renum nunquam traicere. Ovidius de concreto Istro Tristium lib. III. Eleg. x.

*Perg, novos pontes subter labentibus undis
Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.*

Et ibidem Eleg. XII. ----- nec, ut antè, per Istrum
Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
Et Ponticarum Eleg. VII. lib. IV.

Ipse vides, onerata ferox ut ducat Iazis

Per medias Istri plaustra bubulcus aquas:

Idemque alijs locis, quibus recitandis in re clarà superledeo. Suetonius in Domitiano, cap. VI. *Belium civile motum à L. Antonio superioris Germania præside consecit absens, felicitate mirà: cum ipsa dimicationis horà, resolutus repente Renus transiret ad Antonium copias barbarorum inhibuisset.*

EPIGR. X.

*Qui me respiciet, dominum regemq; vocabo?
Bene vulgo editum est, Qui me respiciat. Iuvenalis:*

----- *Quid das, ut Cossum aliquando salutes,
Ut te respiciat cluso Veiento labello?*

Lucianus in Nigrino.

Ibidem.

*Hoc tu, sed quanto blandius, ipse facis.
Interpungo:*

Hoc tu (sed quanto blandius?) ipse facis.

Ibidem.

*Leticam, sellamvè sequar? nec ferre recusat,
Per medium pugnas & prior ire lutum.*

Ardeliones, seu satageos huiusmodi ac sibi molestos, vivis coloribus depingit morum Apelles ille singularis & Censor, L. Annæus Seneca De tranquillitate animi, cap. XII. Quamquam pluscula sunt, non pigebit adscribere. *Circumcidenda est, inquit, concursatio, qualis est magna parti hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium. Alienis se negotiis offerunt, semper agentibus aliquid similes. Horum si aliquem excurrentem domo interrogaveris, QVO TU? QUID COGITAS? respondebit tibi, NON MEHERCVLE SCIO: SED ALIQVOS VIDEBO, ALIQVID AGAM. Sine proposito vagantur, quarentes negotia: nec qua destinaverunt, agunt: sed in qua incurrerunt. Inconsultus illis vanusq; cursus est, qualis formicis per arbuscula repentibus; qua in summum cacumen, deinde in innum inanes aguntur. Hi plerique similem vitam agunt, quorum non immeritò quis inquietam inertiam dixerit. Quorundam quasi ad incendium currentium miseretur; usque eò impellunt obvios, & se aliosq; precipitant:*

cum interim cucurrerunt aut salutaturi aliquem non resalutaturum; aut funus ignoti hominis profecuturi; aut ad iudicium saepe litigantis, aut ad sponsalia saepe nubentis: & lecticam affectati, quibusdam locis (coenosis puta, ad captandam benevolentiam potentiorum & procerum sportulas) & ipsi tulerint. deinde domum cum supervacua redeuntes lassitudine, iurant nescisse seipso, quare exierint, ubi fuerint: postero die erraturi per eadem illa vestigia. Haec Seneca.

EPIGR. XI.

Et lotam, ut multum, terq, quaterq, togam.

Annotabo hic obiter sententiam meam, quia Gru-terum querere video, & haerere. Lotam togam dicit, ut alibi:

Et lotam niveo togam Galeso.

Quia saepius lana flumine lavatur. Nescio quid obscuri hic suspicantur docti viri. Sed *Id ut multum* mihi suspectum. Editio princeps conspirans cum Anglic. cod. habet, *Et lotam multum*. Sed cum vulgata lectione faciunt, Aldinae geminae, Colinae, Gryphiana, & caeterae. Domitius *ut multum* exponit *ad summum*, peculiari phrasi Martialis.

EPIGR. XII.

Emilia gentes, & Apollineas Vercellas.

Vercellae Apollinae, ut Tolosa Palladia; quia ut hujus Apollo, ita illius Pallas tutela esset. Quod autem in illis tractibus Apollo praecipue coleretur, auctor Stadius in Soterijs Rutilij Gallici Praefecti Urbis, Sylvar. lib. 1.

Tunc Deus, Alpini qui iuxta culmina dorfi

Signat Apollineos sancto cognomine lucos.

Apertè dicit lucum Apollineum ibi fuisse, & ex hoc loco Martialis colligimus Statiu de Vercellensi tractu loqui. Docti viri adhuc non potuerunt incidere

in locum veteris scriptoris, qui lucem adferret Martiali. Sanè in Commentarijs in hunc Poëtam, Vercellis Apollinem cultum fuisse, nondum se legisse professus est Calderinus; sed in Commentarijs ad Sylvas Statij, quos postea edidit, hoc quod antè eum fugerat, tum demum advertit, & monuit, laudato Martiale. ne quid dissimulem.

Ibidem.

Ne vivam, nisi te Domiti permitto libenter.
 Mendosè ita princeps Editio, & libri omnes antiquitus cusi. Nec abnuunt Scripti. Et amplectitur Gruterus illud *permitto*, plurimisque exemplis conatur firmare. Præter Notata ad Martialem, legenda sunt quæ ad principes Historicos Sallustium & Tacitum consignavit. Ego dedici in MSS. *per* & *pra* sæpissimè confundi. Exempla, quamquam ad manum sint, parcam adscribere. Docti vident mecum legendum, *præmitto*, non *permitto*. Codices imponunt. Hæc indubitata lectio est. Omnino, inquam, legendum *præmitto*. Sic in veteri Ecclesiâ, *præmisi uxorem, præmisi fratrem*, &c. de vitâ sanctis dicebant, tanquam eos ipsi sequuturi. INSCRIPTIONES etiam huc spectant. Tertullianus libro ad uxorem: *Nam quid gestiamus liberos serere, quos cum habemus præmittere optamus?* Cyprianus De mortalitate. Ausonius in Parentalibus, *Præmissa ergo vale*, &c. ad Æmiliam Melaniam sororem. Alij. Hic quoque Martialis *præmitto* dixit omnis causa, tanquam & ipse illum eò sequuturus. Quàm ineptum sit *permitto*, & *dimitto*, & si Dijs placeat, *permuto*, cognoscent facile qui nostram emendationem cum vulgari lectione contendunt. Seneca in Ludo: *Quos omnes Claudius, nec ubi imparatus esset, præmiserat.* Ita legendum, nec audiendi MSS. qui *permiserant* habent.

Ibidem.

*Ibidem.**Et venies albis non cognoscendus amicis.**Livebitq̄, tuis candida turba genis.*

Optimè. Haftenus publicatum:

Libabitq̄, tuas candida turba genas.

Quod amplecti præ altero Raderum atque Heraldum, equidem miror. Non oportebat, inventis frugibus *βαλανοφάγειν*. Sed quibus libet, per me licet. *Livere pro invidere* non semel Martiali usurpatum meminimus, & in eadem phrasi Auctorem castigavimus, lib. VI. Epigr. LXX XVI. Quò recurre: & adhibe Nostrum præterea, huius libri Epigr. XXXVII.

Ostrea Baianis quàm non viventia testis.

EPIGR. XIII.

Et Thetis unguento palleat uncta tuo.

Thetis hic piscina marina, in quâ natabant. Lib.

XI. Epigr. XXII. Et lib. III. Epigr. XLIV.

*In thermas fugio? sonas ad aurem.**Piscinam peto? non licet natare.*

Vbi Domitio notatus Ciceronis locus. *Latiorem*, inquit, piscinam voluissim, ubi iactata brachia non offenderentur. Augustus (teste Suetonio in ejus Vitâ, cap. LXXXII) nervorum causa marinis Albulisque calidis usus. Nero quoque apud eundem cap. XXXI. balineas fecit marinis & Albulis fluentes aquis. Plinius Junior Epist. VI. lib. V. *Sinatate latius aut tepidius voles, in area piscina est: in proximo puteus, ex quo possis rursus abstergi. si paniteat teporis.* Vide & Epist. XVI. lib. II. Natationes autem suas unguentis perfundebant. De Caligula, idem Scriptor cap. XXXVII. *Nepotini sumptibus omnium prodigiorum inge-*

nia superavit, commentus novum balnearum usum, per
 tentissima genera ciborum atque coenarum; ut calida
 frigidusq; unguentis lavaretur. &c. Heliogabalus apud
 Lampridium, Non nisi unguento nobili aut croco pisci-
 nis insectu natavit. Item, Momentarias de rosato & ro-
 sis piscinas exhibuit. Et, condito piscinas & solia tempe-
 ravit, & rosato atque absinthiato. Denique, Fertur in
 euripis vino plenis navales Circenses exhibuisse, pallia deo
 enanthio fudisse. Lege cum Scaligero, balnia oleo er-
 nanthino fudisse. Quem locum, antè infusam à viro
 Illustri lucem, avorum nostrorum memoriâ non
 intellectum, satis constat ex Io. Bapt. Egnatij fuiti-
 lissimâ interpretatione. De piscinis natantium,
 idem Lampridius in Alexandro Severo: *Vinctus la-
 vabatur, ita ut caldarijs vel nunquam, vel raro, piscinâ
 semper uteretur, in eâq; unâ horâ propè maneret.*

EPIGR. XIX.

*I, perfer. brevis est labor peracta
 Altum vincere tramitem Suburra.
 Illic Orphea protinus videbis.*

Hunc secundum versiculum, qui in plerisque re-
 tro cufis occupabat sequentem locum, huc trans-
 ferendum esse rectè observavit Gruterus, & margi-
 ni annotavit Scaliger, in duobus codicibus suis,
 quos nunc possidet Voslius noster. Nec alio ordi-
 ne, quàm suo, Editio posterior Aldi, Gryphij, &
 Vascosani. Ceteræ omnes luxatæ: Etiam princeps
 Editio, itemque Aldina prior, & Colinæana. Ne-
 cessario ita restituendum. Postquam Suburrana
 transmisserit, Clivum subeundum dicit.

Ibidem.

*----- Avemque Regis,
 Raptum qua Phryga pertulit Tonanti.*
 Quòd hic locus à viris doctis non capiatur, liquet
 ex eorum interpretatione. De imagine accipit Car-
 derius.

derinus, in quam illud Martialis Epigramma legimus, LV. lib. v.

Dic mihi, quem portes, volucrum regina: Tonantem. &c.
 Leocras quidem artifex aquilam fecit (teste Plinio lib. XXXIV. cap. VI II) sentientem quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem unguibus etiam per vestem. Sed nihil ad Martialem. Nisi forte Epigr. VI. lib. I. ubi aquilæ Iovis & leonis Domitiani comparatio instituitur. Aptetur isti, si cui è re videretur, loco: nam hic longè aliud requiritur. Quæ profectò nemo hactenus explicavit. In fastigijs templorum, atque ædium etiam privatarum, aquila apponebatur. Pindarus Olympionicâ XIII.

Τῆς Θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκες
Quis Deorum templis avium regem geminum apposuit?

Inde fastigium aut culmen tecti Græcis vocatur αἴτωμα. Hippocrates lib. De art. Vbi Galenus lib. III. Comment. αἴτωμα dici scribit ὅτις τὸ ὑψηλότατον μέρος, ἢ τὰς εἰς ὑψὺ ἀνατάσσει τῆς ὀρθῆς τριγωνοειδέος, supremam domus partem, & in altum sublata triangulari formâ culmina. Eadem expositio in Exeg. At Erotianus αἴτωμα, πλὴν σεφάνῳ τῷ δώματος exponit. Suidas, & ex eo Varinus, annotat αἰτώματα dici καὶ τῶν ἱερῶν σεβάσματα, ἀπὲρ υἱῶν τε ἢ αἰτούς καλοῦσιν. Eustathius similiter scribit μέρος τι τῶν ναῶν dici αἴτωμα & αἶστον, διὰ τὸ ἐοικέναι πτέρυξιν αἰστοῦ. Idem refert Scholiastes Aristophanis ἐν ὄρνισσι, hoc versu:

Τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς αἶστον.

Igitur solorum templorum, sacrarumque ædium fastigia & pinnas, *alas, aquilamq;*, quod alarum aquilæ sint similia, dici, nos docent Grammatici. Sed de privatâ domo accipit supra laudatus senex Cous lib. De art. Ἀνέλκειν τὴν κλίμακα κῆ πρὸς τύρσιν τινὰ ὑψηλῶ, ἢ πρὸς ἀέτωμα ἴσκου. *Scala ad turrim aliquam altam, aut domus fastigium attrahenda.* Aristophan. Alij. Sed omniū Grammaticorū eruditissimus Hesychius ἀέτων dici scribit Κυματόν τὸ ἐν τοῖς γείσοις. *curvatum, aut prominentiam suggrundarum & imbricum.* fortè, quia ea aquilæ volantis formam præ se ferat. Vt ut est, ἀέτων pro fastigio aut tecti culmine apud Græcos plurimum usurpatur. Pausanias non uno loco in Græciâ suâ. Lib. v, qui est Eliacorum prior, & Phocicis, lib. x. Sed Corinthiacis, lib. i. insignis eius locus, ubi de more Sicyoniorum agit sepeliendi & condendi defunctos. Latinis etiam in usu hac notione *aquila*, sed rarò. Tacitus Historiar. III. in conflagratione Capitolij sub Vespasiano: *Inde lapsus ignis in porticus appositas ædibus. mox susinentes fastigium aquila vetere ligno traxerunt flammam, alueruntq;*. Ait igitur Martialis, Primum incides in splendoras ædes Plinij Secundi, in quarum fastigio aquila imposita: & in ipso fastigio expressus Orpheus in silvis inter feras. Ibi quoque vicinæ sunt ædes Pedonis, sed minores. ideo minori fastigio, & consequenter minor aquila imposita.

Illic parva tui domus Pedonis

Celata est aquila minore pennâ.

Quod minorem domum Pedonis innuat, fortassis nonnemini videbitur *Celata* non *Celata* scribendū; quando parva domus minùs conspicua sit, & magnarum ædium propinquitate ac splendore obscuretur. Frustra. Plinium audiamus lib. xxxv. cap. xli. *Dibus ædes Sicyonius figulus plastes, primus personæ regularum extremis imbricibus imposuit; quæ inter ini-*

tia protypa vocavit : postea idem ectypa fecit. Hinc
 & fastigia templorum orta: propter hunc plasticè appella-
 ta. &c. Item signa ex fastigijs dispersa. Ibidem: Fictiles in
 fastigio templi Iovis Capitolini quadriga, opus Turiani à
 Fregellis sub Tarquinio Prisco Romam acciis. Et quod
 huc unicè facit: Fastigia quidem templorum etiam in
 Vrbe crebra, & municipijs, MIRA CAELATURA, &
 arte avig, firmitate certiora auro, certè innocentiora.

Ibidem.

Illic Orphea protinus videbis

Vdi vertice lubricum theatri, &c.

Expressum ab artifice theatrum, in quo silva, Or-
 pheus, fera: ipse quoque Orpheus lapsabundus
 propter sparsionem croci, quæ fiebat in theatro.
 Quod enim sparsio lubricationem faceret, testis
 ipse lib. ix. Epigr. xxxviii.

Lubrica Corycio quamvis sint pulpita nimbo.

Hoc igitur artifex mirâ cælaturâ ad vivum expres-
 serat. Hæc omnia longè aliter Interpretes accipiunt.
 Quorum error etiam non dissimulandus, cum
 hunc Pedonem illum esse volunt cujus Iuvenalis
 meminit Sat. vii:

Sic Pædo conturbat, Matho deficit, exitus hic est.

Imò non Caussidicum, sed Albinovanum, poetam
 nobilem Augusti ævo, intelligit. quem laudat non
 semel alibi, & Epigrammatarium celebrat Noster:
 Præfat. lib. i. Epigr. Lxxvi, lib. ii. item Epigr. v, lib.
 v. Hunc Fabius recenset inter Poetas Heroicos, &
 Seneca Rhetor, Philosophi pater, Suasoria prima
 inquit, *Nemo potuit tanto spiritu dicere, quanto Pædo,
 qui navigante Germanico dixit:*

IAMPRIDEM POST TERGA DIEM SOLEMQUE
 RELICTVM &c.

Idem de eodem Controversiarum lib. ii. & Naso
 ejus amicus Elegiarum è Ponto lib. iv. Eleg. x. &
 xvi. Vide & L. Senecam Epist. cxxii. Hunc, inquam
 loquitur hic Martialis, cū Thaliàm alloquitur. cui
 dea nihil commune cum caussidicis, quorum Mi-
 nerva potius tutela,

Hujus autem Carminis meminit ipse Plinius, Epistolâ lib. III. ultimâ. *Alloquitur, inquit, Musam: mandat ut domum meam in Esquilis quarat, adeat reverenter.*

EPIGR. XX.

In quocunque loco Roma ductus erit.

Sæpissimè Martialis duo pro ambobus posuit. Livius quoque dixit duo Consules, hoc est ambo. Sola omnia linguarum Latina infelix, quæ careat articulis. Non potest dici, quanti momenti sit is defectus.

EPIGR. XXI.

*Scriberete, quæ vix intelligat ipse Modestus,
Et vix Claranus, quid rogo, Sexte, iuvat?*

Julius Modestus Grammaticus, C. Jul. Hygini liber-
tus; cujus secūdum *Quæstionum confusarum* Gellius,
& *De ferijs* Macrobius bis terve citat. Et in Gram-
maticis aliquoties à Sosipatro laudatur; ex quo di-
scimus illius auctoritate non semel usum Plinium
Secundum in libris *De dubio sermone*, ævi iniuriâ de-
perditis. Iunio Philargyrio in Glossis Virgilianis
Aufidius Modestus citatur, Interpres, ut appa-
ret, Maronis. Vide in II & III Georgicorum.
Clarani mentionem facit Aufonius Epist. ad
Vrsulum Grammaticum, & eo prior Seneca E-
pist. LXVI. ubi condiscipulum suum vocat. Sed am-
bigas iure, an idem sit. Certius, quod nuper apud
Servium Virgilii Interpretem observabam, videri
aliquid Notarum in Poetam illum ab eo relictum.
Æneidos lib. XI.

Est antiquus ager Tusco mihi proximus anni.

Ad quæ sic commentatur Servius: *Hoc loco Donatus
erravit, dicens agrum quem Latinus donare se disponit,
esse in Campaniâ iuxta Vrsentem fluvium. quod etiam Cla-
ranus ait. Ita enim legendum hoc nomen ibidem
sentio. Vulgo est, Clanarius.*

Ibidem.

*Ibidem.**Judicete, major Cinna Marone fuit.*

Quidam, *melior Cinna.* & sic Iunius Philargyrius
(sive *Pilargyrus*, quomodo in Vet. Inscript.) addu-
cit. quem vide in Eclogam ix. Virgilij.

EPIGR. XXIII.

*Nulla recordanti lux est ingyata, graviq̄:**Nulla fuit, cujus non meminisse velit.*

Cum Anglicano censeam legendum, *Nulla subit.*
Quod etiam arridebat Grutero. Ita repone.

EPIGR. XXIV.

Annos addite bis, precor, novenos.

Ita tres mei Scripti, reliqui cum vulgg. *ter*, non *bis*,
habent. Editio princeps etiam illud *bis* agnoscit.
Celebrat Poëta natalem suum quinquagesimum
septimum, postulatque ad eum addi octodecim an-
nos. Nimirum LXXV. discedere ex vitâ cupit.

*Ibidem.**Sed vita tribus areis peractis.*

Hanc lectionem disertè præferunt Editio Aldi po-
sterior, Gryphij, Vascofani: Boulierius & Marne-
sius in orâ. Pleraque alia, mendosè *aureis*. Quæ pro
nostrâ lectione faciunt, affatim & utiliter annota-
vit ad Manilium suum Scaliger. Area in Circo spa-
tium curriculi. Viginti quinque missuum est unius
diei area. ideo *μῶν μίτρον* Græcis: quanquam & de
omni alio spectaculo dicitur. Ah hoc igitur *area*
dictus est cursus vitæ humanæ. ut alibi,

Per varias artes, omnis quibus area servit.

Et viginti quinque anni, una atea. septuaginta
quinque, tres areæ. Plura in Manilianis dixit vir
Illustris. Sed huc eximius Servij locus paullo in-
tegrius producendus est. Scribit ille ad versum
hunc III Georgicorum, 18.

CENTVM QUADRIINGOS AGITABO AD FLV-
MINA CVRRVS.

*Id est, unius diei exhibebo Circenses: quia, ut Varro dicit in libro De gente populi Romani, olim xxv missus fiebant, sed vigesimus quintus dicebatur ERARIUS, eo quod de collatione populi exhibebatur, qui desijt esse, postquam conferenda pecunia est consuetudo sublata. Unde hodieq; permansit, ut ultimus missus appelletur ERARIUS. Vbi vides exhibitionem unius diei, id est *μονημερίῃς*, esse xxv missuum, id esse quod Martialis *aream* vocat. Claudianus de ludis Circensibus exhibitis in VI Cons. Honorij:*

Hic & belligeros exercuit area iussum.

Arnobius etiam lib. VI I. *Circi aream* dixit, pro ipso Circi spatio. Martialis omnino vitæ curriculum *aream* vocat. Optat, inquam, vivere Lxxv annos: id est, tres *areas*. Nam una *area* vitæ humanæ, annorum est xxv. Amplectimur itaque lectionem, quam librorum melior pars retinet, *bis precor novenos*. Quod si alios Codices sequi velis, *ter precor novenos*, ut postulet sibi ad quinquagesimum annum inuentem addi annos xxvii, & octagesimo quarto vitam finire velit, erit *area* annorum xxviii. Cujus rationem pete ex Manilianis, in secundum Isagogicum, sub finem. Nam quod *aureis* docti viri legunt, quia aureus Romanus æstimaretur xxvii denarijs argenteis; aut (ut alijs placet) drachmis xxv, nullū locum hic habere potest, ubi veritas opponitur. Futilissimum denique, tres aureos pro militari stipendio positos, de quibus Suetonius cap. xxvi. *Cæs.* quasi stipendia vitæ peracturus Poëta. Nec locus est etiam interpretationi illorum, qui quidem *areis* legunt, sed tres vitæ *areas* intelligunt, inventam, virilitatem, & senectutem. De numero quoque aureo (apud Domitium) deq; anno Lxxx, & Platonis ætate, *ἄδὲν πρὸς ἑπτα*. Demiror neminem somniasse de tribus illis, quorum alibi Servius meminit, & *humana vita continetur: Naturā, cui ultra centum* &

tum & viginti soſtitiales conſeſſum non eſt: Fato, cui nonaginta anni, hoc eſt tres Saturni curſus extium creant: niſi forte aliarum ſtellarum benignitas etiam tertium eius ſuperet curſum: Fortunâ, id eſt caſu, qui ad omnia pertinet qua extrinſecus ſunt: ut ad ruinam, incendia, naufragia, venena. Concurrite omnes augures, aruſpices, atque hinc aliquod commentum exſculpate, nugis illis non abſimile. Laus publica eſt. Et quando ingenio vela laxatis, videte etiam atque etiam, num Senecæ locus huc quadret. *In tria, inquit, tempora vita dividitur, Quod eſt, Quod fuit, & Quod futurum eſt. Ex his quod agimus, breve eſt; quod acturi ſumus, dubium; quod egimus, certum. hoc eſt enim in quod ius fortuna perdidit, quod in nullius arbitrium reduci poteſt, &c.* De brevitate vitæ. Sed ineptiarum plus fatis.

Ibidem.

Post hæc tempora nec diem rogo.
 Proba lectio. Nihil mutandum. Vitioſi hic ſunt Scripti codices.

EPIGR. XXX.

O ianitores, villiciq; felices.
 Sic Scripti omnes, quos conſului. Sic Editio etiam princeps. Reliquæ omnes, *O vintores.*

EPIGR. XXXII.

Tulchrior in terris nulla tabella foret.
 Epitaphium Flaviæ Dionyſiadis in tabulâ marmorea Romæ;

Doctior in terris nulla puella foret.
 Quod Epigramma antiquum ad Martialem auctorem referre non dubitabat magnus Scaliger. Quid nos ſentiremus, alibi declaravimus.

E P I G R. XXXIV.

Dignus es, ut possis totum servare clientem.

Vt liceat tantum vera probare potes.

Neminem puto esse, qui Epigramma hoc ad Trajanum intelligat. Et tamen si primo & extremo verbo pentametri excluso, reliqua parenthesi incluseris, omnes tenebrae discutientur:

Vt (liceat tantum vera probare) potes.

Mens. Dignus es, ut possis servare totum clientem, ut quidem potes, modò liceat patrono vera probare adversus libertum. Quid restituerit patronis in liberos Optimus Princeps, sciremus, si, quid illis ademerat Domitianus, nobis constaret. Palpabundi coniiicimus licuisse libertis patronos Majestatis deferre, & partem ex bonis eorum lege Domitiani capere: Traianum pristinum jus restituisse, modò innocentiam suam probare possint. Tale quid videtur fuisse. quod verius hariolamur, quàm affirmamus. Numquid etiam videtur, reclamantibus licet Membranis, & Editis, *Et pro Vt scribendum?*

Dignus es, ut possis totum servare clientem:

Et (liceat tantum vera probare) potes.

Quæ Domitius huc adfert, inepta sunt. Veri prodit similia Raderus. De torto patrono, quomodo legebat atque exponebat olim in Catalectis ad Moretum Scaliger, verè tortum. Vti etiam videbatur nupero illi doctissimo Commentatori. quem vide.

E P I G R. XXXV.

Cuius carmina qui benè astimârit,

Nullam dixeris esse sanctiorem.

Tales Ageria iocos fuisse, &c.

Ita omnes à primâ Editione ad nostra usque tempora. Scripti duo:

Nullam

Nullam dixerit esse nequiores.

Et sic invenit in suis Domitius. *Qui nequiores interpretatur studiosiorem lusuum & iocorum inter conjuges.* Palatinus auctior hîc est uno versu, quem nos fide Gruteri expressimus:

Nullam dixerit esse nequiores.

Nullam dixerit esse sanctiores

Qui extat etiam in Florentino Codice.

Ibidem.

Hac condiscipulâ, vel hac magistrâ.

Esses doctior, & pudica Sappho.

Sed tecum pariter simulq, visam

Durus Sulpitiam Phaon amaret.

Non intelligi hæc à viris doctis meridiano Sole clariora, medius fidius miror. O Sappho, inquit, doctior sine dubio & pudicior, si contubernio & disciplinâ Sulpitiæ fuisses usa: Sed si tecum illam cerneret durus tuus Phaon, qui vix unquam induci potuit amare ullam mulierem, Sulpitiam potius amaret, quàm te. MSS. mei tres, *Esset doctior.* quomodo quartus Gruteri habebat.

EPIGR. XXXVI.

Per freta, per longas toxica sava vias.

MSS. aliquot, *toxica vina.*

EPIGR. XXXVII.

Venator captâ marte superbus adest.

Sic utraque Editio Aldina, Colinxana, Gryphiana. *Matre.* Editio princeps, & alia. Quomodo & Membranæ pleraque. Liber unus, *meate.* Alius, *male.* Unde promptum & proclive est facere, *mele.* Hujus loci, & de *marte* ex mustellarum sylvestrium genere, quod nomen hodie omnibus Europæis commune, meminert in Historiâ
 Quadru-

Quadrupedum Gesnerus, Scaliger pater de subtilitatibus Cardani Exercitat. cex, distinct. 2. Edoardus V Vottonus De different. Animal. lib. v. cap. LXXXVI. Sed cum hæc vox recentior & novitia sit, nec alibi apud idoneum vetustum scriptorem reperiatur, inclino in alteram lectionem *mele*. cujus bestiae Grætius (*Lucifuga melis*) Plinius & Varro meminerunt. Hic tertio Rerum Rusticarum admonet *septa leporarij ex macerij's tectorio oportere esse septa, ne meles, aut feles, aliave qua bestia intrare possit*. Meles animal mordax, asperum, & perniciosum, leporibus plurimum insidiatur. *Taxus* sive *Dassus* vulgò appellatur. Nec levi negotio capitur. Iosephus Scaliger, magni patris magna proles, Taxum epigrammate celebrat operibus triduo oppugnatum, in Sylva Carminum, num. XXI. Hinc, quod difficulter caperetur, apud Martialem Et legendum præterea, *namque ut tua sacula noris*.

Venator captâ mele superbus adest.

Ita repone, eiectâ *marie*. quæ triumphantis habitu iam sacula aliquot alienum locum occupavit. Ex Veteribus solus (quod sciam) Martialis, vel potius librariusejus hoc nomine *martis* usus est. *Melis* autem sive *Taxi* effigiem qui videre volet, atque hæc minuta persequi, consulat diligentissimum Gesnerum, in Paralipomenis Histor. Quadrup.

EPIGR. XXXIX.

----- *namque ut tua sacula narrant.*

Ficta Prometheus diceris esse luto.

Malim membranarum plurium & meliorum fide:

----- *namque ut tua sacula narres,*

Alij Scripti: *nam qui t. s. narrant*. Male. Sed nonne hujus Epigrammatis versus secundus concinnius ita interpungetur:

Mentiri nata es, Lesbica, rege Numâ?

EPIGR.

EPIGR. XLI.

Disidium non est hoc, Proculeia: lucrum est.

Ita planè omnes mei Scripti. Sicque scribendum, rectè monuerunt viri docti. Necaliter Editio princeps, et Aldina prior. Posterior (quod mireris) mutavit in *Disidium*. & sic ferè omnes post excusa.

EPIGR. XLII.

Et pilata vedit iamque subitq; cohors.

Primam in *pilata* heic cortipi docuit ad Tibullum Scaliger, & nos Schedio quodam admonuit (vide ad Epigr. xv, lib. viii.) Itaque legendum illo auctore, *Atque pilata*. Sic supra, *Et litant*, pro *Atque litant*. Intellige *pilata*, *depilata*, (Sic Epigr. lvi. lib. vi.

Teq; pilare tuas testificare nates.

Et lib. xii. Epigr. xxxii.

Summaniana quâ pilantur uxores.)

Nam calvi Iſidis pice depilabantur. Magnam lucem huic Epigrammati facit vir Illustris quem modò nominabam. Pila gestasse Gallos magnæ Matris, ridiculû. Sed cû illud *Et pilata* omnes libri, quâ Editi, quâ Scripti adstruant, disputavi aliquando mecum, num *pilata* accipiendum esset pro densâ. Quemadmodum Grammatici quidam veteres Virgilianum illud *Æneid. xii.* ceperunt:

Procedit legio Ausonidum, pilataq; plenis

Agmina se fundunt portis. -----

Vbi Servius, non ille pervulgatissimus, sed curâ V. C. Petri Danielis luculentior longè atque auctior: *Quidam hoc loco pilata agmina non à genero hastarum positum adserunt: sed pilata, densa, spissa. ut implere portas potuerint. & postea se in loca apertiora diffundere. Alij pilatum agmen dicunt quod in longitudine directum est, quale solet esse cûm portis procedit. Vel certè pilata, fixa & stabilia, vel à pilo quod figit, vel à pilâ*
frustili

vel à pilâ *στρουθίλι* que fixa est & manet. Nam & Graeci res densas & artas *πυλάσας* dicunt. Quibus praestantissimorum Scriptorum veterum testimonia & fragmenta mox subijcit. Ennij Saturarum II.

----- *Contemplor*

Inde loci liquidas pilatasq; aetheris oras.

Cùm firmas & stables, inquit, significaret, & quasi pilis fultas. Scaurus de vita sua: *In agrum hostium veni, pilatim exercitum duxi*, id est stricim & dense. Et sic Asellio, ibidem. Vide. & nota praeterea Hostij ex primo Belli Histrici versum, & Varronis pulcherrimum fragmentum ex libris Rerum humanarum. Habes non longè à principio Commentariorum in XII.

Ibidem.

In quibus est lactuca sedens, & tonsile porrum.

Ita Gruterus, cùm antea esset *sectile porrum*. Nescio an praefere debeã *tonsile porrum*, quod in optimo Palat. Britan. & meis plus vice simplici. Ego fateor meignorare, quid sit tonsile porrum, tam profecto, quam *tonsilia ferta*, quod supra ex eodem Palatino & Modiano producitur. Lib. VI. Epigr. LXXX.

Tonsilibus fertis omne rubebat humus.

Vbi meliores Codices, *Sutilibus*. Scio Epigr. LIII. lib. XI. legi, ----- *porris fila resecta suis*. non ideo tamen porra tonsilia dixerim. Ita enim omnia porra essent sectilia. Atqui hinc non videtur de quovis porro agi, sed de specie quadam.

Ibidem.

Secta coronabunt rotatos ova lacertos.

Variant libri. quidam *rotatos*, quidam *rotatos*, se praesentant. quod ultimum Scaligero etiam in orâ annotatum; & memini cùm me moneret, ita

omnino

omnino reponendum. Addens, hodieque Aquitanos suos coquere pisces in craticulâ oleo roantes. Sed vulgatam scripturam, præterquam quòd eam meliores membranæ asserant, defendit alter locus, lib. XI. Epigr. LIII.

*Mox vetus, & tenui maior cordylla lacerto,
Sed quam cum rutæ frondibus ova tegant.*

Non ego virum magnum, Martialis ipse refutat.

Ibidem.

Parvus onyx unâ ponetur cœnula mensâ

Hocdus, inhumani raptus ab ore lupi.

Nauci est hæc vulgaris lectio, etsi ita veterrimæ Editiones; Princeps, Calderiniana, Aldina prior, Colliniana, Marnefiana. MSS. *Parvus in his*, & sic Aldi posterior, Gryphij, Vascofani, Boulierij. Sed in optimo Palatino scriptum est, *Gastus in his*. unde Gruterus fecit, *Castus in his una p. c. m.* Sed longè aliud latet. Hæc profectò lectio mihi præit ad bellissimam emendationem, & quam non dubitem esse veram. Lego:

Gustus in his: unâ ponetur cœnula mensâ. &c.

Monuimus suprâ, in Membranis charactere Longobardico exaratis inter duas illas vocales *a* & *o* nullum prorsus discrimen esse. Cùm legeretur lib. IX. Epigr. XLIII.

Campus dives Apollo sic murinus.

Ostendimus librarij errorem, & scribendum, *sic murinus*. Contra, *Gastus* hîc valet *Gustus*. Quæ quidem correctio indubitata est, & quantivis pretij; ut sine quâ vix est quòd sani coloris quicquam hinc elicias. Ita miserè lancinatus & perturbatus locus est, Palatini ope nunc primùm, meaque industriâ in integrum restitutus, & ab interitu viriliter vindicatus. Quid multis? Verùm me coniecisse, dicet Martialis ipse; nō enim exotica aut longè petita exempla, ad testimonium producam. His lectis, si non statim senatus Musicus in sententiam meam manibus pedibusque concesserit, causam non dico quin ego

sine

sine ullâ dissimulatione pistrino tradar atque asino. Ecce, lib. XI. Epigr. XXXII.

*Gustu protinus has edas in ipso,
Has primâ feret, alterâve cæna,
Has canâ tibi tertia reponet.
Hinc seras epidipnidas parabit.*

Eodem libro inferius Iulium Cerealem ad eandem propemodum gustationem, epulasque, ex quibus hic instruit convivium, invitat, & apparatus describit:

*Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo
Vtilis, & porrus fila rescita suis.
Mox vetus, & tenni maior cordylla lacerto;
Sed quam cum ruta frondibus ova tegant.
Alterâ non deerunt tenni versata favilla;
Et Velabrensi massa coacta foco.*

Et quæ Picenum senserunt frigus olivæ.

Hæc satis in gustu, cætera nosse cupis?

Mentiar, ut venias: pisces, conchyliæ, sumen,

Et cortis saturas atque paludis aves. Epigr. LIII.

Hic, similiter amicis tanquam in indice epulas, ad quas vocabantur, proponit:

*Exoneraturas ventrem mihi villica malvas
Attulit, & varias quas habet hortus oper:
In quibus est lactuca sedens, & sectile porrum.
Nec deest ructatrix mentha, nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos ova lacertos:*

Et madidum thynni de sale sumen erit.

Gustus in his, unâ ponetur cænula mensâ

Hoedus inhumani raptus ab ore lupi. &c.

Nec Turanium lib. V. Epigr. LXXVIII. aliter excipit. Ad quem ita scribit:

Si tristi domicænio laboras,

Turani, potes esurire mecum;

Non deerunt tibi, si voles $\pi\epsilon\gamma\pi\acute{\iota}\nu\epsilon\tau\upsilon$,

Viles Cappadocæ, gravesq; porri:

Divisis cybium latebit ovis. &c.

Mensa munera si voles secunda:

*Marcentes tibi porrigentur uva. &c.
 Post hac omnia forte si movebit
 Bacchus, quam solet, esuritionem,
 Succurrent tibi nobiles oliva
 Ticensi modo quas tulere rami,
 Et fervens cicer, & tepens lupinus.
 Parva est cœnula. quis potest negare?*

Quo in loco *ωραπνευσ*, est ante-cœnare (ut ita dicam) & præguitare, gustationemque ante cœnam fumere: De quo memini me suo loco lectorem commonefacere. Neque enim cum cane Alexandrino, Domitium impudentissimè allatrante, legendum:

Non deerunt tibi sessiles propinqua.

Quæ lectio mehercules ferri non potest. Nec etiam Interpretes, qui eam propugnant. Nihil porro infusius potest excogitari, quam quod ex Stuckij Convivalibus profertur, *sessiles caprina*. Diximus meliores libros habere, si soles propinqua. id est, *ωραπνευσ*. Cujus vocis ignoratione prognata non una depravatio. In plurimis MSS. est, *propinqua*. & sic Editio princeps. Ceteræ pleræque omnes emendatè *ωραπνευσ*. Calderiniana, utraq; Aldina, Colina, Gryphij, Vascofani, Boulierij, Marnefij, & alia.

Hæc omnia satis evincunt, rectè apud Martialem nos *Gustus* pro *Gastus Castus* vè legere. Feliciter, inquam; & verè correximus. Atque ita D. E. R. C.

Vt contra si quis sentiat, nihil sentiat.

Ibidem.

Hoedus inhumani raptus ab ore lupi.

Hoedus lupi faucibus ereptus lautis & gulosis gratior erat, & melior habebatur ob teneritudinem. Plutarchus Sympos. lib. I. Quæst. IX. Vnde eius rei rationem petas licebit. Horatius Epod. Carm. II.

Vel aqua festis casa Terminalibus,

Vel hœdus ereptus lupo.

Ibidem.

De Prasino conviva meus Venetoq; loquatur.
Mira est optimi Codicis scriptura:

De Prasino scutoq; meus conviva loquatur.
Sicutum esset parma, benè conveniret de parmâ
pueri Agathini. de quo Epigr. XXXVIII. lib. IX.

*Summa licet velox Agathine pericula ludas,
Non tamen efficies ut tibi parma cadat. &c.
Ut peccare velis, cum feceris omnia, falli
Non potes. arte opus est, ut tibi parma cadat.*

Et ibidem Epigr. LXVIII.

*Mstior in magno clamor furit amphitheatro,
Vincenti parma cum sua turba favet.*

Denique in Apophoretis circa finem, sub lemmate
PARMA:

*Hac qua sæpè solet vinci, qua vincere raro,
Parma tibi: scutum pumilionis erit.*

Sed nulla metri necessitas cogit Poëtam abuti scuto pro parmâ. Ergo potius subest mendum, & Auguræ aut Gladiatoris nomen sub scuto latet. Non de nihilo ea discrepantia extat in illis Membranis. In alijs duobus Scriptis ad hunc modum conceptum clarè his oculis legi:

De prasino conviva meus scipioque loquatur.

Et hæc lectio nescio quid monstri alat. Nomen proprium omninò credam desiderari. Quod divinandum alijs relinquo.

EPIGR. LII.

*Quos, Faustine, dies, qualem tibi Roma Ravennam
Absulit? o soles! o tunicata quies!*

Ravenna hoc loco non Italię nobilis urbs, (in Boijs, Plinio auctore; V et. Inscript. PICENI CAPVT;) sed Faustini villa in agro Tarracinenfi. Domitius argumentum Carminis putat, Faustinum à Martiale accusari, quod accepto magistratu ab Imperatore præsit Ravennatibus, nec fruatur amoenissimo secessu suo Tarracinenfi. Imò Romæ detinebatur Faustinus negotiosâ in urbe, ab otio & tranquillitate

ate villæ suæ divisus atque exclusus. Hoc queritur Poeta. Supra Epigr. LVII. lib. IV.

Ergo sacri fontes & littora grata valet,

Nympharum pariter Nereidumq; domus.

Et infra Epigr. LVIII. hoc libro, villam quam intelligit per *littoream domum*, ea est hæc Ravenna. Nisi fortè hoc nomen corruptum sit: & ignobili villæ librarius notum opidi nomen indiderit. Quod ego in medium relinquo. Villam hanc Faustinianã ab ubertate aureã & rerum copiã laudat divino Scazonte lib. III. Epigr. LVIII, ad Bassum; cuius contra villam sterilem & rerum omnium egenam vituperat; ridetq; eandem supra Epigr. XLVIII. Sita erat hæc Bassi villa sub Vrbe extra portam Capenam. Prædicat & alias huius Faustini delicias Tibure. Regredere ad lib. IV. Epigr. LVII. & lib. V. Epigr. LXXI. Ad quas etiã alludit Lib. VII. Epigr. LXXX. Possidebat hæc vigesimo ab Vrbe lapide, sive XX. M. P. ut habet Itinerariũ Antonini, & verum est.

Quod ex lib. IV. Epigr. LVII. ita locum producimur. *Ergo sacri fontes, & littora grata*, scito nos sequutos emendationem incomparabilis Gruteri, & MSS. nostros. Adolescentes Hispanos, qui impugnant, & vulgatam lectionem *littora sacra* tuentur, non moramur. Littora grata dicit amœna Baiarum & villam nunquam satis laudatam Faustini. Sacros autem hic fontes dicit, non solum quod fluijs & fontibus divinitatem nescio quam assignaverit Antiquitas: (de quo eruditissimus Heraldus hoc loco, & Ramirezius ad Epigr. III. lib. III.) Sed, meã opinione, quia ibi Iupiter Anxurus, ut puer imberbis, quasi *ἀνευ ἔργῳ*, ut veteribus placet, colebatur, cuius malas novacula nunquam attrigisset. Cuius præter alios Servius meminit ad VII. Divini operis, ipso fine: & Horatij vetus Interpres, Sat. v. li. 1.

Ibidem.

--- nec illic Sunt triplices thermae ---

Non intelligit triplici serie ædificatas thermas; aut etiam

etiã triplices cellas, caldarias, tepidarias, frigidarias, quod Interpretibus visum: sed Thermas Agrippæ, Neronis, & Titi. Quarũ alibi meminit. Hic operosissima quæque opera Romana recenset. Iam Thermas has stupendæ magnitudinis fuisse, ruine hodieque testari possint. Nam certantibus luxu & fastu Principibus, coepere lavacra in modum provinciarum, ut ait Ammianus, exstrui.

EPIGR. LVI.

Tristia servorum stigmata delet Eros.

In alijs est, *saxorum stigmata: & Heros.* Scripsi (faventibus membranis) *Eros*, uti alibi recte nomen hoc concipitur in editis Martialis exemplaribus, & antiquis Monumentis pluries. *Eros* non *Heros*. Quod observatum etiam doctissimo Raderio. In veteri Inscriptione:

P. DECIMVS. P. L. EROS
MERYLA. MEDICVS. & C.

Quæ ad Epigr. LXXVIII. lib. VI. produximus. Eiusdem libri Epigrammate LXIV legimus:

Stigmata nec vasa delet Cinnamus arte.

Fortè eo loco *Cinnamus* idem qui hic *Eros*. Lapis Mediolanensis:

V. F.

M. SVLPICIOVS. M. F. ACCEPTVS
SIBI. ET. M. SVLPICIO. CASTO
PATRONO. ERCTI. CINAMO
CONLIBERTIS. PATRONI. ET
C. LVCILIO. FLORO. AMICO.

Ex Apiano (sive Cyriaco Anconitano potius) & schedis Alciatinis Gruterus pag. DCCCCLV, 2. Doctam manum, *Heros* hic rescribentem, sufflammandam atque inhibendam censeo. Vide me Animadversionum lib. VI. ad Epigr. LXXVIII.

Ibidem.

Eximit, aut reficit dentem Cascellius agrum.

Cornelius Celsus lib. VI. cap. XV. de cancro oris.

Si de-

Si dolor in gingivis est, moventurq; aliqui dentes, restitui eos oportet: nam curationes vehementer impediunt. Ita omninò legendum, non restigi. Idem lib. VII. cap. XII. Si ex ictu, vel alio casu, aliqui labant dentes, auro cum his qui bene harent vincienda sunt.

EPIGR. LVIII.

Anxuris aquores placidos, Frontine, recessus. &c. Scripsit fortè Martialis Faustine. de cujus villà Taracineni supra.

Ibidem.

Et quod inhumana Cancro fervente cicada.

Huius cicadae inhumanæ, mecum olim dæmonium illud hominis Scaliger exposulabat. cui hoc, inquit, qui cicadas noverit, persuadebitur? Lege, *inhumana*. Hæc ille, de cujus consilio ita interpolavimus. Fortassis temerè. Nam quid opus est, Cancrum inhumanum dici? Inhumanas, puto, cicadas vocat, quòd obstreperent, & stridore suo molestæ essent: ut quæ etiam importunæ atque inurbanæ dici queant. Ecloga vetus in Catalectis ad Calpurnium Pisonem:

Sic & Aëdoniâ superantur voce cicada,

Stridula cum rapido faciunt convincia seli.

Quòd autem hac regione solstitio æstivo mutum sit hoc insecti genus, aliàs vocalissimū, legetur opportunè diligentissimi Raderi Commentarius.

Ibidem.

Hic mihi quando dies meus est, factamur in alto

Urbi, & in sterili vita labore perit.

Dura suburbani dum ingera pascimus agri.

Impeditus locus. Qui an hoc modo evolvi possit, vide:

Hic mihi, quando dies meus, & factamur in alto

Urbi, ut in sterili vita labore perit!

Dura suburbani dum ingera pascimus agri.

Quando dies meus venit, ut Romæ officium faciam

in togâ, & relictâ amœnissimâ villâ Anxuris, oportet me jactari in pelago Urbis, tunc omnis mihi vita in sterili labore perit: Romæ quidem, in officio togæ; in suburbano meo, in colendo fundo, qui cū pascere deberet, potius pascendus est. Infra inter alias caussas, quare relictâ Româ Bilbilim suam & Celtiberiam proficisci in animum inducat, ait:

Pascitur hic, ibi pascit ager: tepet igne maligno

Hic focus: ingenti lumine lucet ibi.

Et ibidem, *I, cole nunc reges: &c.* Scaliger hunc locum ita interpungendum censebat:

Hic mihi, quando dies meus est, jactamur in alto

Urbis &, in sterili vita labore perit,

Dura suburbanidum iugera pascimus agri.

Sed illud *Urbis &*, paullo durius est, quam ut phrasis Poëtæ nostri admittat. Sanè tam duriusculus alibi non est Martialis. Laborantem locum ab interpunctione pariter & malâ scripturâ, exitimo me leviculâ mutatione præclare vindicasse. Non solum distinctiones turbavit, verùm etiam verba corripit librarius, & duplici modo obscuritatem tibus illis versiculis induxit.

Ibidem.

Quando dies meus est.

Togati per certos dies officium faciebant, ut apparet, diviti: & in orbem redibat numerus.

Ibidem.

--- iactamur in alto Urbis ---

Altum est pelagus. Mare urbis cur dixerit de negotiosâ urbe, nemini est obscurum: ne fortè cuiuspiam Domitij interpretatio imponat, qui colles Romæ & Ianiculum somniat. Aut Radero aurem præstet, sextam Regionem Urbis Altam semitam, & montem Quirinalem interpretanti.

EPIGR. LXI.

Crimine quam sati sexta peregit hyems.
 Rectè, *quam*. Est enim Erotion puella. Vitiosè Pa-
 latinus, & Scripti mei infimæ vetustatis, *quem*.

Ibidem.

--- *Solus Flebilis in terrâ sit lapis iste tuâ.*
 Idem prorsus lib. VI. Epigr. XXVIII.
Qui fles talia, nil fleas viator.

EPIGR. LXII.

Cirrata loris horridis Scythæ pellis.

Ita tres Scripti Gruteriani, & mei duo, itemque Editio princeps. Aldinæ, & cætera omnes: *Scuticaque loris*. quod præstantissimus Gruterus, eò unde infausum pedem attulerat, redire iussit. Scaliger in uno exemplari ad oram coniecit, *Scutica atque loris*: in altero ex V. annotavit, *Cirrata*. Quod sequitur, *Scythæ pellis*, non intelligo. Magnum mendum subest. Quomodo pellis, si cirrata loris? Nam & lora ipsa pelles. quippe *μασίς*, de quâ hic intelligendum, erat scytale, non pellis cirrata loris. Corycæ verò mastix lora ossiculis distincta habebat, quæ crudelissima verbera infligebant. Audebimusne tentare?

Cirrata loris horridi Scythæ pellis.

Vt cirrata pellis *μασίς* sit. & *lora* referatur ad horridum Scytham. An potius scribendum,

Irata loris, horridis S. p.

Apud Scytharum gentem pelles magno & quotidiano in usu. Vestes ex ijs suas & lora conficiebant, quibus servos castigabant. Quod Herodotus lib. IV. & Iustinus II. narrant.

EPIGR. LXIII.

Marmoræ parva quidem, sed non cessura, Viator,
Mausolei saxi Pyramidumque leges.

Rei convenientius, & auribus meis suavius: *legis*.

Ibidem

Ibidem.

Bis mea Romano spectata est vita Terento.

Non video, quid opus hic sit ferro Critico. Apage, apage sis *vitta* summi in literis viri. Defendam hunc locum aliàs, & fusè, si volet Deus, exponam. Nunc scire debes, vulgatæ lectioni omnes Codices suffragari; & Scriptos præterea constanter representare *Tarento*, non *Terento*: Vti etiam lib. 1. Epigr. LXIX. & lib. IV. Epigr. 1. (monente ad eum locum etiam Gruterò:)

Et qua Romuleus sacra Tarentus habet.

EPIGR. LXIV.

Contigeris regina meos si Tolla libellos.

Malui consensum plurimorum Codicum, quàm unius Palatini fidem sequi, qui habet:

Contigeris Regina meos si forte libellos.

Quomodo edidit Gruterus. *Regina κατ' ἐξοχήν*, ut Horatio *Regina Calliope*. Vt *regina* filia Apuleio regis filia, Miletharum VI. *Si quis à fugâ retrahere, vel occultam demonstrare poterit fugitivam regis filiam, Veneris ancillam, nomine Psychen*. Polyanus impurus ille apud Petronium: *Quæso, inquam Regina, noli sugillare miseras meas: veneficio tactus sum*. In Notis veteribus: *De munere filia Regis lucus est iste*. Item: *De hac petrâ intus munera Regis habet*. Hac omnia, ut diximus, κατ' ἐξοχήν dicta.

EPIGR. LXV.

Quare desine me vocare fratrem,

Ne te, Carmention, vocem sororem.

Fratris & Sororis honestissima vocabula, turpiculi reddiderunt quidam molles & effœminati, quibus nequitiæ suas obvelarent, & nefandæ consuetudinis suspicionem amolirentur. Arbiter: *Habes tu quidem fratrem: sed quid prohibet & sororem adoptare?* Item: *Sic dividere cum fratre nolito*. Et toto Satyrico.

Mar-

Martialis lib. II. Epigr. IV. de Ammiano nescio quo, incesti cum matre concubitus suspecto;

Fratrem te vocat, & soror vocatur.

Et lib. XII. Epigr. XX.

Quare non habeat Fabulla, quævis,

Vxorem Themisoni habet sororem.

Fucus etiam hic & impostura apud Arabes, per-
vulgatumque proverbium: *Fortassis frater tuus est,*
at quem non peperit mater tua. Cujus causam aperit
Anonymus quidam Arabs apud Thomam Erpe-
nium, Orientalium linguarum peritissimum, &
Batavia nostræ phœnicem, præconio omni majo-
rem, Proverbiorum Arabicorum Centur. II. Pro-
verb. LXXVII. Tibullus lib. III. Eleg. I.

Hæc tibi vir quondam, nunc frater, mitto Neera.

EPIGR. LXX.

Pertulit Ausonia dona severa toga.

Optimus Codex Excerptorum: *munera fera toga.*

Alius Scriptus, pro *Pertulit*, habet *Attulit*.

Ibidem.

----- *Pessem nisi munus amare,*

Marce, tuum, poteram nomen amare meum.

Eodem lepore statim Epigr. LXXXIX.

Innonem Polyclete suam nisi frater amaret,

Innonem poterat frater amare tuam.

EPIGR. LXXX.

----- *Sed lumine sicco*

Pars maior lachrymas videt, & intus habet.

Tollam obiter impedimenta, quæ nuper doctissi-
mum amicum nostrum transversum egerunt, cum
dicit legendum:

Pars maior lachrymas, videt, & intus habet.

Hoc sensu: Pars major ridet, & lachrymas intus ha-
bet. Frustra. Mollior est Martialis, quam ut durâ
hac verborum transpositione cum uisum credam.

Imo,

Imò, inquit, pars major lachrymas ridet; non movetur, vultumque mutat: tamen intus lachrymæ hærent, & premit (quod ait deus poëtarum) altum corde dolorem, quem serena fronte strenuè dissimulat, ac quasi contemnit. Observavi aliquot locis hanc *ῥεῖσις*. Lib. IV, Epigr. III.

*Indulget tamen ille Iovi, nec vertice moto
Concretas pigro frigore ridet aquas.*

Et ejusdem libri Epigr. XIX, de endromide:

Ridebis ventos hoc munere tellus & imbres.

Itemque superius hoc libro, de Formiano Apollinaris:

*Si quando Nereus sentit Aoli regnum,
Ridet procellas tuta de suo mensa.*

Quibus locis ridere pro contemnere dixit M. peculiari phrasi. Quare hic elegantissimi ingenij viro minimè auscultandum.

EPIGR. LXXII.

Mâne, vel à mediâ nocte togatus ero.

Non invenistè hercules Membranz: togatus es.

Ibidem.

Per gemitus nostros, ingenuasque cruces.

Eadem Excerpta, & alius Codex scriptus: *continuasque cruces*. Sed *cruces ingenuas*, interpretes veros dolores.

EPIGR. LXXXIII.

Raros colligis hinc & hinc capillos,

Et latum nitida, Marine, calva

Campum temporibus togæ comatis.

Ita consensu Libri. Sed Scaligero placet *tergoribus*, ita in duobus exemplaribus emendanti. Et quadam ad me Epistolâ, Absurditas (inquit) vulgata lectionis nondum animadvertâ. Tempora, sunt *κρόταφοι*. Quomodo *κρόταφοι* possunt tegere calvam?

vam? Scribe, *tergoribus*. Hæc ille. Ego, qui meus stupor est, non video hîc ullis pellibus aut tergoribus opus esse. Sequentia reclamant:

*Sed moti (scilicet capilli) redeunt, inbente vento,
Reddunturq; sibi, caputq; nudum
Ciris grandibus hinc & inde cingunt.*

Quemadmodû hîc Marinum calvum descendenti-
bus ab aure capillis comatum ridet, sic lib. v. Epigr.

XLIX. Labienum urbanissimo joco excepit:

*Vidissem modò forte eum sedentem
Solum te, Labiene: tres putavi.
Calva me numerus tua fefellit.
Sunt illinc tibi, sunt & hinc capilli,
Quales nec puerum decere possint.
Nudum est in medio caput, nec ullus
In longâ pilus areâ notatur.
Hic error tibi profuit Decembri,
Tunc cum prandia misit Imperator,
Cum panariolis tribus redisti.
Talem Geryonem fuisse credo:
Vites, censeo, porticum Philippi;
Si te viderit Hercules, peristi.*

Cincinnatum denotat, quales Thelesphorus, Spen-
dophorus, & Hermeros, formosi pueri. Puto ita-
que Marini calvam à Martiali satis superque tra-
ductam, ut necessum non sit pelles imponi, qui-
bus vellicetur miser.

Ibidem.

Inter Splendophorum, Thelesphorumq;.

Superiori libro ad Epigr. LVI. monui legendum,
Spendophorum: & sic disertè hoc loco perscriptum
in vetustis membranis repperi.

Ibidem.

Cide stare putabis Hermerotem.

Incausum huic loco manum admovet doctissimus
Heraldus, & tentat legere; Sic ad stare. Cicero in
quia-

quinta Antonianarum : *Cydam Cretensem portentum in insula, hominem audacissimum & perditissimum (scilicet judicem legit Antonius.) Sed fac ita non esse, num Latine scit? num ex judicum genere & formâ? num leges nostras morere novit? num denique homines? Est enim Creta vobis notior, quàm Roma Cyda.* Hujus & Philippicâ VIII meminit. Livius quoque Cyda Cretensis ex intimis Eumenis meminit lib. XLIV. Historiæ ab V. C. Sed celebris ille antiquitatum vindex Vrsinus Fulvius in Notis ad Tullij illum locum, ex argenteo numismate M. Antonij, Crete, ut ait, cuso, hanc Inscriptionem profert :

ΚΥΔΑΣ ΚΡΗΤΑΡΧΑΣ ΚΡΗΤΑΙΕΩΝ.

Quam Cydæ Cretensium principis memoriam refricat etiam nobis Bixus Tab. VI. Græcorum Numismatum Goltzianorum. Vbi inter Cydæorum numismata unum pulcherrimum, præferens una facie anguem insipientem cantharo, an capsulâ? corolla hederacea in ambitu: Facie altera exhibens duos angues implexos & utrinsecus erectos, sustinentes in meditullio Iovem (ut videtur) tenentem dextra fulmen, & sinistra aquilam: superposita capiti hac inscriptione: ΚΥΔΑΣ, & infra ΚΡΗΤΑΡΧΑΣ. Ibidem nummus alius, qui ab unâ parte solam aquilam ostentat, cum inscriptione ΚΥΔΑΣ. Hujus Cydæ non satis scio an puer fuerit Hermeros, an statua. Cicero Epist. ad Atticum: *Signa nostra & Hermerotas.* Plinio referente, *Hermerotes artificiosum & nobile signum Tarrisci Tralliani opus*, Romæ in Octaviæ porticus spectari solitum, Lib. xxxvi. cap. v. Statius Papinius Cydæ meminit, sed alterius ut videtur, Sylvar. lib. V. Epicedio in Patrem:

*Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
Cyda labor nomenq. fuit.*

Quem locum cave mutes cum illustri manu: *Oda labor.* De hoc Cyda appositè Suidas: Κύδας ἰ
Ἀρκάδος.

Ἀρκῆς ἐν πόλει καὶ Φύης ἦν. ὃς Κύδας ἐκαλεῖτο
 καὶ Ἀλύτης. *Cydas Arcas urbe Caphyá. qui Cydas etiam
 Alytes dicebatur. De quo loco Statij aliás vide-
 bimus. De Cyda enim artifice, nugatorium.
 Nam non Cydas Plinio, sed Cydon statuarius ce-
 lebratur. Hermeros nomen proprium, infini-
 tis locis in volumine Inscriptionum Veterum oc-
 currit.*

EPIGR. LXXXVI.

*Sed qui primus erat lusor, dum floruit atas.
 Membranæ constanter: S. q primus erat lusus.*

EPIGR. LXXXVII.

*Infamata virum puella vicit.
 Vide, quantum abit Codex quidam mem-
 branaceus: Inparata virum. An fuit? Im-
 pacata.*

EPIGR. LXXXVIII.

*Omnes persequeris Prætorum, Cotta, locellos
 Accipis & ceras. officiosus homo es.*
 Officium Prætoris dicitur tam assessores, quam
 locus ubi assidebant. Locelli, armario la in qui-
 bus lites & acta reponerentur. Cottam legule-
 ium & formularium ait omnia armaria & locu-
 los Prætoriani Officij, item tabellas & pugilla-
 ria excutere, si possit aliquam liticulam nan-
 cisci. Ideo festivè officiosum vocat, ab Officio
 Prætoris. Nam perperam Domitius Cottam fu-
 rem interpretatur, eumque secuti alij.

EPIGR. LXXXIX.

*Inno labor Polyclete tuus, & gloria felix.
 Si mei arbitrij res sit, scribam:*

*Inno labor Polyclete tuus, tua gloria cali.
 Aut felix etiam potest retineri. Sic alibi:*

Alciden

*Alciden modò Vindicis rogabam,
Effet cujus opus laborq; felix.*

EPIGR. XCII.

Quas tinxit agni sæpè sanguis, aut hoedi.
Revocavi pristinam & contestatam innumeris Codicibus lectionem. Quamquam illud Palatini codicis pinxit, in duobus etiam meis repererim. Sinovum esset tingere aras, cultros, sanguine, reciperem lectionem pinxit. Sed quia illud novum est, & longè deterius, non admittam.

EPIGR. XCIII.

Carmina purpureâ sed modò suta togâ.
Non probo carmina suta togâ: nisi placeat homo sutus togâ. Quis hoc patiatur? Recipio Anglicanam scripturam, appositam oræ libri Iuniani, & optimis membranis meis firmatam:

Purpureâ sed modò culta togâ.

Et quis melius, ut verustissimos Codices scriptos taceam, confirmaverit hanc lectionem, quam Poeta ipse de eadem re loquens? Lib. XI. Epigr. I.

Quò tu, quò, Liber otiose, tendis,

Cultus Sidone non quotidianâ?

Eadem verba, eadem sententia, eadem res. Nam sic ibi, & non *sidone*, legendum infra ostendemus.

Ibidem.

Vt rosa delectat metitur qua pollice primo:

Sic nova, nec mento sordida charta iuvat.

Mentum, pro barba. Ut apud Græcos quoque τένιον, non solummodo mentum, sed etiam est barba. Martialis lib. I. Epigr. LXVI.

Custodit ipse virginis pater charta,

Qua trita duro non iaborruit mento.

p ab eodem in Apophoretis barbatos libros dicit Eπ̄ am est, Epigr. LXXXII. Ita etiam veteres Græci locuti sunt. In II. lib. Anthologix, Capite εἰς Γραμματοκούς, & Epigr. X.

Γραμ-

Γραμματικὸς Ζηνῶν, ὃς ἔχει πῶσινα Μένανδρον.
 Quem versum cum non intelligerem, nec à quoquam facile intelligi arbitrarer, Apollinem meum consului, illustrem Scaligerum, à quo emendandum didici:

Γραμματικὸς Ζηνῶν ὃς ἔχει πῶσινα Μένανδρος.
 Codicem Menandri ait tam assiduo usu tritum à Zenone Grammatico, ut barbam ediderit. Barbata enim & villosa charta fiunt assiduo trita.

EPIGR. XCIX.

Si Romana forent hæc Socratis ora, fuissent

Julius in Satyris qualia Rufus habet.

Satyri nomen loci, ut *Emiliani* apud Varronem. (*Vicum Emilianum* nominat Regione Urbis VI. Sextus Rufus.) Si pictura Socratis, inquit, habitu Romano expressa esset, poterat haberi pro effigie Iulij Rufi: adeo illi similis est. Satyri autem erant quatuor. Pub. Victor & Sext. Rulus de Regionibus Romæ, Regione VIII. quæ est Forum Romanum: *Egna cernens quatuor Satyros.* Plinius lib. xxxvi. cap. v. *Multa in eadem scholâ (Octaviæ porticu) sine aucteribus placent. Satyri quatuor, ex quibus unus Liberrum patrem, pallâ velatus humeris persent: alter Liberrum similiter: tertius ploratum infantis cohibet: quartus crater alterius sitim sedat: duæq; Aura velificantes suâ veste.* Hinc Onuphrius Panuinius in Regione Circi Flaminij, quæ Urbis IX est: *Quatuor Satyri & duæ Nympha.* In eâ igitur regione erat pictura Iulij Rufi, cuius Plinius iunior meminit in Epistolis. Sed Plinius maior lib. xxxv. cap. xi. Socratis pictoris eximij meminit, & lib. xxxvi. cap. v. Socratis in marmore scalpendo excellentis, cujus Charites in propylæo Atheniensium mirâ marmoris radiatione. Hinc fortassè nova hujus distichi explicatio poterit exsculpi, Cogitate. & Raderi etiam Commentarium adhibite Curis secundis auctiorem. Clarissimus & immortalitate dignissimus Isaacus

Casaubonus libro de Romanâ Satirâ, Iulium Ruum indice hoc Epigrammate Satirarum poetam fuisse existimat, & gravitatem ejus in Satiris hic commendari. In quo mire hallucinatur.

EPIGR. CIII.

Municipes Augusta mei quos Bilbilis Agri

Monte creat, rapidis quos Salo cingit aquis.

Ita scripsi maiusculâ A illud vulgg. *agri*, lubente, imò iubente viro magno. cui obtemperandû fuit. ut *Agrum*, vel *Agrium* montem intelligamus vocatum fuisse cum cuius supercilio Bilbilis imposita erat. *Agri monte*, ut *Vrbem Patavij* Virgilio, *herba lapathi* Horatio. Sic quendam montem *Tagrum* in Lusitaniâ Varro ponit lib. II. Rer. Rustic. cap. I. quem Columella lib. VI, cap. XXVIII. corruptè *Sacerum* videtur vocare. Quod autem quidam libri pro *Augusta* retinent *angusta*, non mirû. Commutatur invicè *angusta*, *angusta*, in Codicibus manu scriptis. Scripseram ad eundem Heroem, esse qui hic *angusta* non *angusta* legeret. Respondit: Si quis *angustam* malit, per me quidem faciat licet, modo sciat *Agri* esse nomen montis. Nam si *agri* legas, necessario dicendum erit aut *monte agri*, aut *angusta agri*. Prius est absurdissimum: Quid enim est mons *agri*? Alterum putidum est, *κακὸς ἄλλοις*, & à Martialis bitore alienum. Præterea quem agrum habet urbs, quæ montis vertice constructa est: Hæc ille pro suâ emendatione. quam tamen receptam doleo: & factum omnino nolim. Deleatur, & rescribatur *acri*. Quomodo doctissimis Hispanis Caspari Varrerio, Antonio Augustino Ilerdensi, Archiepiscopo, & Hieronymo Suritæ Casaraugustano, constitutus hic locus videbatur. Optimè. *Bilbilis acri monte*: ut Papinius VII Thebaidos, ---- *Hyampolin acri subnixam scopulo*. Quod in ora quarundam Editionum legitur *alto*, commentum est lectoris, aut librarij. Vera & genuina lectio est *acri*, non *agri*.
ΠΟΝ

non alto. Nam acer pro scruposo usurpat, quemadmodum Stadius Paulinus Nolanus in Epistola ad Aufonium vocat *Bilbilim acutus pendentem scopulis*. Recte itaque hoc illi. Sed de *Aquis pro Equis*, non dubium est eos errare, lib. 1. Epigr. XLIX.

Videbis altam, Liciniane, Bilbilim,

Equis & armis nobilem.

Nam quomodo per *Aquas* fluviolus Salo intelligi potest, qui admodum tenui alveolo fluit? testante id ibidem ipso Martiale, cum *brevem Salonem* vocat. Et alibi: (libro, ni fallor, quarto:)

Savam Bilbilin optimam metallo,

Quam fluctu tenet, sed inquieto,

Armorum Salo temperator ambit.

Et sanè rivuli sunt potius, quam fluvij, quibus arma temperantur. Denique, *Equi & arma* melius coniunguntur, quam *Aqua & arma*. Animadversionum nostrarum in Epigrammatum lib. 1. diximus, si legendum esset *Aquis*, non *Equis*, videri nobis à thermis, quas Antonini Itinerarium *Bilbilitanas aquas* vocat, Mauritanico autem nomine hodie *Alhame* appellantur, *Bilbilim aquis nobilem* potuisse dici. Sed nihil mutandum. tum, quia illa *Aqua* multum distant à veteri *Bilbili*; tum, quia rectè coniungi hæc duo nemo negaverit, *Equis & armis*. Vide ad Epigr. XLIX. lib. 1.

EPIGR. VLT.

Quid mandem tibi, quævis? ut sodales

Paucos & veteres & antebrummas

Triginta mihi quattuorq; visos.

Refinxerim, Paucos, sed veteres, quod geniū Martialis magis respicit. Indolem mendii aliàs patefecimus.

Ibidem.

Secessus spatium paret salubri.

MSS. *Secessus pretio p. s. Nec ullus aliter. Nisi quod*

vetustissimus membranaceus, librarij culpâ: *praetis*.
quod ipsi est *pretio*. Sic in eodem supra, ubi vulgo:

Venator captâ Marte Superbus adest.

Ille, *maele*. quod cum esset *mele*, imperitè factum
est *Marte*.

Ibidem.

Hæc sunt. iam timidus vocat magister.

Cùm aliàs legeretur *timidus*, illicò scribendum ha-
riolabar *timidos*. Quod postea in duobus MSS. in-
veni, & sequentia omnino requirunt: Nam inquit,

----- *aura portum Laxavit melior.* -----

Navarchus meticulosorum ac tergiversantium ve-
ctorum moras castigat, & bono animo esse iubet,
iam enim flante prospero vento naves plurimas
è portu solvisse.

P. SCRIVERII
 ANIMADVERSIONES
 IN
 Martialis

LIB. XI.

EPIGR. I.

Q

Vò tu, quò Liber otiose tendis,
 Cultus sindone non quotidianâ?
 Sindon velum subtilissimum
 est ex lino candido. Vnde quis,
 quæso, splendor conciliabitur
 novo libro: Decentius involu-
 crum erit, si ex purpurâ fiat.

Qualem amictum plerumque habebant mustei &
 recentes libri, paullo splendidius culti. Festâ utiq;
 veste, & non quotidianâ spectandi. Martialis de li-
 bro suo tertio: Epigr. II.

*Pictus luxurietis umbilicus,
 Et te purpura delicata velet.*

Lib. VII. Epigr. LXXII. ad librum suum:

*Nondum murice cultus, asperog
 Morsu pumicis aridi politus.*

Item lib. X. Epigr. XCIII. quod proximè excussimus:

Carmina purpureâ sed modo culta togâ.

Aliàs etiam plus semel, cum de libris ei sermo est, muricis purpuræve fit mentio. Quare non dubitem hic rescribere:

Cultus Sidone non quotidianâ.

Cujus emendarionis nostræ meminimus ad Epigr. XVI. lib. II. Vbi idem mendum per omnes codices disseminatum. Hoc versu:

Quid torus à Nilo? quid sindone tinctus olenti?

Scribendum monuimus, *quid Sidone*. Tertio similiter loco corruptum hoc vocabulum apud nostrum Auctorem: Epigrammate puta de endromide. Ad quod digitum intendisse sufficiat. Erat autem hæc purpurea librorum toga vulgaris & quotidiana, non ex verâ purpurâ, sed ex membrana bicolore, & foris rubente. Qui si ad proceres mitterentur, non pellibus purpureis, sed elegantius Serico panno aut bysso purpurâ tincto contegebantur. Hanc vestem Martialis insinuat, cum *purpuram delicatam* dicit, & *Sidonem non-quotidianam*. Ovidius exul averfatus omnem libri sui cultum à purpurâ, convenientem luctibus colorem delegit. Trist. I. Eleg. I.

Nec te purpureo velent vaccinia succo. &c.

Ibidem.

Numquid Parthenium videre tentas?

Est in Scriptis meis. partim: *videre certas*. partim: *videre certè*. Ita, ut non displiceat clarissimi Gruteri coniectura:

Numquid Parthenium videre? certè.

Ferri etiam potest: *videre certus?* & melius est vulgato.

EPIGR. II.

Lectores tetrici salebrosum ediscite Santram. &c.

Perperam divulgum erat hoc distichon à suo corpore. Nos præcedenti Epigrammati coniunximus. Et ita recte in aliquot MSS.

EPIGR. V.

Tanta tibi est recti reverentia, Casar, & equi.

Quamquam Scaliger in Græcis suis Epigramma ad septem usque disticha continuavit, vix aliter tamen induci possum, quam ut credam, duo hic Epigrammata esse: & quidem prius esse tetrasichon. Sequentia suum quoque Epigramma constituunt. Quemadmodum curavimus exprimendum

EPIGR. VI.

Si redeant veteres, ingentia nomina, patres.

Novum Epigramma. Sed nihil præterea in hoc carmine innovandum. Quid Palatinum aliosve Codices sequimur, renitente ipso Martiale? *τὸ πατρὸς νόμῳ* mutandum in *partes*, quod viro docto videbatur.

EPIGR. IX.

Lassa quod hesterni spirant opobalsama drauci.

Antea hic legebatur, *Lassa quod externi*. quod cum nonnemini sensu inextricabili putaretur; hanc mihi Notam magnus Scaliger dictavit. **EXTERNI**] Inde Propertius *peregrinos odores* dicit, & Plautus *unguenta exotica*. Quare hoc modo *τὸ externi* retineri possit. Magis tamen placet lectio optimi Codicis, *hesterni*. Significat eum qui nocte præterita *ἐκώμασι*. Quo nihil verius. Ita intelligit *ἐὼλα* unguenta, hesterna. Et *τὸ lassa* hoc satis prodit. Hactenus meus Doctor, & literatorum omnium Dictator.

Ibidem.

Ulima quod curvo qua cadit aura croco.

Ita præclare ex Palatino Gruterus: ad stipulante uno atque altero meorum de nota meliore. Ne-

que dubito hanc lectionem veram esse. quam quia intelligo non satis a quibusdam intellectam, exponam animi mei sententiam. Puto eleganter *crocum curvum* dici. Flores enim antequam decidui sunt, incurvescunt. ut:

---- *lassòq; papavera collo Demisère caput.* ----

Et Statius V. Sylvar. Carmine ad Somnum:

Et simulant jessos curvata cacumina somnos.

Propterea dixit *ultima aura*. Flos expirans demisso capite incurvescit, & extremum odorem exhalat. Hoc monendum duxi: ne quis temerè ad theatralium croci sparsionem referret. Vulgò hætenus lectum: *Ultima Corycio q. c. a. e.* Sed illud quod necessariò repetendum, quod acutissimè Gruterus noster etiam vidit.

EPIGR. XII.

*Te potare decet gemmâ, qui Mentora frangis
In scaphium mæcha Sardanapalletua.*

Id est, Qui archetypa Mentoris confias in scaphium mæchæ tuæ. Nam non bene assequitur Domitius.

EPIGR. XVI.

Mores non habet hic meus libellus.

Nobilissimi Herois Doufæ divinatio ex tripode est Apollinari, *Mores n. h. h. meos libellus*. Ità est in Codice Florentino. Lemma Epigrammati imposuimus, *Ad Apollinarem*. Et ita melius conceperis, quam cum vulgo: *De libro suo*.

EPIGR. XXII.

Quàm rota transmissa toties impacta petauro.

Absque Scaligeri Manilianis eslet, hoc nemo intelligeret. Lege, *inta Æla*: & *petaurum* hinc pro *petaurilla* accipe. In quâ sententiâ Domitium quoq; fuisse video. Traijciebat enim se per circulum expedito transmissu, ita ut ipsum circulum non tangeret.

ret. Quibus tamen nunc vix acquieverim, & τὸ ἰμ-
pacta minimè repudiandum censuerim, stantibus
 pro eo omnibus libris, tam Scriptis, quàm Editis.

Ibidem.

Quàm quæ Delphitico lapsa est armilla cinado.

Fæde depravatus hic locus. τὸ *Delphitico* inven-
 tum & barbarum. Optimus Codex optime:

Quàm quæ de pthitico lapsa est armilla cinado.

Sanè armilla, quæ valentibus & sanis brachijs apta-
 ta sunt, iisdem longâ tabe ac pthisi emaciatissimis laxi-
 ores erunt, & cadent. Agnoscis elegantiam Martia-
 lis. Ita edideramus: cum postea in Curis secundis
 Grutero idem in mentem venisse cum gaudio legi-
 mus. Ita autem dispescendum, quod in Membranis
 combinatur hoc modo: *dephthitico*. In alijs est *dephi-
 teco*: quod longè deterius, & corruptum ex altero.
 Emendaverat olim Scaliger, quàm quæ *Deliaco*.

EPIGR. XXVIII.

Nec dignam toto se botryone putat.

Iunio exponitur *botryon*, uva ollaris & conditanea.
 Non bene. Domitius liquæminis genus falsi rectius
 interpretatur. *Botryon* enim hic ova sepiarum.

EPIGR. XXIX.

Invasit medicus sicâ phreneticus Eucli,

Et præcidit Hylan. hic, puto, sanus erat.

Diffortissima sunt hæc etiam in libris Scriptis. Le-
 gimus atque edidimus olim viri magni manum
 correctricem secuti:

Invasit medicum sicâ nephreticus Eucli, &c.

Hoc lepore. Euclis finxit nephritin, ut potiretur
 Hyla medico ephebo: aut qui saltem minor esset
 xxv annorum. *Eucli*. *Ευκλῆς*. Cujusmodi exem-
 pla multa in Vetexibus Inscriptionibus. Miraba-

turidem Heros meritò, viros doctos neque de vitio lectionis quicquam monuisse, neque saltem animadvertisse primam syllabam in *phreneticus* corripì. Nondum tamen ille mihi satisfecit. Fateor, nihil boni esse in vulgatà lectione, & aliud legem carminis exigere, me non fugit. Quid id sit, videamus. In membranìs Britannicis Iunij legitur:

Invasit medicum Nasica phreneticus Aucti.

In nostris melioribus scriptum:

Invasit medicina sica phreneticus Aucti.

In alijs aut *Encti*, vel *Aucti*. nusquam est *Eucl*. Pro-
na jam emendatio. Scribe totum Epigramma:

Invasit medici Nasica phreneticus Aucti [Encti]

Et percidit Hylan. hic, puto, sanus erat.

Sensus: Nasica ut potiretur Hylà Aucti medici pue-
ro, finxit morbum. Martialis negat freneticum fuisse, qui hoc fecerit. Hoc enim facere, sani hominis est, non agrotantis. *Phrenesin* pro *Phrenitv* dixisse veteres, satis constat. Nescio, an etiam *nephretin* pro *nephritv* dixerint. Quamvis eadem ratio. Et puto licere. Cæterum, antiquandum omninò lemma quod præscripsimus: *De nephretico*. Itemque, quod in retro cufis omnibus: *De phrenetico medico*. Et substituat, eiectis illis: *De Nasica* *.

EPIGR. XXX.

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicis.

Ita etiam vetustiores mei Scripti. Recentiores, ut Editi, *Nam cum me vitam*. Vide *Ælianum* lib. XII. cap. x.

EPIGR. XLIV.

Incurvabat Hylam posito Tirynthios aren.

Membranæ Douficæ: *posita T. hastâ*. Non malè. Lancea enim sive hasta Herculi attribuitur. Vide Scutum Herculis Simmæ.

EPIGR. LI.

Silius Arpino tandem succurrit agello.

Libri mei Scripti *θαυμασὸν ὄσεν* discrepant à vulgatis. Sed omnium lectionum optima mihi hæc videtur:

Silius optata succurrere censuit umbra.

Quomodo etiam Quartus Gruteri, & Florentinus Thomsonij. Quæ palmaria correctio est, & certissima. Nam de *Arpino agello*, meri logi sunt, & *ἀπὸ τῶν δεινύτων* omnino. Pentametrum benè Lipsius concepit:

Silius & Vatem, non minor ipse, colit.

EPIGR. LIII.

Et Velabrensi massa recocta foco.

Velabrensem massam, seu caseum coqui ad fumum, constat ex libro Xeniorum. Quare omnino damnamus lectionem codicis Palatini, *massa coacta*. Antequam enim caseus institueretur fumo coqui, jam coactus erat. Siquidem omnis caseus nihil aliud est, quàm massa lactis coacta: neque opus habet ut cogatur fumo, cum per se iam coactus sit.

Ibidem.

Mentiar, ut venias. pisces, conchyliæ, sument,

Cave mutes. Horatius quoque conchyliæ & mitulos apponi iubet. Membranarum *colyphia*, *colaphia*, seu *coliphia* foli palæstritæ rodunt. Lib. VII. Epigr. LXVI.

Cum coliphia sexdecim comedit.

Quæ erat instar bis-cocti hodierni nautarum: quod postremis diebus Imperij Romani coeptum est vocari *Buccellatum*. Vide Glossarium Græco-barbarum Meursij nostri, & Rigaltij. Coliphion ergo durissimus panis & insuavissimus solorum athletarum: quem convivij adhiberi quis ferat?

Ibidem.

*Ibidem.**Rura vel aeterno proxima Virgilio.*

Arrisit hoc præ altero *Rara*. quod Longobardicâ
ratione scribendi idem est cum *Rura*. Georgica scrip-
pisse, præter Gigantomachiam, Iulium Crealem
innuit.

EPIGR. LIV.

*Claudia caruleu cùm sit Rufina Britannis**Edita, cur Latia pectora gentu habet?*

Malim cum Cod. Anglic. & meis membranis:

---- quàm Latia pectora gentu habet!

EPIGR. LVI.

*Ar est captandi, quod nolu, velle videri.**Ne facias optat, quod rogat, ut facias.*

Legerim, qui rogat. Locus elegans in hæredipetas
illos vultures & captatores.

*Ibidem.**Sic morere, ut factum te putet ille patrem.*

Id est, Expunge illum ex tuis tabulis. Bella tamen
expositio Domitij, & Raderi.

EPIGR. LVIII.

Iuppiter Ambrosiâ satur est, & nectare vivit.

Regredere ad Notas in Epigr. VI. lib. VIII. & disces
hic legendum, nectare vivo.

EPIGR. LIX.

*At tibi nil faciam: sed lotâ m.....lavâ**ΑΕΙΧΜΕΝΩΝ cupida dicet avaritia.*

Lege, sed lotâ m.....lavâ Α'ΙΩΜΕΝΩΝ c. d. a. Quam de-
pravatissimi loci certissimam restitutionem magni
Scaligeri curiosa felicitati imputandam, iam du-
dum ad Lucilij Satyrarum Fragmenta prodidit no-
bilissimus mihiq; amicissimus Franciscus Dou-
sa. In hunc Equitis Romani locum lib. VIII.

At lavâ lachrymas mutoni absterget amicâ.
Nihil certius esse hac divini viri coniecturâ, clamat
ipse Martialis. Lib. IX. Epigr. XLI.

----- *Sed pellice lavâ*

Vteris, & Veneri servit amica manus.

Et infra hoc libro. in Lydum:

Succurrit pro te sapè sinistra manus.

Iam illud non minùs ingeniosè quàm verè, pro
Α'χ'α'ζ'ειν verbo non Græco, *Α'ι'α'ζ'ειν*. id est. *ο'ι'μ'α'ζ'ειν*.

EPIGR. XCI.

Luceilei columella heic situ' Metrophanes' st.

Diverso caractere ita expressimus, ut Auruncani
illius Satyrographi fragmentum, ex Epitaphio
quodam. cujus & Donatus Terentij Interpres me-
minit. Sed lege elegantissimi ingenij virum Fr. Dou-
sam ad Lucilium.

EPIGR. XCII.

Solidos Canace iacet hoc tumulata sepulchro.

Neque hoc sanum est, neque *Solidon*, quod alij
Codices præferunt. Opem ferre non possum.

EPIGR. XCV.

Hoc quoque nunc curo, quòd tu mea carmina carpi,
Compilas. &c.

Ita feci, cum vulgò legeretur *carpas*. Quod si reti-
nes, legendum *Compiles*. Significat eum decerpere
carmina Martialis, & suis inferere, ut Fidentinus
lib. I.

Ibidem.

Ecce negas, iurasq; mihi per templa Tonantis.

Non credo: iura, verpe, per Anchialum.

Hic Rhodus, hic saltus. ad quem pervadendum,
quoniam privatis opibus non satis valeo, utar hic
alienis, & quidem incomparabilis Scaligeri.
qui

qui de hoc loco ita ad me iam ante annos totos xv
perscripsit.

Hoc omnium nationum commune, ut peregrina
nomina in ea detorqueant, quæ usitatiora sunt
in eam linguam. Sic pro CHRISTO CHRESTVM
dicebāt (Tacitus & Suetonius) quia CHRISTVS
nunquam fuit nomen proprium, ut CHRITSVS:
quod est usitatus. Sic CHI ALA, quæ est san-
ctissimum iusiurandum Iudeorum, conuerse-
runt in ANCHIALVM. אֱלֹהֵינוּ us tunc pro-
nuntiabant, quod usitatus nunc post emendatio-
nem Masoritarum אֱלֹהֵינוּ. Quo nihil verius
est. Et nemo hactenus hunc locum Martialis ca-
pere potuit. Dic Iudæo religioso κὲ ἐὺλασθεὶς ne
pronunciet אֱלֹהֵינוּ, nunquam exprimes ab eo.
Tam sanctum est illud iusiurandum Ego, qui Ro-
mæ olim periculum feci, testari illud possum.

Hæc Scaliger.

Cuius interpretatio ut omnibus modis erudita &
vera, ita Interpretum commentationes mihi La-
mix tures & pectines Solis videntur.

EPIGR. CI.

Cuius lacertos annuli mei cingant.

Alludit ad Proverbium: κἀν διὰ δακτύλις ἑλκοῖς.

EPIGR. CIV.

Tanta tibi est animi probitas, orisq̄, Sophroni,

Ut mirer fieri te potuisse patrem.

Scaligeri ora, Sophroni; & pro lemmate, Ad Sopho-
nium. Σοφρόνιον.

P. SCRIVERII
 ANIMADVERSIONES
 IN
 Martialis

LIB. XII.

EPIGR. II.

Q

*Va modò littoreos ibatis carmina
 Tyrgos.
 Puto allegoricè dictum.*

EPIGR. III.

*Clarus Hiantea Stella sitior aqua.
 Toties totiesque monui, ut scribatur Ianthea. Ioly-
 thei.*

EPIGR. VI.

*Macte animi, quem rarus habet, morumq; tuorum.
 Proba & vetus lectio, habet. MS. unus aut alter, ha-
 bet. Malè. Quem rarus habet, id est, quem pauci ha-
 bent. Amicus noster aliud agebat.*

EPIGR.

EPIGR. XXI.

Nec citò ridebit peregrini gloria partus,

Romanam deceat quam magis esse nostram.

Elegantissimè meo iudicio. Nihil muto. Tamen Scaliger depravatissimum versum censet, emendatque in Notis ad III - Viros.

Te citò ridebit peregrinus Clodia partus.

Satis ingeniosè, si verè. De quo meritò dubitat eruditus ille Commentator Germanus. Cujus velitationem cum eo super hoc loco cum vidisset Heros, hæc literis consignavit, & ad me illicò misit. Quod vulgaris lectio non sit unius assis, fatebuntur qui nullum ex eâ idoneum sensum explicari poterunt. Nondum pœnitet nos veteris conjecturæ nostræ:

Nec citò ridebit peregrinus, Clodia, partus.

Clodiam Marcellam Martialis uxorem aio vocatam fuisse, quia Marcellorum familia in gente Clodiâ. At, inquiunt, Claudij vel Clodij Martialis sunt Romani, non Hispani: uxor autem Martialis Hispana. quare non potest esse ex gente Clodiâ. Potuitne dici indignius homine Critico? Primum non habet solum agnomen Marcella, sed gentilium, quod proprium retinebant mulieres. Ecquodnam gentilium potius attribuiam, quam Clodiam? Sed Clodium est Romanum, ut jam objectum est. Quid? putant gentes & familias intra pomoeria Urbis contenta fuisse? Atqui sciant Hispaniam, & Gallias, Illyrium, Græciam, totum orbem Imperij Romani confitum fuisse gentibus & familijs Romanis. Imò nullam gentem nominis Latini in toto Imperio Romano fuisse, quæ non ex Urbanis oriunda sit per clientelas in provincias & exteris nationes propagata. Adeant ingentem Indicem nominum priorum in corpore Inscriptionum. Ibi multas gentes cum agnominibus suis in Galliis, Hispaniâ, Græciâ inveniunt. Quare non potui satis mirari objectionem.

Interpretentur, quæso, mihi illa, *peregrini gloria par-*
iss. Quam inepta illa sunt? quam nullius saporis?
 Hoc solum miratus sum, qui contra obluſtantur,
 putasse unicum uxoris Martialis agnomen fuisse
 sine nomine. Hæc pro suâ castigatione Scaliger; e-
 rudite (ut solet) atque acriter. Non tamen ani-
 mum possum induci, ut quicquam in Martiale mu-
 tem.

EPIGR. XXIV.

Nusquam est mulio, mannuli tacebunt.

Soli sumus. Garrere licet quidquid in buccam.
 nusquam mulio interest, nec est conscius libertati
 nostræ. Mannuli autem ipsi, qui covinum trahunt,
 non eliminabunt foras arcana nostræ. Sunt enim
 bestia. Nulla est obscuritas. *Mannuli tacebunt:* sic
 statim in Xenijs, sub lemmate HORDEVM:

Mulio quod non det taciturnis accipe nullis.

EPIGR. XXVI.

Huius Epigrammatis lemma, *In avarum amicum,*
refinxi: Ad Latorium. Nam docti viri perperam
 putant Latorium, cujus in Carmine infra memi-
 nit, alium ab eo ad quem hoc Epigramma dirigi-
 tur, cum sit is ipse.

Ibidem.

Nec venit ablati clamatus verna lacernis.

Nec venit verna, qui me iubente detraxit mihi la-
 cernas: qui aufert secum lacernas. Nam lacernas
 dabant servandas vernulis, aut ipsi vernæ detrahe-
 bant ex humeris dominorum. Hoc est, quod vocat
ablati lacernas. Sic supra de Lingoni servulo:

Tam macer, ut minimam vix posset ferre lacernam.

Quapropter Clarissimus Bongarsius frustra est,
 cum hic legit. *Nec venit ablati.* Vide Notas Gruteri
 nostri.

S

Ibidem.

Ibidem.

Accedit gelidam servus ad auriculam,
 Et, ROGAT UT CENES SECVM LAETORIVS,
 inquit:

Viginti nummus non ego malo famem?
Quod sit cena mihi, tibi sit provincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem.
 Hæc protrita lectio. Gruterus edidit:

Viginti nummis non ego malo famem, Quàm sit. &c.
 addita in fine ultimi pentametri nota interrogatio-
 nis. Lectio illa *Quã* pro *Quod*, ex thesauro Palatino
 petita est: distinctionem adhibuit de suo vir clarif-
 simus. Sed nondum satis sic constitutus locus, cui
 pristinum decus conciliabitur, à nova mea inter-
 punctione:

Viginti nummis? non ego. malo famem,
Quàm sit cena mihi, tibi sit provincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem.
 Aptè, & ad genium Martialis.

Ibidem.

Et faciamus idem, nec mereamur idem.

Supervacuum, puto, vides esse interrogandi no-
 tam, hoc loco: sed eam potius collocandam post *Vi-*
ginti nummus? Malo inquit magnanimus Poeta do-
 micenio laborare & esurire, quam tam dispari mer-
 cede te vel proceres ullos prensare, ijs gratulari,
 matutinum AVE portare. Nam cum me ruperim,
 cum omnia fecerim, cum meritoriam salutatio-
 nem ostiatim circumtulero; quæ tandem merces
 pro omnibus officijs rependitur? quid meremur?
 Ego sportulam, tu cum potestate proconsulari pro-
 vinciam. De sportula, vide ad lib. iv. Epigr. xxvi.
 Ad quem locum non prætereunda quoque obser-
 vatio solertissimi Raderi in Analectis. De sportula
 aliàs centum quadrantum, Martialis ipse non se-
 mel.

EPIGR. XXVII.

Fecum ferentis suberat amphora cervix.

Ita hactenus prelarum omnibus Editionibus. Quam lectionem & in Membranis invenio. Sed illam, quam Franciscus Modius de codice infimæ vetustatis Io. Vveidneri, scripto Romæ CIO CCCCLXIX, promittit: eandem & ego in codice itidem Scripto, sed chartaceo & recentiore, deprehendi: eandemque in Optimo Palatino legi, testes mihi sunt Excerpta variarum lectionum:

Foco virentis suberat amphora cervix.

Delicata in primis est hæc lectio. Focus dicitur virere igne: quod Græci vocant ἀνθεῖν πυρὴ, & Latini *florere flammis*: Ἀνθεῖν πυρὸς & ἀνθεῖν ἠφαιστὸς Aeschylō: *Flos flamma*, Lucretio, Statio, Manilio, alijs. Contra & ignis ipse *virere* dicitur. Horatius Epod. libro extremo, Carmine in Canidiam:

--- *Nec Sicana servida*

Virens in Aetna flamma---

Quem locum frustra quidam sollicitant. Nævius Lycurgo:

Vt videam Volcani operâ hæc flammis fieri flora.

Noster *virens aurum* ita quoque accepisse videtur, sub initium huius libri, Epigr. xv.

Miratur Scythicas virentis auri Flammæ Iupiter.

De smaragdīs capiunt vulgò. Perperam, mea sententia. Et castigandus fortassis in eadem phrasi lib. x. Epigr. Lxxiv. Fortassis, inquam: nam timidè admodum istud supicor.

EPIGR. XLVII.

Nec tecum possum vivere, nec sine te.

Ex Ovidio, scribente Amorum I.

Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum.

EPIGR. L.

Daphnonas, platanonas & aërias cyparissos.

Rectè ita & ingeniosè ἐξυγόν & ille Musarum Iannus Doussa filius correxerat: cum vulgò haberetur, *platanos & aërias*. Emendationi eius subscribit, testante Grutero, Palatinus optimus; & præstantissimi duo mei Codices membranacei.

EPIGR. LVII.

Nec cogitandi, Sparsè, nec quiescendi.

Ita divinitus ab adolescente Doussa patre olim emendatum: cum editum esset, *Nec cogitandi spatium, aut sparsa*. Ejus coniecturæ fulciendæ fuerit insuper antiquissimus membranaceus Codex, in quo hujusmodi lectio liquidissimè comparet:

Nec cogitandi pars, nec quiescendi

Quidnam commodius, quàm *Sparsè* reponi possit, haud sanè video. In Iunij Scripto erat: *pars*. Varietas lectionum corruptam huius loci scripturam planissime arguit. Sic ut iam ampliùs de nobilissimi viri emendatione dubitari non possit.

EPIGR. LXIII.

Cui possem dare multos honores.

Lectio Palarini, etiam in optimo meo extat, *dolores*. Sed *honores* maior pars Codicum præfert. *Dare multos honores, ἀντιμαρνήσασθαι*.

EPIGR. LXX.

Lintea ferret Apro vacuus cum vernula nuper. &c.

Inquinatissimi sunt huius Epigrammatis primi versus: Et quos nemo hactenus intellexit. Emaculavi iam dudum, & dixi etiam ad Epigr. xli. lib. I. hic legendum:

Lintea ferret Apro vatiis cum vernula nuper,

Hæc attentum lectorem fugisse non arbitror. Præterea

terea versu tertio scribendum cum melioribus libris:

Atque olei stillam daret enterocelicus unctor.

Alia lectio, *tereret emporicus unctor*, monstrum est lectionis: Nec multo melius, quod vulgò circumfertur, *donaret Opelicus unctor*. Diversitas tot lectionum mendam magnum subesse arguit, (scribit ad me Illustris Scaliger,)

--- *daret enterocelicus unctor.*

Non video quid Medicis enterocelarum cum balneo, non magis quàm cani, ut est in proverbio. Namque Enterocelicus est medicus enterocelarum: ut Ophthalmicus oculorum. Tolerabilior itaque est vulgaris lectio, *donaret Opellius unctor*. Nam sine dubio unctoris nomen proprium hìc requiritur. & *Opellius* est nomen Romanum. Hæc ille. At nos nihil delicatius & verius esse contendimus eâ lectione quæ à præstantissimo Grutero & nobis expressa est: *daret enterocelicus*. Est enim hoc loco Enterocelicus non medicus enterocelarum, quod Scaligero videbatur, sed qui enterocela laborat. Quomodo Arnobius quoque hanc vocem accipit: qui in libris adversus Gentes Deos *enterocelicos* ridet: & apud Pliniũ, *Enterocelicu medetur*, &c. Non ergo dubitandum amplius de hoc loco. Vti nec de ipriore altero: *vatius cum vernula nuper*. Non *vacuus* in quâ legendum, non *vanus*. Quæ vana omnia. *Vatius* est, qui vitio crurum laborat, & pedes extrorsus obortos habet. Aliàs *Valgus*, si Grammaticis credimus. Varro *Rer. Rustic. II. cap. IX. Sint cruribus rectu, ac potius vatis, quàm vatijs*. Loquitur de canibus. *Plinius lib. XI. cap. XIV. Vola homini tantum, exceptis quibusdam: namque & hinc cognomina inventa, Planci, Planci, Scauri, Pausa: sicuti à cruribus Vari, Vatia, Vatii, (al. Vatinij:) qua vitia & in quadrupedibus. Rectè. Nam de canibus Varro, quorum pedes in se potius & introrsus, quàm extrorsus intortos requirit.*

Vult igitur Martialis Apro paupertino adhuc, necdum hereditate patruī aucto, vilissimos mortalium infervisse in thermis: utpote vernam vatium sive vatiam, qui ei lintea tersui afferret; anum Iuscā, quæ super vestem sederet. nam lavaturi vestimentis suis custodem addebant, propter fures balnearios, ac lavantium prædones, ut eos Tertullianus appellat. Præterea ei fuisse dicit herniosum ministrum, qui oleum unctui parçè porrigeret ac quodammodo distillaret gutto corneo. Contemptissimos servos describit, & Aprum deridet. Quem nasum urbanissimo Poëtæ postliminiò tandem reddidimus. Reliqua jam patent.

Ibidem.

Vdorum retricus censor & aspererat.

Ita scripsimus: quia non dubitabamus, quin verè correxisset summus vir I. Lipsius. *Vdorum*, id est ebriorum. Sic lib. v. Epigr. ult.

Adilem rogat nudus aleator.

Horatius: ----- dicimus vidi Cum Sol Oceano subest.
Nam *Vdus* contractum ex *Vvido*. ut, *Prudens* ex *Providens*. Antea legebatur, *Nudorum*. Quæ lectio etiam ferri potest. Seneca Epist. CXXII. *Frequens hoc adolescentium vitium est, qui vires excolunt, in ipso panè balnei limine inter nudos bibunt, imò potant.* Et Plinius objurgans avi sui corruptissimos mores, ait lib. XIV. cap. XXII. *Cantissimos ex his balineis coqui videmus, exanimeque efferi. Iam verò alios lectum expectare non posse, imò verò nec tunicam; nudos ibi prolixius anhelos ingentia vasa corripere, ac plenè infundere, ut statim evomant.* &c. quæ referendo pudet docere.

Ibidem.

O quantum diatreta. Scribe, O quantum diatheca.

EPIGR. LXXVII.

Amphora vi gessis, modius datur are quaterno.

Vtrumque Latine, *vigesis datur, & vigesi datur.* Sed hic *vigesi* legendum, quia post sequitur, *are quaterno.* Sebastianus Gryphius edidit: *Amphora vice-
nis.* Et sic, (primus, nisi fallor) Aldus in Editione sua posteriore. Quomodo etiam in chartaceo meo M. S. Est autem in vilitatem annonæ, non in caritatem, ut viri docti sentiunt. Quia enim maximus proventus frumenti, & vini, ideoque ingens vilitas, agricola absomit fructus, quos vendere non potest. Ita quotidie ebrius & satur, nihil sibi reliquum facit.

EPIGR. LXXIX.

Ante Iovis statnam crepuit satur histrio: pœnam

Iuppiter indixit, vi vere de proprio.

Hoc Epigramma Iunius adjecit. haud satis scio, an ex M. S. suo. Ego in nullo meorum illud reperi: & delevi, tanquam Martiale indignum, & ~~est~~ præcedenti confictum.

EPIGR. LXXXII.

Fumose feret ipse tropin de face lagena.

Rectè. Vitiosè libri Scripti, *propin*, verbum nihil.

EPIGRAMMATA,

In effrontem: Ad Mattum: Ad Milonem: Ad Scævola: quæ in Editione Iuniana, atque etiam Gruteri nostri leguntur, induximus, ceu spuria, & ridicula. Habes ea in libello *Affictorum Martiali*, ad calcem.

EPIGR. XC.

Pro sene, sed clarè, votum Maro fecit amico.

Rectè *clarè*, non *caro*. Sic omnino legendum ex fide Palatini, cui insuper accedit auctoritas Codicis

cis Florentini. Neminem puto esse, qui lectionem optimam in dubium vocet. Nam præceptum est Philosophiæ: *Sic loquendum esse cum hominibus, tanquam Dijs audiant: sic loquendum cum Dijs, tanquam homines audiant.* Cujus secunda pars sancit, *Ne quid à Dijs petamus, quod velle nos, indecorum sit hominibus confiteri.* De quo Macrobius Saturnal. lib. 1. cap. VII. Clemens Alexandrinus Stromat. lib. V. Præcipit etiam Ovidius II. Artis:

Multa vove, sed vincta palam. &c.

Martialis lib. 1. Epigr. xxxix. de laudibus Deciani:

Et nihil arcano qui roget ore deos.

Nam honestum votum clarè, inhonestum arcane proferri solet. Horatius:

IANE PATER clarè, clarè cum dixit APOLLO,
Labramovet metuens audici, PVLCHRA LAVERNA
 DA MIHI FALLERE: DA IVSTVM SANCTVM-
 QVE VIDERI, &c.

Perfius Sat. II.

MENS BONA, FAMA, FIDES, *hac clarè, & ut*
audiat hospes.

Sed tu mihi lege omnino illam Satiram ab initio, quâ totam hanc votorum historiam persequitur, & graphicè tractat. Vide & lepidissimam fabellam huic argumento de Marone hæredipetâ planè geminam, apud Plinium Cæcilianum Epist. ult. lib. 11. de Regulo.

ANIMAD-

ANIMADVERSIONES

Ad Xenia.

IN principio Animadversionum nostrarum, Lectorem admonuimus de Epigrammatum inscriptionibus. non eas esse Martialis, sed librariorum. At verò Lemmata Xeniorum & Apophoretorum diximus ipsius Poëtae esse: tum, quia ipsemet illud indicat: tum, quia major distichorum pars absque illis ignoraretur. Igitur horum Lemmatum longè major ratio habenda est, quàm illorum, quæ Critici in Epigrammatum libris pro libidine alius alia apposuit.

DISTICHO II. *Cum tibi fortè datur. si sapit, adde piper.*] Non libenter quicquam muto, quod tolerari possit. Tamen hic qui ab istineam manum, cupiente & suadente ipso Martiali? Scribo: *Cum tibi sorte datur.* Sic in his libris: *Sorritus thecam.* Item: *Hæc illi sine sorte datur.* Et sæpè aliàs.

VIII. *Mulio quod non det taciturnis, accipe, mulu.*] Malim, quod non des. Quomodo Edd. Gryphij, Boulietij, Marnefij: non vetustiores, quod sciam. Cæcutiunt autem Interpretes in *taciturnis* illis mulis. Vide nos ad lib. XII. Epigr. XXIV.

XI. *Dic mihi cur nostras inchoat ille dapes?*] Membranæ, inchoet. Fortasse quia stomacho fastidium auferunt lactuca, & cibi appetentiam faciunt: teste Plinio lib. XIX. cap. VIII.

XX. *Chia seni similis Baccho, quam Setia misit.*] Edidimus jam ante tria lustra, quem Setia misit. Quod etiam Radero in Curis secundis observatum video. Dicit, Setino vino similem saporem Chia. Nemo antea mendum animadverterat. Sic habent Excerpta Codicis Cujaciani, & alius Scriptus. Cum quo malim præterea, mittit.

XXI. -- *dicas hac melimela licet.*] Vix probo lectionem quorundam MSS. *dicas, hac meliora placent.* Tamen *id placent* Isidorus agnoscit in Originibus.

XXV. COCTANA.] Lemma ita concipiendum est ex membranis nostris & libro Cujacij: VAS COCTANORVM. Vas autem illud erat fistile. Lib. IV. Epigr. LXXXVIII. & *πυραμοειδές*. Propterea infra *metam* vocat, & Statius Sylv. IV. *turbinem ruentem.*

IBI DEM. *Hac tibi qua tortâ venerunt condita meta.*] Ineptissimè hæctenus (etiam à Grutero) editum *menthá*. Edidimus ex optimo Scripto, & Cujaciano, *meta*. Quæ lectio qua ntivis pretij est: & de quâ jam sæculum est, quòd lectorem admonuit vitæ suo insigniter doctus Philippus Beroaldus. Vas enim illud, ut diximus, erat *πυραμοειδές*, & fictile. Sed non solum coctanorum, sed etiam ficorum, & prunorum Damascenorum. Propterea vocatur acurum, lib. V. Epigr. XVIII.

Et acuta sensibus testa cum Damascenis.

Acuta, quòd *metæ* instar. Statius IV Sylvarum:

Nusquam turbine conditus ruenti

Prunorum globus atque coctanorum.

XXVI. Et hic quoque Lemma suum Auctori restituimus, ex melioribus libris: VAS DAMASCENORVM. Vulgo est: PRUNA DAMASCENA.

XXIX. CASEVS VELABRENSIS.] Quidam Scriptus: C. FORMOSVS. Quod est depravatam ex FVMOSVS.

XXIII. OLIVAE.] Ita antea Lemma concipiebatur. Nos verum redonavimus: CISTELLA OLIVARVM. Lib. IV. Epigr. XLVI.

Parva cistula non capax olivæ.

XXXIX. AYRINA ET TVBERES.] In Cujaciano, & meo semper, TVBVRES.

XLVII. TVBERA.] In iisdem: TERRAE TVBERA. Glossæ Philoxeni: *Tubera terræ, Y' d'vas*. In alijs: *Y' d'vas, Tribe: lege: Tybera.*

XLVIII. TVR-

XLVIII. TVRDORVM CORONA.] Ita certè infra vocatur, & supra alibi in Epigrammatis. Quia fertà turdorum redimebant lancem. Eodem modo Lucanica coronabant pultem:

Pultibus hinc niveis grata corona datur.

Sed non est Lemma quod conceperat Martialis. In iisdem membranis legitur: TVRDORVM DECVRIA. Nimirum, quia deni fertà, aut vimine traiciebantur.

XLI. *Esse potes nondum sumen, &c.*] Coniicio Martialem scripisse: *Esse potes nudum sumen.* Quare nudum sumen commendet, rationem infra reddit. Nam aliàs illud cum murià thynnive liquamine, aut garo apponebatur.

LI. *Ceretana mihi fiet, vel massa licebit De Menapis.*] Corrigo ex fide antiquissimi exemplaris membranacei, *vel missa licebit.* Quomodo esse etiam in Palatino testatur Gruterus: Itemque in Excerptis variarum lectionum invenio.

LXXIII. *Rustica sum perdix.*] Vulgatam hanc lectionem passus est denuo excudi Gruterus. Sed placebat viro doctissimo Bongarsij nota ex Cujaciano: *Rustica sim, an perdix.* De quà lectione nos ad Vet. Glossaria monuit etiam V. C. Bonaventura Vulcanius, monitus ipse à Scaligero. Nos & eandem scripturam in Excerptis habemus: unde non dubitavimus in textum admittere.

LXXVI. MVLLVS.] Mss. MVLLI VIVI. Alij: PISCES.

C. MVRIA.] Dixi cum Cujaciano, & Mss. meis: AMPHORA MVRIAE.

CX. *Expresit mulsum.*] Et hic jam olim *mulsum* scripsi. Mirabar non annotatum. Sed monuit in Notis suis repetitè lectionis clarissimus Gruterus, ita esse in Palatino. Extatque in Excerptis Cod. Cujaciani, & aliorum MSS. Denique ita servat Editio princeps.

CXII. *Cecuba Fundanis generosa coquantur Amyclis.*]

slu.] Voluit Scaliger hinc legi ex Cujaciano, *coluntur*. De quo me his verbis admonuit. Vina cocta sunt pessima, quibus nihil minus convenit quam generosa dici. Qui nescit, non fuit Velitris, aut in Piceno. Quomodo ergo Cæcubum hinc coquitur? Quis veterum dicit Cæcubum coqui oportere? Cujacianus, *coluntur*. Vindemia colitur. Ita repone. Hactenus vir illustris. Nunc tamen nihil muto, & placet illud *coquuntur*. Plinius lib. XIV. cap. IV. L. *Opimio Consule fuit omnium generum bonitas, cæcæli temperies fulsit, quam COCTVRAM vocant, solum opere.* &c. Hinc Martialis alibi:

Cacuba saccenter, quæq; annus COXIT Opimi.

Idem Plinius eisd. lib. cap. VI. quod est de vinis generosis: *Gignitur in sinu Adriatici maris, non procul a Timavo fonte, saxeo colle, maritimo afflatu paucas coquente amphoras.* Plautus Trinummo Act. II. Sc. IV.

Tum vinum priusquam coctum est, pendet putidum.

Ita producunt Commentaria Porphyrii & Cruquiana in Horatium, Od. xx. lib. I. Virgilius:

Bacchus amat colles --- & altè

Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. (NUM.

CXX. MASSILIANVM.] Scribe, MASSILITA-

Ad Apophoreta.

II. --- *cum datur altus honor.*] Mendosum tinnit. Mihi magis placuit illarum in embranarum lectio, quæ habent: *auctus honor.*

VIII. *Non sunt munera qua putas puella.*] Reposui ex Cujaciano, & alijs Scriptis: *Non est, munera quod putes pusilla.* De cuius lectionis bonitate dubitare non debemus. Beneficium dare poetam dicit dando vacuas chartas, quod nugis suis non eas oneraverit. Iocatur.

XXI. *Tenuia ne mæilidi violens bombycina crines.*]

Ita

Ita malo. Quidam, *Splendida*: Non video quare
To tenuia mutari debeat.

XXII. PECTEN AD CALVAM.] Ex Scriptis est.
 Vulgo editur, P. AD CALVVM. Infra:

Accipe Mattiacas (quò tibi calva?) pilas.

XXIII. CRINES. SAPU.] Sustuli CRINES, au-
 thoritate MSS. & meliorum Edd.

XXV. *Si licet & ventus.*] *Sit licet.* Non monerem,
 nisi hoc mendum multos libros obsideret.

XXVIII. *Hic brevis.*] Culter venatorius brevis?
 Nihil periculosius. Veteres membranæ: *Hic levis.*
 Neque dubita.

XXXVIII. *Totq; geram mixos.*] Rectè Raderus
myxas legendum monuit. Et sic ad Aufonium suum
 Elias Vinetus, num. 236, C.

XLIV. *Si me nobilibus scis expulsare sinistris.*] Suasus
 Scaligeri, *mobilibus* excusum est. At, Hercules tuam
 fidem, in vetustis membranis monstrum lectionis
 est, quod fraudem fecit omnibus librarijs, qui ex
polybilibus (sic enim VV. Codd.) fecerunt *nobilibus*,
 quod ne quidem hætenus à sagacissimis atque o-
 culatissimis viris observatum est. Suspikor hic la-
 tere nobilis cujusdam eà tempestate lusoris no-
 men, cujus sinistras laudet. Ecquod illud quæris?
 Dicam ex libro Martialis VII. Epigr. LXXII.

Sic palmam tibi de trigone nudo

Vincta det favor arbiter corona,

Nec laudet Polybi magis sinistras.

Sentis jam, puto, hic scribendum:

Si me scis Polybi levis expulsare sinistris.

Aut fortè, *Polybi Libys.*

XLIX. *Pergamus has misit.*] Pone *τελείων πηγμίσ*
 post *misit*. Nam *distringere*, est imperativus modus.

LII. CREPITACVLVM.] Liber Cujacij & mem-
 branæ fideliores: CREPITACILLVM.

LIV. DENTIFRICIVM.] Malim omnino cum
 quibusdam, DENTIFRICIVM AD EDENTVLAM.

LXIII.-- *pro puero per erit ipse sibi.*] Membranæ HO-
 RIZ,

frax, & Cujacianus: p.p.p. erit ipse tibi. Optimè.

LXIV. MAMILLARE.] Adde ex libris antiquis,
AD MAMMOSAM.

LXXV. CAVEA.] Adde itidem hinc, EBOREA.

LXXX. *Ora sed scopis nunc analecta dabant*] Scripsi
de conjecturâ, *dabit*. Non enim *analecta* hoc loco,
me iudice, τὰ ἀνάλεκτα, sed ὁ ἀναλέκτης. Quo-
modo accipiendum videri lib. VII. Epigr. XX. ibi-
dem monui. *Grammaticos analectas* dixit Seneca Lu-
cius memorabili loco. quem apud ipsum Philoso-
phum excussimus, Epit. XXVII. Deridet autem hic
Poeta luxum & asarota potentiorum. De quo u-
berius fortasse alias.

XCIII. *Glorior arte magis: nam meus iste labor.*] *Quis*
crederet tot doctorum oculos effugisse tam
manifestum mendum? Nam vel puero succurrerit
legendum, *nam Myos iste labor*. Quomodo in Edi-
tione nostrâ emendavimus jam olim. Didicimusq;
postea, inspectis editionibus exoletis, extare ean-
dem lectionem in Aldinâ posteriore, itemque in
Vascosani, & Boulierij. Editio princeps, Calderi-
niana, Colinzana, Gryphij, aliaque in mendo cu-
bant. Ut & plerique Scripti. Iratum mihi habuis-
sem genium Martialis, si hanc tam turpē maculam
non eluissem. Raderum etiam video in Curis se-
cundis de hac emendatione lectorem suum ad-
monuisse: qui nescio quos alios laudet, quidem
observaverint. Illum vide.

CXXXV. *Amphitheatrales nos commendamur ad
usus.*] Hæc non rectè vir doctus mutaverat. Quod
apud Gruterum, si tanti est, vide. IBIDEM. *Dum
tegit algentes nostra lacerna togas.*] Hanc argutiam non
capio. Melius me docuerunt Scripti, quorum fi-
dem secutus edidi, *alba lacerna*. Omnia nunc plana.

CXXXVI. *circulus esse potes.*] Ineptè. Repone, *potest*.

CXXXVII. -- *exiit Callaicas.*] Scripsi *callainas*, ex
veteri lectione. *Albæ vestes*, cum obsolescunt, fiunt
callainæ, colore flavo aut croceo diluto. quæ mens

est Martialis. De voce & colore callaino, aliàs laticius. Vide interim Etymologicum M. & Hesychij Glossas.

CLIV. LANAE TYRIAE.] Imò, PHRYGIAE.

CLVI. --- *sed tonsis apta ministris.*] Libri meliores, & Cujacianus: *neta ministris.* Haud scio, an verè. Putabam, *nata m.*

CLX. *Fraudatà tumeat facilis tibi culcita plumà.*] Ita legendum, non *fragilis*: quod est ineptissimum. *Facilis culcita*, quæ non multo tomento facta, ut supra XLIII. *difficilis paganica*, hoc est multà plumà turgida. Interpretes, quotquot sunt, non rectè hæc capiunt.

CLXXX. *Ebrius hæc fecit terris.*] Tò *terris* vitij suspectum facit Cujacianus, & alij Scripti, in quibus est *forijs*. Sed opus deliberatione.

CLXXXVII. PROPERTIVS.] Quidam Scripti lemma concipiunt, CYNTHIA MONOBIBLOS. Atque ita reposuimus. Causam pete ex Scaligeri Propertianis. In alijs Lemma erat: MONOBIBLOS PROPERTIANA.

CXCIII. *Hæc tibi quæ fontes & aquarum nomina dicit.*] Ita legimus ex veteri lectione membrarum, & Cujaciani.

CXCV. MVLAE POMILIAE.] Scripsimus iisdem ducibus: MVLAE PAVLLAE. cujus alio loco rationem reddimus.

CCXVII. --- *accipe cor quod habes.*] Scripti: *quod abest.* Vtraque lectio habet quo se tueatur. Sed lubentius sequimur vulgatam, & in lemmate COR BVBVLVM retinemus. Aliàs legendum est, CORCVLVM.

CCXVIII. Non capio quorundam acumen. Itaque hoc distichon ad pristinam lectionem reformavi.

CCXXI. ADIPATA.] Ita reposui fide librariâ. Vulgò erat, IENTACVLA.

1811

CL. VV.

IVSTI LIPSII,
IANI RVTGERSII, *Auth. Jans.*
I. ISACI PONTANI, *Auth. J.*

Notæ

IN MARTIALEM.

Ad Petrum Scriverium. *Auth. Jans.*

BIBLIOTEC
UNIVERSITARIA
DE
GRANADA

Lugduni Batavorum,

APVD IOANNEM MAIRE.

ANNO CIO IO CXIX.

